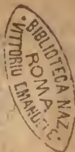

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
13 B
20

CL. CLAVDIANI POETÆ CELEBERRIMI

omnia quæ quidem extant opera, ad ueterum exemplariorum fidem quàm fieri potuit emendatißime excusa: uersibus etiam aliquot, eorundem beneficio, supra omnes hactenus æditiones sparsim locupletata.

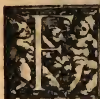

BASILEAE. 1534

1.10

CAROLO VTENHOVEO, GE-
nere & uirtute uerè nobili, Michaël Isingrinius S. D.

Amiliarissimũ amicitiæ ius est, CAROLE generose, quod musica consuetudine leges init nunquam dissoluendas. Sola barbaries exoticos auersatur. Solæ Musæ remotissimos natione homines tam arcta necessitate copulãt, ut nullius fœderis religio sit sanctior. Interit facile per absentiã amicitia temere conflata, quæq; caret fomẽto. Fomentum autem uiuacissimum, frequentes inter amicos ultrò citroq; missæ literæ. Quod equidem ut sæpe hactenus, ita nuper uel maxime luculentis comperi exemplis, cum fortefortuna in elegantissimas tuas literas, è Patauio haud ita pridem ad me missas, inciderem. Quibus quod hactenus nihil responderim, non uoluntas, sed occasio defuit. Occupationes præterea quibus infinitis utrinque circunseptus, hinc quidem officinæ uigilijs, illinc uerò domesticis negocijs urgentibus, utplurimum in causa sunt,

quo minus interdum amicis pro uoto inseruire queam, sed ab instituto plerūque diuertere, longeq; aliud ac statueram attentare, aliis super aliis sese insinuantibus, necesse habeam. Quî enim fieri posset, ut huius ego, quo cum suauissime complures adeò noctes ac dies quondam exegi, dum apud ERASMVM summum in literis uirum agerem, obliuiscar unquam? Dum itaq; anxius mecum cogito, quodnam amoris erga te mei testimoniū ad te mitterem, quippe qui tenuitatis mihi conscius fateri cogor, meam fortunā tuo amori æstimatione nulla respondere posse: ecce res nata, non omnino indignam testandæ amicitiæ occasionē offert. Non Vulcanium aut Dædaleum hic ad te quicquam mitto, sed in eadem officina natum munus, unde & Homeri & Maronis opera, precio & arte omnem æstimationem excedentia, prodiere: in ipso inquam Helicone ortum, diuinaq; Palladis arte elaboratum: CLAVDIANVM nempe, poëtam castū, tersum, elegan

elegantem, & omni deniq; uirtute poẽ tica cõmmendabilem: quem congruere tibi quoque rectissime putaui, homini quippe poëseos studiosissimo. Est & alia huius tibi dedicandi ratio, singularis illa amicitiæ, communisq; patriæ necessitudo, quæ tibi cum eo intercessit, qui mihi huius poëtæ emaculationem animam agens, ueluti amoris singularis symbolum, testamento ea lege mãdauit, ut studiosis quibusque meis typis communicarẽ. Quem tu hic mihi, inquis, CLAVDIANI emendatorẽ narras? An non hũc ipsum ante annos aliquot IO. CAMERS, non ob multijugam solum lectionem, sed raram etiam in iuuandis optimis quibusq; autoribus industriã, præcipue suspiciendus uir, tanquam ab inferis reuocauit? quem equidem fraudare laude sua improbum planè duxerim. Plurimũ enim illis publicè deberi credo, qui in hoc incumbunt, ut collapsa per uetustatem scriptorum monumenta restaurent. Atqui sic fiet, ut MICHAEL BENTINVS, sicut sin-

gulari pietatis ſtudio immortalitatem cum ſuperis aſſequutus eſt, ita propter eximiam, qua iuuenis adhuc prædıtus fuit, & ſanctam, qua in autorum lucubrationibus reparandis uſus eſt, religionem, æterna inter ſtudioſos commemoratione, certatim iure optimo celebrandus ſit. Fac collationem, & uidebis quid paſſim lucis ex huius reſtitutione Claudiano noſtro acceſſerit: quot ubiuis locorũ uerba natali ſenſui reſtituta: quot uerſibus ſparſim auctus, qui dum deſiderabãtur, quanta obſcuritate uates laborauerit, facile ſtudioſus quiuis deprehendet. Vſus fuit exemplaribus uenerãda uetuſtate cõmendabilibus: quorum alterum ſuppeditauit CAPITO, qui & ipſe præter ſyncerioris Theologiæ profeſſionẽ, humanitatis ſtudia tam iuuat aſſiduò, quàm ſedulam in illis operam ſemper collocauit. Ea inquam exemplaria tam acri iudicio quàm opera diligenti contulit: Contulit uerò ita, ne ambiguis in locis lectori naſuto fraus fieret: tolerabilem enim utcunque lectio-
nem

nem marginibus assignatam lectoris superciliosi arbitrio reliquit integram. Cui castigationi, utpote posthumæ, successit alia, uelut tutoris officio functa: postremam siquidem manum adiecit IO. HONTERVS Coronensis, qui ut in administrandis Musarũ sacris mire pius est, ita susceptum hic quoq; tutoris munus tanta fide curauit, ut non facile, nisi malignus aliquis, diem illi male obitæ functionis quisquam dicere possit. Cæterum ne expectes uatis encomiũ, qui tibi in omni poëtarum genere diligenter uersato, familiarius quàm mihi notus est. Laudatissima laus est, publico doctorum consensu laudari. Neque uitam autoris, quemadmodum solenne est, hoc loco adijcere operæprecium duxi, quum per antiquitatem, præter ea quæ alij hactenus de eo posteris reliquerunt, habeam nihil. CLAVDIANVM itaque CAROLE facti inter nos fœderis obsidem ad te transmitto, quem tuis potissimum auspicijs denuò in publicum producere uolui: neque

aliam certe ob causam, quàm ut amicitiæ tuendæ occasionem quanto potui studio mihi quæsitam intelligeres.

Vale.

Basileæ, Calend. Septemb.
M. D. XXXIIII.

INDEX OPERVM CLAVDIANI.

OPERVM CLAVDIANI
Indicis finis.

CL. CLAVDIANI VITA ex Petro Crinito.

L. Claudianus poëta inſignis, Archadij & Theodoſij temporibus floruit. Patria fuit Alexandrinus, nobiliſſima urbe Aegypti. Quidam Florentinum faciunt, parum diligẽter obſeruantes ueterum commentarios. Au tores Græci, qui Claudiani meminerunt, Alexandrinum appellant: cui ſen tentiæ idem autor aſtipulatur, dum Nilum ſuum uocat: ut nihil præterea dubi tari poſſit, ei patriam fuiſſe Alexandriã. Ingenio excellenti fuit, maximeq; apto

ad carmen componendum: nam & assurgit feliciter, uarijsq; figuris ac sententijs mirifice delectat, ut uideatur à natura ipsa instructus ad poëticam facultatem. Verisimile est eum Romæ diu uersatum, multasq; Italiæ urbes peragrasse: quod cum alia multa testantur, tum hi uersus, quos de balneis Aponis composuit. Opera illius satis nota sunt, sed præcipuam laudem iudicio multorum sibi uindicat his carminib. quibus principes uiros summis laudationibus seu panegyricis extulit. De raptu Proserpinæ libros tres scripsit, eosq; ad Florentinum misit, ueluti monimentum suæ beneuolentiæ atque optimæ uoluntatis. Nam cũ eo arctissima familiaritate coniunctus uixit. Prætereo eiusdem poëmata, epistolas, & epigrammata, in quibus de Nilo, de Phœnice, de Magnete, de Cristallo, de balneis Aponis, de torpedine, de Gallicis mulabus, deq; alijs multis apte & eleganter carmen descripsit. Augustinus & alij ueteres plurimum commendarunt ingenium atq;

erudi

eruditionem Claudiani, referẽtes illius uersus de laude & uictoria principis Theodosij cõtra Eugenium Gallorum regem: constat enim Theodosiũ ipsum parua manu contra ingentes barbarorum copias dimicasse, cæsisq; magna ex parte hostibus, clarissima uictoria potitum, non tam suis auspicijs, quàm ope & præsidio obortæ tempestatis, sæuientibus uentis cõtra hostium aciem: quocirca sic Claudianus elegãtissime scribit:

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaq; tela
Vertit in autores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad clasßica uenti.

Idem Claudianus magna ueneratione coluit Probum, Probinũ, & Olibrium uiros cõsulares. Gennadium præterea, Honoriũ, Stiliconẽ, ac Manlium Theodorum singulari studio & incredibili diligentia prosequitur, testatus officium suum libellis à se compositis de illorum laudibus. Hæc sunt quæ de poëta Clau

diano obseruauimus. De obitu ipsius nihil apud ueteres autores legimus.

EX VOLATERRANO.

CLAVDIANVM poëtam Petrarcha dicit fuisse Florentinũ. Sed Possidonius qui fuit Claudiani familiaris, dicit Pelusiacum, genitum Canopi. Habeo tamẽ autores qui originem dicant è Florentia traduxisse. Nam & pater eius mercaturæ gratia Canopum profectus, uxorem ibi duxit, ex qua genuit Claudianum: quod Colutius Pierius memoria patrũ nostrorum scriba Florentinorum epigrammate testatur, quod ponã, uti eius etiam pariter scripta adnotentur:

Aegypto genitum, noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.
Infernos raptus, Cereris pugnasq; deorum,
Cæsareas laudes, necnon Stiliconis honores.

Emicuit Theodosij temporibus. Amicitiam Stiliconis sectatus, in eius laudem, & contra Ruffinum & Gildonem eius æmulos scripsit. Christianum fuisse, ex eius scriptis apparere poterat, nisi Au-

gustinus in lib. de Ciuit. negasset. Adeò dilectus principibus & Pop. Rom. ut eius sepulchro inscriberent huiuscemodi elogium, quod ante hos annos Romæ repertum in foro Traiani, ac in domum Pomponij Læti translatum est: Claudij Claudiani v. s. Claudio Claudiano v. c. Tribuno & notario, inter cæteras ingẽtes artes pręgloriosissimo poẽtarum. Licet ad memoriam sempiternã carmina ab eodem scripta sufficiãt, attamen testimonij gratia ob iudicij sui fidẽ DD. NN. Arcadius & Honorius felicissimi & doctissimi Imperatores senatu petente statuam in foro diui Traiani erigi collocariq; iusserunt.

Εἰν ἑνὶ Βιργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν Ὁμήρου
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ βασιλεῖς ἔθεσαν.

CLAVDII

CLAVDIANI IN RAPTVM PROSERPINAE, LIBRI PRIMI PRAEFATIO.

INuenta secuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis sollicitauit aquas:
Qui dubijs ausus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte uias.
Tranquillis primum trepidus se credidit undis,
Littora securo tramite summa legens.
Mox longos tentare sinus, & linquere terras
Et leni cœpit pandere uela Noto.
Ast ubi paulatim præceps audacia creuit,
Cordaq; languentem dedidicere metum.
Iam uagus † irrupit pelago, cœlumq; sequutus †exultat
Aegæas hyemes, Ioniumq; domat.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIB. PRIMVS.

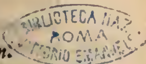

Nferni raptoris equos afflataq; curru
Sidera Tænario, caligantesq; profundæ
Iunonis thalamos audaci prodere cantu
Mens concussa iubet, gressus remouete prophani.

Iam furor humanos nostro de pectore sensus
Expulit, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram dispergere culmina lucem,
Aduentum testata dei, iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris, templumq́; remugit,
Cecropium, sanctasq́; faces extollit Eleusis.
Angues Triptolemi strident, & squammea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapsuq́; sereno
Erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternis Hecate uariata figuris
†lenisq; *Exoritur, † lætusq́; simul procedit Iacchus*
Crinali florens hedera, quem Parthica uelat
Tigris, & auratos in nodum colligit ungues.
Ebria Mæonijs fulcit uestigia thyrsis.
Di, quibus in numerũ uacui famulantur Auerni,
Vulgus iners, opibus quorum donatur auaris
Quicquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit
Interfusa uadis, & quos fumantia torquens
Aequora, uorticibus Phlegeton perlustrat anhelis,
Vos mihi sacrarum penetralia pandite rerum,
Et uestri secreta poli, qua lampade Ditem
Flexit Amor, quo ducta ferox Proserpina curru
Possedit dotale Chaos, quantasq́; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta

Cesserit

Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
Dux Erebi quondam tumidas exarsit in iras
Prælia moturus superis, quod solus egeret
Connubij, sterilesq; diu consumeret annos,
Impatiens, nescire torum nullasq; mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen.

Iam quæcunq; latent ferali monstra Barathro,
In turmas aciemq; ruunt, contraq; Tonantem
Coniurant Furiæ, crinitaq; sontibus hydris
Tisiphone, quatiens infesto lumine pinum
Armatos ad castra uocat pallentia manes.
Penè reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitusq; reuulso
Carcere, laxatis pubes Titania uinclis
Vidisset cœleste iubar, rursusq; cruentus
Aegæon positis † arcto de corpore nodis — †aucto
Obuia centeno uexasset fulmina motu.
Sed Parcæ uetuere minas, orbiq; timentes
Ante pedes, soliumq; ducis fudere seueram
Caniciem, genibusq; suas cum supplice fletu
Admouere manus, quarum sub iure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,
Longaq; ferratis euoluunt secula pensis.
Prima fero Lachesis clamabat talia regi
Incultas dispersa comas, O maxime noctis
Arbiter, umbrarumq; potens, cui nostra laborant

Stamina, qui finem cunctis, & semina praebes,
Nascendiq; uices alterna morte rependis,
Qui uitam, letumq; regis, nam quicquid ubiq;
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturq; tibi certisq; ambagibus aeui,
†ortus Rursus corporeos animae mittuntur in † artus.
Ne pete firmatas pacis dissoluere leges,
Quas dedimus, neuitq; colus, neu foedera fratrum
Ciuili conuerte tuba: cur impia tollis
†illicitas Signa? quid † incestas aperis Titanibus auras?
Posce Iouem, dabitur coniunx, uix ille pepercit,
Erubuitq; preces, animusq; relanguit atrox.
Quamuis indocilis flecti, Ceu turbine rauco,
Cum grauis armatur Boreas glacieq; niuali
Hispidus, & Gettica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, syluas, camposq; sonoro
Flamine rapturus, si forte aduersus ahenos
Aeolus obiecit postes, uanescit inanis
Impetus, & fractae redeunt in claustra procellae.
Tum Maia genitum, qui feruida dicta reportet,
Imperat acciri, Cyllenius astitit ales
Somniferam quatiens uirgam, tectusq; galero.
Ipse rudi fultus solio, nigraq; uerendus
Maiestate sedet, squalent immania foedo
Sceptra situ, sublime caput moestissima nubes
Asperat, & dirae riget inclementia formae.
Terrorem

Terrorem dolor augebat, tunc talia celso
Ore tonat, tremefacta silent dicente tyranno
Atria, latratum triplicem compescuit ingens
Ianitor, & presso lachrymarum fonte resedit
Cocytus, tacitisq; Acheron obmutuit undis,
Et Phlegethontææ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeæ nepos, cõmune profundis,
Et superis numen, qui fas per limen utrunq;
Solus habes, geminoq; facis cõmertia mundo,
I celeres proscinde notos, & iussa superbo
Redde Ioui, Tantum'ne tibi sæuißime fratrum
In me iuris erit? si nobis noxia uires
Cum cœlo fortuna tulit, non robur, & arma
Perdidimus, si rapta dies, an forte iacentes
Ignauosq; putas quod non Cyclopeia tela
Stringimus, aut uanas hominum deludimus aures?
Nónne satis uisum est, grati quod luminis expers
Tertia supremæ patior dispendia sortis?
Informesq; plagas? cum te lætißimus ornet
Signifer, & uario cingant splendore Triones.
Sed thalamis etiam prohibes, Nereia Glauco
Neptunum gremio complectitur Amphitryte.
Te consanguineo recipit post fulmina fessum
Iuno sinu, quid enim narrem Latonia furta?
Quid Cererẽ? magnamq; Themin? tibi tanta crea
Copia? te felix natorũ turba coronat. (andi

Ast ego deserta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas.
Non adeò toleranda quies, primordia testor
Noctis & horrendæ stagna intemerata paludis.
Si dicto parere negas patefacta ciebo
Tartara, Saturni ueteres laxabo catenas.
†solem *Obducam tenebris † lucem, compage soluta*
†aër *Lucidus umbroso miscebitur † axis Auerno.*
Vix ea fatus erat, iam nuncius astra tenebat,
Audierat mandata pater, secumq; uolutat
Diuersos ducens animos, quæ tale sequatur
Coniugium, Stygiosq; uelit pro sole recessus.
Certa requirenti tandem sententia sedit.
Aetnææ Cereri proles optata uirebat
Vnica, nec tribuit sobolem Lucina secundam.
Fessaq; post primos hæserunt uiscera partus,
Infœcunda quidem, sed cunctis altior extat
Matribus, & numeri damnum Proserpina pensat.
Hanc fouet, hanc seqtur, uitulã non blandius ambit
Torua parens, pedibus quæ nondũ proterit arua,
Nec noua lunatæ curuauit germina frontis.
Iam uicina toro plenis adoleuerit annis
Virginitas, tenerum iam Pronuba flamma pudorẽ
Sollicitat, mixtaq; tremit formidine uotum.
Personat aula procis, pariter pro uirgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas
Et Delon, Clariosq́; lares, hinc æmula Iuno,
Hinc poſcit Latona nurum, deſpexit utrunq;
Flaua Ceres, raptusq́; timens (heu cæca futuri)
Commendat Siculis furtim ſua pignora terris,
Infidis natam laribus commiſit alendam.
Aethera deſeruit, Siculasq́; relegat in oras
Ingenio confiſa loci, Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, ſed pontus, & æſtus
Mutauere ſitum, rupit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos interluit æquore montes,
Paruaq́; cognatas prohibent diſcrimina terras.
Nunc illam ſociæ raptam tellure triſulca
Opponit natura mari, caput inde Pachyni
†Reſpicit Ionias protentis rupibus iras, †Reſpuit
Hinc latrat Getula Thetis, Lilybæaq́; pulſat
†Brachia conſurgens, hinc dedignata †teneri †Littora †mouerí
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum
In medio ſcopulis ſe porrigit Aetna peruſtis,
Aetna Giganteos nunquam tacitura triumphos,
Encheladi buſtum, qui ſaucia † membra reuinctus †terga
Spirat in exhauſtum flagranti † pectore ſulfur, †uulnere uirus
Et quoties † detrectat onus ceruice rebelli †dejectat
In dextrum, læuumq́; latus, tunc inſula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus urbes
Aetnæos apices ſolo cognoſcere uiſu,

Non aditu tentare licet, pars cætera frondet
Arboribus, teritur nullo cultore cacumen.
† uomit *Nunc † mouet indigenas nymbos, piceaq; grauatũ*
Fœdat nube diem, nunc motibus astra laceßit
Terrificis, damnisq; suis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit niuibus seruare fidem, pariterq; fauillis
Durescit glacies tanti secura uaporis.
Arcano defensa gelu, fumoq; fideli,
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ scopulos tormenta rotent, quæ tanta cauernas
Vis glomeret, quo fonte ruat Vulcanius ignis,
Siue quod obicibus discurrens uentus apertis
Offenso per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemq; reposcens
Putrida multiuagis populatur flatibus antra.
Seu mare sulfurei ductum per uiscera montis
Oppreßis ignescit aquis, & pondera librat,
Hic ubi seruandum mater fidißima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit secura penates,
Turrigeramq; petit Cybelem, sinuosa draconum
† & peruia *Membra regens, uolucri † q; per auia nubila tractu*
Signant, & placidis humectant frena uenenis.
Frontem crista tegit, pingunt maculosa uirentes
Terga notæ, rutilum squammis intermicat aurum
† leues *Nunc † spiris Zephyros tranant, nunc arua uolatu*

Inferior

Inferiore secant, cano rota puluere labens
Sulcatam foecundat humum, flauescit aristis
Orbita, surgentes †scindunt uestigia †fruges. †condunt †culmi
Vestit iter comitata seges, iam linquitur Aetna,
Totaq; decrescit refugo Trinacria uisu.
Heu quoties præsaga mali uiolauit oborto
Rore genas, quoties oculos ad tecta retorsit.
Talia uoce mouens, Salue gratissima tellus,
Quam nos prætulimus coelo, tibi gaudia nostri
Sanguinis, & charos uteri cōmendo labores,
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi uersabere uomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuuenco.
Ditior oblatas mirabitur incola messes.
Sic ait, & fuluis serpentibus attigit Iden
Hic sedes †angusta deæ, templiq; colendi †augusta
Relligiosa silex, densis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula corniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus Thyasi, uesanaq; mixto
Concentu delubra gemunt, ululatibus Idæ
Bacchatur, timidas inclinant Gargara syluas.
Postquam uisa Ceres, mugitū tympana frenant.
Conticuere chori, Corybas non impulit ensem.
Non buxus, non æra sonant, blandiq; leones
Summisere iubas, adytis gauisa Cybelle

Exilit, & pronas intendit ad oscula turres.
Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce
Iuppiter, & Veneri mentis penetralia nudat.
Curarum secreta tibi Cytherea fatebor,
Candida Tartareo nuptum Proserpina regi
Iamdudum decreta dari, sic Atropos urget
Sic cecinit longæua Themis, nunc matre remota
(Rem peragit tempus) fines inuade Sicanos
Et Cereris prolem patulis illudere campis,
Crastina puniceos cum lux detexerit ortus,
†Falle † *Coge tuis armata dolis, quibus urere cuncta*
Me quoq; sæpe soles, cur ultima regna quiescunt?
Nulla sit immunis regio, nullumq́; sub umbris,
†corpus in accensum † *Pectus inaccessum Veneri, iam tristis Erynnis*
Sentiat ardores Acheron, Ditisq́; seueri
Ferrea lasciuis mollescant corda sagittis.
Accelerat præcepta Venus, iussuq́; parentis
Pallas, & inflexo terret quæ Mænala cornu
Addunt se comites, diuino semita gressu
†canduit † *Claruit, Augurium qualis laturus in orbem*
Præceps sanguineo delabitur igne Cometes
Prodigiale rubens, non illum nauita tutò,
Non impune uident populi, sed crine minaci
†nubibus ignes *Nunciat, aut ratibus uentos, aut † urbibus hostes.*
Deuenere locum, Cereris quæ tecta nitebant
Cyclopum firmata manu, stant ardua ferro

Mœnia,

Mœnia, ferrati postes, immensaq; nectit
Claustra calybs, nullum tanto sudore Pyracmon,
Nec Steropes construxit opus, nec talibus unquam
Spirauere notis animæ, nec † flumine tanto †flamine
Incoctum maduit lassa † ceruice metallum. †fornace
Atria cingit ebur, trabibus solidatur ahenis
Culmen, & in celsas surgunt electra columnas.
Ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu,
Irrita texebat rediture munera matri.
Hic elementorum seriem, sedes q; paternas
Insignibat acu, ueterem qua lege tumultum
Discreuit natura parens, & semina iustis
Discessere locis. quicquid leue fertur in altum,
In medium grauiora cadunt. incanduit æther,
Egit flamma polum, fluxit mare, terra pependit
Nec color unus erat, stellas accendit in auro,
Ostro fundit aquas, attollit littora gemmis,
Filaq; mentitos † subter celantia fluctus, †iamiam curuantia
Arte tument, credas illidi cautibus † algam, †alnos
Et raucum bibulis inserpere murmur arenis,
Addit quinque plagas, mediam subtegmine rubro
Obsessam feruore notat, squalebat adustus
Limes, & aßiduo sitiebant stamina sole.
Vitales utrinq; duas, quas mitis oberrat
Temperies habitanda uiris, cum fine supremo
Torpentes traxit geminas, brumaq; perenni

†contristat Fœdat, & æterno † constringit frigore telas.
† fingit Necnon & patrui † pingit sacraria Ditis,
Fatalesq; sibi manes, nec defuit omen.
Præscia nam subitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & uitreis summo iam margine texti
† simulare O ceanum † sinuare uadis, sed cardine uerso
Sensit adesse deas, imperfectumq; laborem
Deserit, & niueos infecit purpura uultus,
Per liquidas succensa genas, castiq; pudoris,
Illuxere faces, non sic decus ardet eburnum
Lydia Sidonio quod fœmina tinxerit ostro.
Merserat unda diem, sparso nox humida somno
Languida cœruleis inuexerat ocia bigis,
† superas Iamq; uiam Pluton † Siculas mollitur ad † arces
† auras Germani monitu, toruos inuisa iugales
Alecto temone ligat, qui pascua mandunt
Cocyti pratisq; Erebi nigrantibus errant,
Stagnaq; tranquillæ potantes marcida Lethes
Aegra soporatis spumant obliuia linguis.
Orphnæus crudele micans, Ethonq; sagitta
Ocyor, & stygij sublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor
Stabant ante fores iuncti, sæuumq; fremebant
Crastina uenturæ spectantes gaudia prædæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

Ocia sopitis ageret cum cantibus Orpheus
Neglectumq; diu deposuisset opus,
Lugebant erepta sibi solatia nymphæ,
Lugebant dulces flumina mœsta modos.
Sæua feris natura redit, metuensq; leonum
Implorat citharæ uacca tacentis opem.
Illius, & duri fleuere silentia montes
Syluaq; Bistoniam sæpe secuta chelym.
Sed postquam Inachijs Alcides missus ab Argis
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraq; sanguinei uertit præsepia regis,
Et Diomedeos † gramine pauit equos, †sanguine
Tum patriæ festo lætatus tempore uates
Desuetæ † repetit fila canora lyræ. †reparat
Et resides leni modulatus pectine neruos
Pollice festiuo † nobile duxit ebur. †mobile
Vix auditus erat, uenti sternuntur, & undæ.
Pigrior astrictis torpuit Hebrus aquis.
Porrexit Rhodope sitientes carmina † montes. †rupes
Excußit gelidas pronior Ossa niues.
Ardua nudato descendit populus Aemo,
Et comitem quercum pinus amica trahit.
Cyrrhæasq; dei quamuis despexerit artes,
Orphei laurus uocibus apta uenit.
Securum blandi leporem fouere molosi,
Vicinumq; lupo præbuit agna latus.

Concordes uaria ludunt cum tigride damæ
Massylam cerui non timuere iubam.
Ille nouercales stimulos actusq; canebat
Herculis, & forti monstra subacta manu.
Qui timidæ matri pressos ostenderit angues
Intrepidusq; fero riserit ore puer.
Te neq; Dictæas quatiens mugitibus urbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis.
Non leo sidereos cœli rediturus ad axes,
Non Erymanthæi gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.
Tergeminiq; ducis numerosos deijcis artus.
Et toties uno uictor ab hoste redis.
Non cadere Antæo, non crescere profuit hydræ
Non † ceruam uolucres eripuere pedes. †Nessum celeres
Caci flamma perit, † rubuit Busiride Nilus, †maduit
Prostratis rubuit nubigenis Pholoë,
Te Libyci † timuere sinus, te † maximus Atlas †stupuere †maxima Thetys
Horruit, imposito cum premerere polo.
Firmior Herculea mundus ceruice pependit,
Lustrarunt humeros Phœbus, & astra tuos.
Thracius hæc uates, sed tu Tirynthius alter
Florentinæ mihi, nam mea plectra moues.
Antraq; musarum longo torpentia somno
Excutis, & † placidos ducis ab ore sonos. †placidus ducis in orbe choros

CLAVDII CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER SECVNDVS.

Mpulit Ionios præmiſſo lumine fluctus
Nondum pura dies, tremulis vibratur in undis,
Ardor, & errantes ludunt per cœrula flammæ
Iamq́; audax animi, fidæq́; oblita parentis
Fraude Dionæa riguos Proſerpina ſaltus
(Sic parcæ † iuſſere) petit, ter cardine uerſo †uoluere
Præſagæ cecinere fores, ter conſcia fati
Flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna.
Nullis illa tamen monſtris, nulloq́; mouetur
Prodigio, comites greſſum iunxere ſorores.
Prima dolo gaudens, & tanti conſcia furti
It Venus, & raptus metitur corde futuros.
Iam durum † flexura Chaos, iam Dite ſubacto, †domitura
Ingenti famulos manes ductura triumpho,
Illi multifidos crinis ſinuatur in orbes
Idalia diuiſus acu, ſudata marito
Fibula, purpureos gemma ſuſpendit amictus.
Candida Parrhaſij poſt hanc regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuſpide protegit arces,
Vtraq; uirgo ruunt, hæc triſtibus aſpera bellis
Hæc metuenda feris, Tritonia caſside fulua
Cælatum Typhona gerit, qui ſumma peremptus

Ima parte uiget, moriens & parte superstes,
† ferro *Hastaq; terribili surgens per nubila † gyro*
Instar habet syluæ, tantum stridentia colla
Gorgonis optentu pallæ fulgentis obumbrat.
At Triuiæ lenis species, & multus in ore
Frater erat, Phœbiq; genas, & lumina Phœbi
Esse putes, solusq; dabat discrimina sexus,
Brachia nuda nitent, leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcuq; remisso
Ocia neruus agit, pendent post terga sagittæ,
Crispatur gemino uestis Cortynia cinctu
Poplite fusa tenus, motoq; in stamine Delos
Errat, & aurato trahitur circunflua ponto.
Quas inter Cereris proles nunc gloria matris,
Mox dolor, æquali tendit per gramina passu,
Nec membris nec honore minor, potuitq; uideri
Pallas, si clypeum ferret, si spicula, Phœbe,
Collectæ tereti nodantur Iaspide uestes,
Pectinis ingenio nunquam felicior arti
Contigit euentus, nulli sic consona telæ
Fila, nec intantum ueri duxere figuram.
Hic Hyperionio Solem de semine nasci
Fecerat, & pariter Lunam sed dispare forma
† uices *Auroræ, noctisq; † duces, cunabula Thetys*
Præbet, & infantes gremio solatur anhelos,
Cœruleusq; sinus roseis radiatur alumnis.

Inualidum dextro portat Titana lacerto
Nondum luce grauem, nec pubescentibus alte
Cristatum radijs, primo clementior æuo
Fingitur, & tenerum uagitu despuit ignem.
Læua parte soror uitrei libamina potat
Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu, comitantur euntem
Naiades, & socia stipant utrinq; † corona — †caterua
Quæ fontes † Crimnise tuos, & saxa rotantem, — †Sūt q Era sine legant.
Pantagiam, nomenq; Gelan qui præbuit urbi,
Concelebrant, quas pigra uado Camarina palustri,
Quas Arethusæi latices, quas aduena nutrit
Alphæus, Cyane totum supereminet agmen.

Qualis Amazonidum Peltis exultat †ademptis — †aduncis
Pulchra cohors, quoties Arcton populata uirago
Hippolyte, niueas ducit post prælia turmas,
Seu flauos strauere Getas, seu forte rigentem
Termodoontiaca Tanaim fregere securi.
Aut quales referunt Baccho solennia Nymphæ
Mæoniæ quas Hermus alit, ripasq; paternas
Percurrunt auro madidæ, lætatur in antro
Amnis, & undantem declinat prodigus urnam.

Viderat herboso sacrum de uertice uulgus
Aetna parens florum, curuaq; in ualle sedentem
Compellat Zephyrum, Pater ô gratißime ueris,
Qui mea lasciuo regnas per prata uolatu,

Semper, & aßiduis irroras flatibus annum,
Respice Nympharum cœtus, & celsa Tonantis
Germina, per nostros dignantia ludere campos.
Nunc adsis, faucasq; precor, nunc omnia fœtu
Pubescant uirgulta uelis, ut fertilis Hybla
Inuideat, uinciq; suos non abnuat hortos.
Quicquid thuriferis spirat Panchaïa syluis,
Quicquid odoratus longe blanditur Hidaspes,
† extremis † Sabæis — Quicquid ab † externis ales longæua † colonis
† optato re petens exordia busto — Colligit, † optati referens exordia sæcli
In uenas disperge meas, & flamine largo
Rura foue, ut merear diuino pollice carpi,
Et nostris cupiant ornari numina sertis.
Dixerat, ille nouo madidantes nectare pennas
Concutit, & glebas fœcundo rore maritat,
† rubor — Quaq; uolat, uernus seqtur † color, omnis in herbas
Turget humus, medioq; patent conuexa sereno,
Sanguineo splendore rosas, uaccinia nigro
† Imbuit — † Induit, & dulci uiolas ferrugine pingit,
† donis — Parthica quæ tantis uariantur cingula † gemmis
Regales iunctura sinus? quæ uellera tantum
Ditibus Aßyrij spumis fuscantur aheni?
Non tales uolucris pandit Iunonia pennas.
Nec sic innumeros arcu mutante colores
† picto — Incipiens redimitur hyems, cum tramite † flexo
Semita discretis interuiret humida nimbis.

Forma loci superat flores, curuata tumore
Paruo planicies, & mollibus edita cliuis
Creuerat in collem, niueo de pumice fontes
Roscida mobilibus lambebant gramina riuis.
Syluaq; torrentes ramorum frigore soles
Temperat, & † modico brumā sibi uendicat æstu. †medio
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
Ilex plena fauis, uenturi præscia laurus
Fluctuat, hinc denso crispata cacumine buxus,
Hic hederæ serpunt, hic pampinus induit ulmos.
Haud procul inde lacus (Pergum dixere Sicani)
Panditur, & nemorum frondoso margine cinctus
Vicinis palescit aquis. admittit in altum
Cernentes oculos, & late peruius humor
Ducit inoffensos liquido sub gurgite uisus,
Imaq; perspicui prodit secreta profundi.
Huc elapsa cohors gaudet, per florea rura,
Hortatur Cytherea legant. Nunc ite sorores
Dum matutinis præsudat solibus aër,
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
Roranti prouectus equo. Sic fata † cruoris †cruoris non doloris Politianus legit Miscellan. cap. 11.
Carpit signa sui, uarios tum cætera saltus
Inuasere cohors, credas examina fundi
Hyblæum raptura thymum, cum cærea reges
Castra mouent, fagiq; caua demissus ab aluo

Mellifer electis exercitus obstrepit herbis.
Pratorum spoliatur honos, hæc lilia fuscis
Intexit uiolis, hanc mollis Amaracus ornat,
Hæc graditur stellata rosis, hæc alba ligustris.
Te quoque flebilibus mœrens Iacynthe figuris,
† germina Narcissumq; metunt, tunc inclyta † gramina ueris,
Præstantes olim pueros, tu natus Amiclys,
Hunc Helicon genuit, te disci perculit error,
† recussa Hunc fontis decepit amor, te fronte † retusa
Delius, hunc fracta Cephisus arundine luget.
Aestuat ante alias auido feruore legendi
Frugiferæ spes una deæ, nunc uimine textos
Ridentes calathos folijs agrestibus implet,
Nunc sociat flores, seseq; ignara coronat.
Augurium fatale tori, quippe ipsa tubarum,
Armorumq; potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua stabiles portas & mœnia uellit,
Iam leuibus laxat studijs, hastamq; reponit,
Insolitisq; docet galeam mitescere sertis,
Ferratus lasciuit apex, horrorq; recesit
Martius, & cristæ placato fulgure uernant.
Nec quæ Parthenium canibus scrutatur odoris
Aspernata choros, libertatemq; comarum
Iniecta uoluit tandem frenare corona.
Talia uirgineo paßim dum more geruntur,
Ecce repens mugire fragor, confligere turres
Pronaq;

Pronaq; uibratis radicibus oppida uerti.
Causa latet, dubios agnouit sola tumultus
Diua Paphi, mixtoq; metu perterrita gaudet.
Iamq; per anfractus animarum rector opacos
Sub terris quærebat iter, grauibusq; gementem
Encheladum calcabat equis, immania findunt
Membra rotæ, pressaq; graui ceruice laborat
Sicaniam cum Dite ferens, tentatq; moueri
Debilis, & fessis serpentibus impedit axem,
Fumida sulfureo prolabitur orbita dorso.
Ac uelut occultus securum prodit in hostem
Miles, & effossi subter fundamina campi,
Transilit †inclusos arcano limite muros, †clusos
Turbaq; deceptas uictrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata uiros, sic tertius hæres
Saturni † tenebrosa uagis rimatur habenis †latebrosa
Deuia, fraternum cupiens exire sub orbem.
Ianua nulla patet, prohibebant undiq; rupes
Oppositæ, †duraq; deum compage tenebant. †solita
Non tulit ille moras, indignatusq; trabali
Saxa ferit sceptro, Siculæ sonuere cauernæ,
Turbatur Liparis, stupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus deiecit fulmina Cyclops.
Audijt, & si quem glacies alpina coërcet,
Et qui te latis nondum præcincte trophæis
Tybri natat, missamq; Pado qui remigat Alnum.

Sic cum Thessaliam scopulis inclusa teneret
Peneo stagnante palus, & mersa negaret
Arua coli, trifida Neptunus cuspide montes
Impulit aduersos, tum forti saucius ictu
Dißiluit gelido uertex Ossæus Olympo.
Carceribus laxantur aquæ, fractoq́; meatu,
Redduntur fluuijq́; mari, tellusq́; colonis.
Postquam uicta manu duros Trinacria nexus
Soluit, & immenso late discessit hiatu,
Apparet subitus cœlo timor. astra uiarum
Mutauere fidem, uetito se proluit Arctos
Aequore, præcipitat pigrum formido Bootem.
Horruit Orion. audito palluit Atlas
Hinnitu, rutilos obscurat anhelitus axes
Discolor, & longa solitos caligine pasci
Terruit orbis equos, preßis hæsere lupatis
Attoniti meliore polo, rursusq́; uerendum
In Chaos obliquo certant temone reuerti.
Mox ubi pulsato senserunt uerbera tergo,
Et solem didicere pati, torrentius amne
Hyberno, tortaq́; ruunt pernicius hasta.
Quantum non iaculum Parthi, non impetus Austri,
Non leue sollicitæ mentis discurrit acumen.
Sanguine frena calent, corrumpit spiritus auras
Letifer, infectæ spumis uiciantur harenæ.
Diffugiunt Nymphæ, rapitur Proserpina curru.

Imploratq́;

Imploratq́; deas. iam Gorgonis ora reuelat
Pallas, & intento festinat Delia cornu.
Nec patruo cedunt, stimulat cōmunis in arma
Virginitas, crimenq́; feri raptoris acerbat.
Ille uelut stabuli decus, armentiq́; iuuencam
Cum leo possedit, nudataq́; † pectora fodit † uiscera
Vnguibus, & rabiem totos exegit in armos
Stat crassa turpis sanie, nodosq́; iubarum
Excutit, & uiles pastorum despicit iras.
Ignaui domitor † mundi, teterrime fratrum, † uulgi
Pallas ait, quæ te stimulis facibusq́; prophanis
Eumenides mouere? tua cur sede relicta
Audes Tartareis † mundum incestare quadrigis? † cœlum
Sunt tibi deformes Diræ, sunt altera Lethes
Flumina, sunt tristes Furiæ te coniuge dignæ,
Fratris linque domos, alienam desere sortem.
Nocte tua contentus abi, quid uiua sepultis
Admisces? nostrum quid proteris aduena mundum?
Talia uociferans auidos transire minaci,
Cornipides umbone ferit, clypeiq́; retardat
Obice, Gorgoneisq́; premens asibilat hydris,
Prætentasq́; aperit cristas, libratur in ictum
Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
Missaq́; penè foret, ni Iuppiter æthere summo
Pacificas rubri torsisset luminis alas,
Confessus † generum nimbis Hymenæus hyulcis † socerum

Intonat, & testes firmant connubia flammæ.
Inuitæ cessere deæ, compescuit arcum
Cum gemitu, talesq́; dedit Latonia uoces.
Sis memor, ô longumq́; uale, reuerentia patris
Obstitit auxilio, nec nos defendere contra
Possumus, imperio uinci maiore fatemur.
In te coniurat genitor, populoq́; silenti
Traderis, heu cupidas non aspectura sorores.
Aequalesq́; choros, quæ te fortuna supernis
Abstulit, & tanto damnauit sydera luctu?
Iam neq; Parthenijs innectere retia lustris,
Nec pharetram gestare libet, securus ubiq;
Spumet aper, sæuiq; fremant impune leones.
Te iuga Taygeti, posito te Mænala flebunt
Venatu, mœstoq́; diu lugebere Cintho.
Delphica quinetiam fratris delubra tacebunt.
Interea uolucri fertur Proserpina curru
Cæsariem diffusa noto, planctuq́; lacertos
Verberat, & questus ad nubila fundit inanes.
Cur non torsisti manibus fabricata Cyclopum
In nos tela pater? sic me crudelibus umbris
Tradere? sic toto placuit depellere mundo?
Nullá ne te flectit pietas? nullum'ne paternæ
Mentis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
Non ego cum rapido sæuiret Phlægra tumultu
Signa deis aduersa tuli, non robore nostro

Oſſa pruinoſum uexit glacialis Olympum.
Quod conata nefas, aut cuius conſcia culpæ,
Exul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
O fortunatas, alij quaſcunq; tulere
Raptores, ſaltem communi ſole fruuntur.
Sed mihi uirginitas, pariter cœlumq; negatur,
Eripitur cum ſole pudor, terriſq; relictis
Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
O male dilecti flores, deſpectaq; matris
Conſilia, ô Veneris deprenſæ ſerius artes.
Mater iò, ſeu te Phrygijs in uallibus Idæ
Migdonio buxus circumſonat horrida cantu,
Seu tu ſanguineis ululantia Dindyma Gallis
Incolis, & ſtrictos Curetum deſpicis enſes,
Exitio ſucurre meo, compeſce furentem,
Comprime ferales torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuq; decoro
Vincitur, & primi ſuſpiria ſentit amoris.
Tunc ferrugineo lachrymas deterſit amictu,
Et placida mœſtum ſolatur uoce dolorem.
Deſine funeſtis animum Proſerpina curis
Et uano uexare metu, maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit & immenſum tendit per inane poteſtas.
Amiſſum ne crede diem, ſunt altera nobis

Sidera, sunt orbes alij, lumenq́; uidebis
Purius, Elysiosq́; magis mirabere campos,
Cultoresq́; pios, illic preciosior ætas
Aurea progenies habitat, semperq́; tenemus,
Quod superi meruere semel, nec mollia desunt
Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.
†Auerni *Est etiam lucis arbor prædiues † opacis*
Fulgentes uiridi ramo curuata metallo,
Hæc tibi sacra datur, fortunatumq́; tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
Parua loquor, quicquid liquidus complectitur aër
Quicquid alit tellus, quicquid maris æquora uerrũt
Quod fluuij uoluunt, quod nutriuere paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari subiecta globo, qui septimus auras
Ambit, & æternis mortalia separat astris.
Sub tua purpurei uenient uestigia reges
Deposito luxu, turba cum paupere mixti.
Omnia mors æquat, tu damnatura nocentes,
Tu requiem latura pijs, te iudice sontes
Improba cogentur uitæ comissa fateri.
Accipe Letheo famulas cum gurgite Parcas.
Sic fatum quodcunq; uelis. Hæc fatus ouantes
†Tænara *Exhortatur equos, & † Tartara mitior intrat.*
†uiolẽtior *Conueniunt animæ quantas † truculentior Auster*
Decutit

Decutit arboribus frondes: aut nubibus hymbres
Colligit, aut frangit fluctus aut torquet harenas.
Cunctaq; praecipiti stipantur Tartara cursu
Insignem uisura nurum. mox ipse serenus
Ingreditur facili passus mollescere risu.
Dißimilisq; sui dominis intrantibus ingens
Assurgit Phlegeton, flagrantibus hispida riuis
Barba madet, totoq; fluunt incendia uultu.
Occurrunt propere lecta de plebe ministri,
Pars altos reuocant currus, frenisq; solutis
Vertunt emeritos ad pascua nota iugales.
Pars aulea tenent, alij praetexere ramis
Limina, & in thalamis cultas extollere uestes.
Reginam casto cinxerunt agmine matres
Elysiae, tenerosq; leuant sermone † dolores, † timores
Et sparsos religant crines, & uultibus addunt
Flammea sollicitum praeuelatura pudorem.
Pallida laetatur regio, gentesq; sepultae
Luxuriant, epulisq; uacant genialibus umbrae.
Grata coronati peragunt conuiuia manes.
Rumpunt insoliti tenebrosa silentia cantus.
Sedantur gemitus Erebi, se sponte relaxat
Squalor, & aeternam patitur rarescere noctem.
Vrna nec incertas uersat Minoia sortes.
Verbera nulla sonant, nulloq; frementia luctu
Impia dilatis respirant Tartara poenis.

Non rota suspensum præceps Ixiona torquet.
Non aqua Tantalicis subducitur inuida labris.
Soluitur Ixion. inuenit Tantalus undas.
Et Tityus tandem spaciosos erigit artus.
Squalentisq; nouem detexit iugera campi.
Tantus erat, laterisq; piger sulcator opaci,
Inuitus trahitur lasso de pectore uultur.
Abreptasq; dolet iam non sibi crescere fibras.
Oblitæ scelerum, formidatiq; furoris
Eumenides, cratera parant, & uina feroci
Crine bibunt, flexisq; minis iam lene canentes
Extendunt socios ad pocula plena Cerastas.
Ac festas alio succendunt lumine tedas.
†flumen *Tunc & pestiferi pacatum † limen Auerni*
Innocuæ transistis aues, flatumq; repressit
omnia ferè exemplaria Anfractus habent, at Parrhasius ex Vibio amsanctus emendauit *Amsanctus, tacuit fixo torrente uorago,*
Tunc Acherontæos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuisse ferunt, hederisq; uirentem
Cocyton dulci perhibent stagnasse Lyæo.
Stamina non rupit Lachesis, nec turbida sacris
Obstrepitant lamenta choris, mors nulla uagatur
In terris, nullæq; rogum planxere parentes.
Nauita non moritur fluctu, non cuspide miles,
Oppida funerei pollent immunia leti.
† Implexã *† Impexosq; senex uelauit arundine † crines*
† frontem *Portitor, & uacuos egit cum carmine remos.*

Iam suus inferno processerat Hesperus orbi.
Ducitur in thalamum uirgo, stat Pronuba iuxtà
Stellantes nox picta sinus, tangensq; cubile
Omnia perpetuo genitalia fœdere sanxit.
Exultant cum uoce pij, Ditisq; sub aula
Talia peruigili ducunt exordia plausu.
Nostra parens Iuno, tuq; ô germane Tonantis
Et gener unanimis consortia † ducite somni. † discite
Mutuaq; alternis innectite † colla lacertis. † uota
Iam felix oritur proles, iam læta futuros
Expectat natura deos, noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

LIBRI SECVNDI FINIS.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER III.

Vppiter interea cinctam Thaumantiada nymbis
Ire iubet, totoq; deos accersere mundo.
Illa colorato Zephyros † trangressa uolatu † illapsa
Numina conclamat pelagi, Nymphasq; morantes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris,
Ancipites trepidiq; ruunt, quæ causa quietos
Excierit, tanto quæ res agitanda tumultu,
Vt patuit stellata domus, considere iussi.

Prima datur. tractum proceres tenuere secundum
†cærula Aequorei, placidus Nereus, & † lucida Phorci
Canicies, Glaucum series extrema biformem
Accipit, & certo mansurum Prothea uultu.
Necnon & senibus fluuijs concessa sedendi
Gloria, plebeio stat cætera more iuuentus.
Mille amnes liquidis incumbunt patribus, udæ
†taciti Naiades, & † placidi mirantur numina Fauni.
Tum grauis ex alto genitor sic orsus olympo est.
Abduxere meas iterum mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi, Saturnia postquam
Ocia, & ignaui senium cognouimus æui,
Sopitosq́; diu populos torpore paterno
Sollicitæ placuit stimulos impellere uitæ,
Incultis ne sponte seges grandesceret aruis,
Vndaret neu sylua fauis, neu uina tumerent
Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidem inuideo (nec enim liuescere fas est,
Vel nocuisse deos) sed quod dissuasor honesti
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Prouocet ut segnes animos, rerumq́; remotas
Ingeniosa uias paulatim exploret egestas.
Vtq́; artes pariat solertia, nutriat usus,
Nunc mihi cum magnis instat natura querelis
Humanum releuare genus, dirumq́; tyrannum,
Immitemq́; uocat, regnataq́; sæcula patri
Commemorat,

Commemorat, parcumq; Iouem se diuite clamat.
Cur campos horrere situ? dumisq; repleri
Rura uelim, & nullis exornem fructibus annum?
Se iam quae genitrix mortalibus ante fuisset
In dirae subito mores transisse nouercae.
Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
Erexisse caput? pecudum si more pererrant
Auia? si frangunt communia pabula glandes?
Haeccine uita iuuat syluestribus abdita lustris
Indiscreta feris? tales cum saepe parentis
Pertulerim questus, tandem clementior orbi
Chaonio statui gentes auertere uictu.
Atq; adeò Cererem, quae nunc ignara malorum
Verberat Idaeos torua cum matre leones,
Per mare, per terras auido discurrere luctu
Decretum, donec natae laetata repertae
Indicio tribuat fruges, currusq; feratur
Nubibus, ignotas populis sparsurus aristas.
Et iuga caerulei subeant Actaea dracones.
Quod si quis Cereri raptorem prodere diuum
Audeat, imperij molem, pacemq; profundam
Obtestor rerum, natus licet ille, soror'ue,
Vel coniunx fuerit, natarúmue agminis una.
Scilicet illa meo conceptam uertice iactet,
Sentiet iratam procul aegida sentiet ictum
Fulminis, & genitum diuina sorte pigebit,

Fulminis, & genitum diuina sorte pigebit,
Optabitq́; mori tunc uulnere languidus ipsi
Tradetur genero, passurus prodita regna,
Et sciet an propriæ conspirent Tartara causæ,
Hoc sanctum, mansura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concussit sidera motu.
At procul armisoni Cererem sub rupibus antri
Securam placidamq́; diu iam certa peracti
Terrebant simulachra mali noctesq́; timorem
Ingeminant, omniq́; perit Proserpina somno.
Nanq; modo immissis inuadi uiscera telis,
Nunc sibi mutatas horret nigrescere uestes,
Nunc steriles medijs frondere penatibus ornos.
Stabat præterea luco dilectior omni
Laurus, uirgineos olim quæ fronde pudica
† stirpe recisam — Vmbrabat thalamos, hanc imo † stipite cæsam
Vidit, & incomptos fœdari puluere ramos,
querentiq́; — † Quæsiuitq́; nefas, Dryades dixere gementes
Tartarea furias debellauisse bipenni,
Sed tunc ipsa sui, iam non ambagibus ullis
Nuncia materno facies inserta sopori.
Namq; uidebatur tenebroso obtecta recessu
Carceris, & sæuis Proserpina uincta catenis.
Non qualem Siculis olim mandauerat aruis,
Nec qualem roseis nuper conuallibus Aetnæ
Suspexere deæ, squalebat pulchrior auro

Cæsaries,

Cæsaries, & nox oculorum infecerat ignes.
Exhaustusq; gelu pallet rubor, ille superbi
Flammeus oris honos, & non cessura pruinis
Membra colorantur picei caligine regni.
Ergo hanc ut dubio uix tandem agnoscere uultu
Eualuit, cuius tot pœnæ criminis inquit?
Vnde hæc informis macies? cui tanta potestas
In me sæuitiæ est? rigidi cur uincula ferri
Vix aptanda feris molles meruere lacerti?
Tu mea tu proles? an uana fallimur umbra?
Illa refert, Heu dira parens, natæq; peremptæ
Immemor, heu fuluas animo transgressa leænas.
Tanta'ne te nostri tenuere obliuia? tantum
Vnica despicior? certe Proserpina nomen
Dulce tibi, tali quæ nunc, ut cernis, hiatu
Supplicis inclusa feror, tu sæua choreis
Indulges, Phrygiasq; etiamnum interstrepis urbes.
Quod si non omnem pepulisti pectore matrem,
Si tu † sancta Ceres, & † te non Caspia tigris †nota
Edidit, his oro miseram defende catenis. †me
Inq; superna refer, prohibent si fata reuerti,
Vel saltem uisura ueni. Sic fata trementes
Tendere conatur palmas, uis improba ferri
Impedit, & motæ somnum excussere catenæ.
Obriguit uisis, gaudet non uera fuisse,
Complexu caruisse dolet, penetralibus amens

Prosilit, & tali compellat uoce Cybellem.
Iam non ulterius Phrygia tellure morabor
Sancta parens, reuocat tandem custodia chari
Pignoris, & cunctis obiecti fraudibus anni.
Non mihi Cyclopum quamuis extructa caminis
Culmina fida satis, timeo ne fama latebras
Prodiderit, leuiusq; meum Trinacria cælet
Depositum. terret nimium uulgata locorum
Nobilitas, alijs sedes obscurior oris
Exquirenda mihi, gemitu flammisq; propinquis
Encheladi nequeunt umbracula nostra taceri.
Somnia quinetiam uarijs infausta figuris
Sæpe monent, nullusq; dies non triste minatur
Augurium, quoties flauentia serta comarum
Sponte cadunt, quoties exudat ab ubere sanguis.
Larga uel inuito prorumpunt flumina uultu,
Iniussæq; manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare uelim, ferale gemiscunt,
Tympana si quatiã, planctũ mihi tympana reddunt,
Ah uereor ne quid portendant omina ueri.
Heu longæ nocuere moræ. procul irrita uenti
Dicta ferant. Subijcit Cybele, non tanta Tonanti
†fumat *Segnicies, ut non pro pignore fulmina †mittat,*
I tamen, & nullo turbata reuertere casu.
Hæc ubi, digreditur templis (sed nulla ruenti
†dracones *Mobilitas) tardos queritur non ire †iugales.*
Immeritasq;

Immeritasq; mouens alterno uerbere pinnas
Sicaniam quærit cum nec dum † ascenderit Idam, †abscẽderit
Cuncta pauet, speratq; nihil. Sic æstuat ales,
Quæ teneros humili fœtus commiserit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat absens:
Ne gracilem uentus discusserit arbore nidum:
Ne furtum pateant homini, neu preda colubris.
Vt domus excubijs incustodita remotis
Et resupinati neglecto cardine postes,
Flebilis & tacitæ species apparuit aulæ,
Non expectato respectu cladis, amictus
Conscindit, & fractas cum crine auellit aristas.
Hæserunt lachrymæ, nec uox aut spiritus oris
Redditur, † atq; imis uibrat tremor ossa medullis. †ex
Succidui titubant gressus, foribusq; reclusis,
Dum uacuas sedes, & desolata pererrat
Atria, semirutas confuso stamine telas,
Atq; interceptas agnoscit pectinis artes.
Diuinus perit ille labor. spaciumq; relictum,
Audax sacrilego supplebat aranea textu.
Nec deflet, plangitq; malum, † tamen oscula telæ †tantum
Figit, & abrumpit mutas in fila querelas,
Attritosq; manu radios, proiectaq; pensa,
Cunctaq; uirgineo sparsa oblectamina ludo.
Ceu natam pressat gremio, † castumq; cubile †carumq;
Desertosq; toros, & sicubi sederat olim

Perlegit. Attonitus stabulo ceu pastor inani.
†Cul pecus † Quem lupus aut rabies Pœnorum inopina leonū,
Aut populatrices infestauere cateruæ.
Serus at ille redit, uastataq; pascua lustrans
Non responsuros ciet, imploratq; iuuencos.
Atq; ibi secreta tectorum in parte iacentem
Aspicit Electram, natæ quæ sedula nutrix
Oceani priscas inter notißima Nymphas.
Par Cereri pietas, hæc post cunabula dulci
Ferre sinu, summoq; Ioui deducere paruam
Sueuerat, & genibus ludentem aptare paternis,
Hæc comes, hæc custos, hæc proxima mater haberi.
†genas Tum laceras effusa † comas, & puluere canos
Sordida sidereæ raptus lugebat alumnæ.
Hanc agressa Ceres postquam suspiria tandem
Laxauit, frenosq; dolor. Quod cernimus, inquit,
Excidium? cui preda feror? regnat'ne maritus?
An cœlum Titanes habent? quæ talia uiuo
Ausa Tonante manus? rupit'ne Typhoëia ceruix
Inarimen? fracta'ne iugi compage Vesæui
Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An uicina mihi quassatis faucibus Aetna
Protulit Enceladum? nostros an forte penates
Appetijt centum Briareia turba lacertis?
Heu ubi nunc est nata mihi? quò mille ministræ?
Quò Cyane? uolucres quæ uis Sirenas abegit?
Hæccine

Hæccine uestra fides? sic sis aliena tueri
Pignora? contremuit nutrix, mœrorq́; timori
Cesßit, & aspectus miseræ non ferre parentis
Emptum morte uelit, longumq́; immota moratur
Auctorem dubium, certumq́; expromere funus.
Vix tamen. hæc acies utinam uesana Gigantum
Hanc dederit cladem. leuius communia tangunt,
Sed diuæ, multoq́; minus quod rere sorores
In nostras nimium coniurauere ruinas.
Insidias superum, cognataq́; uulnera cernis
Inuidiæ Phlegra nobis † incensior æther. †infensior
Florebat tranquilla domus, nec limina uirgo
Linquere, nec uirides audebat uisere saltus
Præceptis obstricta tuis, telæ labor illi
Sirenes requies, sermonum gratia mecum,
Mecum somnus erat, castiq́; per atria ludi.
Cum subito (dubiũ quonam monstrãte tenebras
Præscierit) Cytherea uenit, suspectaq́; nobis
Ne foret, hinc Phœben comites, hinc Pallada iunxit,
Protinus effuso lætam se fingere risu,
Nec semel amplecti, nomenq́; iterare sororis,
Et dura de matre queri, quæ tale recessu
Maluerit damnare decus, † uetitamq́; dearum †uetito
Colloquio, patrijs procul † absentauerit astris †amandauerit
Nostra rudis gaudere malis, & nectare largo
Instaurare dapes, nunc arma habitumq́; Dianæ

Induitur, digitisq; attentat mollibus arcum.
Nunc crinita iubis galeam laudante Minerua
Implet, & ingentem clypeum gestare laborat.
Prima Venus campos, Aetnæaq; rura maligno
Ingerit affatu, uicinos callida flores
Ingeminat, meritumq; loci uelut inscia quærit.
Nec credit quod bruma rosas innoxia seruet,
Quod gelidi rubeant alieno gramine menses.
Verna nec iratum timeant uirgulta Bootem.
Dum loca miratur, studio dum flagrat eundi,
Persuadet teneris heu lubrica moribus ætas.
Quos ego necquicquam planctus? quas irrita fudi
Ore preces? ruit illa tamen confisa sororum
Præsidio, famulæ longo post ordine Nymphæ.
Itur in æterno uestitos gramine campos.
Et prima sub luce legunt, cum rore serenus
Alget ager, sparsosq; bibunt uiolaria succos.
†institit altior axi *Sed postquã medio sol †altior astitit orbe,*
Ecce polum nox alta rapit, tremefactaq; nutat
†pulsuq; *Insula cornipedum strepitu, †cursuq; rotarum,*
Nosse nec aurigam licuit. Seu mortifer ille,
†liuor *Seu mors ipsa fuit, †Lutor permansit in herbis,*
Deficiunt riui, squalent rubigine prata,
Et nihil afflatum uiuit. pallere ligustra,
Expirare rosas, decrescere lilia uidi.
Vt rauco reduces tractu detorsit habenas,

Nox *sua*

Nox sua prosequitur currum, lux redditur orbi,
Persephone† nulla est, uoto rediere peracto. †nusquam
Nec mansere deæ, medijs inuenimus aruis
Exanimen Cyanen, ceruix redimita iacebat,
Et caligantes marcebant fronte coronæ.
Aggredimur subito, casusq́; †scitamur heriles. †scrutamu
(Nam propior cladi steterat) quis uultus equorum?
Quis regat? illa nihil tacito, sed† lapsa ueneno †læsa
Soluitur in laticem, subrepsit crinibus humor,
Liquitur, in roremq́; pedes, & brachia manant.
Nostraq́; mox lambit uestigia perspicuus fons.
Discedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ, Siculi latus obsedere Pelori.
Accensæq́; malo iam non impune canoras
In pestem uertere lyras, uox blanda carinas
Alligat, audito frenantur carmine remi.
Sola domi luctu senium tractura relinquor.
Hæret adhuc suspensa Ceres, & singula demens,
Ceu nõdum transacta timet, mox lumina torquens
†Vultu ad cœlicolas furiato pectore fertur. †Multũ in
Arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
Cuius Achemenio regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques, fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamq́; uirentibus iram
Dispersit maculis, †nimiumq́; haustura profundo †inhiat&
Ore uirum, uitreæ tardatur imagine formæ. hausura

Haud aliter toto genitrix bacchatur olympo.
Reddite uociferans,non me uagus edidit amnis,
Non Dryadum de plebe sumus,turrita Cybelle
Me quoq; Saturno genuit.quò iura deorum?
Quò leges cecidere poli? quid uiuere recte
Proderit? en audet noti Cytherea pudoris
Ostentare suos post Lemnia uincula uultus.
Hos animos bonus ille sopor? castumq; cubile
Præbuit? amplexus hoc promeruere pudici?
†cudit Nec mirum,si turpe nihil post talia † ducit.
Quid uos expertes thalami? tantum'ne relictus
Virginitatis honos? tantum mutata uoluntas?
Iam Veneri,& socijs iunctæ raptoribus itis?
O templis Scythiæ,atq; hominem sitientibus aris
Vtraq; digna coli,tanti quæ causa furoris?
Quam mea uel dicto tenui Proserpina læsit.
†aut Scilicet † hæc charis pepulit te Delia syluis,
Aut tibi comissas rapuit Tritonia pugnas.
An grauis alloquio? uestros an forte petebat
Importuna choros? atqui Trinacria longe
(Esset ne uobis oneri) deserta colebat.
Quid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi
† quies Nulla potest placare † dies,his increpat omnes
† sententia Vocibus,ast illæ(prohibet † reuerentia patris)
Aut reticent aut nosse negant,responsaq; matri
Dant lacbrimas.Quid agat?rursus se uicta remittit

Inq;

Inq; humiles demissa preces. Ignoscite siquid
Intumuit pietas? si quid flagrantius actum est
Quàm decuit miserã, supplex, † miserãdaq; uestris † deiectaq;
Aduoluor genibus, liceat cognoscere sortem.
Hoc tantum, liceat certos habuisse † furores, † dolores
Scire peto quæ forma mali, quancunq; dedistis
Fortunam, sit † rapta, feram, fatumq; putabo † nota
Non scelus, aspectum precor indulgete parenti.
Non repetam quæsita manu, securus habeto
Quisquis es, affirmo prædam desiste uereri.
Quod si uos aliquo præuenit † munere raptor, † fœdere
Tu certe Latona refer, confessa Diana
Forte tibi, nosti quid sit Lucina, timorq;
Pro genitis, & quantus amor, partusq; tulisti
Tu geminos, hæc una mihi. sic crine fruaris
Semper Apollineo, sic me felicior æuum
Mater agas. largis tunc hymbribus ora madescunt.
Quid tantum est dignum fleri dignumq; taceri?
Hei mihi, discedunt omnes, quid uana moraris
Vlterius? non bella palàm cœlestia sentis?
Quin potius natam pelago, terrisq; requiris?
Accingar lustrare diem per deuia rerum
Indefessa ferar, nulla cessabitur hora.
Non requies, non somnus erit, dum pignus ademptũ
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ
Thetyos, & rubro iaceat † uelata profundo. † uallata

Non Rheni glacies, non me Rhiphæa tenebunt
Frigora, non dubio Syrtis cunctabitur æstu.
Stat fines penetrare Noti, Boreæq; niualem
Vestigare domum, primo calcabitur Atlas
Occasu, facibusq; meis lucebit Hidaspes,
Impius errantem uideat per rura per urbes
Iuppiter, extincta satietur pellice Iuno.
Insultate mihi, cœlo regnate superbi.
Ducite præclarum Cereris de stirpe triumphum.
Sic fatur, notæq; iugis illabitur Aetnæ
†informatura Noctiuago tedas † inflammatura labori.
Lucus erat prope flumẽ Acym, quod cãdida pro(fert
Sæpe mari, pulchroq; secat Galatæa natatu.
Densus, & innexis Aetnæa cacumina ramis,
†Qua licet †Qualibet usq; tegens, illic posuisse cruentam
Aegida, captiuamq; pater post prælia prædam
Aduexisse datur. Phlegræis sylua superbit
Exuuijs, totumq; nemus uictoria uestit,
Hic patuli rictus, hic prodigiosa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis, immaniaq; ossa
Serpentum paßim tumulis exanguibus albent.
Et rigidæ multo suspirant fulmine pelles.
Nullaq; non magni iactat se nominis arbor.
Hæc centum gemini strictos Aegæonis enses
Curuata uix fronte leuat, liuentibus illa

Exultat Zancli spolijs, haec arma minantis
Sustinet, hos onerat ramos exutus Ophion,
Altior & cunctis abies umbrosaq; late
Ipsius Encheladi fumantia gestat opima
Summi terrigenum regis, caderetq; grauata
Pondere, ni † lapsum fulciret proxima quercus. † lassam
Inde timor numenq; loco, nemorisq; senectae
Parcitur, aethereisq; nefas nocuisse tropheis.
Pascere nullus oues, nec robora laedere Cyclops
Audet ipse, fugit sacra Polyphemus ab umbra.
Non tamen hoc tardata Ceres, accenditur ultrò
Religione loci, uibratq; incerta securim.
Ipsum † etiam petitura Iouem, succidere pinus. † seu
Et magis enodes † properat prosternere cedros. † dubitat
Exploratq; abiens truncos, rectiq; tenorem
Stipitis, & certo praetentat brachia nixu.
Sic qui uecturus longinqua per aequora merces
Molitur tellure ratem, uitamq; procellis
Obiectare parat, fagos metitur, & alnos,
Et uarium rudibus syluis accommodat usum.
Quae longa est tumidis praebebit cornua uelis,
Quae fortis, clauo potior, quae, lenta, fauebit
Remigio, stagni patiens aptanda carinae.
Tollebant geminae capita inuiolata cupressus
Cespite uicino, quales non rupibus Idae
Miratur Symois, quales non diuite ripa

Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
Germanas adeò credas, sic frondibus æquis
Astant, & socio despectant uertice lucum.
Hæ placuere faces, pernix inuadit utranq;
Cincta sinus, exerta manus, armata bipenni,
Alternasq; ferit, totisq; obnixa trementes
Viribus impellit, pariter traxere ruinam,
Et pariter posuere comas, campoq; recumbunt
Faunorum Dryadumq; dolor, complectitur ambas
Sicut erat, alteq; leuat, retroq; solutis
Crinibus ascendit fastigia montis anheli.
Exuperatq; æstus, & nulli peruia saxa,
Atq; indignantes uestigia calcat harenas.
Qualis pestiferas animare ad crimina taxos
Torua Megæra ruit, Cadmi seu mœnia poscat,
Siue Thyestæis properet sæuire Mycænis.
Dant tenebræ manesq; locum, plantisq; resultant
Tartara ferratis, donec Phlegetontis in unda
Constitit, & plenos accepit lampade fluctus.
Postquam est peruentum scopuli flagrantis in ora,
Protinus arsuras auersa fronte cupressus
Faucibus iniecit medijs, lateq; cauernas
Texit, & undantem flammarũ obstruxit hiatum.
Compresso mons igne tonat, claususq; laborat
Mulciber, obducti nequeunt exire uapores,
Corniferi micuere apices, creuitq; fauillis
Aetna

Aetna nouis, ſtrident admiſſo ſulphure rami.
Tum ne deficerent tantis erroribus ignes
Semper inocciduos inſopitosq́; manere
Iuſſit, & arcano perfudit robora ſucco,
Quo Phaëthon irrorat equos, quo luna iuuencos.
Iamq́; ſoporiferas nocturna ſilentia terris
Explicuere uices, laniato pectore longas
Ichoat illa uias, & ſic ingreſſa profatur.

Non tales geſtare tibi Proſerpina tedas
Sperabam, ſed uota mihi communia matrum,
Et thalami, fiſtæq́; faces, cœloq́; canendus
Ante oculos Hymenæus erat, ſic numina fatis
Voluimur & Lacheſis nullo diſcrimine ſæuit.
Quàm nuper ſublimis eram? quantisq́; procorum
Cingebar ſtudijs? quæ non mihi pignus ob unum
Cedebat numeroſa parens? tu prima uoluptas,
Tu poſtrema mihi, per te fœcunda uidebar.
O decus, ô requies, ô grata ſuperbia matris.
Qua geſſi florente deam, qua ſoſpite nunquam
Inferior Iunone fui, nunc ſqualida, uilis.
Hoc placitum patri. cur autem aſcribimus illum
His lachrymis, ego te (fateor) crudelis ademi.
Quæ te deſerui ſolam, quæ inſtantibus ultro
Hoſtibus expoſui, raucis ſecura fruebar
Nimirum Thiaſis, & læta ſonantibus armis
Iungebam Phrygios, cum tu raperere, leones.

Tonerata Accipe quas merui pœnas,† en ora fatiſcunt
Vulneribus,grandesq; rubent in pectore ſulci.
Immemor en uterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli? quo te ſub cardine quæram?
Quis monſtrator erit? quæ me ueſtigia ducent?
Quis currus? ſerus ille quis eſt terræ'ne,maris'ne
Tuiarum Incola? quæ uolucrum deprendam ſigna† rotarũ?
Ibo ibo quocunq; pedes,quocunq; iubebit
Caſus,ſic Venerem quærat deſerta Dione.
Efficiet'ne labor? rurſus te nata licebit
Amplecti? manet ille decor,manet ille genarum
Fulgor,an infœlix talem fortaſſe uidebo,
Qualis nocte uenis,qualem per ſomnia uidi?
Sic ait,& prima greſſus molitur ab Aetna,
Exitijq; reos flores ipſumq; rapinæ
Deteſtata locum,ſequitur diſperſa uiarum
Indicia,& pleno rimatur lumine campos,
Inclinatq; faces,omnis madet orbita fletu,
Omnibus admugit,quocunq; it in æquore fuluis
† externaq; Annatat umbrata fretis,† extremaq; lucis imago
Italiam Libyamq; ferit.clareſcit Hetruſcum
Littus, & accenſo reſplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæ a petit,canibuſq; reductis
Pars ſtupefacta ſilet,pars nondum exterrita latrat

CLAVD. DE RAPTV PROSERP. LIBRI TERTII. FINIS

RVFFINVM PRIMI

PRAEFATIO

PHœbæo domitus Python cum decidit arcu,
Membraq́; Cyrrhæo fudit anhela † iugo. †rogo
Qui ſpiris tegeret montes, hauriret hiatu
Flumina, ſanguineis tangeret aſtra iubis.
Iam liber Parnaſus erat, nexuq́; ſoluto
Cœperat erecta ſurgere fronde nemus.
Concuſſæq́; diu ſpacioſis tractibus orni
Securas uentis explicuere comas.
Et qui uipereo ſpumauit ſæpe ueneno
Cephiſus, † liquidis purior ibat aquis. † nitidis
Omnis iò Pæan regio ſonat, omnia Phœbum
Rura canunt, Tripodas plenior aura rotat.
Auditoq́; procul Muſarum carmine † dulci, † docti
Ad Themidis coëunt antra ſeuera deæ.
Nunc alio domini telis Pythone perempto
Conuenit ad noſtram ſacra caterua lyram.
Qui ſtabilem ſeruant anguſtis fratribus orbem,
Iuſtitia pacem, uiribus arma regunt.

CL. CLAVDIANI IN RVFFINVM, LIBER PRIMVS.

Aepe mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosq; maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctisq; uices, tunc omnia rebar
Consilio firmata dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui uariam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, solemq; suo, porrexerit undis
Littora, tellurem medio librauerit axe.
Sed cum res hominum tanta caligine uolui
Aspicerem, lætosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios, rursus labefacta cadebat
Relligio, causæq; uiam non sponte sequebar
Alterius, uacuo qui currere semina motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
†censet Fortuna non arte regi, quæ numina † sensu
†Ambigua † Ambiguo, uel nulla putat, uel nescia †nostri.
†ueri Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Absoluitq; deos, iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror, tolluntur in altum
Vt lapsu grauiore ruant. Vos pandite uati

Pierides

Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam ſtimulis incanduit atrox
Alectò placidas late cum cerneret urbes,
Protinus infernas ad limina †tetra ſorores †ſæua
Concilium deforme uocat, glomerantur in unum
Innumeræ peſtes Erebi, quaſcunq; ſiniſtro
Nox genuit fœtu, nutrix diſcordia belli,
Imperioſa fames, leto uicina ſenectus,
Impatiensq; ſui morbus, liuorq; ſecundis
Anxius, & ſciſſo mœrens uelamine luctus.
Et timor & cæco præceps audacia uultu.
Et luxus populator opum, cui ſemper adhærens
Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.
Fœdaq; auaritiæ complexæ pectora matris
Inſomnes longo ueniunt examine curæ.
Complentur uario ferrata ſedilia cœtu.
†Toruaq; collectis ſtipatur curia monſtris. †Totaq;
Alectò ſtetit in medijs, uulgusq; tacere
Iußit, & obſtantes in tergum reppulit angues,
Perq; humeros errare dedit, tum corde ſub imo
Incluſam rabidis patefecit uocibus iram.
Siccine tranquillo produci ſecula curſu?
Sic fortunatas patiemur uiuere gentes?
Quæ noua corrupit noſtros clementia mores?
Quò rabies innata perit? quid inania proſunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?

Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iuppiter arcet,
Theudosius terris. En aurea nascitur ætas,
Et proles antiqua redit, concordia, uirtus,
Cumq; fide pietas alta ceruice uagatur,
Insignemq; canunt nostra de plebe triumphum.
Proh dolor, ipsa mihi liquidas delapsa per auras
Iustitia insultat, uitijsq; á stirpe recisis
Elicit oppressas tenebroso è carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus æuo?
Omnibus eiectæ regnis? agnoscite tandem
Quid furias deceat, consuetas sumite uires.
Conuentuq; nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygijs inuadere nubibus astra,
Iam flatu uiolare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
†uexare *Et rerum † laxare fidem. sic fata, cruentum*
Mugijt, & totos serpentum erexit hiatus.
Noxiaq; effudit concusso crine uenena.
Anceps motus erat uulgi, pars maxima bellum
† tuetur *Indicit superis, pars Ditis iura † ueretur,*
Dissensuq; alitur rumor. Ceu murmurat alti
† flumine *Impacata quies pelagi, quum † flamine fracto*
Durat adhuc, sæuitq; tumor, dubiumq; per æstum
Lassa recedentis fluitant uestigia uenti.
Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
Quam penes insani fremitus, animiq; prophan[...]

Error, & undantes spumis furialibus iræ.
Non nisi quæsitum cognata cæde cruorem,
Illicitumq; bibit, patrius quem fuderit ensis,
Quem dederint fratres hæc terruit Herculis ora,
Hæc defensores terrarum polluit arcus.
Hæc Athamanteæ direxit spicula dextræ,
Hæc Agamemnonios inter bacchata penates
Alternis lusit iugulis, hac auspice tedæ
Oedipoden matri, natæ iunxere Thyesten.
Quæ tunc horrisonis effatur talia dictis.
Signa quidem ô sociæ diuos attollere contra
Nec fas est, nec posse reor, sed lædere mundum
Si libet, & populis commune intendere letum,
Est mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius fœta, † uiolentius austris, † uelocius
Acrius Harpyis, † flauis incertius undis † refluis
Ruffinus, quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio, reptauit paruus in isto
Sæpe sinu tenero, perq; ardua colla uolutus.
Vbera quæsiuit fletu, linguisq; trisulcis
Mollia lambentes fixerunt † membra cerastæ, † ora
† Me tradente dolos, gestus, artemq; nocendi † Meq; etiã tradẽte dolos, arteq; nocendi.
Edidicit simulare fidem, sensusq; minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
Plenus sæuitiæ, lucriq; cupidine feruens.
Non Tarthesiacis illum satiaret arenis

Tempestas preciosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum
†quàm Ardebit maiore siti, † qua fallere mentes
Doctus & unanimes odijs turbare sodales.
Talem progenies hominum si prisca tulisset,
Pyrithoum fugeret Theseus, offensus Orestem
Desereret Pylades, odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor uinci, rabidoq; magistram
Præuenit ingenio, nec plus sermone morabor.
Solus habet scelerum quicquid possedimus omnes.
Hunc ego, si uestræ res est accommoda turbæ,
Regalem ad summi perducam principis aulam,
Sit licet ille Numa grauior, sit deniq; Minos,
Cedet, & insidijs nostri flectetur alumni.
Orantē sequitur clamor, cunctæq; prophanas
Porrexere manus, inuentaq; tristia laudant.
Illa ubi cæruleo uestes connexuit angue,
Nodauitq; adamante comas, Phlegetonta sonorum
†angusto Poscit, & † ambusto flagrantis ab aggere ripæ
Ingentem piceo succendit gurgite pinum,
Pigraq; ueloces per Tartara concutit alas.
Est locus extremum pandit quâ Gallia littus
†ubi Oceani prætentus aquis, † quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni

Pallida,

Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.
Hinc dea prosiluit, Phoebiq; egressa serenos
Infecit radios, ululatuq; aethera rupit
Terrifico, sensit ferale Britannia murmur,
Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaq; Tethys
Substitit, & Rhenus proiecta torpuit † unda. †urna
Tunc in caniciem mutatis sponte colubris
Longaeuum mentita senem, rugisq; seueras
Persulcata genas, & ficto languida passu
Inuadit muros Elysae notissima dudum
Tecta petens, oculisq; diu liuentibus haesit
Peiorem mirata uirum, tunc talia fatur.

Ocia te Ruffine iuuant? frustraq; iuuentae
Consumis florem patrijs inglorius aruis?
Heu nescis quid fata tibi, quid sidera † donent, †debent
Quid fortuna paret, toti dominabere mundo,
Si parere uelis, artus ne sperne seniles,
Nanq; mihi magicae uires, aeuiq; futuri
Praescius ardor inest, noui quo Thessala cantu,
Eripiat lunare iubar, quid signa sagacis
Aegypti ualeant, qua gens Chaldaea uocatis
Imperat arte deis, nec me latere fluentes
Arboribus succi, funestarumq; potestas
Herbarum, quicquid letali † germine pollens †carmine
Caucasus & Scythicae uernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox, & callida Circe.

† latices † leuaui Sæpius horrendos † manes, sacrisq; † litaui
Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus uictura meis, multosq; canendo
Quamuis Parcarum restarent fila peremi.
† fulmina flare Ire uagas quercus, & † flamina stare coëgi.
† repressi Versaq; non prono † curuaui flumina † lapsu
† cursu In fontes reditura suos. Neu uana locutum
Me fortasse putes, mutatos cerne penates.
Dixerat, & niueæ (mirum) cœpere columnæ
Ditari, subitoq; trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumq; elatus auaro
Pascitur intuitu. Sic rex ad prima tumebat
Mæonius, pulchro cum uerteret omnia tactu.
Sed postquam riguisse dapes, fuluamq; reuinctos
In glaciem uidit latices, tunc munus acerbum
Sensit, & inuiso uotum damnauit in auro.
Ergo animi uictus, sequimur quocunq; uocabis.
Seu tu uir seu numen, ait, patriaq; relicta
Eoas furiæ iussu tendebat ad arces,
Instabilesq; olim Symplegadas, & freta remis
† urbe Inclyta Thessalicis, celsa qua Bosphorus † arce
Splendet, & Othrysijs Asiam discriminat oris.
Vt longum permensus iter, ductusq; maligno
Stamine fatorum, claram subrepsit in aulam.
Illicet ambitio nasci, discedere rectum.
Venum cuncta dari, proferrt arcana, clientes

Fallit

Fallit, & † ambitos à principe uendit honores. † auditos
Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
Nutrit & exiguum stimulando uulnus acerbat.
Ac ueluti innumeros amnes accedere Nereus
Nescit, & undantem quamuis hinc hauriat Istrum,
Hinc bibat æstiuum septeno † gurgite Nilum. † littore
Par semper similisq́; † meat, sic fluctibus auri † manet
Expleri calor ille nequit. cuicunq; monile
Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent
Ruffino populandus erat, dominoq́; parabat
Exitium fœcundus ager, metuenda colonis
Fertilitas, laribus pellit, detrudit auitis
Finibus, aut aufert uiuis, aut occupat hæres.
Congestæ cumulantur opes, orbisq́; † ruinas † rapinas
Accipit una domus. populi seruire coacti,
Plenaq́; priuato succumbunt oppida regno.
Quo uesane ruis? teneas utrunq; licebit
Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes.
Iungantur solium Crœsi, Cyriq́; tiaræ,
Nunquam diues eris, nunquam satiabere quæstu.
Semper inops quicunq; cupit, contentus honesto
Fabricius paruo spernebat munera † regum. † regis
Sudabatq́; graui consul Serranus aratro,
Et casa pugnaces Curios angusta † tegebat. † tenebat
Hæc mihi paupertas † augustior, hæc mihi tecta † opulētior
Culminibus maiora tuis, † tibi quærit inanes † ibi

Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi uellera succos,
†signantur *Et picturatæ † saturantur murice uestes.*
Hic radiant flores, & prati uiua uoluptas
Ingenio uariata suo, fulgentibus illic
Surgunt strata toris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem.
Turba salutantum latas ibi perstrepit ædes,
Hic auium cantus, labentis murmura riui.
" *Viuitur exiguo melius, natura beatis*
" *Omnibus esse dedit, si quis cognouerit uti,*
" *Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu.*
†gemerent *Classica non † fremerent, non stridula fraxinus iret,*
Non uentus quateret puppes, non machina muros.
Crescebat scelerata sitis, prædæq; recentis
Incestus flagrabat amor, nullusq; petendi
Cogendi'ue pudor, crebris periuria miscet
Blanditijs, sociat perituro fœdere dextras.
Si semel è tantis poscenti quisq; negasset,
Effera prætumido quatiebat corda furore.
Quæ sic Getuli iaculo percussa leæna,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus,
Aut serpens calcata furit? iurata deorum
Maiestas teritur, nunquam reuerentia mensæ,
Non coniunx, non ipse simul, non pignora cæsa,
Sufficiunt odijs, non extinxisse propinquos,

Non

Non † notos egisse sat est, † extinguere ciues †notis
Funditus, & nomen gentis delere laborat. †excindere
†Nec celeri mittit leto, crudelibus ante †Nec perimit celeri
Supplicijs fruitur, cruciatus, uincla, tenebras
Dilato mucrone parat, proh sæuior ense
†Parcendi rabies, concessáq; uita dolori. †Portenti
Mors adeo'ne parum est? causis fallacibus instat,
Arguit attonitos se iudice, cætera segnis,
Ad facinus uelox, penitus regione remotas
Impiger ire uias, non illum Syrius ardens
Brumáue Typhæo stridens Aquilone retardat.
Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
Effugeret ne quis gladios, ne perderet ullum
Augusto miserante nefas, non flectitur annis.
Non ætate labat, iuuenum rorantia colla
Ante patrum uultus stricta cecidere securi.
Ibat grandæuus nato moriente superstes
Post trabeas exul: Quis prodere tanta relatu
Funera? quis cædes posset deflere nefandas?
Quid tale immanes unquam gessisse feruntur
Vel † Scinis Isthmiaca pinu? uel rupe profunda †Cyclops hamata
Scyrion? uel Phalaris tauro? uel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi, Busiridis aræ
Clementes, iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus erit, deiecerat omnes
Occultis odijs terror, tacitiq; sepultos

Suspirant gemitus, indignariq; uerentur.
At non magnanimi uirtus Stiliconis eodem
Fracta metu, solus medioq; in turbine rerum
Contra letiferos rictus, contraq; rapacem
Mouit tela feram, uolucris non præpete cursu
Vectus equi non Pegaseis adiutus habenis.
Hæc cunctis optata quies, hæc sola pericli
Turris erat, clypeusq; trucem porrectus in hostem,
Hic profugis sedes, aduersaq; regna furori,
Seruandis hic castra bonis, hucusq; minatus
Hærebat, retroq; fuga cedebat inerti.
Haud secus hiberno tumidus cũ uertice torrens
†uertitq; *Saxa rotat † uoluitq; nemus, † pontesq; reuellit,*
†postesq; *Frangitur obiectu scopuli, quærensq; meatum*
Spumat, & illisa montem circumtonat unda.
Qua dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapsuroq; tuos humeros obieceris orbi?
Te nobis trepidæ Ceu sidus dulce carinæ
Ostendere dei, geminis quæ lapsa procellis
Tunditur, & uicto trahitur iam cæca magistro.
Inachius quondã perhibetur in æquore Perseus
Neptuni domuisse pecus, sed tutior alis,
†tegit *Te non penna † uehit, rigida cũ Gorgone Perseus,*
Tu non uipereo defensus crine Medusæ.
Illum uilis amor suspensæ uirginis egit,
Te Romana salus, taceat superata uetustas,
Herculeos

Herculeos conferre tuis iam desinat actus.
Vna Cleoneum pascebat sylua leonem.
Arcadiæ saltum uastabat dentibus unum
Sæuus aper, tuq; ô compressa matre rebellis
Non ultra Libyæ fines Anthæe nocebas.
Solaq; fulmineo resonabat Creta iuuenco
Lernæamq; uirens obsederat hydra paludem,
Hoc monstrum non una palus, non una tremebat
Insula, sed Latia quicquid ditione subactum
Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis.
Hoc neq; Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec si concurrat in unum
Vis hydræ, Scyllæq; fames, & flamma Chimæræ.
Certamen sublime diu, sed moribus impar
Virtutum scelerumq; fuit, iugulare minatur,
Tu prohibes. Ditem spoliat, tu reddis egenti.
Eruit, instauras. accendit prælia, uincis.
Ac uelut infecto morbus crudescere cœlo
Incipiens, primo pecudum depascitur artus,
Mox populos urbesq; rapit, uentisq; perustis,
Corruptos Stygiam pestem † desudat in amnes. †diffundit
Sic auidus prædo iam non per singula sæuit,
Sed sceptris inferre minas, omniq; perempto
Milite, Romanas audet prosternere uires.
Iam gentes Istrumq; mouet, Scythiamq; receptat
Auxilio, traditq; suas hostilibus armis

†descendit Relliquias, mixtis †descendit Sarmata Dacis.
Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax
Massagetes, patriamq; bibens Mæotin Alanus,
Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus.
†conlata Ruffino † collecta manus, uetat ille domari,
Innectitq; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas
Vlta ducis socij letum, parsq; una maneret
Debilior, facilisq; capi. tunc impius ille
Proditor imperij, coniuratusq; Getarum,
Distulit instantes eluso principe pugnas.
†ablaturus Hunnorum † laturus opem, quos affore bello
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.
Est genus extremos Scythiæ uergentis in ortus
Trans gelidum Tanaim, quo non deformius ullum
†turpes Arctos alit. † tristes habitus, obscenaq; uisu
Corpora, mens duro nunquam cessura labori,
†frontemq; secari Præda cibus, uitanda Ceres, † fratresq; necare
Ludus, & occisos pulchrum iurare parentes.
Nec plus Nubigenas duplex natura biformis
Cognatis aptauit equis, acerrima nullo
Ordine mobilitas, insperatiq; recursus.
Quos tamen impauidus contra spumantis ad Hebri
†aciemq; Tendit aquas, sic ante tubas † ferrumq; precatus.
Mauors, nubifero seu tu procumbis in Hemo,
Seu te cana gelu Rhodope, seu remige Medo
Sollicitatus

Sollicitatus Athos, seu caligantia nigris
Ilicibus Pangæa tenent, accingere mecum
Et Thracas defende tuos, si lætior adsit
Gloria, uestita spolijs donabere quercu.
Audijt illa pater, scopulisq; niualibus Hemi
Surgit, & hortatur celeres clamore ministros.
Fer galeam Bellona mihi, nexuq; rotarum
Tende pauor, frenet † rapidos Formido iugales, † trepidos
Festina[illegible]rgete manus, meus ecce paratur
Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
Ditat & hostiles suspendit in arbore cristas,
Communes semper litui communia nobis
Signa canunt, iunctoq; sequor tentoria † curru. † cursu
Sic fatus campo insiluit, lateq; fugatas
Hinc Stilico turbas, illinc Gradiuus agebat
Et clypeis, & mole pares, stat caßis utriq;
Sidereis hirsuta iubis, loricaq; cursu
Aestuat, & largo satiatur uulnere cornus.
Acrior interea uoto, multisq; Megæra
Luxuriata malis, mœstam deprehendit in arce
Iustitiam, diroq; prior sic ore laceßit.
En tibi prisca quies, † reuocataq; secula rursus † renouataq;
Vt rebare uigent, en nostra potentia cessit,
Nec locus est usquam furijs, huc lumina flecte,
Aspice barbaricis iaceant quot mœnia flammis,
Quas mihi Ruffinus strages, quantumq; cruoris

Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
†noctis *Linque homines, sortemq; meam, pete sidera, † notis*
Autumni te redde plagis, qua uergit in Austrum
Signifer, æstiuo sedes uicina leoni.
Iam pridem gelidæ cessant confinia libræ.
Atq; utinam per magna sequi conuexa liceret.
Diua refert. non ulterius bacchabere demens,
Iam pœnas tuus dabit iste, iam debitus ultor
Imminet, & terras qui nunc ipsumq; fatigat
Aethera: nec uili moriens condetur harena.
Iamq; aderit læto promissus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre corusco,
Qui subiget Medos, & cuspide proteret Indos,
Sub iuga uenturi reges, calcabitur asper
Phasis equo, pontemq; pati cogetur Araxes,
Tuq; simul grauibus ferri religata cathenis
Expellere die, debellatasq; draconum
Tonsa comas. imo Baratri claudere recessu.
Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo
Discernetur ager, nec uomere sulcus adunco
Findetur, subitis messor gaubebit aristis.
Rorabunt querceta fauis, stagnantia passim
Vina fluent, oleiq; lacus, nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor, sed sponte rubebunt
Attonito pastore greges, pontumq; per omnem
Ridebunt uirides gemmis nascentibus algæ.

CL. IN RVFF. LIB. I. FINIS.

FINVM LIBER SECVNDVS.

Am post edomitas alpes defensaq; regna
Hesperiæ, merita cõplexus sede parentẽ
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus.
Iamq; tuis Stilico Rhomana potentia curis
Et rerum commissus apex, tibi credita fratrum
Vtraq; maiestas, geminæq; exercitus aulæ
Ruffinus (neq; enim patiuntur sæua quietem
Crimina, pollutæq; negant arescere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam secum. Qua nam ratione tuebor
Spem uitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odijs, hinc milite cingor.
Heu quid agam? non arma mihi non principis ullus
Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
Vndiq;, & impositi radiant ceruicibus enses.
Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu!
Insontesq; meæ populos miscere ruinæ?
Euerso iuuat orbe mori. solatia leto
Exitium commune dabit, nec territus ante
Discedam cum luce simul linquenda potestas.
Hæc fatus, Ventis ueluti si frena remittat
Aeolus, abrupto gentes sic obice fudit,
Laxauitq; uiam bellis, & ne qua maneret
Immunis regio, cladem diuisit in † orbem, † orbes

Diſpoſuitq; nefas, alij per terga ferocis
Danubij ſolidata ruunt, expertaq; remos
† luſtra Frangunt ſtagna rotis, alij per Caſpia † clauſtra,
Armeniaſq́; niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. Iam paſcua fumant
Cappadocum, uolucrumq́; parens Argæus equorū.
Iam rubet altus Halis, nec ſe defendit iniquo
† montes Monte Cilix, Syriæ † tractus uaſtantur amœni,
Aſſuetumq́; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem ſonipes hoſtilis Orontem.
Hinc planctus Aſiæ, Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq́; datur, frondentis aduſq;
Dalmatiæ fines, omnis qua mobile ponti
Aequor, & Hadriacas tellus interiacet undas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis
Inſtar anhelantis Libyæ, quæ torrida ſemper
Solibus, humano neſcit manſueſcere cultu,
Theſſalus ardet ager, reticet paſtore fugato
Pelion, Emathias ignis populatur ariſtas.
Iam plaga Pannoniæ, miſerandaq́; mœnia Thracū
Aruaq́; Myſorum, iam nulli flebile damnum
Sed curſus ſolennis erat, campuſq́; furori
Expoſitus, ſenſumq́; malis detraxerat uſus.
» Eheu quàm breuibus pereunt ingentia cauſis,
Imperium tanto quæſitum ſanguine tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,

Quod

Quod tantis Rhomana *manus contexuit annis,*
Proditor unus iners, angusto tempore uertit.
Vrbs etiã, magnæ quæ dicitur æmula Rhomæ, Constantinopolis.
Et Calchedonias *contra despectat arenas,*
Iam non finitimo Martis *terrore mouetur,*
Sed propius lucere faces, & rauca sonare
Cornua, uibratisq; peti fastigia telis
Aspicit. ij uigili muros statione tueri,
Ii iunctis properant portus munire carinis.
Obsessa tamen ille ferus lætatur in urbe,
Exultatq; malis, summoq; à culmine turris
Impia uicini cernit † certamina campi, †spectacula
Vinctas ire nurus, hunc per uada cærula mergi,
Seminecem hunc subitò percussum uulnere labi
Dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis,
Nec canos prodesse seni, pueriq; cruore
Maternos undare sinus, immensa uoluptas,
Et risus plerunq; subit, dolor afficit unus,
Quod feriat non ipse manu, uidet omnia late
Præceptis incensa suis, & crimine tanto
Luxuriat, charumq; sibi non abnegat hostem,
Iactabatq; ultro, soli quod castra paterent,
Sermonumq; foret uicibus permissa potestas.
Egregij quoties exisset † fœderis auctor †funeris
†Stipatus socijs, circumq; armata clientum †Stipatus
Agmina, priuatis ibant famulantia signis.

Ipse inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frenaq;, & immanes pharetras, arcusq; sonoros
Assimulat, mentemq; palàm testatur amictus.
Nec pudet Ausonios currus, & iura regentem
Sumere deformes ritus, uestemq; Getarum,
Insignemq; habitum Latij mutare, togæq;.
†polluto Mœrent captiuo † pellito iudice leges.
Quis populi tūc uultus erat? quæ murmura furtim?
Nam miseris nec flere quidem, aut lenire dolores
Colloquijs impune licet. Quo nam usq; feremus
Exitiale iugum? duræ quis terminus unquam
Sortis erit? quis nos funesto turbine rerum
Aut tantis soluet lachrymis? quos barbarus illinc
Hinc Ruffinus agit, quibus arua, fretumq; negatur.
Magna quidem per rura lues, sed maior oberrat
Intra tecta timor, tandem succurre ruenti
Heu patriæ Stilico, dilecta hic pignora certe
†primum Hic domus, hic thalamis † propriū genialibus omē,
Hæc tibi felices erexit regia tedas.
Vel solus sperate ueni, te prælia uiso
Languescent, auidiq; cadet dementia monstri.
Talibus urgetur discors aurora procellis.
At Stilico Zephyris cum primum bruma remitti
Et iuga diffusis nudari cœpta pruinis,
†relictis Partibus Italiæ tranquilla in pace † locatis,
Vtraq;

Vtraq; castra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica discretis, Eoaq; robora turmis
Complexus. nunquam tantæ ditione sub una
Conuenere manus, nec tot discrimina uocum.
Illic Armeniæ uibratis crinibus alæ
† Feruida collectæ facili uelamina nodo. †Herbida
Inde truces flauo comitantur uertice galli,
Quos Rhodanus uelox, Araris quos tardior ambit
Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus.
Quosq; rigat retro pernicior unda Garumnæ,
Oceani pleno quoties impellitur æstu.
Mens eadem cunctis, animiq; recentia ponunt
Vulnera, non odit uictus uictor'ue superbit.
Et quamuis † presens tumor, & ciuilia nuper †petulans animis
Classica, bellatrixq; etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conspirauere fauorem.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes,
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.
Vix alpes transgressus erat, nec iam amplius errat
Barbarus, aduentumq; tremens, se cogit in unam
Planiciem, tutoq; includit pascua gyro.
Tum duplici fossa non exuperabile uallum
Asperat alternis sudibus, muriq; † locatum †locata
In speciem cæsis obtendit plaustra iuuencis.

At procul exanguis Ruffinum perculit horror,
Infectæ pallore genæ, stetit ore gelato
Incertus peteret'ne fugam, ueniam'ue subactus
Posceret, an tantos sese transferret in hostes.
Quid nunc diuitiæ? quid fului uasta metalli
Congeries? quid purpureis effulta columnis
Atria? prolatæ'ue iuuant ad sidera moles?
Audit iter, numeratq; dies spacioq; uiarum
Metitur uitam, torquetur peste futura.
Nec recipit somnos, & sæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamq; luit formidine pœnæ.
† rabiem *Sed redit in † faciem, scelerumq; immane resumit*
Ingenium, sacrasq; fores prædiuitis aulæ
Intrat, & Arcadium mixto terrore precatur.
Per fratris regale iubar, per fata parentis
Aetherei, floremq; tui te deprecor æui
Eripe me gladijs, liceat Stiliconis iniquas
Euitare manus, in nostram Gallia cædem
Coniurata uenit, quicquid ligat ultima Tethys,
Extremos ultra uolitat gens si qua Britannos
Mota mihi, tantis capiendi credimur armis,
Tot signis unum petitur caput, unde cruoris
† cœli *Ista sitis? geminum † Stilico sibi uendicat axem,*
Et nullum uult esse parem, succumbere poscit
Cuncta sibi, regit Italiam, Libyamq; coërcet.
Hispanis Gallisq; iubet, Non orbita solis,

Non illum

Non illum natura capit, quaſcunq; parauit
Hic Auguſtus opes, & quas poſt bella recepit
Solus habet, poſſeſſa ſemel non reddere curat.
Scilicet ille quidem tranquilla pace fruatur?
Nos premit obſidio? quid †*partem inuadere tentat?* †Spartem
Deſerat Illyricos fines, Eoa remittat
Agmina, fraternas ex æquo diuidat haſtas,
Nec ſceptri tantum fueris, ſed militis heres.
Quod ſi diſsimulas noſtre ſuccurrere morti,
Nec prohibere paras, Manes & ſidera teſtor,
Hæc ceruix non ſola cadet, miſcebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad umbras,
Nec mea ſecurus ridebit funera uictor.
Hæc ubi, dictatur facinus, miſſusq; repente
Qui ferat extortas inuito principe uoces.
Interea Stilico iam lætior hoſte propinquo,
Nec multo ſpatij diſtantibus æquore uallis
Pugnandi cupidas accendit uoce cohortes.
Armenijs frons læua datur, per cornua Gallos
Dexteriora locat. ſpumis igneſcere frena,
Pulueris extolli nimbos, latæq; uideres
Surgere purpureis undantes anguibus haſtas,
Serpentumq; uago cœlum ſæuire uolatu.
Implet Theſſaliam ferri nitor, antraq; docti
Cornipedis, teneroq; amnis reptatus Achilli,
Et nemus Oethæum reſonat clamore, niualis

Ossa tonat, pulsoq; fragor geminatur Olympo.
Intumuit uirtus, & lucis prodigus arsit
Impetus, haud illos rupes, haud alta uetarent,
Flumina, præcipiti strauissent omnia cursu,
Si tunc his animis acies collata fuisset,
Prodita non tantas uidisset Græcia clades.
Oppida semoto Pelopeia Marte uigerent.
Starent Arcadiæ, starent Lacedæmonis arces,
Non mare fumasset geminum flagrante Corintho,
Nec fera Cecropias traxissent uincula matres.
Illa dies potuit nostris imponere finem
Cladibus, & sceleris causas auferre futuri.
Inuida (proh) quantum rapuit Fortuna triumphū,
Inter equos, interq; tubas mandata feruntur
Regis, & armati ueniunt ductoris ad aures.
Obstupuit, simul ira uirum, simul obruit ingens
Mœror, & ignauo tantum licuisse nocenti
Miratur, dubios anceps sententia uoluit
Euentus, peragat pugnas, an fortia cœpta
Deserat, Illyricis ardet succurrere damnis,
Præceptis obstare timet, reuerentia frangit
Virtutis stimulos, hinc publica commoda suadent,
Hinc metus inuidiæ, tandem indignatus ad astra
Extollit palmas, & ab imo pectore fatur.

Numina Rhomanis nondum saciata ruinis,
Si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli,

Vno

Vno si placuit deleri secula lapsu,
Si piget humani generis, prorumpat in arua
Libertas effrena maris, uel limite nullo
Deuius errantes Phaëton confundat habenas.
Cur per Ruffinum geritur? procumbere mundum
Hoc autore pudet. Medijs reuocamur ab armis,
Proh dolor, & strictos deponere cogimur enses.
Vos arsuræ urbes, perituraq; mœnia testor.
Cedo equidē, & miserū permitto †cladibus orbē. †casibus hostem
Flectite signa duces, redeat iam miles Eous.
Parendum est, taceant litui, prohibete sagittas.
Parcite, contiguo Ruffinus præcipit hosti.

His dictis omnes unà fremuere manipli,
Quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu.
Quantum non madidis illisa tonitrua coris,
Secerniq; negant, ereptaq; prælia poscunt.
Insignemq; ducem populus defendit uterq;.
Et sibi quisq; trahit, magno certatur amore,
Alternamq; fidem, non illaudata lacessit
Seditio, taliq; simul clamore mouentur.

Quis mihi nudatos enses? quis tela lacertis
Excutit? & solui curuatos imperat arcus?
Quis nam audet leges uibrato imponere ferro?
Inflammata semel nescit mitescere uirtus.
Iam †iam Barbaricos sitientia †pila cruores †mihi †tela
Sponte uolant, † ultrixq; manus mucrone furenti †ultroq;

Ducitur, & siccum gladium uagina recusat.
Non patiar? semper'ne Getis discordia nostra
Proderit? En iterum belli ciuilis imago.
Quid consanguineas acies? quid diuidis olim
Concordes aquilas? non dissociabile corpus
Coniunctumq; sumus, te quo libet ire sequemur,
Te uel Hyperboreo damnatam sidere Thylen,
Te uel ad incensas Libyæ comitabor arenas,
Indorum si stagna petas, rubriq; recessus
Littoris, auriferum ueniam poturus Hydaspen,
Si calcare Notum, secretaq; littora Nili
Nascentis iubeas, mundum post terga relinquam.
Et quocunq; loco Stilico tentoria figet,
Hic patria est. Dux inde uetat, desistite quæso,
Atque auidam differte manum, cadat iste minacis
Inuidiæ cumulus. Non est uictoria tanti,
Vt uidear uicisse mihi, uos fida iuuentus
Ite mei quondam socij. nec plura loquutus
Flexit iter. Vacuo qualis discedit hiatu
Impatiens remeare leo, quem plurima cuspis,
Et pastorales pepulerunt igne cateruæ,
Inclinatq; iubas, demissaq; lumina uelat,
Et trepidas mœsto rimatur murmure syluas.
Vt sese legio uidit disiuncta relinqui
Ingentem tollit gemitum, galeasq; solutis
Humectat lachrymis, pressamq; morantia uocem
Thoracum

Thoracum ualidos pulsant suspiria nexus.
Tradimur heu, tãtumq́; sequi prohibemur amorẽ
Exclamant, † tradis'ne tuas dux optime dextras? †sperne
Quas tibi uictrices toties Bellona probauit.
Nos adeò uiles? adeò fœlicior axis
Hesperius? meruit qui te rectore teneri?
Quid nobis patriam? quid chara reuisere tandem
Pignora? dilectos'ue iuuat coluisse penates?
Te sine dulce nihil, iam formidata tyranni
Tempestas subeunda mihi, qui forte nefandas
Iam parat insidias, qui nos aut turpibus Hunnis
Aut impacatis famulos præstabit Alanis.
Quanquam non adeò robur defecerit omne,
Tanta'ue gestandi fuerit penuria ferri.
Tu licet occiduo maneas sub cardine solis,
Tu mihi dux semper Stilico, nostramq́; uel absens
Experiere fidem, dabitur tibi debita pridem
Victima, promißis longe placabere sacris.
Tristior Aemonijs miles digressus ab oris,
Tangebat Macedûm fines, murosq́; subibat
Thessalonica tuos, sensu dolor hæret in alto
Abditus, & tacitas uindictæ præstruit iras.
Spectaturq́; fauens odijs locus, aptaq́; leto
Tempora, nec quisquam tanta de plebe repertus,
Proderet incautis qui corda minantia uerbis.
Quæ non posteritas, quæ non mirabitur ætas

Tanti consilium uulgi potuisse taceri?
Aut facinus tam grande tegi, mentisq; calorem
Non sermone uiæ non inter pocula rumpi?
Aequalis tantam tenuit constantia turbam,
Et fuit arcanum populo, percurritur Hebrus,
Deseritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendũt,
Donec ad Herculei peruentum nominis urbem.
Vt cessisse ducem, propius uenisse cohortes
Cognita Ruffino, magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, sceptrumq; capescere feruet,
Et coniuratos hortatur uoce clientes,
Vicimus, expulimus, facilis iam copia regni,
†poscere *Nullus ab hoste timor, quis enim, quẽ † uincere solũ*
Horruit? hunc tanto munitum milite uincat?
Quis ferat armatũ? quem non superauit inermem?
I nunc exitium nobis meditare remotus
Incassum Stilico. dum nos longissima tellus
†interfluat *Diuidat, & medijs Nereus †interstrepat undis,*
†consule *Alpinas transire tibi me †sospite rupes*
Haud dabitur, iaculis illinc me figere tenta.
Quære ferox ensem qui nostra ad mœnia tendi
Possit ab Italia, non te monimenta priorum?
Non exempla uetant? quisnam conatus adire
Has iactat uitasse manus? detrusimus orbe
Te medio, tantisq; simul spoliauimus armis.
Nunc epulas tempus, socij, nunc larga parare
Munera

Munera,donandumq́; nouis legionibus aurum.
Opportuna meis oritur lux crastina uotis.
Quod nolit rex ipse uelit,iubeatq́; coactus
In partem mihi regna dari,contingat in uno
Priuati fugisse modum,crimenq́; tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
Concilium,qui perpetuis creuere rapinis,
Et quos una facit Ruffino causa sodales,
Illicitum duxisse nihil,delicta fuere
Nexus amicitiæ,iamiam connubia læti
Despondent aliena sibi,frustraq́; uicissim
Promittunt quas quisq; petat,quas deuoret urbes.
Cœperat humanos alto sopire labores
Nox gremio,pigrasq́; sopor diffuderat alas.
Ille diu curis animum stimulantibus æger
Labitur in somnos. uix toto corde quierat,
Ecce uidet diras alludere protinus umbras,
Quas dedit ipse neci,quarum quæ clarior una
Visa loqui,proh surge toro, quid plurima uoluis,
Anxius,hæc requiem rebus,finemq́; labori
Allatura dies,omni iam plebe redibis
Altior,& læti manibus portabere uulgi.
Has canit ambages.occulto fallitur ille
Omine,nec capitis †fixi præsagia sensit. †sensit præsagia diri.
Iam summum radijs stringebat lucifer Hemum,
Festinamq́; rotam solito properantior urget.

Cernenti, pulcherq́; timor, ſpirisq́; remißis
Manſueſcunt uarij uento ceſſante dracones.
† Auguſtus ueneranda prior uexilla ſalutat, † Arcadius
Ruffinus ſequitur, qui fallere cuncta ſolebat
Callidus affatu, deuotaq́; brachia laudat,
Nomine quenq; uocans, natosq́; patresq́; reuerſis
Nunciat incolumes, illi dum plurima ficto
Certatim ſermone petunt, intendere longos
A tergo amplexus, inſperatoq́; ſuprema
Circuitu ſociare parant, decreſcere campus
Incipit, & clypeis in ſe redeuntia iunctis
Curuo paulatim ſinuantur cornua ductu.
Sic ligat † immenſa uirides indagine ſyluas †immiſſa Venetos in dagine ſaltus.
Venator, ſic attonitos ad littora piſces
Aequoreus populator agit, rarosq́; plagarum
Contrahit anfractus, & hiantes colligit oras,
Excludunt alios, cingi ſe feruidus ille
Neſcit adhuc, grauiterq́; apprenſa ueſte morantem
Increpat † Auguſtum, ſcandat ſublime tribunal †Arcadiũ
Participem ſceptri, ſocium declaret honoris.
Cum ſubito ſtringunt gladios, uox deſuper ingens
Infremuit, nobis etiam deterrime nobis
Speraſti famulas imponere poſſe catenas?
Vnde redi neſcis, patiar'ne audire ſatelles?
Qui leges alijs, libertatemq́; reduxi?
Bis domitum ciuile nefas, bis rupimus alpes,

Nec locus est odijs, consumpto funere †uix tum †uictor
Deseritur, sparsumq; perit per tela cadauer.
Sic mons Aonius rubuit cum Penthea ferrent
Mœnades. aut subitò mutatum Acteona cornu
Traderet insanis Latonia uirgo Molossis.
Criminibus'ne tuis speras fortuna mederi?
Et male donatum certas æquare fauorem
Supplicijs? una tot millia morte rependis.
Euersis agedum Ruffinum diuide terris,
Da caput Othrysijs, truncum mereantur Achiui.
Quid reliquis dabitur? nec singula mēbra perēptis
Sufficiunt populis, uacuo plebs †undiq; muro †obuia
Iam secura ruit. senibus non obstitit ætas,
Virginibus'ue pudor, uiduæ quibus ille maritos
Abstulit, orbatæq; ruunt ad gaudia matres,
Insultantq; alacres laceros iuuat ire per artus
Pressaq; calcato uestigia sanguine tingi.
Nec minus aßiduis †certant elidere saxis †flagrant
Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
Nutabat digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo concessa uagatur
Aera petens, †pœnasq; animi persoluit auari †fraudes
Terribili lucro, uiuosq; imitata †retentus †receptus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.
Desinat elatis quisquam confidere rebus,
Instabilesq; deos, ac lubrica numina discat.

Illa manus quæ sceptra sibi gestanda parabat
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu, miseroq́; reuulsa
Corpore, feralem quæstum post fata poposcit.
†quisquis Aspiciat † ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, triuijs calcandus spargitur ecce
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos extruxit culmina manes,
†credidit Et qui Sidonio uelari † credidit ostro
Nudus pascit aues, iacet en qui possidet orbem
Exiguæ telluris inops & puluere raro
Per partes tegitur nunquam, totiesq́; sepultus.
Senserunt conuexa necem, tellusq́; nefandum
Emolitur onus, iam respirantibus astris,
Infernos grauat umbra lacus, pater Aeacus horret
Intrantemq́; etiam latratu Cerberus urget.
Tunc animæ, quas ille fero sub iure peremit,
Circunstant, nigriq́; trahunt ad iudicis urnam,
Infesto fremitu. Veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasq́; cient, & spicula tendunt.
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam, dilectaq́; pumicis antra
Defendunt, pronoq́; fauos exanime uelant.
Est locus infaustis, quo conciliantur in unum
Cocytus, Phlegetonq́; uadis, inamœnus uterq́;
Alueus,

Alueus: hic uoluit lachrymas, hic igne redundat.
Turris per geminos flammis uicinior amnes,
Porrigitur, solidoq́; rigens Adamante, sinistrum
Proluit igne latus. dextra Cocytia fundit
Aequora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia secula uitam,
Deueniunt, ubi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, uanoq́; exutum nomine regem
Proturbat plebeius egens. quæsitor in alto
Conspicuus solio pertentat crimina Minos:
Et iustis dirimit sontes: quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox transmittit uerbera fratris,
Nam iuxtà Rhadamantus agit congesta superni
Curriculi, totosq́; diu prospexerit actus,
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati. truculentos ingerit ursis,
Prædonesq́; lupis. fallaces uulpibus addit.
At qui desidia semper, uinoq́; grauatus
Indulgens Veneri, uoluit torpescere luxu,
Hunc suis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iusto plus esse loquax, arcanaq́; fuerit
Prodere, piscosas fertur uicturus in undas.
Vt nimiam pensent æterna silentia uocem.
Quos ubi per uarios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine, tandem
Rursus ad humanæ reuocat primordia formæ.

Tum quoq;, dum lites stygijq́; negocia soluit
Dura fori, ueteresq́; reos ex ordine quærit,
Ruffinum procul ecce notat, uisuq́; seuero
Lustrat, & ex imo concussa sede profatur:
Huc superum labes, huc insatiabilis auri
Proluuies, precioq́; nihil non ause parato.
Quodq́; mihi summum scelus est: huc improbe legũ
Venditor, Arctoi stimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras strages angustus Auerni
Iam sinus, & plena lassatur portitor alno.
Quid demens manifesta negas? en pectus iniustæ
Deformant maculæ, uitijsq́; inoleuit imago,
Nec sese commissa tegunt. genus omne dolorum,
In te ferre lubet: dubio tibi pendula rupes
Immineat lapsu, uolucer te torqueat axis:
Te refugi fallant latices, atq; ore natanti
Arescat decepta sitis, dapibusq́; relictis
In tua mansurus migret præcordia uultur.
Quanquam omnes alij quos hæc tormenta fatigant
Pars quota sint Ruffine tui, quid tale uel audax
Fulmine Salmoneus, uel lingua Tantalus egit?
Aut inconcesso Tytius deliquit amore?
Cunctorum si facta simul iungantur in unum
Præcedes numero. quo tanta piacula quisquam
Supplicio conferre ualet? quid deniq; dignum
Omnibus inueniam? uincant quum singula pœnas.
Tollite

Tollite de medijs animarum dedecus umbris,
Aspexisse sat est: oculis iam parcite nostris,
Et Ditis purgate domos, agitate flagellis
Trans Styga, trãs Erebũ, uacuo mandate baratro:
Infra Titanum tenebras, infraq; recessus
Tartareos, nostrumq; Chaos, quo Ditis opaci
Fundamenta latent, præceps ubi mersus anhelet,
Dum rotat astra polus, feriunt dum littora uenti.

CLAVDIANI LIBRI IN RVF-
FINVM SECVNDI FINIS.

CL. CLAVDIANI
IN EVTROPIVM
liber primus.

Emisseros partus, metuendaq; pignora matri,
Mœnibus in medijs auditũ nocte luporum
Murmur, & attonito pecudes pastore loquutas,
Et lapidum duras hyemes, nymboq; minacem
Sanguineo rubuisse Iouem, puteosq; cruore
Mutatos, uisasq; polo concurrere lunas,
Et geminos soles mirari desinat orbis.
Omnia cesserunt eunucho consule monstra.
Heu terræ cœliq; pudor. trabeata per urbes,

Ostentatur anus, titulumq; effœminat anni.
Pandite pontifices Cumanæ carmina uatis,
Fulmineos solers Hetruria consulat ignes,
Immensumq; nefas fibris exploret aruspex,
Quæ noua portendant superi: Nilus ne meatu,
Deuius, & nostri tentat iam transfuga mundi,
Se rubro miscere mari? rupto ne Niphate
Rursum barbaricis oriens uastabitur armis?
An morbi uentura lues? an nulla colono
Responsura seges? quæ tantas expiet iras
Victima? quo diras iugulo placabimus aras?
Consule lustrandi fasces, ipsoq; litandum
†canant Prodigio: quæcunq; †parant hoc omine fata
Eutropius ceruice luat. sic omnia nobis
Hæc regni fortuna tenes? quænam ista iocandi
Sæuitia? humanis quantum bacchabere rebus?
Si tibi seruili placuit fœdare curules
Crimine, procedat laxata compede consul.
Rupta quirinales sumant ergastula cinctus.
Talium Des† saltem quencunq; uirum: discrimina quædam
Sunt famulis, splendorq; suus, maculamq; minorem
Conditionis habet, domino qui uixerit uno.
Si pelagi fluctus, Libyæ si discis harenas,
Eutropij numerabis heros, quot iura, quot ille
Mutauit tabulas, uel quanta uocabula uertit.
Nudatus quoties medicum dum consulit emptor,

Ne

Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
Omnes pœnituit precij, uenumq; redibat,
Dum uendi potuit, postquam deforme cadauer
Mansit, & in rugas totus defluxit aniles,
Iam specie doni certatim limine pellunt,
Et fœdum †ignaris properant obtrudere munus. †ignari
Tot translata †iugis summisit colla, uetustum †locis
Seruitium, semperq; nouum, nec destitit unquam:
Sæpe cœpit tamen cunabula prima cruentis
Debita supplicijs, rapitur castrandus ab ipso
Vbere, suscipiunt matris post uiscera pœnæ.
Aduolat Armenius certo mucrone recisos
Edoctus mollire mares, damnoq; nefandum
Aucturus precium. fœcundum corporis †ignem †inguen
Sedibus exhaurit geminis, unoq; sub ictu
Eripit officium patris, nomenq; mariti.
Ambiguus uitæ iacuit, penitusq; supremum
In cerebrum secti traxerunt frigora nerui.
Laudemus 'nc manum, quæ uires abstulit hosti?
An potius fato causam tribuisse queramur?
Profuerat mansisse uirum. felicior extat
Opprobrio: seruiret adhuc, si †fortior esset. †grandior
Inde per Assyriæ trahitur commertia ripæ.
Hinc fora uenalis Galata ductore frequentat,
Permutatq; domos uarias, quis nomina posit
Tanta sequi? miles stabulis Ptolemæus in illis

Notior, hic longo lassatus pellicis usu
†Arantheo *Donat †Aristhæo, neq; enim iam dignus haberi*
Nec maturus emi, quum fastiditus abiret.
Quæ genuit, quanto planxit diuortia luctu.
Hæc erat heu Ptolemeæ fides, hoc profuit ætas
In gremio consumpta tuo, lectusq́; iugalis,
Et ducti toties inter præsepia somni?
Libertas promissa perit, uiduúm ne relinquis
Eutropium? tantasq́; premunt obliuia noctes?
Crudelis, generis proh sors durissima nostri.
Fœmina cum senuit retinet connubia partu,
Vxorisq́; decus matris reuerentia pensat.
Nos Lucina fugit, nec pignore nititur ullo:
Cum forma dilapsus amor, defloruit oris
Gratia: qua miseri scapulas tutabimur arte?
†auitum *Qua placeam ratione senex? sic fatus †acutum*
Aggreditur lenonis opus, nec segnis ad artem
Mens erat, officijq́; capax. omnesq́; pudoris
Hauserat insidias, custodia nulla tuendo
Fida toro, nulli poterant excludere uectes.
Ille uel ærata Danaën sub turre latentem
Eliceret, fletus domini fingebat amantis,
Indomitasq́; mora, precio lenibat auaras,
Lasciuasq́; iocis, nec blandior ullus euntis
Ancillæ tetigisse latus, leuiterq́; reductis
Vestibus occulto crimen mandasse susurro,

Nec

Nec furtis quæsisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi fremitus uitare mariti.
Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais
E gemino ditata mari, quum serta refudit
Canicies: iam turba procax, noctisq́; recedit
Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,
Seq́; reformidat speculo damnante senectus.
Stat tamen, atq; alias succingit lena ministras.
Dilectumq́; †diu quamuis longæua lupanar †Temd
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio, quũq́; omnibus unica uirtus
Esset in eunuchis, thalamos seruare pudicos,
Solus adulterijs creuit, nec uerbera tergo
Cessauere tamen, quoties decepta libido
Irati caluisset heri, frustraq́; rogantem,
Iactantemq́; suos tot iam per lustra labores,
Dotalem genero, nutritoremq́; puellæ
Tradidit: Eous rector consulq́; futurus,
Pectebat dominæ crines, & sæpe lauanti
Nudus in argento lympham gestabat alumnæ:
Et quum se rapido fessam proiecerat æstu,
Patritius roseis pauonum uentilat alis.
Iamq́; æuo lassata cutis, sulcisq́; genarum
Corruerat, passa facies rugosior uua:
Flaua minus presso finduntur uomere rura:
Nec uento sic uela tremunt. miserabile turpes

†deserta Exedere caput tineæ, †desecta patebant
Interualla comæ. Qualis sitientibus aruis
Arida ieiunæ seges interluce t aristæ.
Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco, brumalis hirundo.
Scilicet ut trabeis iniuria cresceret olim,
Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna suæ: quum pallida nudis
Oßibus, horrorem dominis præberet imago
Decolor, & macies occursu læderet omnes.
Aut pueris latura metus, aut tædia mensis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
Et nihil exhausto caperent in stipite lucri.
Sternere quippe toros, uel cædere ligna culinæ
Membra negant. aurum, uestes, arcana tueri
†inuita Mens †infida uetat. quis enim committere uellet
Lenoni thalamum? tandem ceu funus acerbum
Infaustamq; suis trusere penatibus umbram.
Contemptus iam liber erat. Sic pastor obesum
Lacte canem, ferroq; ligat, pascitq; reuinctum,
Dum ualidus seruare gregem, uigiliq; rapaces
Latratu terrere lupos: quum tardior idem
†deiecit Iam scabie laceras †demisit sordibus aures,
Soluit, & exuto lucratur uincula collo.
Est ubi despectus nimius iuuat, undiq; pulso
Per cunctas licuit fraudes impune uagari,

Et

Et fatis aperire uiam. proh quisquis olympi
Summa tenes, tanto'ne libet mortalia risu
Vertere? qui serui non est admissus in usum,
Suscipitur regnis, & quem priuata ministrum
Dedignata domus, moderantem sustinet aula.
Vt primum uetulam texere palatia uulpem,
Quis non ingemuit? quis non irrepere sacris
Obsequijs doluit toties uenale cadauer?
Ipsi quinetiam tali consorte fremebant
Regales famuli, quibus est illustrior ordo
Seruitij, sociumq; diu spreuere superbi.
Cernite quem Latijs poscant adnectere fastis:
Cuius & eunuchos puduit. sed uilior ante
Obscuræ latuit pars ignotissima turbæ,
Donec abundanti furijs qui rebus Eois
Exitium, primumq; sibi produxit ab imis
Euectus thalamis, summos inuasit honores.
Quàm bene dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilij, primis autoribus instet.
Sic multos fluuio uates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare tonantem,
Inuentas primum Busiridis imbuit aras:
Et cecidit sæui, †quo dixerat hostia sacri. †qui
Sic opifex tauri, tormentorumq; repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno

Sensit opus,docuitq; suum mugire iuuencum.
Nullius Eutropius,quàm qui se protulit ante,
Direptas possedit opes,nullumq; priorem
Perculit exilio,solumq; hoc rite peregit,
Auctorem damnare suum,postquam obsitus æuo
Semiuir excelsam rerum sublatus in arcem.
†fatis *Quod nec uota †pati,nec fingere somnia possunt.*
Vidit sub pedibus leges, subiectaq; colla
Nobilium,tantumq; sibi permittere fata.
Qui nihil optasset plus libertate mereri,
Iam iam dißimulat dominos,alteq; tumescunt
Seruiles animi, procerum squallore repletus
Carcer,& exulibus Meroë,campiq; gemiscunt
Aethiopum,pœnis hominũ plaga personat ardens,
Marmaricus claris uiolatur cædibus Hammon.
Asperius nihil est humili,quum surgit in altum:
Cuncta ferit,dum cuncta timet,desæuit in omnes,
Vt se posse putent:nec bellua tetrior ulla est
†terga *Quàm serui rabies,in libera †colla furentis:*
Agnoscit gemitus,& pœnæ parcere nescit
Quam subijt,dominiq; memor quẽ uerberat,odit.
Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi natis'ue cauet.clementia cunctis
In similes,animosq; ligant consortia damni.
Ille nec eunuchis placidus,sed peius in aurum
Aestuat,hoc uno fruitur succisa libido.
Quid

Quid neruos secuisse iuuat? uis nulla cruentam
Castrat auaritiam, paruis exercita †furtis, †curis
Quæ uastare penum neglectaq; sueuerat arce,
Claustra remoliri: †non uberiore rapina †nũc, uel num
Peccet in orbe manus? quicquid se Tigris ab Hæmo
Diuidit, hoc certa proponit merce locandum
Institor imperij, caupo famosus honorum.
Hic Asiam uilla pactus regit, ille redemit
Coniugis ornatu Syriam. dolet ille paterna
Bithynos mutasse domo suffixa †patenti †potenti
Vestibulo, precijs distinguit regula gentes.
Tot Galatæ, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
Si Lyciam tenuisse uelis, tot millia ponas:
Si Phrygas, adde parum: propriæ solatia sortis
Communes uult esse notas. & uenditus ipse
Vendere cuncta cupit. certantum sæpe duorum
Diuersum suspendit onus, cum pondere iudex
Vergit, & in geminas nutat prouincia lances.
Non pudet heu superi populos uenisse sub hasta
Vendentis: certe pudeat quod iure sepultum
Mancipium tot regna tenet, tot distrahit urbes.
Pollentem solio Crœsum uictoria Cyri
Fregit, ut eunucho fluerent Pactolus & Hermus?
Attalus hæredem uoluit te Roma relinqui?
Restitit Antiochus præscripto margine tauri?
Indomitos curru Seruilius egit Isauros:

Et Pharos Augusto iacuit, uel Creta Metello.
Ne non Eutropio quæstus numerosior esset,
In mercem ueniunt Cilices, Iudæa, Sophene,
Romanusq; labor, Pompeianiq; triumphi.
Quô struis hos auri cumulos? quæ pignora tantis
Succedunt opibus? nubas ducas'ue licebit,
Nunquam mater eris, nunq̃ pater: hoc tibi ferrum,
Hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
†spolijs *Te †folijs Arabes, ditent te uellere Seres:*
Nullus inops adeò, nullum sic urget egestas,
Vt uelit Eutropij fortunam & membra pacisci.
Iamq; oblita sui, nec sobria diuitijs mens,
In miseras leges, hominumq; negocia ludit.
Iudicat eunuchus. quid iam de consule miror?
Prodigium est quodcunq; gerit. quæ pagina lites
†Sic actas *†Fœmineas meminit? quibus unquam secula terris,*
Eunuchi uidere forum? sed ne qua uacaret
Pars ignominia, neu quid restaret inausum,
Arma etiam uiolare parat, portentaq; monstris
†Aggerat *†Aggregat, & secum petulans amentia certat.*
†auersa *Erubuit Mauors †aduersaq; risit Enyo,*
Dedecus Eoum quoties intenta sagittis,
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon.
Arbiter aut quoties belli pacisq; recurrit,
Alloquiturq; Getas, gaudet cum uiderit hostis,
Et sentit iam deesse uiros. incendia fumant.
Muris

Muris nulla fides. squalent populatibus agri.
Et medio spes sola mari. trans Phasin aguntur
Cappadocum matres, stabulisq; abducta paternis
Caucaseas captiua bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis mutant Argæi pabula syluis.
Extra Cimmerias taurorum claustra paludes.
†Flos syriæ feruet spolijs, nec sufficit atrox †Assyriū
Barbarus, in cædem uertit fastidia prædæ.
Ille tamen (quid enim seruum mollemq; pudebit?
Aut quid in hoc poterit uultu†flagrare ruboris?) †superare
Pro uictore redit. peditum uexilla sequuntur,
Et turmæ similes, eunuchorumq; manipli,
Hellespontiacis legio dignißima signis,
Obuius ire cliens, defensoremq; reuersum
Complecti. placet ipse sibi, laxasq; laborat
Distendisse genas, fictumq; inflatus anhelat.
Puluere respersus†tineas, & solibus ora †tunicas
Pallidior, uerbisq; sonat plorabile quiddam.
Vltra nequitiam fractis, & prælia narrat,
Perq; suam tremula testatur uoce sororem
Defecisse uagas ad publica commoda uires.
Cedere liuori, nec sustentare procellas
Inuidiæ, mergiq; fretis spumantibus orat.
Exoretq; utinam. dum talia fatur ineptas
Detergit lachrymas, atq; inter singula dicta
Flebile suspirat. Qualis uenit arida socrus

Longinquam uisura nurum, uix lassa resedit,
Et iam uina petit. quid te turpissime bellis
†mediis Inseris? aut † saeuis pertentas † Pallada campis?
†prælia Tu potes alterius studijs hærere Mineruæ:
Quidã sæui cãpi legũt. Tu telas, non tela pati, tu stamina nosse,
Tu segnes operum solers urgere puellas,
Et niueam dominæ pensis inuoluere lanam.
Vel si sacra placent habeas pro Marte Cybellem.
Rauca Celenæos ad tympana disce furores.
Cymbala ferre licet, pectusq́; illidere pinu:
Inguinis & reliquum Phrygijs abscindere cultris.
Arma relinque uiris, geminam quid diuidis aulam?
Conarisq́; pios odijs committere fratres?
Te magis, ah demens, ueterem si respicis artem,
Conciliare decet, gestis pro talibus annum
Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux, acies, iudex, prætoria, tempora, consul.
Nil adeò fœdum est, quod non exacta uetustas
Ediderit, longiq́; labor commiserit æui.
Oedipodes matrem, natam duxisse Thyestes
Cantatur: peperit fratres Iocasta marito,
†labes Et Pelopea sibi † Thebas, ac funera Troiæ.
Tristis Ericthæi deplorat scena theatri.
In uolucrem Tereus, Cadmus se uertit in anguem,
Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
Eleuat hunc pluma, squamis hunc fabula uestit.

Hanc

Hanc ſoluit fluuio. nunquam ſpado conſul in orbe,
Nec iudex ductor'ue fuit. quodcunq; uirorum
Eſt decus, eunuchi ſcelus eſt: exempla creantur
Quæ Socci ſuperent riſus, luctusq; Cothurni.
Quàm pulchre cōſpectus erat? quū tēderet artus
Exangues †onerare toga, cinctuq; grauatus: †ornare
† Inductoq; ſenex obſcœnior iret in auro. †Induto
Humani qualis ſimulator Simius oris:
Quem puer arridens, precioſo ſtamine Serum
Velauit, nudasq; nates ac terga reliquit,
Ludibrium menſis, erecto pectore diues
Ambulat, & claro ſeſe deformat amictu.
Candida pollutos comitatur curia faſces.
Forſitan & dominus præbet miracula lictor
Conſule nobilior, libertatemq; daturus,
Quam nondum meruit, ſcandit ſublime tribunal,
Atq; inter proprias laudes Aegyptia iactat
Somnia, proſtratosq; canit ſe uate tyrannos.
Scilicet in dubio uindex Bellona pependit,
Dum ſpado Tyreſias, eneruatusq; Melampus
Reptat, ab extremo referens oracula Nilo.
Obſtrepuere auium uoces, exhorruit annus
Nomen, & inſanum gemino proclamat ab ore:
Eunuchumq; uetat faſtis accedere Ianus.
Sumeret illicitos & enim ſi fœmina faſces,
Eſſet turpe minus Medis, leuibusq; Sabæis.

Imperat hic sexus, reginarumq; sub armis
Barbariæ pars magna iacet, gens nulla probatur
Eunuchi quæ sceptra ferat. Tritonia, Phœbe,
Vesta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona, coluntur.
Eunuchi quæ templa dei? quas uidimus aras?
Inde sacerdotes, hæc intrat pectora Phœbus,
Inde canunt Delphi, Troianam sola Mineruam,
Virginitas Vestalis adit, flammasq; tuetur.
Hi nullas meriti uittas, semperq; prophani.
Nascitur ad fructum mulier, prolemq; futuram:
Hoc genus inuentum est ut seruiat. Herculis arcu
Concidit Hyppolite: Danai fugêre bipennem
Penthesilea tuam: claras Carthaginis arces
Creditur, & centum portis Babylona superbam
Fœmineus struxisse labor. Quid nobile gessit
†urbes Eunuchus? quæ bella tulit, quas condidit †arces?
Illas præterea rerum natura creauit,
Hos fecere manus: Seu prima Semiramis astu
Assyrijs mentita uirum, ne uocis acutæ
Mollicies, leuesq; genæ se prodere possent.
Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica ferro
Luxuries uetuit nasci lanuginis umbram,
Seruatoq; diu puerili flore coëgit
Arte retardatam Veneri seruire iuuentam.
Fama prius falso similis, uanoq; uideri
Ficta ioco. leuior uolitare per oppida rumor,

Rideriq;

Ridériq; nefas, ueluti nigrantibus alis
Audiretur olor, coruo certante ligustris.
Atq; aliquis grauior morum, Si talibus, inquit,
Creditur, & nimijs turgent mendacia monstris:
Iam testudo uolat, profert iam cornua uultur,
Prona petunt retro fluuij †uada, Gadibus ortum †iuga
Armenij texere diem, iam frugibus aptum
Aequor, & assuetum syluis delphina uidebo.
Iam cocleis homines iunctos, & quicquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India uelis.
Subijcit, & mixtis salibus lasciuior alter:
Miraris? nihil est quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius, semper noua, grandia semper
Diligit, & celeri degustat singula sensu.
Nil timet à tergo: uigilantibus undiq; curis
Nocte dieq; patet: lenis facilisq; moueri
Supplicibus, mediaq; tamen mollißimus ira.
Nil negat, & sese uel non poscentibus offert.
Quodlibet ingenio subigit, traditq; fruendum.
Quicquid amas, dabit illa manus, cōmuniter omni
Fungitur officio, gaudetq; potentia flecti.
Hoc quoq; consilijs peperit, meritoq; laborum
Accipit, & trabeas argutæ præmia dextræ.
Postquam uera fides facinus uulgauit Eoum
Gentibus, & Romæ iam certius impulit aures:
Eutropium'ne etiam nostra dignabimur ira?

Hic quoq; Romani meruit pars esse doloris?
Sic effata, rapit cœli per inania cursum
Diua potens, unoq; Padum translapsa uolatu,
Castra sui rectoris adit. Tum forte decorus
Cum Stilicone gener, pacem implorantibus ultro
Germanis responsa dabat, legesq; Caycis
Arduus, & flauis signabat iura Sueuis.
†reges His tribuit† leges, his obside fœdera sancit
Indicto: bellorum alios transcribit in usus.
Militet ut nostris detonsa Sicambria signis.
Læta subit Romam pietas, & gaudia penè
Mouerunt lachrymas, tantoq; exultat alumno.
†descēdēte, quidā defensata legunt. Sic armenta suo iam† defensante iuuenco
Celsius assurgunt erectæ cornua matri.
Sic iam terribilem stabulis, dominumq; ferarum
Crescere miratur genitrix Maßila leonem.
Dimouit nebulam, iuueniq; apparuit ingens.
Tunc sic orsa loqui: Quantum te principe poßim
Non longinqua docēt. domito quod Saxone Tethys
Mitior, aut fracto secura Britannia picto
Ante pedes humili Franco, tristiq; Sueuo
Perfruor, & nostrum uideo Germanice Rhenum.
Sed quid agam? discors oriens felicibus actis
Inuidet, atq; alio Phœbi de cardine surgunt
Crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam
Perfidi-

Perfidiam, & fretos Eoo robore Mauros.
Quæ †suscepta fames? quantum discriminis urbi? †suspecta
Ni tua uel soceri nunquam non prouida uirtus,
Australem Arctois pensasset frugibus annum?
Inuectæ Rhodani Tyberina per ostia classes
Cyniphеisq; ferax Araris successit aristis.
Theutonicus uomer, Pyreneiq; iuuenci
Sudauere mihi, segetes mirantur Hiberas
Horrea, nec Libyæ senserunt damna rebellis,
Iam transalpina contenti messe Quirites.
Ille quidem meritas soluit (scit Tabraca) pœnas:
Vt pereat quicunq; tuis conflixerit armis.
Ecce recens ijsdem clades à partibus exit,
Terrorisq; minus, sed plus habitura pudoris:
Eutropius consul. pridem tolerare fatemur,
Hoc genus Arsacio postquam se regia fastu
Sustulit, & nostros corrupit Parthia mores.
Præfecti sed adhuc gemmis, uestiq; dabantur
Custodes, sacroq; adhibere silentia somno.
Militia eunuchi nunquam progressa cubile,
Non uita spondente fidem, sed inertia †tantum †tutum
Mentis pignus erat, secreta monilia seruent,
Ornatus curent Tyrios, à fronte recedant
Imperij. tenero tractari pectore nescit
Publica maiestas. nunquam uel in æquore puppim
Vidimus eunuchi clauo parere magistri.

Nos adeò sperni faciles? orbisq; carina
Vilior? aurora certe est, quæ talia ferre
Gaudet, & assuetas sceptris muliebribus urbes,
Poßideant. quid belliferam communibus urunt
†nocturna Italiam maculis? †nociturаq; probra seueris
Admiscent populis? peregrina piacula forti
Pellantur longe Latio, ne transeat Alpes
Dedecus, in solis quibus extitit hæreat aruis.
†formæ Scribat Halis, scribat †famæ contemptor Orontes.
Per te, perq; tuos obtestor Roma triumphos
Nesciat hoc Tybris, nunquam poscentibus olim,
Qui dare Dentatis annos, Fabijsq; solebat.
Martius eunuchi repetet suffragia campus?
Aemilios inter, seruatoresq; Camillos
Eutropius? iam Chrysogonis tua Brute potestas
Narcisisq; datur. natis hoc dedere pœnæ
Profuit? & misero ciuem præponere patri?
Hoc mihi Ianiculo positis Hetruria castris
Quæsiit, & tantum fluuio Porsenna remotus?
Hoc meruit uel ponte Cocles, uel Mutius igne?
Visceribus frustra castum Lucretia ferrum
Mersit, & attonitum tranauit Chœlia Tybrim?
Eutropio fasces adseruabantur adempti
Tarquinijs? quencunq; meæ uexere curules
Laxato ueniat focij spectator Auerno.
Impensi sacris Decij prorumpite bustis,

Torqua-

Torquatiq́; truces, animosaq́; pauperis umbra
Fabritij, tuq́; ô si forte inferna piorum
Iugera & Elysias scindis Serrane nouales.
Pœno Scipiadæ, Pœno præclare Lutati.
Sicania Marcelle ferox, gens Claudia surgat.
Et Curij ueteres, & qui sub iure negasti
Viuere Cæsareo paruo procede sepulchro
Eutropium passure Cato. remeate tenebris
Agmina Brutorum, Coruinorumq́; cateruæ.
Eunuchi uestros habitus insignia sumunt
Ambigui Romana mares. rapuere †tremendas †uerendas
Annibali, Pyrrhoq́; togas, flabella perosi
Aspirant trabeis, iam non umbracula gestant
Virginibus. Latias ausi uibrare secures.
Linquite fœmineas infelix turba latebras
Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter
Exesti Veneris stimulos & uulnere casti.
Mixta duplex ætas, inter puerumq́; senemq́;
Nil medium. falsi complete sedilia patres.
Ite noui proceres, infœcundoq́; senatu
Eutropium stipate ducem, celebrate tribunal
Pro thalamis, uerso iam discite more curules,
Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam,
Neu numerem quantis iniuria mille per annos
Sit retro ducibus. quanti fœdabitur æui
Canities? unam subeant quot secula culpam?

Inter Aristhei fastus, & nomen herile
†aequabit Seruus erit, dominoq; suos † aequalis honores,
Inseret. heu semper Ptolomaei noxia mundo
Mancipia. en alio laedor grauiore Photino,
Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
Consulis unius Pellaeis ensibus hausit:
Inquinat hic omnes. si nil priuata mouebunt,
At tu principibus, nostrae tu prospice causae,
†auerte Regalesq; † aduerte notas. hunc accipit unum
Aula magistratum, uobis, patribusq; recurrit
Hic alternus honos, in crimen euntibus annis
Parce quater consul, contagia fascibus oro
Defendas ignaua tuis. neu tradita libris
†Omina † Omnia, uestitusq; meos, quibus omne quod ambit
Oceanus domui, tanta caligine mergi,
†geramus Calcariq; sinas. nam quae iam bella † feramus
Mollibus auspicijs? aut quae connubia prolem?
†latura Aut frugem † laturus ager? quid fertile terris?
seges Quid plenum sterili poßit sub consule nasci?
Eunuchi si iura dabunt, legesq; tenebunt,
Ducant pensa uiri, mutatoq; ordine rerum
Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
Quid trahor ulterius? Stilico quid uincere differt
Dum certare pudet? nescis quod turpior hostis
Laetitia maiore cadit, piratica magnum
Erigit. illustrat seruilis laurea Crassum.

† Annuis.

†Annuis. agnosco fremitum, quo palluit Eurus, — †At uix agnoscit
Quo Mauri, Gildoq; ruit. quid Martia signa
Sollicitas? non est iaculis hastis'ue petendus.
Conscia succumbent audito uerbere terga.
Vt Scytha post multos rediens exercitus annos,
Quum sibi seruilis pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuersos,
Armatam ostensis aciem fudere flagellis.
Notus ab incœptis ignobile reppulit horror
Vulgus, & †addictus sub uerbere torpuit ensis. — †adductus

CLAVDIANI PRIORIS LIBRI IN EVTROPIVM FINIS.

CL. CLAVDIANI PROLOGUS secundi libri in Eutropium.

QVi modo sublimes rerum flectebat habenas
Patritius, rursus uerbera nota timet,
Et solitos tardæ passurus compedis orbes,
In dominos uanas luget abisse minas.
Culmine deiectum uitæ fortuna priori
Reddidit, insano iam saciata ioco.
Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
Fascibus & tandem uapulat †ille suis. — †ipse
Illicitas consul pœnas, se consule soluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.

Infaustum populis in se quoque uertitur omen.
Sæuit in autorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine fasti,
†aura *Maturamq́; luem sanior † aula uomit.*
Dißimulant socij, coniuratiq́; recedunt,
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie uicti, nec seditione coacti,
Ne pereant ritu quo periere uiri.
Concidit exiguæ dementia uulnere chartæ,
Confecit sæuum littera Martis opus.
Mollis fœminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulsus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, ueteriq́; reducta
Pellice, defletam linquit amica domum.
†carpit *Caniciem raram largo de puluere † turpat,*
Et lachrymis rugas implet anile gemens.
†subsistit *Suppliciterq́; pias humilis † prostratus ad aras*
Mitigat iratas uoce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, sibi quisq́; petentes
Mancipium solis utile supplicijs.
Quamuis fœdus enim, mentemq́; obscœnior ore,
Ira dabat precium, pœna meretur emi.
Quas spado nunc terras, aut quē transibis in axem?
Cingeris hinc odijs, inde receßit amor.
Vtraq; te gemino sub sidere regia damnat.
Hesperius nunquam, iam nec Eous eris.

Miror

Miror cur alijs qui pandere fata solebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla uidet fallax insomnia Nilus.
Peruigilant uates, nec miserande tui.
Quid soror? audebit tecum conscendere puppem?
Et ueniet longum per mare fida comes?
An fortasse thoros eunuchi pauperis odit?
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus secuisse fateris,
Sed tamen exemplo non feriere tuo.
Viue pudor fatis, en quem tremuere tot urbes,
†En cuius populi sustinuere iugum. †Cuius tot
Direptas quid plangis opes? quas natus habebit?
Non aliter poteras principis esse pater.
Improbe quid pulsas muliebribus astra querelis?
†Quid sibi sub Cypri littore parta quies? †Quod tibi
Omnia barbarico per te concussa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis & arcu,
Per campos uolucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Bizantius ore senatus,
Curia consilijs æstuat orba tuis.
Emeritam suspende togam, suspende pharetram:
Ad Veneris partes, ingeniumq; redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera seruit.
Suscipiet famulum te Cytherea libens.

Insula læta choris, blandorum mater amorum,
Nulla pudicitiæ cura placere potest.
sede Prospectant Paphiæ celsa de rupe puellæ,
Sollicitæ, saluam dum ferat unda ratem.
Sed uereor teneant ne te Tritones in alto
Lasciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere uenti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclyta captiuo memoratur Tabraca Mauro.
Naufragio Cyprus sit memoranda tuo.
Vecturum moriens frustra Delphina uocabis,
Ad terram solos deuehit ille uiros.
Quisquis adhuc similes eunuchus tendit ad actus,
Respiciens Cyprum desinat esse ferox.

CL. CLAVDIANI IN Eutropium liber secundus.

Ygdonij cineres, & si quid restat Eoi,
Quod peat regni, certe nō augure falso
Prodigij patuere minæ, frustraq; pacto
Vulnere, monstriferi præsagia discitis anni.
Cautior ante tamen uiolentum nauita Corum
Prospicit, & tumidæ subducit uela procellæ.
Quid iuuat errores mersa iam puppe fateri?
Quid lachrymæ delicta leuant? stant omina uestri
Consulis,

Consulis, immotis hæsere piacula fatis.
Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Detersum maculas. ueteri post obruta morbo
Corpora, Pæonias nequicquam admoueris †herbas †tartea
Vlcera possessis alte suffusa medullis
Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni,
Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix.
Ad uiuum penetrant flammæ, quò funditus humor
Defluat, & uacuis corrupto sanguine uenis
Arescat fons ille mali. runcantur & artus
Vt liceat reliquis securum uiuere membris.
At uos egregie purgatam creditis aulam,
Eutropium si Cyprus habet, uindictaq; mundi
Semiuir exul erit. quis uos lustrare ualebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat necdum trabeas, mugitus ab axe
Redditus inferno, rabies arcana cauernas
Vibrat, & alterno confligunt culmina lapsu.
Bacchatus per operta tremor, Calchedona mouit
Pronus, & in geminas nutauit Bosphorus urbes.
Concurrere freti fauces, radice reuulsa
Vitant instabilem rursus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc stygiæ præmittunt signa sorores,
Et sibi iam tradi populos, hoc consule gaudent.
Mox oritur diuersa lues, hinc Mulciber ignes
Sparserat, hinc uicto proruperat obice Nereus,

Hinc flagrãt, hinc tecta natant. Quã numina pœnã
Seruatis sceleri? cuius tot cladibus omen
†Obstitit †*Constitit? incumbas utinam Neptune tridenti,*
Pollutumq; solum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo furijs concedimus urbem.
Vtq; semel patuit monstris iter, omnia tempus
Nacta suum properant nasci, tum decolor imber,
Infantumq; noui uultus, & dissona partu
Semina, tum lapidum fletus, armentaq; uulgò
Ausa loqui, medijsq; feræ se credere muris.
Tum uates sine more rapi, lymphataq; paßim
†terrifici *Pectora* †*fatidici stimulis ignescere Phœbi.*
Fac nullos cecinisse deos, adeóne retusi
Quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
Affore fatalem castrati consulis annum?
» *Sed quàm cæcus inest uitijs amor, omne futurum*
» *Despicitur, suadentq; breuem præsentia fructum,*
» *Et ruit in uetitum damni secura libido,*
» *Dum mora supplicij lucro, serumq; quod instat*
Creditur. haud equidem contra tot signa Camillo
Detulerim fasces, ne dum (proh) sexus inerti
Mancipio, cui cuncta licet responsa iuberent,
Hortantesq; licet sponderent prospera diui,
Turpe fuit ceßisse uiros. exquirite retro
Crimina, continui lectis annalibus æui
Prisca recensitis, euoluite secula fastis.
Quid

Quid senis infandi Capreæ, quid †scena Neronis †cœna
Tale ferunt? spado Romuleo succinctus amictu
Sedit in augustis laribus, uulgata patebat
Aula salutantum studijs: huc plebe senatus
Permixta, trepidiq; duces, omnisq; potestas
Confluit, aduolui genibus, contingere dextram
Ambitus, & uotum deformibus oscula rugis
Figere: præsidium legum, genitorq; uocatur
Principis, & famulum dignatur regia patrem.
Posteritas admitte fidem, monumenta petuntur
Dedecoris, multisq; gemunt incudibus æra
Formatura nefas. hæc iudicis illa togati,
Hic nitet armati species, numerosus ubiq;
Fulget eques, præfert eunuchi curia uultus.
Ac ueluti caueant, ne quo consistere uirtus
Possit pura loco, cunctas hæc ora laborant
Incestare uias, maneant immota precamur,
Certaq; perpetui sint argumenta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimiæq; leguntur
Vel maribus laudes, claro quod nobilis ortu.
Conuiuant domini, quod maxima prælia solus
Impleat, & pariter miles, quod tertius urbis
Conditor. hoc Bizas, Constantinusq; uidebunt?
Inter quæ tumidus leno producere cœnas
In lucem fecere mero, dispergere †plausum †plaustrũ
Empturas in uulgus opes, totosq; theatris

Indulgere dies, alieni prodigus auri.
At soror,& (si quid portentis creditur) uxor
Mulcebat matres epulis,& more pudicæ
Coniugis, eunuchi celebrabat uota mariti.
Hanc amat, hanc summa de re, uel pace, uel armis
Consulit: huic curas,& clausa palatia mandat,
Ceu stabulum, uacuamq́; domum: sic magna tueri
Regna nihil patiensq́; iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senserat,& primi laxabant germina flores:
Iamq́; iter in gremio pacis solenne parabant
Ad muros Amphysa tuos, autore repertum
Eutropio, pelagi ne tædia longa subirent,
Sed uaga lasciuis flueret discursibus ætas:
Vnde tamen tanta sublimes laude redibant,
Ceu uinctos traherent Medos, Indumq́; bibissent.
Ecce autem flauis Gradiuus ab usq; Gelonis
Arua cruentato repetebat Thracia curru.
Subsidunt Pangæa rotis, alteq́; sonoro
Stridunt axe niues, ut uertice constitit Hemi,
Fœmineasq́; togas preßis conspexit habenis,
Subrisit crudele pater, tristisq́; micantem
Quassauit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quæ sanguine sordida uestem,
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Necdum mollitiæ, necdum germana mederi

Possumus Eoæ, nunquam corrupta rigescent
Secula, Cappadocum tepidis Argeus aceruis
Aestuat infelix, etiam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt meminere mali: si corda parumper
Respirare sinas, nullo tot funera sensu
Prætereunt, tantiq; leuis iactura cruoris.
Aspicis obscenum facinus? quid crinibus ora
Protegis? heu quales sese diffundit in actus
Parua quies? quantum nocuerunt ocia ferri?
Qui caruit bellis Eunucho traditur annus.
Actum de Trabeis esset, si partibus una
Mens foret Hesperijs: rueret derisa uetustas,
Nullaq; calcati starent uestigia iuris
Ni memor imperij Stilico, morumq; priorum
Turpe relegasset defenso à Tybride nomen,
Intactamq; nouo seruasset crimine Romam.
Ille dedit portum, quo se pulsata referret
Maiestas Latij, deformatasq; secures.
Ille dedit fastos, ad quos oriente relicto
Confugeret sparsum maculis seruilibus æuum.
Quàm similes hæc aula uiros (ad mœnia uisus
Dirige) num saltem tacita formidine mussant?
Non damnant animo: plaudentem cerne senatum.
Et Bizantinos proceres, Graiosq; quirites.
O patribus plebes, ô digni consule patres.
Quid, quod & armati cessant, & nulla uirilis

Inter tot gladios, sexum reminiscitur ira?
Huccine nostrorum cinctus abiere nepotum?
Sic Bruti despectus honos? ignosce parenti
Romule, quod serus temeritatis fascibus ultor
Aduenio, iam iam largis hæc gaudia saxo
Compēsent lachrymis. Quid dudū inflare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid stringere falcem
Qua populos à stirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias, Thracum, Macedûmq; ruinæ
Tædet, & in gentes iterum sæuire sepultas.
Damna minus cōsueta mouēt, trans æquora sæuas,
Verte faces, alijs exordia sume rapinis.
Non tibi Riphæis hostis quærendus ab oris:
Non per Caucaseas accito turbine ualles
Est opus, Ostrogothis colitur, mixtisq; Gothunnis
Phryx ager, hos paruæ poterunt impellere causæ
„ In scelus. Ad mores facilis natura reuerti.
Sic erat in nostro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parere magistro.
Vindicet Arctous uiolatas aduena leges,
Barbara Romano succurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum uix ipse deorum
Arbiter infesto, quum percutit æthera nimbo
Intonuit, responsat Athos, Hæmusq; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concussa fragorem,
†extulit Cornua cana gelu mirantibus † excutit undis

Hebrus,

Hebrus, & exanguem glacie timor alligat Istrum.
Tunc adamãte grauem, nodisq; rigentibus hastam,
Telum ingens nulliq; deo iaculabile torsit.
Fit late ruptis uia nubibus, illa per auras
Tot freta, tot montes, uno contenta uolatu
Transilit, & Phrygiæ medijs affigitur †oris. †tauri.
Sensit humus, gemuit Nysæo palmite felix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit unda,
Totaq; submißis fleuerunt Dindyma syluis.
Nec dea præmissæ stridorem segnius hastæ
Consequitur: centumq; uias meditata nocendi,
Tandem Targibilum (Geticæ dux improbus aulæ
Hic erat) aggreditur: uiso tum fortè redibat
Eutropio: uacuus donis, feritasq; dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadent
Ingenijs Scythicum pectus flammabat egestas.
Huic sese uultu simulatæ coniugis offert,
Mentitoq; ferox incedit barbara gressu,
Carbaseos induta sinus, post terga reductas,
Vberibus propior mordebat fibula uestes,
Inq; orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & uirides flauescere iusserat angues.
Aduolat, & niueis reducem complectitur ulnis,
Infunditq; animo furiale per oscula uirus.
Principe quàm largo ueniat, quas inde reportet
Diuitias, astu rabiem motura, requirit.

Ille iter ingratum, uanos deflere labores,
†quem Quos super Eunuchi fastus, †quæ probra tulisset.
Roma Continuo secat ungue genas, & tempore pandit
Arepto gemitus: I nunc deuotus aratris
Scinde solum, positoq; tuos mucrone sodales
Ad rastros sudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo disponet sydere uites.
Felices aliæ quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæsitæ uiribus ornant
Exuuiæ, quibus Argiuæ, pulchræq; ministrant
Tessalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remisso
Fata uiro, totum qui degener exuit Istrum,
Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
Gloria, concessoq; cupit uixisse colonus,
Quã dominus rapto. qd pulchra uocabula pigris,
†prætentas † Pertentas uitijs? probitatis inertia nomen,
Iustitiæ formido subit: tolerabis iniquam
Pauperiem, cum tela geras? & flebis inultus,
Quum pateant tantæ nullis custodibus urbes?
„ Quippe metus pœnæ, pridem mos ille uigebat,
„ Vt meritos colerent, impacatisq; rebelles
„ Vrgerent odijs. at nunc qui fœdera rumpit
„ Ditatur, qui seruat eget. uastator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
†amicos Possidet Illyricos iam quos obsedit † amictus.

Ingreditur muros, illis responsa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natosq; peremit.
Sic hostes punire solent: hæc præmia soluunt
Excidijs. cunctaris adhuc? numerumq; tuorum
Respicis? exiguamq; manum? tu rumpe quietem.
Bella dabunt socios. nec te tam prona monerem,
Si contra paterere uiros. nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
Credidit, hos Aquilæ, Romanaq; signa sequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere uitæ.
Te quoq; iam timeant, admirenturq; nocentem
Quem spreuere pium, spolijs prædaq; repletus
Quum libeat Romanus eris. Sic fata repente
In diram se uertit auem, rostroq; recuruo
Turpis, & †infernas tenebris obscurior alas †infernis
Auspicium ueteri sedit ferale sepulchro.
Ille pauor postquam resoluto corde quieuit,
Et rigidæ sedere comæ, non distulit atrox
Iussa deæ, socijs quæ uiderit, ordine pandit,
Inuitatq; sequi. coniurat barbara pubes
Nacta ducem, Latijsq; palàm desciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scythicis quæcunq; Trionibus alget
Proxima †Bithynos, solem quæ condit Ionas, †Bithyno
Quæ læua attingit Galatas, utrinq; propinqui
Finibus obliquis Lydi, Pisidæq; feroces
Continuant australe latus, gens una fuere

Tot quondam populi, priscũ cognomen, & unum,
" Appellata Phryges. sed quid non longa ualebit
" Permutare dies? dicti post Mæona regem
Mæones, Aegæos insedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab oceano Gallorum exercitus ingens
Illis antè uagus tandem regionibus hæsit,
Gesáq; deposuit, Graio iam mitis amictu
Pro Rheno poturus Halym. dat cuncta uetustas,
Principium Phrygibus, nec rex Aegyptius ultra
Restitit, humani postquam puer uberis expers
In Phrygiam primum laxauit murmura uocem.
†cecinit Hic †cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fœdatam quum reddidit umbra Mineruam.
Hic & Apollinea uictus testudine pastor
Suspensa memores illustrat pelle Celenas.
Quattuor hic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi, nec miror aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam, diuersus ad Austrum
Cursus, & Arctoum fluuijs mare, Dindyma fundũt,
Sangarius uitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad ostia Ponti.
Icarium pelagus, Mycalæáq; littora iuncti
Marsia, Mæanderq; petunt: sed Marsia uelox
Dum suus est, flexuq; carens, iam flumine mixtus
Mollitur Mæandre tuo, contraria passus

Quam

Quàm Rhodano stimulatus Arar, quos inter aprica
Planities, Cererisq; fauet, densisq; ligatur
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ.
Diues equis, felix pecorum, preciosaq; picto
Marmore, purpureis cedit cui Synada uenis.
Talem tum Phrygiam Gethis populantibus uri
†Permisere dei, securas barbarus urbes †Promisere
Irrupit, facilesq; capi: spes nulla salutis,
Nulla fugæ, putribus iam propugnacula saxis
Longo corruerant æuo, pacisq; senecta.
Interea gelidæ secretis †partibus Idæ †rupibus
Dum sedet, & Thyasos spectat de more Cybele,
Curetumq; alacres ad tympana suscitat enses:
Aurea sanctarum decus immortale comarum
Defluxit capiti turris, summoq; uolutus
Vertice crinalis uiolatur puluere murus.
Obstupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu, tacitas presserunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc sic irata profatur:
Hoc mihi iampridem Lachesis lõgæua canebat
Augurium: Phrygiæ casus uenisse supremos
Delapsus testatur apex. heu sanguine qualis
Ibit Sangarius? quantasq; cadauera lenti
Mæandri passura moras? immobilis hæret
Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.
Paret finitimis luctus, frustraq; Lyæi,

Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
Iamq; uale Phrygiæ tellus, perituraq; flammis
Mœnia, conspicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudumq; solum: dilecta ualete
†non istis Flumina, †nec uestris ultra bacchabor in antris:
Nec iuga sulcabit noster Berecinthia currus:
Dixit: & ad tristes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam sacris ululatibus Atys
Personat, & lachrymis torui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus uulgauerit omnia rumor,
Ignorare tamen fingit, regniq; ruinas
Dißimulat, paruam latronum errare cateruam
Ad fontes, tormenta magis quàm tela parari.
Nec duce frangendas iactat, sed iudice uires.
†uallibus Vasta uelut Libyæ uenantum uocibus ales,
Quum premitur calidas cursu transmittit harenas,
Inq; modum ueli sinuatis flamine pennis
Puluerulenta uolat, si iam uestigia retro
Clara sonent, oblita fugæ stat lumine clauso,
Ridendum reuoluta caput, creditq; latere,
†Quem †Quæ non ipsa uidet: furtim tamen ardua mittit
Cum donis promissa nouis, si fortè rogatus
Desinat. ille semel nota dulcedine prædæ
Se famulo seruire negat, nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima superbus

Cingula dignari. nam quis non consule tali
Vilis honos? postquam precibus mitescere nullis,
Non auro cessisse uidet, creberq́; recurrit
Nuncius incassum, nec spes iam foederis extat.
Tandem consilium belli confessus agendi,
Ad sua tecta uocat iuuenes. uenere proterui
Lasciuiq́; senes, quibus est insignis edendi
Gloria, corruptasq́; dapes uariasse decorum,
Qui †uentrem inuitant precio, traduntq́; palato †Venerem
Sydereas Iunonis aues, & siqua loquendi
Gnara coloratis uiridis defertur ab Indis:
Quæsitus trans regna cibus: quorumq́; profundam
Ingluuiem, non Aegeus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piscibus explent.
Vestis odoratæ studium, laus maxima, risum
Per uarios mouisse sales, minimeq́; uiriles
Munditiæ, compti uultus, oneriq́; uel ipsa
Serica. sin Hunnus feriat, sin Sarmata portas,
Solliciti scenæ, Romam contemnere sueti,
Mirariq́; suas quas Bosphorus †obruit ædes, †abluit
Saltandi dociles, aurigarumq́; periti.
Pars humili de plebe duces, pars compede suras,
Cruraq́; signati, nigro liuentia ferro,
Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet,
Seq́; suo prodat titulo. sed prima potestas
Eutropium præfert. Hosio †subiecta secundo †subnixa

Dulcior hic sanè cunctis, prudensq; mouendi
†fumo Iuris, & admoto qui temperat omnia †naso
Feruidus: accensam sed qui bene decoquat iram.
Considunt apices gemini ditionis Eoæ,
†uulnere Hic coquus, hic leno, defossi †uerbere terga,
Seruitio, non arte pares, hic sæpius emptus,
Alter ad Hispanos nutritus uerna penates.
Ergo ubi collecti proceres, qui rebus in arctis
Consulerent, tantisq; darent solatia morbis,
Obliti subitò Phrygiæ, bellisq; relictis
Ad solitos cœpere iocos, & iurgia Circi
Tendere, nequicquam magna confligitur ira.
Quis melius uibrata puer uertigine molli
Membra rotet? uertat quis marmora crine supino?
†procerũ Quis magis enodes †laterum detorqueat artus?
Quis uoci digitos, oculos quis moribus aptet?
†Nereus Hi tragicos meminere modos, his fabula †Tereus,
†choro His necdum cõmissa †thoro cantatur Agaue.
Increpat Eutropius, non hæc spectacula tempus
†annorum Poscere, nunc alias †armorum incumbere curas.
Se satis Armenio fessum pro limite cingi,
Nec tantis unum subsistere posse periclis.
Ignoscant senio, iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
Adsidet, & tela communem quærere uictum
Rauca monet. festis illæ lusisse diebus
Orant,

Orant, & positis aequaeuas uiscere pensis,
†Irataeq; operi, iam lasso pollice fila
Turbant, & teneros detergunt stamine fletus.
Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax
Crassa mole Leo, quem uix Cyclopea solum
Aequatura fames, quem non ieiuna Celaeno
Vinceret, hinc nomen fertur meruisse Leonis:
Acer in absentes, linguae iactator, abundans
Corporis, exiguusq; animi, doctissimus artis
Quondam lanificae, moderator pectinis unci.
Non alius lanam purgatis sordibus aeque
Praebuerit calathis: similis nec pinguia quisquam
Vellera, per tenues ferri producere rimas.
Tunc Aiax erat Eutropij, lateq; fremebat.
Non septem uasto quatiens umbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus, pigroq; sedili,
Inter anus, interq; colos onerauerat aluum.
Assurgit tandem, uocemq; expromit anhelam:
Quis nouus hic torpor socij? quonã usq; sedemus
Foemineis clausi thalamis? patimurq; periclum
Gliscere desidia? grauiorum turba malorum
Texitur, ignauis trahimus dum tempora uotis.
Me petit hic sudor, nunquam mea dextera segnis
Ad ferrum, faueat tantum Tritonia coeptis,
Incoeptum peragetur opus. iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanae

†Intentaeq;

Targibilum tumidum, desertoresq; Gothunnos
Vt miseras populabor oues, & pace relata
Pristina restituam Phrygias ad stamina matres.
His dictis iterum sedit, fit plausus & ingens
Consilij clamor. Qualis resonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephœbus,
Aut rigidam Niobem, aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile signis
†infausto *Arripit †infestoq; iubet bubone moueri*
Agmina, Mygdonias mox impletura uolucres.
Pulcher, & urbanæ cupiens exercitus umbræ,
Aßiduus ludis, auidus splendere lauacris,
Nec soles, imbres'ue pati, multumq; priori
Dispar, sub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret, nudoq; hyemare sub axe
†diris *Sueuerat, & †duris haurire bipennibus Hebrum.*
Cum duce mutatæ uires, Byzantia robur
†Amphy- *Fregit luxuries, †Anciraniq; triumphi.*
cani *Non peditem præcedit eques, non commoda castris*
Eligitur regio, uicibus custodia nullis
Aduigilat uallo, non explorantur eundæ
Vitandæq; uiæ, nullo se cornua flectunt
Ordine, confusi paßim per opaca uagantur
†ignotas *Lustra, per †angustas ignoto tramite ualles.*
angusto *Sic uacui rectoris equi, sic orba magistro*
Fertur in abruptum casu, non sydere puppis.

Sic

Sic ruit in rupes amiſſo piſce ſodali
Bellua, ſulcandas cui præuius edocet undas,
Immenſumq́; pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit† fœdera monſtro. †fœdere monſtra
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehenſa uadis, ignara reuerti †defenſa
Palpitat, & uanos ſcopulis illidit hiatus.
Targibilus ſimulare fugam, flatusq́; Leonis
Spe nutrire leuis, improuiſusq́; repente,
Dum grauibus marcent epulis, hoſtiq́; catenas
Inter uina crepant, largo ſopita Lyæo
Caſtra ſubit: pereunt, alij dum membra cubili
Tarda leuant, alij læto iunxere ſoporem.
Aſt alios uicina palus ſine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat undas.
Ipſe Leo dama, ceruoq́; fugacior ibat,
Sudanti tremebundus equo: qui pondere poſtquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus
Per uada reptabat, cœno ſubnixa tenaci
Mergitur, & pingui ſuſpirat corpore moles
More ſuis, dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit, quoties Hoſius mucrone coruſco
Armatur, cingitq́; ſinus, ſecumq́; uolutat,
Quas figat ucrubus partes, quæ fruſta calenti
Mandet aquæ, quantoq́; cutem diſtendat Echino.
Flagrat opus, crebro pulſatus perſtrepit ictu,

Contexit uarius penetrans Calcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura,
Credit tela Leo, ualuit pro uulnere terror,
Impleuitq; uicem iaculi, uitamq; nocentem
Integer, & sola formidine saucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enses?
Quis solio campum præponere suasit auito?
Quàm bene texentum laudabas carmine tutus,
Et matutinis pellebas frigora mensis.
Hic miserande iaces, hic dum tua uellera uitas,
Tandem fila tibi neuerunt ultima Parcæ.
Iam uaga pallentem densis terroribus aulam
Fama quatit, stratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Pisidasq; rapi, metuendus ab omni
Targibilus regione sonat, modo tendere cursum
In Galatas, modo Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Cilicas rupto descendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraq; mariq;
Aduentare ferant. geminantur uerba pauoris
Ingenio, longe spectari puppibus urbes
Accensas, lucere fretum, uentoq; citatas
Omnibus in pelago uelis hærere fauillas.
Hos inter strepitus funestior aduolat alter
Nuncius, armatam rursus Babylona minari
Rege nouo, resides Parthos ignaua perosos
Ocia,

Ocia, Romanæ finem iam quærere paci.
Rarus apud Medos regum cruor, unaq; cuncto
Pœna manet generi, quamuis crudelibus æque
Paretur dominis. Sed quid non audeat annus
Eutropij? socium nobis, fidumq; sodalem
Perculit, & Persas in regia uulnera mouit,
Rupturasq; fidem, leto pars ne qua uacaret,
Eumenidum tedas trans flumina Tigridis egit.
Tunc uero cecidere animi, tantisq; procellis
Deficiunt septi, latrantibus undiq; bellis
†Infensos tandem superos, & consulis omen †Infestos
Agnouere sui, nec iam reuocabile damnum »
Euentu, stolido rerum didicere magistro. »
Nanq; ferunt geminos uno de semine fratres
Iapetioniadas, generis primordia nostri
Dißimili finxisse manu. quoscunq; Prometheus
Excoluit, multumq; innexuit æthera limo,
Hi longe uentura notant, dubijsq; parati
Casibus, occurrunt fabro meliore politi.
Deteriore luto prauus quos †edidit autor, †condidit
Quem merito Grai perhibent Epimethea uates,
Et nihil ætherei sparsit per membra uigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia uitant,
Nec res antè uident, accepta clade queruntur,
Et serò transacta gemunt. iam sola renidet
In Stilicone salus, & cuius semper acerbum,

Ingratumq́; sibi factorum conscius horror
Credidit aduentum: quem si procedere tantum
Alpibus audissent, mortem, pœnasq́; tremebant.
Iam cuncti uenisse uolunt, scelerumq́; priorum
†hunc Pœnitet, †hoc tantis bellorum sydus in undis
Sperant, hoc pariter iusti sontesq́; precantur.
Ceu pueri, qbus alta pater trans æquora merces
Deuehit, intenti ludo, studijsq́; soluti,
Lætius amoto paßim custode uagantur:
Si grauis auxilio uacuas inuaserit ædes
Vicinus, laribusq́; suis proturbet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inani
Voce cient, frustraq́; oculos ad littora tendunt.
Omnes supplicio dignos, letoq́; fatentur
Qui se tradiderint famulo, Stilicone relicto.
Mutati stupuere diu, sensuq́; reducto
Paulatim proprij mirantur monstra furoris,
Auertuntq́; oculos: proiectis fascibus horret
Lictor, & infames labuntur sponte secures.
Quales Aonio Thēbas de monte reuersæ
Mœnades, infectis Penthæo sanguine Thyrsis,
Quum patuit uenatus atrox, matriq́; rotatum
Conspexere caput, gressus caligine figunt,
†cessisse Et rabiem †desisse dolent. Quin protinus ipsa
†non lumi Tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
ne sueto Nō radijs redimita comam, † nec flammea uultum,

Nec

Nec croceum uestita diem: stat liuida luctu:
Qualis erat Phrygio tegeret quũ Mennona busto.
Quam simul †agnouit Stilico (nec causa latebat) †acnouit
Restitit: illa manum uictricem amplexa moratur.
Atq; ita uix lachrymans inter suspiria fatur:
Tanta'ne te nostri cœperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis risumq́; relinquis,
Dux quondam rectorq́; meus? solamq́; tueris
Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
Cernere iam licuit? sic te uictoria nobis
Eripuit? Gallisq́; dedit? Ruffinus origo
Prima mali, geminas inter discordia partes
Hoc autore fuit: sed iam maiora mouenti
Occurrit iusta rediens exercitus ira.
Fortis adhuc, †ferriq́; memor, breuis inde reluxit †fratrisq́;
Falsaq́; libertas, rursum Stiliconis habenis
Sperabam me posse regi: proh cæca futuri
Gaudia, fraterno coniungi cœperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus sese committeret ausis?)
Quum subitò monstrosa mihi, turpisq́; relatu
Fabula, Ruffini castratus prosilit hæres,
Et similes iterum luctus fortuna reduxit,
Vt solum domini sexum mutasse uiderer.
Hic primum thalami claustris delicta tegebat
Clàm, timideq́; iubens, erat inuidiosa potestas,

Sed tamen Eunuchi, necdum sibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat uertere leges.
Sed postquam pulsisq; bonis, & fece retenta
Peiores legit socios, dignosq; sodales,
Hinc Hosius stetit, inde Leo, fiducia creuit,
Regnandiq; palàm flagrauit aperta libido.
Patritius consul, maculat quos uendit honores,
Plus maculat quos ipse regit, iam signa tubæq;
Mollescunt, ipsos ignauia fluxit in enses.
†leges *Exultant meritò gentes, facilisq; uolenti*
Præda sumus, iam Bistonijs, Hemoq; niuali
Vastior expulsis oriens squallebit aratris.
Hei mihi quas urbes, & quanto tempore Martis
Ignaras uno rapuerunt prælia cursu.
Nuper ab extremo ueniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros, ipsumq; decoræ
Penè caput Syriæ flammis hostilibus arsit.
Vtq; grauis spolijs, nulloq; obstante profunda
Lætus cæde redit, sequitur mucrone cruento
Continuum uulnus: nec iam mihi Caucasus hostes.
Nec mittit gelidus Phasis, nascuntur in ipso
Bella sinu. legio pridem Romana Gruthunni
Iura quibus uictis dedimus, quibus arua domosq;
Præbuimus, Lydos, Asiæq; uberrima uastant
Ignibus, & si quid tempestas prima reliquit,
Nec duce, nec numero freti, sed inertia nutrit,
Prodi-

†Prodigiumq; ducum, quorum per crimina miles †Prodi- tioq;
Captiuus dat terga suis, quos teste subegit
Danubio, partemq́; timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulisq; uacat, nec perdita curant
Dum superest aliquid. ne quid tamen orbe reciso
Venditor amittat, prouincia quæq; superstes
Diuiditur, geminumq́; duplex passura tribunal
Cogitur alterius precium sarcire peremptæ.
Sic mihi restituunt populos, hac arte reperta
Rectorun numerum terris pereuntibus augent.
In te iam spes una mihi: pro fronde Mineruæ
Has tibi protendo lachrymas, succurre ruenti:
Eripe me tandem, seruilibus eripe regnis,
Néue adeò cunctos paucorum crimine damnes,
Nec noua tot meritis offensa prioribus obstet.
Iam iam flecte animum, suprema pericula semper
Dant ueniam culpæ: quamuis iratus, & exul
Pro patriæ flammis non distulit arma Camillus.
Non te subtrahimus Latio, defensor utriq;
Sufficis. armorum liceat splendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idem,
Vnaq; pro gemino desudet cardine uirtus.

CLAVD. LIBRI SECVNDI IN
EVTROPIVM FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIbrum de bello Gildonico PRAEFATIO.

Pandite defensum reduces Helicona sorores,
Pandite permistis iam licet ire choris.
Nulla per Aonios hostilis buccina campos,
Carmina mugitu deteriore uetat.
Tu quoq; securis pulsa formidine Delphis,
Floribus ultorem Delie cinge tuum.
Nullus Castalios latices, & præscia fati
Flumina, polluto barbarus ore bibit.
Alphæus late rubuit, Siculumq; per æquor
Sanguineas belli rettulit unda notas.
Agnouitq; nouos absens Arethusa triumphos
† Gildonis sensit teste cruore necem.
Immensis Stilico succedant ocia curis,
Et nostræ patiens corda remitte lyræ,
Nec pudeat longos interrupisse labores,
Et tenuem Musis constituisse moram.
Fertur & indomitus tandem post prælia Mauors,
Lassa per Othrysias fundere membra niues,
Oblitusq; sui posita clementior hasta,
Pierijs aures pacificare modis.

† Et Gethicam

CL. CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO LIBER.

Redditus imperijs Auster, subiectaq; rursus
Alterius conuexa poli rectore sub uno:
Conspirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ, concordia fratrum
Plena redit, patrijs quod solum defuit †armis. †aruis
Tertius occubuit nati uirtute tyrannus.
Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere uoto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras.
Iam domitus Gildo, nullis uictoria nodis
Hæsit, non spacio terræ, non obice ponti
Congressum, profugum, captum uox nunciat una,
Rumoremq; sui præuenit laurea belli.
Quo (precor) hæc effecta deo? robusta uetusq;
Tempore tam paruo potuit dementia uinci?
Quem ueniens induxit hyems, uer† perculit hostē. †perdidit
Exitium iam Rhoma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat olympi,
Non solito uultu, nec qualis †iura Britannis †rura
Diuidit, aut trepidos submittit fascibus Indos:

Vox tenuis, tardiq; gradus, oculiq; iacentes
Interius fugere genæ, ieiuna lacertos
Exedit macies, humeris uix sustinet ægris
†lassata Squalentem clypeum, †laxata caßide prodit
Caniciem, plenamq; trahit rubiginis hastam,
Attigit ut tandem cœlum, genibusq; tonantis
Procubuit, talesq; orditur mœsta querelas:
Si mea mansuris meruerunt mœnia nasci
Iuppiter augurijs, si stant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias si necdum despicis arces,
Aduenio supplex, non ut proculcet Oaxem
Consul ouans, nostræq; premăt pharetrata secures
Susa, nec ut rubris Aquilas figamus harenis.
Hæc nobis, hæc ante dabas, nunc pabula tantum
Roma precor, miserere tuæ pater optime gentis:
Extremam defende famem, satiauimus iram,
Si qua fuit, lugenda Getis, & flenda Sueuis
Hausimus, ipsa meos horreret Parthia casus.
Quid referam morbi'ue luem, tumulos'ue repletos
Stragibus, & crebras corrupto sidere mortes?
An fluuium per tecta uagum, summisq; minantem
Collibus? ingentes uexi submersa carinas,
Remorumq; sonos, & Pyrrhæ secula sensi.
Hei mihi, quô Latiæ uires? urbisq; potestas.
Decidit? in qualem paulatim fluximus umbram?
Armatis quondam populis, patrumq; uigebam

Consi-

Consilijs, domui terras, hominesq; reuinxi
Legibus, ad solem uictrix utrunq; cucurri.
Postquam iura ferox in se communia Cæsar
Transtulit, elapsi mores, desuetaq; priscis
Artibus, in gremium pacis seruile recessi,
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilumq; dedere,
Vt dominam, plebem, bellatoremq; senatum
Classibus æstiuis alerent, geminoq; uicissim
Littore diuersi complerent horrea uenti.
Stabat certa salus, Memphis si fortè negasset,
Pensabam†*Pharium Getulis messibus annum.* †parilem
Frugiferas certare rates, lateq; uidebam
Punica Niliacis concurrere carbasa uelis,
Quum subitò par Rhoma mihi diuisaq; sumpsit
Aequales Aurora togas, Aegyptia rura
In partem cessere nouam. spes unica nobis
Restabat Libyæ, quæ uix ægreq; fouebat
Solo ducta Noto, nunquam secura futuri,
Semper inops, uentiq; fidem poscebat, & anni.
Hanc quoq; nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
Autumni, pauido metimur cærula uoto,
Puppis si qua uenit, si quid fortasse potenti
Vel pudor extorsit domino, uel præda reliquit,
Pascimur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
Sed sua concedi iactat, gaudetq; diurnos
Vt famulæ præbere cibos, uitamq; famemq;

Librat barbarico fastu, uulgiq; superbit
Fletibus, & tantæ suspendit fata ruinæ:
Rhomuleas uendit segetes, & poßidet arua
Vulneribus quæsita meis. ideó ne tot annos
Flebile cum tumida bellum Carthagine geßi?
†cõtempta Iccirco uoluit † contenta luce reuerti
Regulus? hæc damnis genitor Cannensibus emi?
Incassum toties lituis naualibus arsit
Hispanum Siculumq; fretum? uastataq; tellus,
Totq; duces cæsi, ruptaq; emissus ab alpe
Pœnus, & attonitæ iam proximus Hannibal urbi:
Scilicet ut domitis frueretur barbarus Afris?
Muro sustinui Martem, noctesq; cruentas
Collina pro turre tuli Gildonis ad usum?
Carthago ter uicta ruit, hæ mille gementis
Italiæ clades, impensaq; secula bellis.
Hoc Fabius, fortisq; simul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes? haurire uenena
Compulimus dirum Syphacem, fractumq; Metello
†Marium uinctumq; Traximus immanem † Marij sub uincla Iugurthã,
Et Numidæ Gildonis erunt? (proh) funera tanta
Proh dolor, in Bochi regnum sudauit uterq;
Scipio. Romano uicistis sanguine Mauri.
Ille diu miles populus, qui præfuit orbi,
Qui trabeas, & sceptra dabat, quẽ semp in armis
Horribilem gentes, placidum sensere subactæ,

Nunc

Nunc inhonorus, egens, perfert miserabile pacis
Supplicium, nulloq; palàm circundatus hoste,
Obsessi discrimen habet, per singula letum,
Impendet momenta mihi, dubitandaq; pauci
Præscribunt alimenta dies. heu prospera fata
Quid mihi septenos montes, turbamq; dedistis
Quæ paruo non posset ali? felicior essem
Augustis opibus. mallem tolerare Sabinos
Et Veios, breuior duxi securius æuum.
Ipsa nocet moles, utinam remeare liceret
Ad ueteres fines, & mœnia pauperis Anci.
Sufficerent Hetrusca mihi, Campanaq; culta,
Et Quinti, Curijq; seges, patriæq; petenti
Rusticus, †& proprias ferret dictator aristas. †inferret proprias
Nunc quid agam? Libyam Gildo tenet, altera Nilū.
Ast ego quæ terras humeris, pontumq; subegi
Deseror, emeritæ iam præmia nulla senectæ.
Dij quibus iratis creui, succurrite tandem,
Exorate patrem, tuq; ô si sponte per altum
Vecta Palatinis mutasti collibus Idam,
Prælatoq; lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.
Sin prohibent Parcæ, falsisq; elusa uetustas
Auspicijs, alio saltem prosternite casu,
Et pœnæ mutate genus: Porsenna reducat
Tarquinios: renouet †feriales Alia cædes. †feralis Acilia pugnas

†permit-
tite

Me potius sæui manibus† prosternite Pyrrhi,
Me Senonum furijs, Brenni me reddite flammis:
Cuncta fame leuiora mihi. sic fata, refusis
Obticuit lachrymis, mater Cytherea parensq́;.
Flet Mauors, sanctæq́; memor Tritonia Vestæ,
Nec Cybele sicco, nec stabat lumine Iuno.
Mœrent indigetes, & si quos Rhoma recepit,
Aut dedit ipsa deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & sacrum dextra sedare tumultum,
Quum procul insanis quatiens ululatibus axem,
Et contusa genas, medijs apparet in astris
Africa, rescissæ uestes, & spicea paßim
Serta iacent, lacero crinales uertice dentes,
Et fractum pendebat ebur: taliq́; superbas
Irrupit clamore fores. Quid magne moraris
Iuppiter, auulso nexu, pelagiq́; solutis
Legibus, iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto, ueniant prærupta Pachyno
Aequora, laxatis subsidant Syrtibus urbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni. fœlicior illa perustæ
Pars Libyæ, nimio quæ se munita calore
Defendit, tantiq́; uacat secura tyranni.
Crescat zona rubens: medius flagrantis olympi
Me quoq́; limes agat. melius deserta iacebo
Vomeris impatiens: pulsis dominentur aratris,

Dypsa-

†Dypsades, & sitiens attollat gleba Cerastas. † Dipsas
Quid me temperies iuuit? quid mitior æther?
Gildoni fœcunda fui. iam solis habenæ
Bissenas torquent hyemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumq; sibi tot uendicat annis.
Atq; utinam regnum: priuato iure tenemur
Exigui specie fundi. quod Nilus & Athlas
Dißidet, occiduis quod Gadibus arida Barce,
Quódq; Paretonio secedit littore Ganges,
Hoc sibi transcribit proprium. pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. distantibus idem,
Inter se uitijs cinctus: quodcunq; profunda
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis uiuis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obscœnus adulter.
Nulla quies. oritur præda cessante libido,
Diuitibúsq; dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis uel locuples, pulchra uel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
†Artificem, uarios succos, spumasq; requirit. †Accitos
Serpentum uirides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. si quisquam uultu præsentia damnet
Liberius, ue gemat, dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.

Fixus quisq; toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertaq; pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circunspicit enses,
Splendet Tartareo furialis mensa paratu,
Cæde madens, atrox gladio, suspecta ueneno.
Vt uino calefacta Venus, tum sæuior ardet
Luxuries, mixtis redolent unguenta coronis.
Crinitos inter famulos, pubemq; canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperq; peremptis
Arridere uiris. Phalarim, tormentaq; flammæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros: nec damna pudoris
Turpia sufficiunt; Mauris clarissima quæq;
Fastidita datur, media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ subeunt connubia matres:
Aethiopem nobis generum, Nasamona maritum
†degener Ingerit, exterret cunabula †discolor infans.
His fretus socijs, ipso iam principe maior
Incedit. peditum præcurrunt agmina longe.
Circundant equitum turmæ, regesq; clientes,
Quos nostris ditat spolijs. perturbat auita
Quenq; domo, ueteres detrudit rure colonos.
Exilijs dispersa feror, nunquamne reuerti
Fas erit? errantesq; solo iam reddere ciues?
Iret adhuc in uerba dolor, nisi Iuppiter alto
Cœpisset solio, uoces Adamante notauit

Atropos, & Lachesis iungebat stamina dictis.
Nec te Rhoma diu, nec te patiemur inultam
Africa, communem prosternet Honorius hostem.
Pergite securae, uestrum uis nulla tenorem
Separat, & soli famulabitur Africa Rhomae.
Dixit, & afflauit Rhomam meliore iuuenta.
Continuò redit ille uigor, senijq; colorem
Mutauere comae: solidatam crista resurgens
Erexit galeam, clypeiq; recanduit orbis,
Et leuis excussa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos, Lethaeaq; somnus
Frena †regens, tacito uoluebat sidera cursu. †gerens
Iam duo diuorum proceres, maiorq;, minorq;
Thedosij pacem laturi gentibus ibant,
Qui Iouis arcanos monitus, mandataq; ferrent
Fratribus, & geminis sancirent foedera regnis.
Sic cum praecipites †arcem uicere procellae, †artem
Assiduoq; gemens undarum uerbere motat
Descensura ratis, caeca sub nocte uocati
Naufraga Ledaei †sustentant uela Lacones. †ostendunt bella dracones
Circulus ut patuit lunae, secuere meatus
Diuersos, Italas senior tendebat ad oras.
At pater intrantem pontum quà Bosphorus arctat
Archadij thalamis, urbiq; illapsus Eoae.
Quem simul ut uidit natus, nam clara nitebat
Cynthia, permixto tremuerunt gaudia fletu,

Complexuq; fouens quos non sperauerat artus.
O mihi post alpes nunc primum reddite, dixit:
Vnde tuis optatus ades? da tangere dextram,
Qua gentes cecidere feræ. quis tale remouit
Præsidium terris? ut te mortalia pridem
Implorant, lugentq; pium, fortemq; requirunt.
Cui pater in tales rupit suspiria uoces.
Hoc erat in fratres? medio discordia Mauro
Nascitur? & mundus, germanaq; dissidet aula?
Gildonis'ne salus tanti sit causa furoris?
Scilicet egregius morum, magnoq; tuendus,
†à fratre recedit *Et cuius meritis pietas †infracta recedat?*
In primo genitore uide, ciuile calebat
Dissidium, dubio stabant Rhomana sub ictu.
Quis procul Armenius? uel quis Mæotide ripa
†erat *Rex ignotus †agit? qui me non iuuit euntem?*
Auxilio fauere Getæ, uenere Geloni.
†pube *Solus at hic non †puppe data, non milite misso*
Subsedit fluitante fide: si signa petisset
†defenso *Obuia †detecto summissius hoste, dolerem.*
Restitit in speculis fati, turbaq; reductus
Librauit geminas euentu iudice uires,
Ad rerum momenta cliens, seseq; daturus
Victori, fortuna simul cum morte pependit.
O si non cupidis essem præreptus ab astris,
Exemplum sequerer Tulli, laniandaq; dumis

Impia diuersis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc usq; tui responsa colebat,
En iterum calcat. tali te credere monstro
Post patrem, fratremq́; paras? sed magna rependit,
Inq́; tuam sortem numerosas transtulit urbes.
Ergo fas precio cedet? mercede placebit
Proditio? taceo læsi quod transfuga fratris,
Quod leuis ingenio. quamuis discrimine summo
Proditor apportet suspensa morte salutem.
Nunquam gratus erit. damnamus luce †reperta †recepta
Perfidiam, nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori ciues cum mœnibus offert.
†Hic uendit patriam. pleriq; in tempus abusi †Hoc
Mox odere tamen. tenuit sic Graia Philippus
Oppida, Pellæo libertas concidit auro.
Rhomani scelerum semper †spreuere ministros. †prodidere
Noxia pollicitum †domino miscere uenena †Pyrrho
Fabricius regi nudata fraude remisit,
Infesto quem Marte petit, bellumq́; negauit
Per famuli patrare nefas. ductosq́; Camillus
Trans murum pueros obsessæ reddidit urbi.
†Traduntur pœnis, alij quum prælia soluant. †Traditur hic
Hic manet, ut moueat. quod respuit alter in hostē,
Suscipis in fratrem? longi prob dedecus æui,
Cui placet australes Gildo condonat habenas,
Tantaq́; mutatos sequitur prouincia mores,

Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit secum Libyam, refluumq́; malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus,
Tollite Maßilas fraudes, remouete bilingues
Insidias, & uerba doli spirantia uirus,
Ne consanguineis certetur cominus armis
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Mycenis,
In Mauros hoc crimē eat. quid noster iniquū
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quisquam nobis deuinctior extat?
Vt sileam uarios, quos mecum gesserit actus,
Quæ uidi post fata loquar, quum diuus abirem
Res incompositas fateor, tumidasq́; reliqui.
†iam tunc Stringebat uetitos †etiamnum exercitus enses
Alpinis odijs, alternaq́; iurgia uicti,
Victoresq́; dabant: uix hæc amentia nostris
Excubijs, nedum puero rectore quiescet.
†ne Heu quantum timui uobis, †quod libera tanti
Militis auderet moles, quum cæca remoto
Ferueret iam læta metu: dissensus acerbus,
†Sed †Et grauior consensus erat. tunc ipse paterna
Succeßit pietate mihi, tenerumq́; rudemq́;
Fouit, & in ueros eduxit principis annos,
Ruffinumq́; tibi, quem tu tremuisse fateris,
Depulit. hunc solum memorem, solumq́; fidelem
Experior. uolui si quid dum uita maneret,

Aut uisus uoluisse, gerit: uenerabilis illi
Ceu præsens, numenq; uocor. Si tanta recusas,
Aut soceri reuerere faces, aut respice fratris
Connubium, pignusq; meæ regale Serenæ.
Debueras etiam fraternis obuius ire
Hostibus, ille tuis. quæ gens, qui Rhenus, & Ister
Vos opibus iunctos conspirantesq; tulisset?
Sed tantum permitte, cadat, nil poscimus ultra.
Ille licet sese prætentis Syrtibus armet,
Oppositoq; Athlante tegat, licet arua referta
Anguibus, & solis medios obiecerit æstus.
Noui consilium, noui Stiliconis in omnes
Aequalem casus animum, penetrabit arenas,
Inueniet uirtute uiam. sic diuus, & inde
Sic natus, iußis genitor parebitur ultro.
Amplector præcepta lubens, nec charior alter
Cognato Stilicone mihi: commissa prophanus
Ille luat, redeat iam tutior Africa fratri.
Talia dum longo secum sermone uolutant,
Hesperiam peruenit auus, castumq; cubile
Ingreditur, Tyrio quo fusus Honorius ostro
Carpebat teneros Maria cum coniuge somnos,
Aßistit capiti, tunc sic per somnia fatur:
Tantá ne deuictos tenuit fiducia Mauros
Chare nepos? iterum post me coniurat in arma
Progenies uesana Iubæ, bellumq; resumit

Victoris cum stirpe sui? Firmum'ne iacentem
Obliti? Libyam nostro sudore receptam
Rursus habent? ausus Latio contendere Gildo?
†facta Germani nec †fata timet? nunc ire profectò
Nunc uellem, notpsq; senex ostendere uultus.
Nónne, meam fugiet Maurus quum uiderit umbrã?
Quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem,
Captiuum mihi redde meum, desiste morari,
Hoc generi fatale tuo, dum sanguis in orbe
Noster erit, semper pallebit Regia Bocchi.
Iungantur spolijs Firmi, Gildonis opima
Exornet geminos Maurusia laurea currus.
Vna domus toties una de gente triumphet.
Dij bene quod tantis interlabentibus annis
Seruati, Firmusq; mihi, fraterq; nepoti.
Dixit, & afflatus uicino sole refugit.
At iuuenem stimulis immanibus æmula uirtus
Exacuit, iam puppe uehi, iam stagna secare
Feruet, & absentes inuadere cuspide Mauros.
Tunc iubet acciri socerum, dextramq; uocato
Conserit, & quæ sit potior sententia quærit.
Per somnos mihi sancte pater iam sæpe futura
Panduntur, multæq; canunt præsagia noctes.
†uisus destringere Nanque procul Libycos †uenatu cingere saltus,
Et iuga rimari canibus Getula uidebar.
Mœrebat regio sæui uastata leonis

Incursu,

Incursu, pecudum strages, paßimq́; iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparsaq́; sanguineis pastorum funera campis.
Aggredior latebras monstri, mirumq́; relatu
Conspicio, dilapsus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos
Supposuit seruile gemens, iniectaq́; uincla
Vnguibus, & subitæ collo sonuere catenæ.
Nunc etiam paribus secum certare trophæis
Hortator me cogit auus: quonam usq; remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi superare moras: transmittere primus
Ipse paro: quæcunq; meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat: Germania tota feratur
Nauibus, & socia comitentur classe Sicambri.
Pallida translatum iam sentiat Africa Rhenum.
An patiar tot probra sedens? iuuenisq́; relinquam
Quæ tenui, rexiq́; puer? bis noster ad alpes
Alterius genitor defensum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles insultandiq́; iacemus?
Finierat. Stilico contrà, cui talia reddit:
Aduersi ne tubam princeps dignabere Mauri?
†Afferet ignauus clari solatia leti? †Auferet
Te bellante mori: †decurret Honorius inde, †decernet
Hinc Gildo. †prius astra chaos miscebit Auerno. †post
Vindictam mandasse sat est: plus nominis horror

Quàm tuus ensis aget. minuunt præsentia famam.
Qui stetit, æquatur campo, collataq; nescit
Maiestatem acies. sed quod magis utile factu,
Atq; hosti grauius (sensus aduerte) docebo.
Est illi paribus, sed non & moribus ijsdem
Maecezer, fugiens qui dira piacula fratris
Spesq; suas, uitamq; tuo commisit asylo:
Hunc ubi tentatis frustra mactare nequiuit
Insidijs, patrias in pignora contulit iras,
Quosq; manu pueros paruos gestauerat una,
Occidit iuuenes, inhumataq; corpora uulgo
Dispulit, & tumulo cognatas arcuit umbras:
Naturamq; simul, fratremq;, hominemq; cruentus
Exuit, & tenuem cæsis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit sole Mycenas,
Auertitq; diem sceleri: sed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excusat coniuge mensas.
†Hoc †Hinc odium, non pœna fuit. te perdita iura,
Te pater ultorem, te nudi puluere manes,
Te pietas polluta rogat, si flentibus aram
Et proprium miseris nomen statuistis Athenæ,
Si Pandionias planctu traxere phalanges
Inachides, belloq; rogos meruere maritis,
Si mœstas squalore comas, lachrymisq; senatum
In Numidas pulsus e solio commouit Atherbal,
Nunc quoq;, nunc Gildo, tanto quem funere mersit
Nunc

Nunc doleat uenisse ducem, seseq; minorem
Supplicibus sciat esse tuis. quem sede fugauit,
Nunc præceps fugiat. fregit quem clade, tremiscat,
Agnoscatq; suum, trahitur dum uictima, fratrem.
Hæc ubi sederunt genero, notißima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Disponit, portuq; rates instaurat Hetrusco.
Heracleam suus Alcides, Ioniamq; cohortem
Rex ducit superum: premitur nec signifer ullo
Pondere, festinant adeò uexilla moueri.
Neruius insequitur, meritusq; uocabula Felix,
Dictaq; ab Augusto legio, nomenq; probantes
Inuicti clypeoq; animosi teste leones.
Dictis ante tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conspicuus, stat circunfusa iuuentus
Nixa hastis, pronasq; ferox accommodat aures.
Gildonem domitura manus promissa, minasq;,
Tempus age. si quid † pro me meruistis in armis, †Romæ
Ostentate mihi: iusto magnoq; triumpho
Ciuiles abolete † notas: sciat orbis Eous, †neces
Sitq; palàm, Gallos causa non robore uinci.
Nec uos, barbariem quamuis collegerit omnem
Terreat, aut Mauri fremitus, raucosq; repulsus
Vmbonum, & nostros passuri cõminus enses.
Non contra clypeis tectos, galeisq; micantes
Ibitis: in solis longe fiducia telis.

Exarmatus erit quum mißile torserit hostis.
Dextra mouet iaculum, prætentat pallia læua,
Cætera nudus eques, sonipes ignarus habenæ,
Virga regit, non ulla fides, non agminis ordo,
Arma oneri, fuga præsidio, connubia mille,
†ulli *Non †illis generis nexus, non pignora curæ,*
Sed numero languet pietas: hæc copia uulgi.
Vmbratus dux ipse rosis, & marcidus ibit
Vnguentis, crudusq; cibo, titubansq; Lyæo,
Confectus senio, morbis stuprisq; solutus,
Excitet incestos turmalis buccina somnos,
Imploret citharas, cantatricesq; choreas,
Offensus stridore tubæ, discatq; coactus
Quas uigilat Veneri, castris impendere noctes.
Nónne mori satius, uitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio restat, si dedita Mauris
Regibus, Illyricis accesserit Africa damnis?
Ius Latium quod tunc Meroë, rubroq; solebat
Oceano cingi, Tyrrhena clauditur unda.
Et cui non Nilus, non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi prædo quem sustulit axem,
Ereptumq; Notum, caput insuperabile rerum,
Aut ruet in uestris, aut stabit Roma lacertis.
†rura *Tot mihi debetis populos, tot †iura, tot urbes*
Amissas, uno Libyam defendite bello.

Vestros

Vestros imperium remos, & uestra sequatur
Carbasa, despectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix solito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem positura tyrannis.
Omina conueniunt dicto, fuluusq́; tonantis
Armiger ad liquidam cunctis spectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum.
Dumq́; reluctantem morsu partitur obunco,
Hæsit in ungue caput, truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per saxa citati,
Torrentesq́; ruunt, non mons, non sylua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues, æstiua relinquunt
Thracia, quum tepido permutant Strimona Nilo,
Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Littera, pennarumq́; notis inscribitur aër.
Vt fluctus tetigere maris, tunc acrior arsit
Impetus, arripiunt naues, ipsiq́; rudentes
Expediunt, & uela legunt, & cornua summis
Associant malis. quatitur Tyrrhena tumultu
Ora, nec Alphææ capiunt naualia Pisæ.
Sic Agamemnoniam uindex quũ Græcia classem
Solueret, innumeris feruebat uocibus Aulis.
Non illos strepitus, impendentisq́; procellæ
Signa, nec aduentus dubij deterruit Austri.
Soluite iam socij clamant, †aut rumpite funem: †iã uellite

Per uada Gildonem, quamuis aduersa petamus:
Ad bellum nos trudat hyems: per deuia ponti
Quassatis cupio tellurem figere rostris.
†timida Heu nimium segnes, †capta qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur si littore cornix.
Ora licet maculis asperserit occiduus sol,
Lunaq; conceptis liuescat turbida coris,
†concussa Et †confusa uagos iaculentur sidera crines,
Imbribus humescant Hœdi, nimbosaq; Taurum
Ducat Hyas, totusq; fretis descendat Orion.
Certa fides cœli, sed maior Honorius auctor:
Illius auspicijs immensa per æquora miles:
Non Plaustris, Arctoq; regor. cõtemne Bootem
Nauita, turbinibus medijs permitte carinas.
Si mihi tempestas Libyam uentiq; negabunt,
Augusti fortuna dabit. iam claßis in altum
Prouehitur. dextra Ligures, Hetruria læua
Linquitur, & cæcis uitatur Corsica saxis.
Humanæ speciem plantæ se magna figurat
Insula: Sardiniam ueteres dixere coloni.
Diues ager frugum. Pœnos, Italos'ue petenti
Opportuna situ. quæ pars uicinior Afris
Plana solo, ratibus clemens. quæ respicit Arcton
Immitis, scopulosa, procax, subitisq; sonora
†flatibus †Fluctibus. insanos infamat nauita montes.
Hinc hominum, pecudumq; lues, hinc pestifer aër
Sæuit.

Sæuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri.
Quos ubi luctatis procul effugere carinis,
Per diuersa ruunt sinuosæ littora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine †muros, †sulcos
Partem littoreo complectitur obuia muro.
Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Caralis, tenuemq; per undas
Obuia dimittit fracturum flamina collem,
Efficitur portus medium mare, tutaq; uentis
Omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
Hanc omni petiere manu, prorisq; reductis
Suspensa Zephyros expectant classe fauentes.

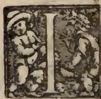
CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM de bello Getico, id est de uictoria Stiliconis contra Alaricum, præfatio.

Post resides annos longo uelut excita somno
Romanis fruitur nostra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Personat & noto Pythia uate domus.
Consulis hic fasces cecinit, Libyamq; receptam,
Hic mihi prostratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit successus amœnam,

Oraq́; patritius nostra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poscente senatu.
Respice iudicium quàm graue Musa subis:
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus ueniam præmia tanta negant,
Et magis intento studium censore laborat,
Quod legimur medio, conspicimurq́; foro:
Materies tamen ipsa iuuat, solitumq́; timorem
Dicturo magna sedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impensius aures,
Vel meritum libri, uel Stiliconis amor.

CL. CLAVDIANI DE VICTORIA STILICONIS CONTRA Alaricum, liber.

INtacti quum claustra freti coëuntibus æquor
Armatū scopulis audax irrumperet Argo,
Oetæam, Colchosq́; petens propiore periclo,
†munera *Omnibus attonitis solus post† numina Typhis*
Incolumem tenui damno seruasse carinam
Fertur, & ancipitem montis uitasse ruinam,

Deceptoq́;

Deceptoq; uagæ concursu rupis in altum
Victricem duxisse ratem. stupuere superbæ
Arte uiri domitæ Symplegades, & noua passæ
Iura soli, faciles cunctis iam puppibus hærent
Vt uinci didicere semel. Quod si ardua Typhin
Nauis ob innocuæ meritum sic gloria uexit,
Quæ tibi pro tanti pulso discrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia uates
In maius celebrata ferant, ipsamq; secandis
Argois trabibus iactent sudasse Mineruam,
Nec nemoris tantum uinxisse carentia sensu
Robora, sed cæso monitu Iouis augure luco,
Arbore præsaga tabulas animasse loquaces.
Plurima sed quamuis uarijs miracula monstris
Ingeminent teneras uincturi carmine mentes,
Harpyiasq; truces, insopitisq; refusum
Tractibus aurati custodem uelleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambusta fauillis,
Et uirides galeis sulcos, fœtasq; nouales
Martis, & in segetem crescentis semina belli:
Nil ueris æquale dabunt. prohibere rapaces
Scilicet Harpyias, unaq; excludere mensa,
Nobilior titulus, quàm tot potuisse paratas
In Latij prædam Geticas auertere fauces.
An ego terrigenas potius mirabor in ipsis
Procubuisse satis? uitæ quibus attulit idem

Principium,finemq́; dies,quam cæsa Getarum
Agmina,quos tantis aluit Bellona trophæis,
Totaq́; sub galeis Mauortia canuit ætas?
†uirum Per te nanq; †unum medijs exuta tenebris
Imperio sua forma redit,claustrisq́; solutæ
Tristibus exangues audent procedere leges.
Iamq́; potestates priscus discriminat ordo
Iustitiæ,quas antè pares effecerat una
Nube timor.tua nos urgenti dextera leto
Eripuit,tectisq́; suis redduntur & agris,
Damnati fato populi,uirtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clausi
Prospicimus sæuos campis ardentibus ignes:
Alta nec incertis metimur flumina uotis
Excidio latura moram.non poscimus amnes
Vndosam seruare fidem,nubesq́; fugaces,
Aut coniuratum querimur splendere serenum.
Ipsa quoq; interius furijs exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor ueneranda parens,& certa secundis
Fide deis,humilemq́; metum depone senectæ,
Vrbs æquæua polo:tum demum ferrea sumet
Ius in te Lachesis,quum sic mutauerit axem,
Fœderibus natura nouis,ut flumine uerso
Irriget Aegyptum Tanais,Mœotida Nilus,
Eurus ab occasu,Zephyrus se promat ab Indis,

Caucaseisq́;

Caucaseisq; iugis, calido nigrantibus Austro,
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.
Fatales hucusq; manus, crebrisq; notatæ
Prodigijs abiere minæ: nec sidera pacem
Semper habent: ipsumq; Iouem turbante Typhœo,
Si fas est, timuisse ferunt, quum brachia centum
Montibus armaret totidem, spirasq; retorquens
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum si regna labor mortalia uexat?
Quum gemini fratres, genuit quos asper Aloeus
Martem subdiderint uinclis, & in astra negatas
Tentarunt munire uias, steteritq; reuulsis
Penè tribus scopulis, cœlesti machina bello.
Sed caret euentu nimius furor, improba nunquam
Spes lætata diu, nec peruenere iuuentæ
Robur Aloidæ, dum uellere Pelion Otrys
Nititur, occubuit Phœbo, moriensq; Ephialtes
In latus obliquam proiecit languidus Ossam.
Aspice quàm rarum referens inglorius agmen.
Aspice Roma tuum iam uertice celsior hostem
Italia detrusus eat, quantumq; priori
Dißimilis, qui cuncta sibi cessura ruenti
Pollicitus patrij numen iurauerat Istri,
Non nisi calcatis loricam ponere rostris.
O rerum, fatiq; uices, qui fœda parabat
Romanas ad stupra nurus, sua pignora uidit

Coniugibus permixta trahi, qui mente profunda
Hauserat urbis opes, ultro uictoribus ipse
Præda fuit: nostri quondam qui militis auro
Aggressus tentare fidem, desertus ab omni
Gente sua, manibusq; redit truncatus, & armis.
Hoc quoq; quod ueniam leti ualuere mereri
Si positis pendas odijs, ignoscere pulchrum
Iam misero, pœnæq; genus uidisse precantem.
Quæ uindicta prior, quàm quum formido superbos
Flectit, & assuetum spolijs affligit egestas?
Sed magis ex alijs fluxit clementia causis,
Consulitur dum Roma tibi, tua cura coëgit
Inclusis aperire fugam, ne peior in arcto
Sæuiret rabies uenturæ nuncia mortis,
Nec tanti nomen, stirpemq; abolere Getarum,
Vt propius peterere fuit: procul arceat altus
Iuppiter ut delubra Numæ, sedemq; Quirini
Barbaries oculis saltem temerare prophanis
Possit, & arcanum tanti deprehendere regni.
Quanquam (si ueterum certamina rite recordor)
Tunc etiam pulchra quum libertate uigerent
Et proprio late florerent milite patres,
Semper ab his famæ petiere insignia bellis
Quæ diuersa procul tuto trans æquora uires
Exercere dabat currus, regumq; catenæ
Inter abundantis fati ludibria ductæ.

At uero

At uero Italiam quoties circunſtetit atrox
Tempeſtas, ipſumq; caput læſura pependit,
Non illis uani ratio uentoſa fauoris
Sed grauiter ſpectata ſalus, ductorq; placebat,
Non qui præcipiti traheret ſimul omnia caſu,
Sed qui maturo uel læta, uel aſpera rerum
Conſilio momenta regens, nec triſtibus impar,
Nec pro ſucceſſu tumidus, ſpaciumq; morandi,
Vincendiq; modum mutatis noſſet habenis.
Cautius ingentes morbos, & proxima cordi
Vlcera, Pœoniæ tractat ſolertia curæ,
Parcendoq; ſecat ferro ne †longius acto †largius
Irreuocandus eat, ſectis uitalibus error.
Sublimi certe Curium canit ore uetuſtas,
Aeacidem Italo pepulit qui littore Pyrrhum.
Nec magis inſignis Marij, Pauliq; triumphus,
Qui captos niueis reges egere quadrigis.
Plus fuga laudatur Pyrrhi, q̃ uincla Iugurthæ.
Et quamuis gemina feſſum iam clade fugarit,
Poſt Decij lituos & nulli peruia culpæ
Pectora Fabricij donis inuicta uel armis,
Plena datur Curio pulſi uictoria Pyrrhi.
Quanto maius opus ſolo Stilicone peractum
Cernimus? hic ualidam gentem quam dura niuoſis
Educat Vrſa plagis: non Chaonas, atq; Moloſſos,
Quos Epirus alit, nec Dodonæa ſubegit

Agmina, fatidicam frustra iactantia quercum.
Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compreßit Fabius. campo post ausus aperto
Marcellus uinci docuit. sed tertia uirtus
Scipiadæ Latijs tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico, diuersis artibus hoste
†superare Tres potuit† complere duces, fregitq; furentem
Cunctando, uicitq; manu, uictumq; relegat.
†prælia Atq; hic tanta breui miscentem †incendia Pyrrhum
Sustinuit toto mœrens Oenotria lustro,
Et propè ter senas Itali per graminis herbas
Maßilus Pœno sonipes uastante cucurrit,
Hannibalemq; senem uix ad sua reppulit arua.
Vindex sera patrum post bellum nata iuuentus.
Hic celer effecit bruma ne longior una
Esset hyems, rerum primis sed meßibus æstas
Temperiem cœlo pariter, belloq; referret.
Sed quid ego Hannibalē circa, Pyrrhūq; tot annis
Certatum memorem? uilis cum Sparthacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Consulibusq; palàm toties congressus inertes
Exuerit castris dominos, & strage pudenda
Fuderit imbelles aquilas seruilibus armis.
Nos terrorum expers, & luxu mollior ætas
Deficimus queruli. si bos adductus aratro,
Si libata seges, non hanc ergastula nobis
Immisere

Immiſere manum, nec coniurantis arenæ
Turba fuit. qualem Stilico deiecerit hoſtem
Thraces, & Hemonij poterunt, Meßiq́; fateri
Frigida ter decies nudatum frondibus Hemum
Tendit hyems ueſtire gelu. totiesq́; ſolutis
Ver niuibus, uiridem monti reparauit amictum,
Ex quo iam patrios gens hec oblita Triones,
Atq; Iſtrum tranſuecta ſemel ueſtigia fixit
Threicio funeſta ſolo. ſeu fata uocabant,
Seu grauis ira deûm, ſeriem meditata ruinis,
Ex illo quoſcunq; uagos impegit Erynnis
Grandinis, aut morbi ritu, per deuia rerum
Præcipites per †clauſtra ruunt. nec contigit ullis †luſtra
Amnibus, aut ſcopulis proprias defendere terras.
Nil Rhodope, nil uaſtus Athos, nil profuit† Hæmus †Hebrus
Otriſijs. facili contemnunt Strimona ſaltu,
Et fruſtra rapidum damnant Aliagmona Beßi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum,
More pererratum campi: †gerit irrita Tempe †gemit
Theſſalus, & domitis irriſam cautibus Oetam,
Sperchiusq́;, & uirginibus dilectus Enypheus
Barbaricas lauere comas. non obice Pindi
Seruati Dryopes. nec nubifer Actia texit
Littora Leucates. ipſæ quæ durius olim
Reſtiterant Mœdis, primo conamine ruptæ
Thermopylæ. uallata maris Scyronia ripis,

Et duo continuo connectens æquora muro
†claustra Isthmos, & angusti patuerunt† templa Lycæi.
Nec tibi Parrhasios licuit munire colonos
Frondosis Erymanthe iugis, equitataq; summi
Culmina Taygeti trepidæ uidistis Amiclæ.
Tandem supplicium cunctis pro montibus Alpes
Exegere Getis, tot tandem flumina uictor
Vindicat Eridanus, docuit nunc exitus alte
Fatorum secreta tegi. Quisquam ne reclusis
Alpibus ulterius Latij fore credidit umbram?
Nonne uelut capta rumor miserabilis urbe
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumq; cucurrit?
Famaq; nigrantes succincta pauoribus alas
Secum cuncta trahens à Gadibus usq; Britannum
Terruit oceanum, & nostro procul axe remotam
Insolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemus ne Noti flabris, quoscunq; timores
Pertulimus? festæ doleant ne tristibus aures?
An potius meminisse iuuat? semperq; uicißim
Gaudia præmißi cumulant inopina dolores.
Vtq; sub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidum maris inclementia portum,
Sic mihi tunc maior Stilico, quum læta periclis
Metior, atq; illi redeunt in corda tumultus.
Nonne uidebantur quamuis Adamante rigentes
Turribus inualidis fragiles procumbere muri?
Ferrateq;

Ferratæq́; Getis ultro se pandere portæ?
Nec uallum, densæq́; sudes arcere uolantes
Cornipedum saltus: iamiam conscendere puppes
Sardoniosq́; habitare sinus, & inhospita Cypri
Saxa parant, uitamq́; freto spumante tueri.
Ipsa etiam diffusa breui Trinacria ponto
Si rerum natura sinat, discedere longe
Optat, & Ionium refugo laxare Peloro.
Fultaq́; despiciens auro laquearia diues,
Tutior Aeolijs mallet uixisse cauernis.
Iamq́; oneri creduntur opes, tandemq́; libido
Hæsit auaritiæ grauioribus †obruta curis. †excita
Vtq́; est, ingenioq́; loquax, & plurima fingi
Permittens, crediq́; timor, tunc somnia uulgo
Narrari, tunc monstra deûm, monitusq́; sinistri,
Quid meditentur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo uelit igne loqui, quid carmine poscat
Fatidico, custos Romani carbasus æui.
Territat aßiduus lunæ labor, atraq́; Phœbe
Noctibus, †horrisonas crebris ululata per urbes, †Ausonias
Nec credunt uetito fraudatam sole sororem
Telluris subeunte globo, sed castra sequutas
Barbara, Thessalidas patrijs lunare uenenis
Incestare iubar, tunc anni signa prioris,
Et si quod fortasse quies neglexerat omen,
Addit cura nouis, lapidosos grandinis ictus,

Molitasq́; examen apes, paßimq́; crematas
Perbacchata domos, nullis incendia causis.
Et nunquam cœlo spectatum impune cometem,
Qui primum roseo Phœbi prolatus ab ortu
Quà micat astrigera senior cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaonia paulatim expulsus ab Arcto
Crine uago, Getici fœdauit sidera plaustri,
Donec in exiguum moriens uanesceret ignem.
Sed grauius mentes cæsorum ostenta luporum
Horrificant. duo quippe lupi sub principis ora
Dum campis exercet equos, uiolenter adorti
Agmen, & excepti telis (immane relatu
Prodigium) miramq́; notam duxere futuri.
Nam simul humano geminas de corpore palmas,
Vtraq; perfoßis emisit bellua costis,
Illo læua tremens, hoc dextera uentre latebant,
Intentis ambæ digitis, & sanguine uiuo
Scrutari si uera uelis, fera nuncia Martis
Orbe sub Augusti casurum prodidit hostem,
Vtq́; manus utero uirides patuere retecto,
Romula post ruptas uirtus sic emicat Alpes.
Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore uia, truncataq́; membra,
Nutricemq́; lupam Romæ, regnoq́; minari:
Tunc ⁱ *reputant annos, interceptoq́; uolatu*
Vulturis, incidunt properatis secula metis.

ⁱ repetunt

Solus

Solus erat Stilico, qui desperantibus augur
Sponderet meliora manu, dubiæq; salutis
Dux idem uatesq; fuit: durate parumper
Inquit, & excußis muliebribus ore querelis
Fatorum toleremus onus: nil nautica prosunt
Turbatæ lamenta rati: nec segnibus undæ
Planctibus, aut uanis mitescunt flamina uotis.
Nunc instare manu, toto nunc †pectore niti †robore
Communi pro luce decet, succurrere uelis,
Exhaurire fretum, uarios aptare rudentes
Omnibus, & docti iussis parere magistri.
Non †nisi perfidia nacti penetrabile tempus †n
Irrupere Getæ, nostras dum Rhetia uires
Occupat, atq; alio desudant Marte cohortes.
Idcirco spes omnis abit. mirabile posset
Esse mihi, si fraude noua, uel calle reperto
Barbarus ignotas inuaderet inscius Alpes.
Nunc uero geminis clades repetita tyrannis
Famosum uulgauit iter, nec nota fefellit
Semita præstructum bellis ciuilibus hostem.
Per solitas uenere uias, aditusq; sequendos
Barbarico Romana dedit discordia bello.
Sed nec præteritis hæc res incognita seclis:
Sæpe laceßitam, sed non impune fatemur
Ausoniam, hæc Senonū restrinxit sanguine flāmas,
Hæc & Theutonico quondam patefacta furori

Colla catenati uidit squalentia Cymbri.
Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.
Quid turpes iam mente fugas? quid Gallica rura
Respicitis? Latioq; libet post terga relicto
Longinquum profugis Ararim præcingere castris?
Scilicet Arctois concessa gentibus urbe
†capitiq; Considet regnum Rhodano, †captiq; superstes
Truncus erit, uestros stimulant si pignora sensus.
†causa Me quoq; non impar naturæ †cura remordet,
Nec ferro sic corda rigent, aut nosse recusant
Quàm sanctum soceri nomen, quàm dulce mariti,
Quantus prolis amor: sed nunquam oblita decoris
Obscœnam latebram pietas ignaua requiret,
Nec uobis fortis monitor mihi cautior uni.
Hic coniux, hic progenies, hic charior omni
Luce gener, pars nulla mei subducta procellæ.
Accipe tu nostræ tellus Oenotria mentis
†Vincula †Pignora, communes tecum subeuntia casus.
Exiguamq; moram muris impende tuendis,
Dum redeo, lectum referens in claßica robur.
His dictis pauidi firmauit inertia uulgi
Pectora, migrantisq; fugam compescuit aulæ,
Ausaq; tum primũ tenebris emergere pulsis
Hesperia, ut secum iunxisse pericula uidit
Augustum, tantoq; sui stetit obside fati.

Protinus umbrosa uestit qua littus oliua
Larius, & dulci mentitur Nerea fluctu,
Parua puppe lacum præteruolat ocyus, inde
Scandit inaccessos brumali sydere montes,
Nil hyemis, cœli'ue memor. Sic ille relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit
Hyberna sub nocte leo, tacitusq; per altas
Incedit furiale niues, stant colla pruinis
Aspera, flauentes astringit stiria setas.
Nec meminit leti, nimbos'ue aut frigora curat,
Dum natis alimenta paret. sublimis in Arcton
Prominet Herciniæ confinis Rhetia syluæ
Quæ se Danubij iactat Rheniq; parentem,
Vtraq; Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt unda †coëunte minores †superante
In nomen transire suum. te Cymbrica Thetys
Diuisum bifido consumit Rhene meatu.
Thracia quinq; uadis Istrum uorat Amphytrite,
Ambo habiles remis, ambo glacialia secti
Terga rotis, ambo Boreæ Martiq; sodales.
Sed latus Hesperiæ quà Rhetia iungitur oræ,
Præruptis ferit astra iugis, panditq; tremendam
Vix æstate uiam, multi ceu Gorgone uisa
Obriguere gelu, multos hausere profundæ
Vasta mole niues, cumq; ipsis sæpe iuuencis

Naufraga candenti merguntur plaustra baratro.
Interdum subitam glacie labente ruinam
†trepidis Mons dedit, & †tepidis fundamina subruit astris,
Pendenti malefida solo. per talia tendit
Frigoribus medijs Stilico loca, nulla Lyæi
†raros Pocula, rara Ceres, †raptos contentus in armis
Delibasse cibos, madidoq́; oneratus amictu
Algentem pulsabat equum, nec mollia fesso
Strata dedere torum, tenebris si cæca repreßit
Nox iter, aut spelæa subit metuenda ferarum,
Aut pastorali iacuit sub culmine fultus
Ceruicem clypeo. stat pallidus hospite magno
Pastor, & ignoto præclarum nomine uultum
Rustica sordenti genitrix ostendit alumno.
Illa sub horrendis prædura cubilia syluis
Illis sub niuibus somni, curæq́; laborq́;
Peruigil hanc requiem terris, hæc ocia rebus
Insperata dabant, ille tibi Roma salutem
Alpinæ peperere casæ, iam fœdera gentes
Exuerant, Latijq́; audita clade feroces
†castra Vindelicos saltus, & Norica †rura tenebant.
Ac ueluti famuli mendax quos mortis herilis
Nuncius in luxum falso rumore resoluit,
Dum marcent epulis, atq; inter uina chorosq́;
Persultat uacuis effrena licentia tectis:
†reuexit Si reducem dominum sors improuisa †reuinxit

Hærent

Hærent attoniti, libertatemq́; perosus
Conscia seruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis aspectu cuncti stupuere rebelles,
Inq́; uno princeps Latiumq́;, & tota refulsit
Roma uiro: frons læta parum, non tristior æquo,
Non deiecta malis, mixta sed nobilis ira.
Qualis in Herculeo quoties infanda iubebat
Euristeus fuit ore dolor: uel qualis in atram
Sollicitus nubem mœsto Ioue cogitur æther.
Tantá ne uos inquit Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo frustra tumuistis inani.
Non ita Romanum fati uiolentia nomen
Opprimit, ut uestros nequeant punire tumultus,
Parte sui. neu uos longe sermone petito
Demorer, exemplum ueteris cognoscite †facti. †fati
Quum ferus Ausonias perfringeret Annibal arces,
Et Trebiam †sæuo geminassent funere Cannæ, †socio
Nequicquã Emathium pepulit spes uana Philippũ,
Vt uelut afflictos ferro tentaret inerti.
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet, grauiterq́; tulere
Vrbibus inter se claris de culmine rerum
Congreßis, aliquid gentes audere minores.
Nec pœnam differre placet, sed bella gerenti
Punica Leuino, regis quoq; prælia mandant.
Paruit imperijs consul, fususq́; Philippus,

Vilia dum grauibus populis interserit arma,
Prætereunte manu, didicit non esse potentum
Tentandas medijs quamuis in luctibus iras.
Hoc monitu pariter nascentia bella repreßit,
Et bello quæsiuit opes, legitq; precantes
Auxilio, mensus numerum qui congruus esset,
Nec grauis Italiæ, formidandus'ue regenti.
Nec minus accepto nostræ rumore cohortes
(Sic ducis urget amor) properantibus undiq; signis
Conueniunt, uisoq; animi Stilicone recepti
Singultus uarios, lachrymosaq; gaudia miscent.
Sic armenta boum, uastis quæ turbida syluis
Spargit hyems, cantus & sibila nota magistri
Certatim repetunt, uel notæ pascua uallis,
Inq; uicem se uoce regunt, gaudentq; fideles
Reddere mugitus, & qua sonus attigit aurem,
Rara per obscuras apparent cornua frondes.
Accurrit uicina manus, quam Rhetia nuper
Vindelicis auctam spolijs, defensa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat frena truci, ferroq; notatas
Perlegit †exanimes Picto moriente figuras. †exangues
Agmina quinetiam flauis obiecta Sicambris,
Quæq; domant Scinthos, immãsuetosq; Cheruscos,
Huc omnes uertere minas, tutumq; remotis
Excubijs Rhenum solo terrore relinquunt,

Vllá ne posteritas credet? Germania quondam
Illa ferox, populis quæ uix instantibus olim
Principibus tota poterat cum mole teneri,
Iam sese placidam præbet Stiliconis habenis,
Vt nec præsidijs nudato† limite tentet †principe
Expositum calcare solum, nec transeat amnem,
Incustoditam metuens attingere ripam.
Celsior ô cunctis uniq; æquande Camillo,
Vestris nanq; armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenni rabies: confusis rebus uterq;
Diuinam tribuistis opem. sed tardior ille
Iam captæ uindex patriæ, tu sospitis ultor.
O quantum mutata tuo fortuna regressu,
Vt sese pariter diffudit in omnia regni
Membra uigor, uiuusq; redit calor urbibus ægris.
Creditur herculeis lucem renouasse lacertis
Fœmina, dilecti fatis impensa mariti,
Vt iuuenem spretæ laniatum fraude nouercæ,
Non sine Circæis Latonia reddidit herbis,
Cretaq; (si uera narratur fabula) uidit
Minoum rupto puerum prodire sepulchro,
Quem senior uates auium clangore repertum
Gramine restituit: miræ nam munere sortis
Dulcia mella necem, uitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non unum corpus ab umbris,
Sed tot communi populos sub morte iacentes,

Totaq; tartareis è faucibus oppida traxit,
Ipso Roma die, nec adhuc ostenditur auctor.
Personuit uenisse ducem, lætisq; Quirites
Vocibus auspicium certi plausere triumphi,
Muniti Stilicone suo. quis gaudia, ueros
Principis amplexus, alacris quis disserat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem speculamur ab altis
Turribus, incerti socios apportet an hostes,
Ille globus: mentem suspensa silentia librant,
Donec puluereo sub turbine sideris instar
Emicuit Stiliconis apex, & cognita fulsit
Canicies. gauisa repens per mœnia clamor
Tollitur, ipse uenit: portas secura per omnes
Turba salutatis effunditur obuia signis.
Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum uibrans ignobile messor.
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris
Bellona ridente Ceres, humilisq; nouorum
Seditio clamosa ducum, sed uera iuuentus,
Verus ductor adest & uiuida Martis imago.
Prospera sed quantum nostræ spes addita menti,
Tantum exempta Getæ qui uertice proximus astris
Post Alpes iam cuncta sibi promittit apertas:
Nil superesse ratus, postquam tot flumina pulsis,
Cinctaq; fluminibus crebris tot mœnia cernit,
Tot subitò pedites, equitum tot conspicit alas,

Seq; uelut clausum laqueis sub pectore furtim,
Aestuat, & nimium prono feruore petitae
Iam piget Italiae, speratáq; Roma teneri
Visa procul, magni subeunt iam taedia coepti.
Occultat tamen ore metum, primosq; suorum
Consultare iubet bellis annisq; uerendos.
Crinigeri sedere patres, pellita Getarum
Curia, quos plagis decorat numerosa cicatrix,
Et tremulos regit hasta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis, non exarmata senectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Consilijsq; fides, defixus lumina terrae,
Concutiensq; comam, capuloq; accliuis eburno,
Si numero non fallor, ait, tricesima currit
Bruma ferè rapidũ postquã transnauimus Istrum,
Romanamq; manum tantis eludimus annis.
Sed nunquam Mauors adeò constrinxit in arctum
Res Alarice tuas: per tot certamina docto
Crede seni, qui te tenero uice patris ab aeuo
Gestatum parua solitus donare pharetra,
Atq; aptare breues humeris puerilibus arcus.
Saepe quidem frustra monui seruator ut icti
Foederis, Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calidae rapuit te flamma iuuentae,
Nunc saltem (si cura tibi manet ulla tuorum)
His claustris euade precor, dumq; agmina longe,

Dum licet, Hesperijs præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Pastoriq; lupus scelerum delicta priorum
Intra septa luas. Quid palmitis uber Hetrusci,
Quid mihi nescio q̃ proprio cum Tybride Romam
Semper in ore geris? referunt si uera parentes,
Hanc urbem insano nullus qui Marte petiuit
Lætatus uiolasse redit, nec numina sedem
Destituunt, iactata procul dicuntur in hostem
Fulmina, diuiniq; uolant pro mœnibus ignes,
Seu cœlum, seu Roma tonat, si temnis Olympum,
A magno Stilicone caue, qui semper iniquos
Fortuna famulante premit: scis ipse perosus
†regis Arcadiæ quàm densa †iugis cumulauerit ossa,
Sanguine quàm largo Graios calefecerit amnes,
Extinctusq; fores, ni te sub nomine legum
Proditio, regniq; fauor texisset Eoi.
Talia grandæuum flammata fronte loquentem,
Obliquisq; tuens oculis non pertulit ultra,
Sed rupit rapidas accensa superbia uoces:
†sensibus Si non mentis inops, fraudataq; †mensibus ætas
Præberet ueniam, nunquam hæc opprobria linguæ
Turpia Dannubius me sospite ferret inultus.
An'ne tot Augustos Hebro qui teste fugaui,
Te patiar suadente fugam? quum cesserit omnis
Obsequijs natura meis: subsidere nostris

Sub pedibus montes, arescere uidimus amnes.
Non ita dij Getici faciant, manesq; parentum,
Vt mea conuerso relegam uestigia cursu.
Hanc ego uel regno uictor, uel morte tenebo
Victus humum. per tot populos, urbesq; cucurri,
Fregi Alpes, galeisq; Padum uictricibus hausi.
Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
Tunc quoq; pollebat, nullis quum fideret armis.
At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
Meq; suum fecere ducem, tot tela, tot enses,
Tot galeas multo Thracum sudore paraui,
Inq; meos usus uectigal uertere ferri,
Oppida legitimo iussu Romana coëgi.
Sic me fata fouent, ipsi quos omnibus annis
Vastabam, seruire dati, nocitura gementes
Arma dabunt, flammisq; diu mollitus & arte
In sua damna calybs, fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde deos. non somnia nobis
Nec uolucres, sed clara palàm uox reddita luco est:
Rumpe omnes Alarice moras, hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad urbem.
Huc iter usq; datur. quis iam post talia segnis
Ambigat? aut cœlo dubitet parere uocanti?
Sic ait, hortaturq; suos, belloq; uiaq;
Instruit, attollunt uanos oracula fastus.
O semper tacita sortes ambage malignæ

Euentuq; patens, & noxia uatibus ipsis
†Mera Veri †sacra fides. Ligurum regione suprema
Peruenit ad fluuium miri cognominis urbem,
Atq; illic domitus uix tandem interprete casu,
Agnouit dubijs illusa uocabula fatis.
Necnon & Stilico pugnam poscentia mouit
Pleno castra gradu, dictisq; instigat euntes.
Nunc nunc ô socij temeratæ sumite tandem
Italiæ pœnas, obsessi principis armis
Excusate nefas, deploratumq; Timauo
Vulnus, & Alpinum gladijs abolete pudorem.
Hic est, quem toties campis fudistis Achiuis,
Quem discors, odijsq; anceps ciuilibus orbis,
Non sua uis tutata diu, dum fœdera fallax
Ludit, & alternæ periuria uendicat aulæ.
Credite nunc omnes quas dira Britannia gentes,
Quas Ister, quas Rhenus alit, pendere paratas
In speculis: uno tot prælia uincite bello,
Romanum reparate decus, molemq; labantis
Imperij fulcite humeris: hic omnia campus
Vindicat, hæc mundo pacem uictoria sancit.
Non in Threicijs Hemi decernimus oris,
Nec super Alphæas umbrantia Mænala ripas
Constitimus: non hic Tegæam Argosq; tuemur:
Visceribus medijs, ipsoq; in corde uidetis
Bella geri, patrem clypeis defendite Tibrim.

Talia

Talia nunc pediti, turmæ nunc mixtus equestri
Dicta dabat, simul externis †præcepta ferebat †edicta
Auxilijs, ibat patiens ditionis Alanus,
Quà nostræ iussere tubæ, mortemq; petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alanæ,
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaniq; oculos infecerat ira:
Vulneribus pars nulla uacat, recisaq; cunctis
Gloria fœdati splendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
Acceleratur equis, Italamq; momordit harenam
Felix, Elisijsq; plagis, & carmine dignus,
Qui male suspectam nobis impensius arsit,
Vel leto purgare fidem, qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato sanguine crimen.
Morte uiri turbatus eques, flectebat habenas
Totaq; præciso mutassent agmina cornu,
Ni celer instructa Stilico legione sequutus
Subsidijs peditum pugnam instaurasset equestrem.
Quis Musis ipsoq; licet Pœane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce suæ dederit fundator originis urbi?
Altius haud unquam toto descendimus ense
In iugulum Scythiæ, tanta nec clade superbum
Contudimus Tanaim, uel cornua fregimus Istri.
Inuisum miles sitiens haurire cruorem

Per uarias uestes, onerataq; plaustra metallo,
Transit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemptas proculcat opes: preciosior auro
Sanguis erat, paßim neglecti prodiga lucri,
Ira furens strictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, assumptas igne ualentes
Exuuias, miserisq; graues crateras ab Argis,
Raptaq; flagranti spirantia signa Corintho
Callidus ante pedes uenientibus obijcit hostis
Incassum, neq; enim feralis præda moratur,
Sed iustos præbent stimulos monimenta doloris.
Asseritur ferro captiuum uulgus, & omnes
Diuersæ uocis populi, quos traxerat hostis
Seruitio, tandem dominorum strage redempti,
Blanda cruentatis affigunt oscula dextris,
Desertosq; lares, & pignora læta reuisunt.
Miratur sua quenq; domus, cladesq; renarrant
Ordine cognati, referunt miracula belli.
†tunc *Quis tibi† nunc Alarice dolor? cum Marte perirent*
Diuitiæ, spolijsq; diu quæsita supellex,
Pulsaretq; tuas ululatus coniugis aures,
Coniugis inuicto dudum quæ freta marito
Demens Ausonidum gemmata monilia matrum,
†parabat *Romanasq; alta famulas ceruice †petebat.*
Scilicet Argolicas, Ephyreiadesq; puellas
Cœperat, & pulchras iam fastidire Lacænas.
Sed

Sed dea quæ nimijs obstat Rhamnusia uotis,
Ingemuit, flexitq́; rotam, domat aspera uictos
Pauperies, unoq́; die Romana rependit,
Quicquid terdenis acies amisimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia seclis,
O meritum nomen felicibus apta triumphis,
Virtutis fatale solum, memorabile bustum
Barbariæ, nam sæpe locis, ac finibus illis
Plena lacesito redijt uindicta Quirino.
Illic oceani stagnis excita supremis
Cymbrica tempestas, aliasq́; immissa per Alpes
Adueniens †geminæ gentis permisceat ossa, †Geticæ
Et duplices signet titulos, commune trophæum.
Hic Cymbros, fortesq́; Getas Stilicone peremptos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Discite uesanæ Romam non temnere gentes.

CLAVDIANI DE BELLO GETICO CONTRA ALARICVM FINIS.

CL. CLAVDIANI IN TERTIVM consulatum Honorij Augusti, PRAEFATIO.

PAruos non aquilis fas est educere fœtus,
Ante fidem Solis, iudiciumq́; poli:
Nam pater excusso salijt quum germine proles,
Ouaq́; maternus rupit biulca tepor:

Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Consulit ardentes radios, & luce magistra
†Natorum †Naturam, uires, ingeniumq; probat.
†Degeneres †Degener & refugo torsit qui lumine uisus,
Vnguibus hunc sæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Sustinuitq; acie nobiliore diem,
Nutritur, uolucrumq; potens, & fulminis hæres,
Gesturus summo tela trisulca Ioui.
Me quoq; Pierijs tentatum sæpius antris
Audet magna suo mittere Roma deo.
†arces Iam dominas †aures, iam regia tecta meremur,
Et chelys Augusto iudice nostra sonat.

CL. CLAVDIANI PANEGYRIS DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI.

ERTIA Romulei sumant exordia fasces,
†pompa Terq; tuas ducat bellatrix † Roma curules.
Festior annus eat, cinctusq; imitata Gabinos,
Diues Idaspeis augescat purpura gemmis.

Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad signa secures.
Tuq; ô qui † patrium curis æqualibus orbem †Latium
Eoo cum fratre regis, procede secundis
Alitibus, Phœbiq; nouos ordire meatus,
Spes uotumq; poli, quem primo à limine uitæ
Nutrix aula fouet, strictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
Ardua priuatos nescit fortuna penates,
Et † regimen cum luce dedit, cognata potestas †regnum
Excepit tyrio uenerabile pignus in ostro,
Lustrauitq; tuos aquilis uictricibus ortus
Miles, & in medijs † cunabula præbuit hastis. †uenabula
Te nascente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitq; suas formidine syluas
Caucasus, & positis numen confessa pharetris,
Ignauas Meroë traxit de crine sagittas.
Reptasti per † signa puer, regumq; † feroces †scuta
Exuuiæ tibi ludus erant, primusq; solebas †recentes
Aspera complecti toruum post prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexisset ab Istro
Arctoa de strage calens, & poscere † patrem †partem
De spolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, uel iaculum Daci, uel frena Sueui.
Ille coruscanti clypeo te sæpe uolentem
Sustulit arridens, & pectore preßit anhelo,

Intrepidum ferri, galeæ nec triste timentem
Fulgur, & ad summas tendentem brachia cristas,
Tunc sic lætus ait: Rex *ô stellantis olympi,*
Talis perdomito redeat mihi filius hoste,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde superbus
Aßyria, sic ense rubens, sic flamine crebro
Turbidus, & grato respersus puluere belli,
Armaq́; gauiso referat captiua parenti.
Mox ubi firmasti recto uestigia gressu,
Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Ocia, nec somnos genitor permisit inertes,
Sed noua per duros instruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole uires.
Frigora sæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Aestiuum tolerare iubar, transnare sonoras
Torrentum furias, ascensu uincere montes,
Planitiem cursu, ualles & concaua saltu,
Necnon in clypeo uigiles perducere noctes,
In galea portare niues, nunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari *spargere funda:*
Quoq́; magis nimium pugnæ inflammaret amorem
Facta tui numerabat aui, quem littus adustæ
Horrescit Libyæ, *ratibusq́; imperuia* Thule.
Ille leues Mauros, *nec falso nomine* Pictos
†uagum *Edomuit,* Scotumq́; †*uago mucrone secutus,*
Fregit Hyperboreas *remis audacibus undas*

Et geminis fulgens utroq; sub axe trophæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit harenas.
Hos tibi uirtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hausit Achilles
Semiferi præcepta senis, seu cuspidis artes,
Siue lyræ cantus, medicas seu disceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rursus
Bella tonant, dubiumq́; quatit discordia mundum.
Prò crimen superûm, longi prò dedecus æui,
Barbarus Hesperias exul possederat urbes,
Sceptraq́; deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentesq́; remotas
Colligit Auroræ, tumidus quascunq; pererrat
Euphrates, quas lustrat Halys, quas ditat Orontes,
Turiferos Arabum saltus, uada Caspia Mœdi,
Armenij Phasin, Parthi liquere Nyphaten.
Quæ tibi tunc Martis rabies? quantusq́; sequendi
Ardor erat? quanto flagrabant pectora uoto,
Optatas audire tubas? campiq́; cruenta
Tempestate frui? truncisq́; immergere plantas?
Vt leo, quem fuluæ matris spelunca tegebat,
Vberibus solitum pasci, quum crescere sensit
Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora,
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Getulo comes ire patri, stabulisq́; minari
Aestuat, & cæsi terga absorbere iuuenci.

Ille uetat, rerumq; tibi commendat habenas,
Et sacro meritos ornat diademate crines,
Tantaq; se pietas rudibus ostentat in annis.
Sic aetas animo cessit, quererentur ut omnes
Imperiū tibi serò datum. uictoria uelox
Auspicijs effecta tuis. pugnastis uterq;,
Tu fatis, genitorq; manu. te propter & Alpes
Inuadit faciles: cauto nec profuit hosti
Munitis haesisse locis: spes irrita ualli
Concidit, & scopulis patuerunt claustra reuulsis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaq; tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat aether,
Et coniurati ueniunt ad classica uenti.
Alpinae rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbaq; cadentum
Staret, ni rapidus iuuisset flumina sanguis.
At ferus inuentor scelerum traiecerat altum
Non uno mucrone latus, duplexq; tepebat
Ensis, & ultrices in se conuerterat iras,
Tandem iusta manus. iam libertate reducta
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas astrorum panderet arces,
Nutaretq; oneri uenturo conscius Atlas,

Distulit

Distulit Augustus cupido se reddere cœlo,
Dum tibi pacatum præsenti traderet orbem.
Nec mora Bistonijs alacer consurgis ab oris,
Inter barbaricas ausus transire cohortes.
Impauido uultu linquis Rhodopeia saxa
Orphæis animata modis: iuga deseris Oetes
Herculeo damnata rogo: post Pelion intras
Nereis illustre choris, te pulcher Enipheus
Celsaq́; Dodone stupuit, rursusq́; loquutæ
In te Chaoniæ mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga littoris, arua teruntur
Dalmatiæ, Phrygij numerantur stagna Timaui.
Gaudent Italiæ sublimibus oppida muris
Aduentu sacrata tuo, submissus adorat
Eridanus, blandosq́; iubet mitescere fluctus,
Et Phaëthontæis solitæ deflere ruinas
Roscida frondosæ reuocant electra sorores.
Quanti tum iuuenes? quantæ spreuere pudorem
Spectandi studio matres? puerisq́; seueri
Certauere senes? quum tu genitoris amico
Exceptus gremio, mediam ueherere per urbem,
Velaretq́; pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roseo cum Sole uideri
Credidit? aut iunctum Bromio radiare tonantem?
† Feruet cristatis exercitus undiq; turmis, †floret
Quisq; sua te uoce canens: præstringit ahena

Lux oculos, nudiq; seges Mauortia ferri
Ingeminat splendore diem, pars nobilis arcu,
Pars longe iaculis, pars cōminus horrida contis:
Hi uolucres tollunt aquilas, hi picta draconum
Colla leuant, multusq; tumet per nubila serpens
Iratus stimulante Noto, uiuitq; receptis
Flatibus, & uario mentitur sibila tractu.
Vt uentum ad sedes, cunctos discedere tectis
Dux iubet, & generum compellat talibus ultro:
Bellipotens Stilico, cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides (quid enim per prælia gessi
†sudāte tropHæum Te sine?) quem merui te non †suadente triumphum?
Othrysium pariter Getico fœdauimus Hebrum
† Sarmaticas Sanguine, † Dalmaticas pariter prostrauimus alas.
Ryphæaq; simul fessos porreximus artus
In glacie, stantemq; rota sulcauimus Istrum.
Ergo age, me quoniam cœlestis regia poscit,
Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra foue, geminos dextra tu protege fratres,
Per consanguineos thalamos, noctemq; beatam,
Per tedas quas ipsa tuo regina leuauit
Coniugio, sociaq; uirum produxit ab aula,
†dirige Induc mente patrem, crescentes †dilige fœtus
Vt ducis, ut soceri: iamiam securus ad astra
Te custode ferar. rupta si mole Typhoeus
†Vindis †Vndis prosiliat, Tityus si membra resoluat,
Si furor

Si furor Enceladi proiecta mugiat Aetna,
Opposito Stilicone cadent. nec plura loquutus
Sicut erat liquido signauit tramite nubes,
Ingrediturq́; globum lunæ, lumenq́; reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruolat auras.
Hinc Phœbi permensus iter, flammamq́; nocentem
Gradiui, placidumq́; Iouem, stetit arce suprema
Algenti, qua zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur cœli, rutilæq́; patescunt
Sponte fores, Arctoa parat conuexa Bootes,
Australes reserat portas succinctus Orion,
Inuitantq́; nouum sydus, pendentq́; uicißim
Quas partes uelit ille sequi, quibus esse sodalis
Dignetur stellis, aut qua regione moueri.
O decus æthereum, terrarum gloria quondam,
Te tuus oceanus natali gurgite† lassum †lapsum
Excipit, & notis Hispania proluit undis.
Fortunate parens, primos quum detegis ortus,
Aspicis Arcadium: quum te procliuior urges,
Occiduum: uisus remoratur Honorius ignem,
Et quocunq; uagos flectis sub cardine cursus,
Natorum per regna uenis, qui mente serena,
Maturoq́; regunt iunctas moderamine gentes,
Secula qui rursus formant meliore metallo.
Luget auarities Stygijs innexa catenis,
Cumq́; suo demens expellitur ambitus auro.

Non dominantur opes, non corrumpentia sensus
Dona ualent, emitur sola uirtute potestas.
Vnanimi fratres, quorum mare, terraq; fatis
Debentur, quodcunq; manus euasit auitas,
Quod superest patri, uobis iam Mulciber arma
Præparat, & Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exasperat ægida signis.
Altum fulminea crispare in caßide conum
Festinat Steropes, nectit thoraca Pyragmon,
Ignifluisq; gemit Lipare fumosa cauernis.
Vobis Ionia uirides Neptunus in alga
Nutrit equos, qui summa freti per cærula poßint
Ferre uiam, segetemq; leui percurrere motu,
Nesciat ut spumas, nec proterat ungula culmos.
†Iamq; uidet †Iam uideo Babylona rapi, Parthumq; coactum
Non ficta trepidare fuga, iam Bactra teneri
Legibus, & famulis Gangem pallescere ripis,
Gemmatosq; humilem dispergere Persida cultus.
Ite per extremum Tanaim, pigrosq; Triones,
Ite per ardentem Libyam, superate uapores
Solis, & arcanos Nili deprendite fontes.
Herculeum finem, Bacchi transcurrite metas.
Vestri iuris erit quicquid complectitur axis.
Vobis rubra dabunt preciosas æquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, uellera Seres.

PANEGYRICI IN TERTIVM CONSVLATVM HONORII FINIS.

CL. CLAVDIANI PANEGYRIS DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI.

Vspicijs iterum sese regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula.
Limina nec †paßi circũ priuata morari †passim
Exultant reduces Augusto consule fasces.
Cernis ut armorum proceres, legumq́; potentes
Patritios sumunt habitus, & more Gabino
Discolor incedit legio: positisq́; parumper
Bellorum signis, sequitur uexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridetq́; togatus
Miles, & in medijs effulget curia castris.
Ipsa palatino circumuallata senatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmamq́; remouit
Et galeam, sacras humeris uectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue secures
Pacata gestare manu, Latiaq́; micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti
Vlpia progenies, & que diademata mundo
Sparsit Ibera domus, nec tantam uilior †unda †aula
Promeruit seriem gentis, cunabula fouit
Oceanus, terræ dominos, pelagiq́; futuros,
Immenso decuit rerum de principe nasci.
Hinc proceßit auus, cui post Arctoa frementi

Claßica Maßilas adnexuit Africa lauros.
Ille Caledonijs posuit qui castra pruinis,
Qui medio Libyæ sub caßide pertulit æstus,
Terribilis Mauro, debellatorq́; Britanni
Littoris, ac pariter Boreæ uastator, & Austri.
Quid rigor æternus? cœli quid sidera prosunt?
Ignotumq́; fretum? maduerunt Saxone fuso
Orcades, incaluit Pictonum sanguine Thule,
Scotorum cumulos fleuit glacialis Hyberne.
Quis calor obsistit forti? per uasta cucurrit
Aethiopum, cinxitq́; nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit, sparsosq́; uenenis
Gorgoneos uidit thalamos, & uile uirentes
Hesperidum risit, quos ditat fabula ramos.
Arx incensa Iubæ, rabies Maurusia ferro
Ceßit, & antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longe transgressus auitas,
Subdidit oceanum sceptris, & margine cœli
Clausit opes, quantum distant à Tigride Gades,
Inter se Tanais quantum Nilusq́; relinquunt.
Hæc tamen innumeris per se quæsita trophæis,
Non generis dono, non ambitione potitus,
Digna legi uirtus, ultro se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit regnare rogatus.
Nam quum barbaries penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & mixto turbine gentes

Iam

Iam deserta suas in nos transfunderet Arctos,
Danubij totæ uomerent quum prælia ripæ,
Quum Geticis ingens premeretur Mysia plaustris,
Flauaq; Bistonios reperirent agmina campos,
Omnibus afflictis, & uel labentibus ictu,
Vel propè casuris, unus tot funera contra
Restitit, extinxitq; faces, agrosq; colonis
Reddidit, & læti rapuit de faucibus urbes.
Nulla relicta foret Romani nominis umbra,
Ni pater ille tuus, iamiam ruitura subisset
Pondera, turbatamq; ratem, certaq; leuasset
Naufragium commune manu. Velut ordine rupto
Quū procul insanæ traherēt Phaethōta quadrigæ,
Sæuiretq; dies, terramq; & stagna propinqui
Haurirent radij, solito cum murmure toruus
Sol occurrit equis, qui postquam rursus beriles
Agnouere sonos, rediјt meliore magistro
Machina, concentusq; poli, †rursusq; recepit †currusq;
Imperium, flammæq; modum. sic traditur illi
Seruaturq; oriens. at non pars altera rerum
Tradita, bis possessa manu, bis parta periclis.
Per uarium gemini scelus erupere tyranni
Tractibus occiduis, hunc sæua Britannia fudit,
Hunc sibi Germanus famulum delegerat, exul.
Ausus uterq; nefas, domini respersus uterq;
Insontis iugulo, nouitas audere priori

Suadebat, tantumq; dabant exempla sequenti.
Hic noua moliri præceps, hic quærere tuta
Prouidus, hic fusis, collectis uiribus ille,
Hic uagus excurrens, hic inter claustra reductus:
Dißimiles, sed morte pares: euadere neutri
Dedecus, aut mixtis licuit procumbere telis.
Amissa specie, raptisq́; insignibus ambo
In uultus rediere suos, manibusq́; reuinctis
Oblati, gladijs submittunt colla paratis,
Et uitam, ueniamq; rogant. prò damna pudoris
Qui modo tam densas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius sese librauerat orbis,
Non hostes uictore cadunt, sed iudice sontes
†arte Damnat uoce reos. petijt quos † Marte tyrannos,
Amborum periere duces: hic sponte carina
Decidit in fluctus, illum suus abstulit ensis.
Hunc Alpes, hunc pontus habet, solatia cæsis
Fratribus hæc ultor tribuit, necis auctor uterq;
Labitur, Augustas par uictima mitigat umbras.
Has dedit inferias tumulis, iuuenumq́; duorum
Purpureos merito placauit sanguine manes.
Illi iustitiam confirmauere triumpho,
Præsentes docuere deos: hinc sæcula discant,
Indomitum nihil esse pio, tutum'ue nocenti.
†sibi Nuncius ipse † suis longas incognitus egit
Præuento rumore uias, inopinus utrunq;
Perculit,

Perculit,& clausos montes ut plana reliquit.
Extruite immanes scopulos,attollite turres,
Cingite uos fluuijs,uastas opponite syluas,
Garganum Alpinis,Apenninumq; niualem,
Permixtis sociatæ iugis,& rupibus Hemum
Addite Caucaseis,inuoluite Pelion Ossæ,
Non dabitis murum sceleri,qui uindicat ibit.
Omnia subsident meliori peruia causæ.
Nec tamen oblitus ciuem,cedentibus atrox
Partibus infremuit:non insultare iacenti
Malebat,mitis precibus,pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat,paci non intulit iram,
Post acies odijs idem qui terminus armis.
Profuit hoc uincente capi,multosq; subactos
Aspera laturæ commendauere †catenæ, †cateruæ
Magnarum largitor opum,largitor honorum
Pronus,& in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor,hinc ualidum deuoto milite robur,
Hinc natis mansura fides.hoc nobilis ortu
Nasceris,æquæua cum maiestate creatus,
Nullaq; priuatæ passus contagia sortis.
Omnibus acceptis ultro te regia solum
Protulit,& patrio felix adolescis in ostro,
Membraq; uestitu nunquam †temerata profano †uiolata
In sacros cecidere sinus.Hispania patrem
Auriferis eduxit aquis:te gaudet alumno

Bosphorus, Hesperio de limine surgit origo.
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur, geminus ciuem te uendicat axis,
Herculis & Bromij sustentat gloria Thebas.
Hæsit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaq; se iactat tenero reptata tonanti.
Sed melior Delo, Dictæis clarior oris,
Quæ dedit hoc numen regio: non littora nostro
Sufficerent angusta deo, nec inhospita Cinthi
Saxa tuos artus duro læsere cubili.
Accliuis genitrix auro, circunflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: ululata uerendis
Aula puerperijs. quæ tunc documenta futuri?
Quæ uoces auium? quanti per inane uolatus?
Quis uatum discursus erat? tibi corniger Hammon,
Et dudum taciti rupere silentia Delphi.
Te Persæ cecinere Magi, te sensit Hetruscus
Augur, & inspectis Babylonius horruit astris.
Chaldæi stupuere senes, Cumanaq; rursus
Intonuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleius ære sonoro
Lustrauit Coribas: exercitus undiq; fulgens
Astitit, ambitur signis Augustior infans.
Sensit adorantes galeas, redditq; ferocem
Vagitum lituis: uitam tibi contulit idem
Imperiumq; dies: inter cunabula consul

Proueheris

Proueheris, signans posito modo nomine fastos:
Donaturq́; tibi, qui te produxerat, annus.
Ipsa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus sanctis, immortaliq́; deorum
Crescis adoratus gremio: tibi sæpe Diana
Menalios arcus, uenatricesq́; pharetras
Suspendit, puerile decus: tu sæpe Mineruæ
Lusisti clypeo, fuluamq́; impune pererrans
Aegida, tractasti blandos interritus angues.
Sæpe tuas etiam iam tum gaudente marito
Velauit regina comas, festinaq́; uoti
Præsumptum diadema dedit, tum læuibus ulnis
Sustulit, & magno porrexit ad oscula patri.
Nec dilatus honos, mutatus principe Cæsar,
Protinus æquaris fratri. nec certius unquam
Hortati superi, nullis præsentior æther
Affuit ominibus: tenebris inuoluerat atris
Lumẽ hyems, densosq́; Notus collegerat imbres.
Sed mox cum solita miles te uoce leuasset,
Nubila dissoluit Phœbus, pariterq́; dabantur
Sceptra tibi, mundoq́; dies caligine liber,
Bosphorus aduersam patitur Calchedona cerni.
Nec tantum uicina nitent, sed tota repulsis
Nubibus exuitur Thrace, Pangæa renident.
Insuetosq́; palus radios Mæotica uibrat,

Nec Boreas nimbos, aut sol ardentior egit.
Imperij lux illa fuit: præsagus obibat
Cuncta nitor, risitq; tuo natura sereno.
Visa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine retuso
Languida, sed quantus numeratur nocte Bootes.
Emicuitq; plagis alieni temporis hospes
†luceret Ignis, & agnosci potuit quum luna †lateret:
Siue parens Augusta fuit, seu sorte reluxit
Diuus auus, seu te claris properantibus astris
Cernere sol patiens cœlum cōmune remisit.
Apparet quid signa ferant: uentura potestas
Claruit Ascanio, subita quum luce comarum
Innocuus flagraret apex, Phrygioq; uolutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua cœlestes illustrant omnia flammæ.
Talis ab Idæis primæuus Iuppiter antris
Possessi stetit arce poli, famulosq; recepit
Natura tradente deos: lanugine nondum
Vernabant uultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturæ conuexa comæ, tum scindere nubes
Discebat, fulmenq; rudi torquere lacerto.
Lætior augurio genitor, natisq; superbus
Iam paribus, duplici fultus consorte redibat,
Splendebatq; pio complexus pignora curru.
Haud aliter summo gemini cum patre Lacones
Progenies

Progenies Ledæa ſedent: in utroq; relucet
Frater, utroq; ſoror, ſimilis chlamys effluit auro.
Stellati pariter crines: iuuat ipſe tonantem
Error, & ambiguæ placet ignorantia matri:
Eurotas proprios diſcernere neſcit alumnos.
Vt domus excepit reduces, ibi talia †tecum †ſecum
Pro rerum ſtabili fertur ditione locutus.
Si tibi Parthorum ſolium fortuna †dediſſet †tuliſſet
Chare puer, terriſq; procul uenerandus Eois
Barbarus Arſacio conſurgeret ore tiaras,
Sufficeret ſublime genus, luxuq; fluentem
Deſide, nobilitas poſſet te ſola tueri.
Altera Romanæ longe rectoribus aulæ
Conditio, uirtute decet, non ſanguine niti
Maior, & †utilior facto coniuncta potenti. †ulterior fato
Vile latens uirtus: quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit? obſcuro ueluti ſine remige puppis,
Vel lyra quæ reticet, uel qui non tenditur arcus.
Hanc tamen haud quiſquam qui non agnouerit ante
Semet, & †incertos animi placauerit æſtus, †inceſtos
Inueniet: longis illuc ambagibus itur.
Diſce orbis, quod quiſq; ſibi quũ conderet artus
Noſtros, æthereis miſcens terrena Prometheus,
Synceram †patri mentem furatus olympo, †patrio
Continuit clauſtris, indignantemq; reuinxit.
Et quum non aliter poſſent mortalia †fingi, †flecti

Adiunxit geminas. Illæ cum corpore lapsæ
Intereunt, hæc sola manet, bustoq; superstes
Euolat: hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, prospecturamq; labori.
Illas inferius collo, præceptaq; summæ
Paßuras dominæ, digna statione locauit.
Quippe opifex ueritus cõfundere sacra prophanis,
Distribuit partes animæ, sedesq; remouit.
Iram, sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, auidamq; nocendi,
Præcipitemq; sui rabie succensa tumescit,
†stupefacta Contrahitur †tepefacta metu. quumq; omnia secum
Duceret, & requiem membris uesana negaret,
†furenti Inuenit pulmonis opem, madidumq; †fluenti
Præbuit, ut tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At sibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur & tractus imos compulsa receßit,
Quæ uelut immanes reserat dum bellua rictus
Expleri paßiq; nequit, nunc uerbere curas
Torquet auaritiæ, stimulis nunc flagrat amorum,
†silet Nunc gaudet, nunc mœsta †dolet, satiataq; rursus
Exoritur, cæsaq; redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
Inconcussa dabit puræ sacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,

Si metuis, si †parua cupis, si duceris ira, †praua
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iure tenebis,
Quum poteris rex esse tui: procliuior usus
In peiora datur, suadetq; licentia luxum,
Illecebrisq; effrena fauet: tunc uiuere caste
Asperius, quum prompta Venus: tunc durius iræ
†Consulimus, quũ pœna patet. sed cõprime motus †cõsulitur
Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit
Occurrat, mentemq; domet respectus honesti.
Hoc te præterea crebro sermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
Facta palàm, nec posse dari regalibus usquam
Secretum uitijs, nam lux altißima fati
Occultum nihil esse sinit, latebrasq; per omnes
Intrat, & †obtrusos implorat fama recessus. †abstrusos
Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, sola deos æquat clementia nobis.
Neu dubie suspectus agas, neu falsus amicis
Rumorum'ue auidus: qui talia curat, inanes
Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.
Non sic excubiæ, nec circunstantia pila,
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
Nónne uides operum †quî se pulcherrimus ipse †quod

Mundus amore ligat? nec ui connexa per æuum
Conspirant elementa sibi? †quî limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore pontus,
Et quî perpetuo terras ambitq; uehitq;?
Nec premat incumbens oneri, nec cesserit aër.
Qui terret, plus ipse timet. sors ista tyrannis
Conuenit, inuideant claris, fortesq; trucident,
Muniti gladijs uiuant, septiq; uenenis
Ancipites habeant arces, trepidiq; minentur.
Tu ciuem patremq; geras, tu consule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, sed publica uota:
In cõmune iubes si quid, censesq; tenendum,
Primus iussa subi: tunc obseruantior æqui
†negat Fit populus, nec ferre †uetat, quum uiderit ipsum
Auctorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent, quàm uita regentis.
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.
His tamen effectis, nec fastidire minores,
Neu pete præscriptos homini transcendere fines.
Inquinat egregios adiuncta superbia mores.
Non tibi tradidimus dociles seruire Sabæos,
Armeniæ dominum nec te præfecimus oræ,
Nec damus Assyriam, tenuit quam fœmina gentẽ:
Romani qui cuncta diu rexere, regendi:
Qui nec Tarquinij fastus, nec iura tulere
Cæsaris:

Cæsaris: annales ueterum delicta loquuntur.
Hærebunt maculæ. Quis non per sæcula damnat
Cesareæ portenta domus? quem dira Neronis
Funera? quem rupes Caprearum tetra latebit
Incesto possessa seni? uictura feretur
Gloria Traiani, non tam quod Tigride uicto,
Nostra triumphati fuerat prouincia Parthi,
Alta quod inuectus stratis capitolia Dacis,
Quàm patriæ quod mitis erat. Nec desine tales
Nate sequi. si bella tonant, prius agmina duris
Exerce studijs, & sæuo præstrue Marti.
Non brumæ requies, non hybernacula segnes
Eneruent torpore manus. ponenda salubri
Castra loco, præbenda uigil custodia uallo.
Disce ubi densari cuneus, ubi cornua tendi
Aequius, aut iterum flecti: quæ montibus aptæ,
Quæ campis acies, fraudi quæ accōmoda uallis,
Quæ uia difficilis. fidit si mœnibus hostis,
Tum tibi murali libretur machina pulsu,
Saxa rotet præceps aries, †prætectaq; portas †proiecta'q;
Testudo feriat: ruat emersura iuuentus
Effossi per operta soli. si longa moretur
Obsidio, tum uota caue secura remittas,
Inclusum'ue putes. multis damnosa fuere
Gaudia: dispersi pereunt, somnoq; soluti.
Sæpius incautæ nocuit uictoria turbæ.

Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, ne'ue imbelles ad signa ministros
Luxuries armata trahat: neu flantibus austris
Neu pluuijs cedas, neu defensura calorem
Aurea summoueant rapidos umbracula soles.
In uentis utare cibis: solabere partes
Aequali sudore tuas. si collis iniquus,
Primus ini: syluam si cedere prouocat usus,
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni.
Calcatur si pigra palus, tuus antè profundum
Prætentet sonipes: fluuios tu protere curru
Hærentes glacie, liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te confere turmas,
Nunc pedes aßistas pediti, tum promptius ibunt
Te socio, tum conspicuus gratusq́; feretur
Sub te teste labor. dicturum plura parentem
Voce subit. Equidē (faueant modo numina cœptis)
Hæc effecta dabo, nec me fratriq́; tibiq́;
Dißimilem, populi cōmissaq́; regna uidebunt.
Sed cur non potius uerbis quæ differis usu
Experior? gelidas certe nunc tendis in Alpes,
Duc tecum comitem, figant sine nostra tyrannum
Spicula, pallescat nostro sine barbarus arcu.
Italiam'ne feram furijs prædonis acerbi
Subiectam? patiar Romam seruire clienti?
Vsqueadeó ne puer? nec me polluta potestas

Nec pia cognati tanget uindicta cruoris?
Per strages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Aequalis mihi Pyrrhus *erat, quum* Pergama *solus*
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Deniq; si princeps castris hærere nequibo,
Vel miles ueniam. delibat dulcia nati
Oscula, miratusq́; refert: Laudanda petisti,
Sed festinus amor, ueniet robustior ætas,
Ne propera, necdum decimas emensus aristas
Aggrederis metuenda uiris: uestigia magnæ
Indolis agnosco. fertur Pellæus Eoum
Qui domuit Porum, *quum prospera sæpe* Philippi
Audiret, lætos inter fleuisse sodales,
Nil sibi uincendum patris uirtute relinqui.
Hos uideo motus, fas sit promittere patri,
Tantus eris: nostro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. Sic mollibus olim
Sridula ducturum pratis examina regem
Nascentem uenerantur apes, & publica mellis
Iura petunt, traduntq́; fauos. sic pascua paruus
Vendicat, & necdum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum uitulus, sed prælia differt
In †*iuuenem, patiensq́; meum cum fratre tuere* †Venerem
Me bellante locum. uos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates *timeat, sit* Nilus *ubiq;*

Vester, & emisso quicquid sol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat si causa sequundos
Iustior euentus, aderis, partesq; receptas
Suscipies, animosa tuas ut Gallia leges
Audiat, & nostros æquus modereris Iberos.
Tunc ego securus fati, lætusq; laborum
Discedam, uobis utrunq; regentibus axem.
Interea Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas: nec desinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana uetustas.
Antiquos euolue duces, assuesce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæsita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij satiabere pœnis.
†despice Triste rigor nimius, Torquati †despue mores,
Mors impensa bonum, Decios uenerare ruentes.
†vir †Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto
Oppositus Cocles, Mutij te flamma docebit.
†perstringat Quid mora †perficiat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, ostendat Gallorum strage Camillus.
Discitur hinc nullos meritis obsistere casus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: successus superant aduersa Catonis.
†hinc Discitur †in quantum paupertas sobria possit.
Pauper erat Curius, reges quum uinceret armis.
Pauper Fabritius, Pyrrhi quum sperneret aurum.

Sordida Serranus flexit dictator aratra:
Lustratæ lictore casæ, fascesq́; salignis
Postibus affixi, collectæ consule messes,
Et sulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat, uelut ille carinæ
Longeuus rector, uarijs quem sæpe procellis
Explorauit hyems, ponto iam fessus & annis,
Aequoreas alni nato cōmendat habenas:
Et casus, artesq́; docet, quo dextra regatur
Sydere, quo fluctus poßint moderamine falli,
Quæ nota nimborum, quæ fraus infida sereni,
Quid sol occiduus prodat, quo saucia uento
Decolor iratos attollat Cynthia uultus.
Aspice nunc quacunq; micas, seu circulus Austri
Magne parens, gelidi seu te meruere Triones,
Aspice, completur uotum, iam natus adæquat
Te meritis, & quod magis est optabile, uincit,
Subnixus Stilicone tuo, quem fratribus ipse
Discedens clypeum, defensoremq́; dedisti.
Pro nobis nihil ille pati, nullumq́; recusat
Discrimen tentare sui, non dura uiarum,
Non incerta maris: Libyæ squalentis harenas
Audebit superare pedes: madidaq́; cadente
Pleiade, Getulas intrabit† Syrtibus undas. †nauita Syrtes
Hunc tamen in primis populos lenire feroces
Et Rhenum pacare iubes, uolat ille citatis

Vectus equis, nullaq́; latus stipante caterua.
Aspera nubiferas quà Rhetia porrigit Alpes,
Pergit, & hostiles (tanta est fiducia) ripas
Incomitatus adit: totum properare per amnem
Attonitos reges humili ceruice uideres.
Ante ducem nostrum flauam sparsere Sicambri
Cæsariem, pauidoq́; orantes murmure Franci
†miratur *Procubuere solo: †iuratur Honorius absens,*
Imploratq́; tuum supplex Alemania nomen.
Basternæ uenere truces, uenit accola syluæ,
Bructerus Hercinię, latisq́; paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquere Cherusci.
Accipit ille preces uarias, tardeq́; rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant ueteres Germanica fœdera Drusos,
Marte sed ancipiti, sed multis cladibus empta.
Quis uictum meminit sola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter. post ocia Galli
†Militis *†Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas.*
Ionium tegitur uelis, uentiq́; laborant
Tot curuare sinus, seruaturasq́; Corinthum
Prosequitur facili Neptunus gurgite classes.
Et puer Isthmiaci iampridem littoris exul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Castra cruore natant, moritur pellita iuuentus,
Pars

Pars morbo, pars ense perit, non lustra Lycæi,
Non Erymanthææ iam copia sufficit umbræ
Innumeris exusta rogis, †nudataq; ferro. †exutaq;
Sic flagrasse suas lætantur Mænala syluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus & Arcas
Tutior, exangues pedibus proculcet aceruos,
Fessaq; pensatis respiret Græcia pœnis.
Gens qua non Scythicos diffusior ulla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, angustaq; Thrace
Cum transiret erat: per te uiresq; tuorum
Fracta ducum, lugetq; sibi iam rara superstes.
Et quorum turbæ spatium uix præbuit orbis,
Vno colle latent: sitiens inclusaq; uallo
Ereptas quæsiuit aquas, quas hostibus ante
Contiguas, alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemq; nouas ignota per auia ualles
Iusserat auerso fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum uinci, quum barbarus ultro
Iam cupiat seruire tibi? tua Sarmata discors
Sacramenta petit: proiecta† fraude Gelonus †pelle
Militat: in Latios ritus transistis Alani:
Vt fortes in Marte uiros, animisq; paratos,
Sic iustos in pace legis, longumq; tueris
Electos, crebris nec succedentibus urges
Iudicibus: notis regimur, fruimurq; quietis,
Militiæq; bonis, ceu bellatore Quirino

Ceu placido moderante Numa. non imminet ensis,
Nullæ nobilium cædes, non crimina uulgo
Texuntur, patria mœstus non truditur exul.
Impia continui cessant augmenta tributi.
Non infelices tabulæ, non hasta refixas
Vendit opes auidas, emptor non uoce citatur.
Nec tua priuatis crescunt æraria damnis.
†largis *Munificus* † *laudis, sed non es prodigus auri.*
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat, ipsa suo pro pignore castra laborant.
Te miles nutritor amat. Quæ deniq; Romæ
Cura tibi? quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur senium iuris, priscamq́; resumunt
Caniciem leges, emendanturq́; uetustæ,
Acceduntq́; nouæ. talem sensere Solonem
Res Pandioniæ: sic armipotens Lacedæmon,
Despexit muros rigido munita Lycurgo.
Quæ sub te uel causa grauis, uel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iustior, & mersum latebris educere uerum.
Quæ pietas? quantusq́; rigor? tranquillaq́; magni
Vis animi? nulloq́; leuis terrore moueri?
†quàm *Nec noua mirari facilis?* † *quæ docta facultas*
Ingenij linguæq́; modus? responsa uerentur
Legati, grauibusq́; latet sub moribus ætas.
†parua *Quantus in ore pater? radiat quàm* † *torua uoluptas*
Frontis, & augusti maiestas grata pudoris?

Iam

Iam patrias imples galeas, iam cornus auita
Tentatur, uibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaq́; uota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squameus, & rutilus cristis, & caßide maior?
Sic quum Threicia primum sudaret in hasta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem.
Quæ uires iaculis? uel quum Gortynia tendis
Spicula, quàm felix arcus, certiq́; petitor
Vulneris, & iussum mentiri nescius ictum?
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas
Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcher sudore palæstræ
Alcides pharetras, Dircæaq́; tela solebat
Prætentare feris, olim domitura gigantes,
Et pacem latura polo, semperq́; cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cœruleus tali prostratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura uolumina syluis.
Quum uectaris equo, simulacraq́; Martia ludis,
Quis molles † sinuare fugas, quis tendere contum †simulare
Acrior? aut subitos melior flexisse recursus?
Non te Massagetæ, non gens exercita campo
Thessala, non ipsi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, uix te suspensa sequuntur
Agmina, feruentesq́; tument post terga Dracones.

Vtq; tuis primum sonipes calcaribus arsit,
Ignescunt patulæ nares, non sentit arenas
Vngula, discussæq; iubæ sparguntur in armos,
Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemmæ.
Ipse labor, puluisq; decet, confusaq; motu
Cæsaries, uestis radiato murice solem
Combibit, ingesto crispatur purpura uento.
Si dominus legeretur equis, tua posceret ultro
Verbera Nereidum stabulis nutritus Arion:
Seruiretq; tuis contempto Castore frenis
Cyllarus, & flauum Xanthus spreuisset Achillem.
Ipse tibi famulas præberet Pegasus alas,
Portaretq; libens, melioraq; pondera passus
Bellerophonteas indignaretur habenas.
Quinetiam uelox Auroræ nuncius Aethon
Qui fugat hinnitu stellas, roseoq; domatur
Lucifero, quoties equitem te cernit ab astris
Inuidet, inq; tuis mauult spumare lupatis.
Nunc quoq; quos habitus, quātæ miracula pōpæ
Vidimus? Ausonio quum iam succinctus amictu
Per Ligurum populos solito conspectior ires?
Atq; inter niueas alte ueherere cohortes?
Obnixisq; simul pubes electa lacertis
† Mēphis *Sydereum gestaret onus? sic numina † nymphis*
In uulgus proferre solet, penetralibus exit
Effigies,

Effigies, breuis illa quidem: sed plurimus infra
Liniger, imposita suspirans ueste sacerdos
Testatur sudore deum: Nilotica sistris
Ripa sonat, uariosq; modos Aegyptia ducit
Tibia, submißis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat
Tibridis & Latij soboles: conuenit in unum
Quicquid in orbe fuit procerũ, quibus auctor hono
Vel tu uel genitor: numeroso consule cõsul (ris
Cingeris, & socios gaudes admittere patres.
Illustri te prole Tagus, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto stipauit Roma senatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea sedes,
Ornatuq; nouo grauior deus: asperat Indus
Velamenta lapis, preciosaq; fila Smaragdis
Ducta uirent: Amethystus inest, & fulgor Hiberus
Temperat arcanis Hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali suffecit gratia textu:
Auget acus meritum, picturatumq; metallis
Viuit opus, multaq; ornantur Iaspide uultus,
Et uarijs spirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitiosa colus? uel cuius pectinis arte
Traxerunt solidæ gemmarum stamina telæ?
Inuia quis calidi scrutatus stagna profundi
Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algæ

Germina flagrantes inter quæsiuit harenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sydonij rubriq; maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres subtegmina, pondus Hidaspes.
Hoc si Mæonias cinctu graderere per urbes,
†trāsferret *In te pampineos* †*proferret Lydia thyrsos,*
In te Nysa choros: dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent: irent blandæ sub uincula tigres.
Talis Erythræis intextus Nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caspia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circùm, crinemq; solutæ
Mænades astringunt hederis uictricibus Indos.
Ebrius hostili uelatur palmite Ganges.
Aspice mox lætum sonuit clamore tribunal,
Te fastos ineunte quater, solennia ludit
Omnia libertas, deductum uindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat securior ictu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem, rubuere genæ, tergoq; remouit
Verbera, promißi fælix iniuria uoti.
Prospera Romuleis sperantur tempora rebus
In nomen uentura tuum: præmissa futuris
Dant exempla fidem: quoties te cursibus æui
Præfecit, toties acceßit laurea patri.
† Grutūni *Ausi Danubium quondam transnare* † *Gothunni,*

In lintres fregere nemus, †tibi mille ruebant
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odotheus erat. tantæ conamina classis
Incipiens ætas, & primus concutit annus.
Submersæ sedere rates, fluitantia nunquam
Largius Arctoos pauere cadauera pisces.
Corporibus premitur Peuce: per quinq; recurrens
Ostia, barbaricos uix egerit unda cruores.
Confessusq; parens, Odothei regis opima
Rettulit, exuuiasq; tibi. ciuile secundis
Conficis auspicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata †Gothunnorum, debellatumq; tyrannum.
Ister sanguineos egit te consule fluctus.
Alpinos genitor rupit te consule montes.
Sed patrijs olim fueras successibus auctor,
Nunc eris ipse tuis. semper uenere triumphi
Cum trabeis, sequiturq; tuos uictoria fasces.
Sis precor assidue consul, Marijq; relinquas
Et senis Augusti numerum. Quæ gaudia mundi
Per tua lanugo quum serpere cœperit ora?
Quum tibi †prodiderit festas nox pronuba tedas?
Quæ tali donata toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti regina mariti?
Quænam tot diuis ueniet nurus? omnibus aruis
Et toto dotanda mari. quantusq; feretur
Idem per Zephyri metas Hymeneus, & Euri?
O mihi si liceat thalamis intendere carmen

†ter

†Grutunnorum

†protuleris

Connubiale tuis, si te iam dicere patrem
Tempus erit, quum tu trans Rheni cornua uictor
Arcadius, captæ spolijs Babylonis onustus
†meliore Cõmunem †maiore toga signabitis annum,
Crinitusq; tuo sudabit fasce Lyæus.
Vltima fraternas horrebunt Bactra secures.

CLAVD. IN QVARTVM CONSVLATVM HONORII FINIS.

CL. CLAVDIANI IN SEXTVM consulatum Honorij Augusti, PRAEFATIO.

OMnia quæ sensu uoluuntur uota diurno,
Pectore sopito reddit amica quies.
Venator defessa toro quum membra reponit,
Mens tamen ad syluas, & sua lustra redit.
Iudicibus lites, aurigæ somnia currus,
Vanaq; nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et uigil elapsas quærit auarus opes.
Blandaq; largitur frustra sitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte sopor.
Me quoq; Musarum studium sub nocte silenti
Artibus assuetis sollicitare solet.
Nanq; poli media stellantis in arce uidebar

Ante

Ante pedes summi carmina ferre Iouis.
Vtq; fauet somnus, plaudebant numina dictis,
Et circunfusi sacra corona chori.
Enceladus mihi carmen erat, uictusq; Thyphoeus:
Hũc premit Inarimes, hũc grauis Aetna domat.
Quàm lætus post bella Iouem susceperit æther,
Phlegrææ referens præmia militiæ.
Additur ecce fides, nec me mea lusit imago,
Irrita nec falsum somnia misit ebur.
En princeps, en orbis apex, æquatus olympo.
En quales memini turba uerenda deos.
Fingere nil maius potuit sopor, altaq; uati
Conuentum cœlo præbuit aula parem.

CL. CLAVDIANI
PANEGYRIS IN SEXTVM HONORII AVGVSTI CONSVLATVM.

VREA Fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum uouere ducum, non dignius unquam
Hæc dea pro meritis amplas sibi posceret ædes,
Quàm sua quũ pariter trabeis †repetatur & urbi †reparatur
Maiestas. nec enim campus solennis, & urna

Luditur in morem: species nec dissona cœtu,
Aut peregrina nitet simulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua palatia sumunt.
Et patrijs plebem castris sociante Quirino,
†sui *Mars Augusta*† *sibi renouat suffragia campi.*
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Tybris inaugurat annus?
Quanquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffensum dederint successibus omen,
Sintq; trophæa tuas semper comitata secures:
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Augusti geminato nomine felix.
Nanq; uelut stellas Babylonia cura salubres
Optima tunc spondet mortalibus ædere fata,
Cœlicolæ quum celsa tenent, summoq; feruntur
Cardine, nec radios humili statione recondunt:
Haud aliter Latiæ sublimis signifer aulæ,
†propria *Imperij sydus*† *prima cum sede locauit:*
Auget spes Italas, & certius omnia surgunt
Victrici concepta solo, quum pulcher Apollo
Lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras.
Nil tum Castaliæ riuis cõmunibus undæ,
Dissimiles, uili nec discrepat arbore laurus.
Antraq; mœsta silent, inconsultiq; recessus.
At si Phœbus adest, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe,
Tunc

Tunc syluæ, tunc antra loqui, tunc uiuere fontes,
Tunc sacer horror aquis, adytisq́; effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præsagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exultatq́; habitante deo, potioraq́; Delphis
Supplicibus late populis oracula pandit,
Atq; suas ad signa iubet reuirescere lauros.
Non aliũm certe decuit rectoribus orbis
Esse larem, nulloq́; magis se colle potestas
Aestimat, & summi sentit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia rostris,
Tot circùm delubra uidet, tantisq́; deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe gigantes,
Cælatasq́; fores, medijsq́; uolantia signa
Nubibus, & densum stipantibus æthera templis.
Aeraq́; uestitis numerosa puppe columnis
Consita: subnixasq́; iugis immanibus ædes,
Naturam cumulante manu, spolijsq́; micantes
Innumeros arcus: acies stupet igne metalli,
Et circunfuso trepidans obtunditur auro.
Agnoscis'ne tuos princeps uenerande penates?
Hæc sunt quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante †petis. nil optimus ille   †uias
Diuorum toto meruit felicius æuo,
Quàm quod Romuleis uictor sub mœnibus egit

Te conſorte dies, quum ſe melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectaq́; paſſus
Iurgia, patritiasq́; domos, priuataq́; paßim
Viſere, depoſito dignatus limina faſtu.
Publicus hinc ardeſcit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modeſtia culmen.
Teq́; rudem uitæ quamuis diademate necdum
Cingebare comas, ſocium ſumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruumq́; triumphis
†Imbuit †Induit, & magnis docuit præludere faſtis.
Te linguis uariæ gentes, mißiq́; rogatum
Fœdera, Perſarum proceres cum patre ſedentem
Hac quondam uidere domo, poſitaq́; tiara
Submiſere genu. te cum prælarga uocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra ſenatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc aſſueſceret hæres.
†conſerta Hinc tibi †concreta radice tenacius hæſit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectæq́; urbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor. nec te mutare reuerſum
Eualuit propria nutritor Boſphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dediſſet,

Diuitis

Diuitis Auroræ ſolium,ſortemq́; paratam,
Sponte remittebas fratri.regat ille uolentes
Aſſyrios:habeat Pharium cum Tigride Nilum.
Contingat mea Roma mihi.nec uota feſellit
Euentus.fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium,belloq́;ſequundo
Protinus Eoa uelox accitus ab aula
Suſcipis Heſperiam patrio bis Marte receptam.
Ipſa per Illyricas urbes oriente relicto
Ire Serena comes,nullo deterrita caſu
Materna te mente fouens,Latioq́; futurum
Rectorem,generumq́; ſibi.ſeniore ſupernas
Iam repetente plagas,illo ſub cardine rerum
Sedula ſeruatum per tot diſcrimina pignus
Reſtituit ſceptris patrui,caſtriſq́; mariti.
Certauit pietate domus,fideq́; reductum
Coniugis,officijs Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens,qui te ſecurus olympum
Succedente petit:quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuiſſe tuis.duo nanq; fuere
Europæ,Libyæq́; hoſtes.Maurifius Atlas
Gildonis furias,Alaricum barbara Peuce
Nutrierat,qui ſæpe tuum ſpreuere prophana
Mente patrem.Thracum †ueniens è finibus alter †uenientē
Hebri clauſit aquis,alter præcepta uocantis
Reſpuit,auxilijsq́; ad proxima bella †negatis, †rogatis

Abiurata palàm Libyæ possederat arua.
Quorũ nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natoq; ultore triumphat.
Ense Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mixtum pietate nefas, dubitandaq; cædis
Gloria maternæ, laudem cum crimine pensat.
Pauit Iulæos inuiso sanguine manes
Augustus, sed falsa pij præconia sumpsit,
†parentans *In luctum patriæ ciuili strage †parentis.*
At tibi causa patris rerum cõiuncta saluti
Bellorum duplicat lauros: ijsdemq; trophæis
Reddita libertas orbi, uindicta parenti.
Sed mihi iampridem captum Parnasia Maurum
Pierijs egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud socerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc sacra tui libet ædere Musis,
Grataq; patratis exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi
Concessaq; sibi (rerum sic ammonet usus)
Luce, tot amißis socijs, atq; omnibus unà
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. Qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, scelerumq; referta
Diuitijs, multasq; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq; triremem,
Dum

Dum prædam de more putat, uiduataq; cæsis
Remigibus, scißis uelorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis saucia fractis,
Ludibrium pelagi uento iactatur & unda,
Vastato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab urbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ uenientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausa putat sibi cuncta pauor, retroq; relictos
Quos modo terrebat rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum fortè domo, uitreisq; sub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus, imperium ne Ioui, legesq; placerent,
Et uitæ Romana quies, an iura perosus
Ad priscos pecudum damnaret secula ritus.
Talia dum secum mouet anxius, aduolat una
Naiadum resoluta comam, complexaq; patrem:
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus, exangues genitor mirabere uultus.
Percensere manum, tantaq; ex gente iuuabit
Relliquias numerasse breues. iam desine mœsta
Frõte quæri, nymphasq; choris iam redde † sorores. † Honoris
Dixerat. Ille caput placidis sublime fluentis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua uultu.

Non illi madidum uulgaris arundine crinem
Velat honos, rami caput umbrauere uirentes
Heliadum, totisq́; fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruq́; paterno
Intextus Phaëton glaucos incendit amictus,
†Fuluaq; †Fultaq́; sub gremio cælatis nobilis astris
Aethereum probat urna decus. nanq; omnia luctus
Argumenta sui Titan signauit olympo,
Mutatumq́; senem plumis, & fronde sorores,
Et fluuium, nati qui uulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, uestigia fratris
Germanæ seruant Hyades, Cigniq́; sodalis
Lacteus extentas aspergit circulus alas.
Stellifer Eridanus sinuatis fluctibus errans
Clara noti conuexa rigat, gladioq́; tremendum
Gurgite sydereo subterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu prospexit euntes
Deiecta ceruice Getas, tunc talia fatur:
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Consilijs? Italæ sic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tyberino gramine pascis,
Vt rebare tuum: Thuscis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Herebi dignißime pœnis.
Tu'ne gigantæis urbem tentare deorum
Aggressus furijs? nec te meus improbe saltem
Terruit exemplo Phaëton? qui fulmina præceps

In nostris efflauit aquis, dum flammea cœli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortaliq; diem sperat diffundere uultu.
Crede mihi simili bacchatur crimine quisquis
Aspirat Romæ spolijs, aut solis habenis.
Sic fatus Ligures Venetosq; erectior amnes
Magna uoce ciet: frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcher Ticinus, atq; Addua uisu
Cærulus, & uelox Athesis, tardusq; meatu
Mincius, inq; nouem consurgens ora Timauus.
Insultant omnes profugo, pacataq; lætum
Inuitant ad prata pecus, iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & rustica numina Faunos.
Tu quoq; non paruū Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Ausonijs, aut mœnia uindicis Astæ.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq; coactus
Extremo mutare parat præsentia casu,
Nil sibi periurum sensit prodesse furorem,
Conuerti nec fata loco, multisq; suorum
Diras pauit aues, inimicaq; corpora uoluens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico uiolato fœdere Martem
Omnibus arripuit uotis, ubi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat:
Iamq; opportunam motu † strepuisse rebelli † statuisse

Gaudet perfidiam, præbensq; exempla laboris
Sustinet accensos æstiuo puluere soles.
Ipse manu metuendus adest, inopinaq; cunctis
Instruit arma locis, & quâ uocat usus ab omni
Parte uenit: fesso si deficit agmine miles
Vtitur auxilijs, damni securus, & astu
Debilitat sæuum cognatis uiribus Istrum.
Et duplici lucro committens prælia, uertit
In se barbariem, nobis utrinq; cadentem.
Ipsum te caperet, letoq; Alarice dedisset,
Ni calor incauti male festinatus Alani
Dispositum turbasset opus. propè captus anhelum
Verbere cogis equum. nec te uitasse dolemus.
I potius gentis reliquum, tantisq; superstes
Danubij populis, & nostrum uiue trophæum.
Non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
Deijcit, occulto tentabat tramite montis,
Si quas per scopulos subitas exquirere posset
In Rhetos Gallosq; uias. sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
†numina Poßit?) & excubijs uigilantia †lumina regni:
Cuius consilium non unquam repperit hostis,
Nec potuit texisse suum. secreta Getarum
Nosse prior, celeriq; dolis occurrere sensu.
†confidit in uno Omnibus exclusus cœptis †consedit in imo
Colle tremens, frondesq; licet depastus amaras,
Arbore

Arboreo figat sonipes in cortice morsus,
Et tetris collecta cibis, anniq; uapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra superbus
Ingerat obsesso, captiuaq; pignora monstret:
Non tamen aut morbi † tabes, aut omne periclum †rabies
Docta subire fames, aut prædæ luctus ademptæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Vt male tentato toties se credere campo
Comminus auderet. nulla est uictoria maior,
Quàm quæ confessos animo quoq; subiugat hostes.
Iamq; frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decrescere castris,
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæq; palàm discedere turmæ:
Consequitur, uanoq; fremens clamore retentat,
Cumq; suis iam bella gerit: mox numina supplex
Cum precibus, fletuq; ciet, ueterumq; laborum
Admonet, & frustra iugulum parcentibus offert,
Defixoq; malis animo sua membra, suasq;
Cernit abire manus. Qualis Cybeleia quassans
Hyblæus procul æra senex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuere fauis, sonituq; exhaustus inani,
Raptas mellis opes, solitæq; oblita latebræ
Perfida deplorat uacuis examina ceris.
Ergo ubi præclusæ uoci laxata remisit

Frena dolor, notasq; oculis humentibus Alpes
Aspicit, & nimium diuersi stamine fati
Præsentes reditus, fortunatosq; reuoluit
Ingressus, solo peragens cum murmure bellum,
Protento leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens scopulos, nunc desolatus & expes
Debita pulsato reddit spectacula monti.
Tunc sic Ausonium respectans æthera fatur:
Heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
Augurijs calcata mihi, satiare nocentum
Cladibus, & tandem nostris inflectere pœnis.
En ego qui toto sublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exul,
Addictusq; reus flatu propiore sequentum
Terga premor. quæ prima miser, quæ funera dictis
Posteriora querar? nec me Pollentia tantum
Nec captæ cruciatis opes. hæc aspera fati
Sors tulerit, Martisq; uices: non funditus armis
Concideram, stipatus adhuc equitumq; cateruis
Integer, ad montes reliquo cum robore cessi,
Quos Apenninum perhibent: hunc esse ferebat
Incola, qui Siculum porrectus adusq; Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminumq; latus stringentia longe,
Vtraq; perpetuo discriminat æquora tractu.
†Hic †*Hunc ego continuum si per iuga tendere cursum,*
Vt

Vt prior iratæ fuerat sententia menti,
Iam desperata uoluissem luce, quid ultra?
Omnibus oppeterem fama meliore perustis.
Et certe moriens propius te Roma uiderem,
Ipsaq; per cultas segetes mors nostra sequuto
Victori damnosa foret. sed pignora nobis
Romanus charasq; nurus prædamq; tenebat.
Hoc magis exertum raperem succinctior agmen.
Heu quibus insidijs, qua me circundedit arte
Fatalis semper Stilico. dum parcere fingit
†Rettulit hostiles animos, bellumq; remenso †Rettudit
Eualuit transferre Pado. proh fœdera sæuo
Deteriora iugo. tunc uis extincta Getarum,
Tunc mihi tunc letum pepigi uiolentior armis
Omnibus, expugnat nostram clementia gentem.
Mars grauior sub pace latet, capiorq; uicißim
Fraudibus ipse meis. Quis iam solatia fesso
Consilium'ue ferat, socijs suspectior hoste?
Atq; utinam cunctos licuisset perdere bello.
Nam quisquis duro cecidit certamine, nunquam
Desinet esse meus. melius mucrone perirent,
Auferretq; mihi luctu leuiore sodales
Victa manus, quàm læsa fides. nullus'ne clientum
Permanet? infensi comites, odere propinqui.
Quid moror inuisam lucem? qua sede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæ'ue arua requiram?

P

In quibus haud unquam Stilico nimiumq; potenis
Italiæ nostras nomen circumsonat aures?
Hæc memorans instante fugam Stilicone tetendit,
Expertas horrens Aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & saucia liuidus ora
Luctus, & inferno stridentes agmine morbi.
Lustrandi mos — Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigroq; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda sacerdos,
Rore pio spargens: & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq; Iouē, Triuiamq; precatus,
Trans caput auersus manibus iaculatur in austrum
†nupturas — Secum †rapturas cantata piacula thedas.
Acrior interea uisendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & sæpe negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica uota
Consensu tradunt ataui caluisse per urbem,
Dacica bellipotens quum fregerit Vlpius arma,
Atq; indignantes in iura redegerit Arctos,
†fasces cinxere — Quum †cinxere faces Hypanim, mirataq; leges
Romanum stupuit Mæotica terra tribunal.
Non tantis patriæ studijs ad templa uocatus
Clemens Marce redis, quum gentibus undiq; cinctā
Exuit Hesperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducū, nam flammeus imber in hostem
†fumante — Decidit: hunc dorso trepidum †flammante ferebat

Ambustus

Ambustus sonipes, hic tabescente solutus
Subsedit galea, liquefactaq; fulgure cuspis
Canduit, & subitis fluxere uaporibus enses.
Tunc contenta polo mortalis nescia teli
Pugna fuit, Chaldæa mago seu carmina ritu
Armauere deos, seu, quod reor, omne tonantis
Obsequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoq; præsidium Latio non deesset olympi,
Deficeret si nostra manus. sed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps soceri sudore paratam,
Quam meruit uirtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties missi proceres, responsa morandi
Rettulerant, donec differri longius urbis
Communes non passa preces penetralibus altis
Prosilijt, uultuq; palàm confessa corusco
Impulit ipsa suis cunctantem Roma querelis,
Dissimulata diu tristes in amore repulsas.
Vestra parẽs Auguste queror: quonã usq; tenebit
Prælatus mea uota Ligur? uetitumq; propinqua
Luce frui, spatijs †decernens gaudia paruis †discernẽs
Torquebit Rubicon uicino nomine Tybrim?
Nónne semel spreuisse sat est? quum reddita bellis
Africa uenturi spe lusit principis urbem.
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Ast ego frenabam geminos, quibus altior ires

Luditur in morem: species nec dissona cœtu,
Aut peregrina nitet simulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua palatia sumunt.
Et patrijs plebem castris sociante Quirino,
†sui *Mars Augusta †sibi renouat suffragia campi.*
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Tybris inaugurat annus?
Quanquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffensum dederint successibus omen,
Sintq; trophæa tuas semper comitata secures:
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Augusti geminato nomine fœlix.
Nanq; uelut stellas Babylonia cura salubres
Optima tunc spondet mortalibus ædere fata,
Cœlicolæ quum celsa tenent, summoq; feruntur
Cardine, nec radios humili statione recondunt:
Haud aliter Latiæ sublimis signifer aulæ,
†propria *Imperij sydus †prima cum sede locauit:*
Auget spes Italas, & certius omnia surgunt
Victrici concepta solo, quum pulcher Apollo
Lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras.
Nil tum Castaliæ riuis cõmunibus undæ,
Dissimiles, uili nec discrepat arbore laurus.
Antraq; mœsta silent, inconsultiq; recessus.
At si Phœbus adest, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe,
Tunc

Tunc syluæ, tunc antra loqui, tunc uiuere fontes,
Tunc sacer horror aquis, adytisq; effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præsagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exultatq; habitante deo, potioraq; Delphis
Supplicibus late populis oracula pandit,
Atq; suas ad signa iubet reuirescere lauros.
Non alium certe decuit rectoribus orbis
Esse larem, nulloq; magis se colle potestas
Aestimat, & summi sentit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia rostris,
Tot circùm delubra uidet, tantisq; deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe gigantes,
Cælatasq; fores, medijsq; uolantia signa
Nubibus, & densum stipantibus æthera templis.
Aeraq; uestitis numerosa puppe columnis
Consita, subnixasq; iugis immanibus ædes,
Naturam cumulante manu, spolijsq; micantes
Innumeros arcus: acies stupet igne metalli,
Et circunfuso trepidans obtunditur auro.
Agnoscis'ne tuos princeps uenerande penates?
Hæc sunt quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante †petis. nil optimus ille Tuias
Diuorum toto meruit felicius æuo,
Quàm quod Romuleis uictor sub mœnibus egit

Te consorte dies, quum se melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectaq; passus
Iurgia, patritiasq; domos, priuataq; paßim
Visere, deposito dignatus limina fastu.
Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen.
Teq; rudem uitæ quamuis diademate necdum
Cingebare comas, socium sumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruumq; triumphis
†Imbuit †Induit, & magnis docuit præludere fastis.
Te linguis uariæ gentes, mißiq; rogatum
Fœdera, Persarum proceres cum patre sedentem
Hac quondam uidere domo, positaq; tiara
Submisere genu. te cum prælarga uocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra senatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc assuesceret hæres.
†conserta Hinc tibi†concreta radice tenacius hæsit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectæq; urbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor. nec te mutare reuersum
Eualuit propria nutritor Bosphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dedisset,

Diuitis

Diuitis Auroræ solium, sortemq́; paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille uolentes
Assyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum.
Contingat mea Roma mihi. nec uota fefellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, belloq́; sequundo
Protinus Eoa uelox accitus ab aula
Suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam.
Ipsa per Illyricas urbes oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita casu
Materna te mente fouens, Latioq́; futurum
Rectorem, generumq́; sibi. seniore supernas
Iam repetente plagas, illo sub cardine rerum
Sedula seruatum per tot discrimina pignus
Restituit sceptris patrui, castrisq́; mariti.
Certauit pietate domus, fideq́; reductum
Coniugis, officijs Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens, qui te securus olympum
Succedente petit: quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuisse tuis. duo nanq; fuere
Europæ, Libyæq́; hostes. Maurisius Atlas
Gildonis furias, Alaricum barbara Peuce
Nutrierat, qui sæpe tuum spreuere prophana
Mente patrem. Thracum †ueniens è finibus alter †ueniente
Hebri clausit aquis, alter præcepta uocantis
Respuit, auxilijsq́; ad proxima bella †negatis, †rogatis

Abiurata palàm Libyæ possederat arua.
Quorũ nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natoq; ultore triumphat.
Ense Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mixtum pietate nefas, dubitandaq; cædis
Gloria maternæ, laudem cum crimine pensat.
Pauit Iulæos inuiso sanguine manes
Augustus, sed falsa pij præconia sumpsit,
†parentans In luctum patriæ ciuili strage †parentis.
At tibi causa patris rerum cõiuncta saluti
Bellorum duplicat lauros: ijsdemq; trophæis
Reddita libertas orbi, uindicta parenti.
Sed mihi iampridem captum Parnasia Maurum
Pierijs egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud socerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc sacra tui libet ædere Musis,
Grataq; patratis exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi
Concessaq; sibi (rerum sic ammonet usus)
Luce, tot amißis socijs, atq; omnibus unà
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. Qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, scelerumq; referta
Diuitijs, multasq; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq; triremem,
Dum

Dum prædam de more putat, uiduataq; cæsis
Remigibus, scißis uelorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis saucia fractis,
Ludibrium pelagi uento iactatur & unda,
Vastato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab urbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ uenientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausa putat sibi cuncta pauor, retroq; relictos
Quos modo terrebat rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum fortè domo, uitreisq; sub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus, imperium'ne Ioui, legesq; placerent,
Et uitæ Romana quies, an iura perosus
Ad priscos pecudum damnaret secula ritus.
Talia dum secum mouet anxius, aduolat una
Naiadum resoluta comam, complexaq; patrem:
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus, exangues genitor mirabere uultus.
Percensere manum, tantaq; ex gente iuuabit
Relliquias numerasse breues. iam desine mœsta
Frõte quæri, nymphasq; choris iam redde † sorores. † Honoris
Dixerat. Ille caput placidis sublime fluentis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua uultu.

Non illi madidum uulgaris arundine crinem
Velat honos, rami caput umbrauere uirentes
Heliadum, totisq; fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruq; paterno
Intextus Phaëton glaucos incendit amictus,
†Fuluaq; †*Fultaq; sub gremio cælatis nobilis astris*
Aethereum probat urna decus. nanq; omnia luctus
Argumenta sui Titan signauit olympo,
Mutatumq; senem plumis, & fronde sorores,
Et fluuium, nati qui uulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, uestigia fratris
Germanæ seruant Hyades, Cigniq; sodalis
Lacteus extentas aspergit circulus alas.
Stellifer Eridanus sinuatis fluctibus errans
Clara noti conuexa rigat, gladioq; tremendum
Gurgite sydereo subterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu prospexit euntes
Deiecta ceruice Getas, tunc talia fatur:
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Consilijs? Italæ sic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tyberino gramine pascis,
Vt rebare tuum: Thuscis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Herebi dignißime pœnis.
Tu'ne gigantæis urbem tentare deorum
Aggressus furijs? nec te meus improbe saltem
Terruit exemplo Phaëton? qui fulmina præceps

In nostris efflauit aquis, dum flammea cœli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortaliq; diem sperat diffundere uultu.
Crede mihi simili bacchatur crimine quisquis
Aspirat Romæ spolijs, aut solis habenis.
Sic fatus Ligures Venetosq; erectior amnes
Magna uoce ciet: frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcher Ticinus, atq; Addua uisu
Cærulus, & uelox Athesis, tardusq; meatu
Mincius, inq; nouem consurgens ora Timauus.
Insultant omnes profugo, pacataq; lætum
Inuitant ad prata pecus, iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & rustica numina Faunos.
Tu quoq; non paruũ Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Ausonijs, aut mœnia uindicis Astæ.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq; coactus
Extremo mutare parat præsentia casu,
Nil sibi periurum sensit prodesse furorem,
Conuerti nec fata loco, multisq; suorum
Diras pauit aues, inimicaq; corpora uoluens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico uiolato fœdere Martem
Omnibus arripuit uotis, ubi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat:
Iamq; opportunam motu † strepuisse rebelli † statuisse

Gaudet perfidiam, præbensq; exempla laboris
Sustinet accensos æstiuo puluere soles.
Ipse manu metuendus adest, inopinaq; cunctis
Instruit arma locis, & quâ uocat usus ab omni
Parte uenit: fesso si deficit agmine miles
Vtitur auxilijs, damni securus, & astu
Debilitat sæuum cognatis uiribus Istrum.
Et duplici lucro committens prælia, uertit
In se barbariem, nobis utrinq; cadentem.
Ipsum te caperet, letoq; Alarice dedisset,
Ni calor incauti male festinatus Alani
Dispositum turbasset opus. propè captus anhelum
Verbere cogis equum. nec te uitasse dolemus.
I potius gentis reliquum, tantisq; superstes
Danubij populis, & nostrum uiue trophæum.
Non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
Deijcit, occulto tentabat tramite montis,
Si quas per scopulos subitas exquirere posset
In Rhetos Gallosq; uias. sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
†numina Possit?) & excubijs uigilantia †lumina regni:
Cuius consilium non unquam repperit hostis,
Nec potuit texisse suum. secreta Getarum
Nosse prior, celeriq; dolis occurrere sensu.
†confidit in uno Omnibus exclusus cœptis †consedit in imo
Colle tremens, frondesq; licet depastus amaras,
Arbore

Arboreo figat sonipes in cortice morsus,
Et tetris collecta cibis, anniq; uapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra superbus
Ingerat obsesso, captiuaq; pignora monstret:
Non tamen aut morbi † tabes, aut omne periclum †trables
Docta subire fames, aut prædæ luctus ademptæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Vt male tentato toties se credere campo
Comminus auderet. nulla est uictoria maior,
Quàm quæ confessos animo quoq; subiugat hostes.
Iamq; frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq; dies numerus decrescere castris,
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæq; palàm discedere turmæ:
Consequitur, uanoq; fremens clamore retentat,
Cumq; suis iam bella gerit: mox numina supplex
Cum precibus, fletuq; ciet, ueterumq; laborum
Admonet, & frustra iugulum parcentibus offert,
Defixoq; malis animo sua membra, suasq;
Cernit abire manus. Qualis Cybeleia quassans
Hyblæus procul æra senex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuere fauis, sonituq; exhaustus inani,
Raptas mellis opes, solitæq; oblita latebræ
Perfida deplorat uacuis examina ceris.
Ergo ubi præclusæ uoci laxata remisit

Frena dolor, notasq; oculis humentibus Alpes
Aspicit, & nimium diuersi stamine fati
Praesentes reditus, fortunatosq; reuoluit
Ingressus, solo peragens cum murmure bellum,
Protento leuiter frangebat moenia conto,
Irridens scopulos, nunc desolatus & expes
Debita pulsato reddit spectacula monti.
Tunc sic Ausonium respectans aethera fatur:
Heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
Augurijs calcata mihi, satiare nocentum
Cladibus, & tandem nostris inflectere poenis.
En ego qui toto sublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exul,
Addictusq; reus flatu propiore sequentum
Terga premor. quae prima miser, quae funera dictis
Posteriora quaerar? nec me Pollentia tantum
Nec captae cruciatis opes. haec aspera fati
Sors tulerit, Martisq; uices: non funditus armis
Concideram, stipatus adhuc equitumq; cateruis
Integer, ad montes reliquo cum robore cessi,
Quos Apenninum perhibent: hunc esse ferebat
Incola, qui Siculum porrectus adusq; Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiae, geminumq; latus stringentia longe,
Vtraq; perpetuo discriminat aequora tractu.
†Hic †Hunc ego continuum si per iuga tendere cursum,

Vt prior iratæ fuerat sententia menti,
Iam desperata uoluissem luce, quid ultra?
Omnibus oppeterem fama meliore perustis.
Et certe moriens propius te Roma uiderem,
Ipsaq́; per cultas segetes mors nostra sequuto
Victori damnosa foret. sed pignora nobis
Romanus charasq́; nurus prædamq́; tenebat.
Hoc magis exertum raperem succinctior agmen.
Heu quibus insidijs, qua me circundedit arte
Fatalis semper Stilico. dum parcere fingit
†Rettulit hostiles animos, bellumq́; remenso †Rettudit
Eualuit transferre Pado. proh fœdera sæuo
Deteriora iugo. tunc uis extincta Getarum,
Tunc mihi tunc letum pepigi uiolentior armis
Omnibus, expugnat nostram clementia gentem.
Mars grauior sub pace latet, capiorq́; uicißim
Fraudibus ipse meis. Quis iam solatia fesso
Consilium'ue ferat, socijs suspectior hoste?
Atq; utinam cunctos licuisset perdere bello.
Nam quisquis duro cecidit certamine, nunquam
Desinet esse meus. melius mucrone perirent,
Auferretq́; mihi luctu leuiore sodales
Victa manus, quàm læsa fides. nullus'ne clientum
Permanet? infensi comites, odere propinqui.
Quid moror inuisam lucem? qua sede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæ'ue arua requiram?

In quibus haud unquam Stilico nimiumq; potenis
Italiæ nostras nomen circumsonat aures?
Hæc memorans instante fugam Stilicone tetendit,
Expertas horrens Aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & saucia liuidus ora
Luctus, & inferno stridentes agmine morbi.
Lustrandi mos — Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigroq; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda sacerdos,
Rore pio spargens: & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq; Iouẽ, Triuiamq; precatus,
Trans caput auersus manibus iaculatur in austrum
†nupturas — Secum †rapturas cantata piacula thedas.
Acrior interea uisendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & sæpe negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica uota
Consensu tradunt ataui caluisse per urbem,
Dacica bellipotens quum fregerit Vlpius arma,
Atq; indignantes in iura redegerit Arctos,
†fasces cinxere — Quum †cinxere faces Hypanim, mirataq; leges
Romanum stupuit Mæotica terra tribunal.
Non tantis patriæ studijs ad templa uocatus
Clemens Marce redis, quum gentibus undiq; cinctã
Exuit Hesperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducũ, nam flammeus imber in hostem
†fumante — Decidit: hunc dorso trepidum †flammante ferebat

Ambustus

Ambustus sonipes, hic tabescente solutus
Subsedit galea, liquefactaq; fulgure cuspis
Canduit, & subitis fluxere uaporibus enses.
Tunc contenta polo mortalis nescia teli
Pugna fuit, Chaldæa mago seu carmina ritu
Armauere deos, seu, quod reor, omne tonantis
Obsequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoq; præsidium Latio non deesset olympi,
Deficeret si nostra manus. sed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps soceri sudore paratam,
Quam meruit uirtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties missi proceres, responsa morandi
Rettulerant, donec differri longius urbis
Communes non passa preces penetralibus altis
Prosiliit, uultuq; palàm confessa corusco
Impulit ipsa suis cunctantem Roma querelis,
Dissimulata diu tristes in amore repulsas.
Vestra parēs Auguste queror: quonā usq; tenebit
Prælatus mea uota Ligur? uetitumq; propinqua
Luce frui, spatiis †decernens gaudia paruis †discernēs
Torquebit Rubicon uicino nomine Tybrim?
Nónne semel spreuisse sat est? quum reddita bellis
Africa uenturi spe lusit principis urbem.
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Ast ego frenabam geminos, quibus altior ires

Electi candoris equos: & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
†ferebam Ingrederere toga, pugnæ monumenta †dicabam
Defensam titulo Libyam, testata perenni.
Iamq; parabantur pompæ simulacra futuræ
Tarpeio spectanda Ioui, cælata metallo
Claßis, ut auratos sulcáret remige fluctus,
Vt Maßila tuos anteirent oppida currus,
Palladiaq; comas innexus arundine Triton
Edomitis ueheretur equis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipse Iugurthinam subiturus carcere pœnam,
Præberet fera colla iugo, ui captus & armis,
Nec Bocchi Syllæ'ue dolis, sed prima remitto.
Nunc præsens etiam Getici me laurea belli
Declinare potest? sedes'ne capacior ulla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
†tuis Conueniunt, meritisq; †suis obnoxia uirtus,
Quod seruauit amat. iam flauescentia centum
Meßibus æstiuæ detondent Gargara falces:
Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos
Circunflexa rapit centenus secula consul.
His annis qui lustra mihi bisdena recensent,
Nostra ter Augustos intra pomeria uidi,
Temporibus uarijs: eadem sed causa trophæi
Ciuilis dißensus erat: uenere superbi

scilicet

Scilicet ut Latio resperſos ſanguine currus
Aſpicerem. quiſquam'ne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
Sed nobis periere tamen. quum Gallica uulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharſalica Cæſar.
Nanq; inter ſocias acies, cognataq; ſigna,
Vt uinci miſerum, nunquam uiciſſe decorum.
Reſtituat priſcum per te iam gloria morem
Verior, & fructum ſynceræ laudis ab hoſte
Deſuetum iam redde mihi, ſumptisq; furoris
Externi ſpolijs ſontes abſolue triumphos.
Quem precor ad finem laribus ſeiuncta poteſtas
Exulat? imperiumq; ſuis à ſedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen
Neglecto ſqualent ſenio? nec creditur orbis
†Illic poſſe regi? medium non deſerit unquam †Illinc
Cœli Phœbus iter, radijs tamen omnia luſtrat.
Segnius an ueteres Iſtrum, Rhenumq; tenebant?
Qui noſtram coluere domum: leuius'ne timebant
Tigris, & Euphrates, quũ fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacemq; mea ſperaret ab arce?
Hic illi manſere uiri, quos mutua uirtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans:
Iudicio pulchram ſeriem, non ſanguine duxit.
Hic proles atauum deducens Helia Neruam,
Tranquilliq; pij, bellatoresq; Seueri.

†Hoc †*Hic ciuis dignare forum, conspectaq; dudum*
Ora refer pompam recolens sub mente priorem,
Quem tenero patris comitem susceperat æuo,
Nunc duce cum socero iuuenem te Tybris adoret.
Orantem medio princeps sermone refouit.
Nunquam aliquid frustra per me uoluisse dolebis
O dea, nec legum fas est occurrere matri.
Sed nec post Libyam, (falsis ne perge querelis
Incusare tuos) patriæ mandata uocantis
Spreuimus: aduectæ misso Stilicone curules,
Vt nostras tibi Roma uices pro principe consul
Impleret, generoq; socer: uidistis in illo
Me quoq;, sic credit pietas: nec sanguine solo,
Sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidem centũ nequeã perstringere linguis,
Quæ pro me mundoq; gerit: sed ab omnibus unum.
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum nostris oculis, & cuius agendi
Spectator uel causa fuit. populator Achiuæ,
Bistoniæq; plagæ, crebris successibus amens,
Et ruptas animis spirans immanibus Alpes,
Iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris,
Tutior auxilio brumæ, quod gentibus illis
Frigore consuetis fauet inclementia cœli,
Meq; minabatur calcato obsidere uallo,
Spem uano terrore fouens, si forte remotis
Præsidijs

Præsidijs urgente metu, qua uellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit ullus,
Et duce uenturo fretum, memoremq; tuorum
Roma ducū, quibus haud unquā uel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit dispendia famæ.
Mox & per Latium stellarum more uidebam
Barbaricos ardere focos, iam claßica primos
Excierant uigiles, gelida cum pulcher ab Arcto
Aduentat Stilico: medius sed clauserat hostis
Inter me & socerum, pontemq; uiamq; tenebat
Addua, quo scissas spumosior incitat undas.
Quid faceret? differret iter? discrimina nullas
Nostra dabant adeunda moras. perrūperet agmē?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retro
Dum nobis properat succurrere, liquerat arma
Extera, uel nostras acies. hæc ille loquutus
Ancipiti, longum socias, tardumq; putauit
Expectasse manus, & nostra pericula tendit
Posthabitis pulsare suis, mediumq; per hostem
Flammatus uirtute pia, propriæq; salutis
Immemor, & stricto prosternens obuia ferro,
Barbara fulmineo secuit tentoria cursu.
Nunc mihi Tydiden attollant carmina uatum,
Quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio dapibusq; simul, religataq; somno
Thracia sopiti penetrauerit agmina Rhœsi,

Graiaq́; retulerit captos ad castra iugales.
Quorum (si qua fides augentibus omnia Musis)
Impetus excesßit Zephyros, candorq́; pruinas.
Ecce uirum, taciti nulla qui fraude soporis
Ense palàm sibi pandit iter, remeatq́; cruentus,
Et Diomedæis tantum præclarior ausis,
Quantum lux tenebris, manifestaq́; prælia furtis.
Adde quod & ripis steterat munitior hostis,
Et cui non uigilem fas est componere Rhœsum,
Traxerat hic Thracum domitor. nõ tela retardãt,
Obice non hæsit fluuij. Sic ille minacem
Tyrrhenam labente manum pro ponte repellens
Traiecit clypeo Tybrim, quo texerat urbem
Tarquinio mirante Cocles, medijsq́; superbus
Porsennam respexit aquis. celer Addua nostro
Sulcatur socero, sed cum transnaret Hetruscis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
Exere nunc doctos tantæ certamine laudis
Roma choros, & quanta tuis facundia pollet
Ingenijs, nostrum digno sonet ore parentem.
Dixit, & antiquæ muros egressa Rauennæ
Signa mouet: iamq́; ora Padi, portusq́; relinquit
Flumineos, certis ubi legibus aduena Nereus
Aestuat, & pronas puppes nunc amne secundo
Nunc redeunte uehit, nudataq́; littora fluctus
Deserit: oceani lunaribus æmula damnis.

Lætior

Lætior hinc fano recipit fortuna uetusto,
Despiciturq; uagus prærupta ualle Metaurus,
Qua mons arte patens uiuo se perforat arcu,
Admisitq; uiam sectæ per uiscera rupis,
Exuperans delubra Iouis, saxoq; minantes
Apenninigenis cultas pastoribus aras.
Quin & Clitumni sacras uictoribus undas,
Candida quæ Latijs præbent armenta triumphis,
Visere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt, tacito passu quem si quis adiret,
Lentus erat: si uoce gradum maiore citasset,
Commixtis feruebat aquis. cumq; omnibus una
Sit natura uadis, similes ut corporis umbras
Ostendant, hæc sola nouam iactantia sortem,
Humanos properant imitari flumina mores.
Celsa dehinc patulũ prospectans Narnia campum
Regali calcatur equo: rariq; coloris
Non procul amnis abest urbi, qui nominis auctor
Ilice sub densa syluis arctatur opacis.
Inter utrunq; iugum tortis anfractibus albet.
Inde salutato libatis Tybride lymphis,
Excipiunt arcus, operosaq; semita uastis
Molibus, & quicquid tantæ præmittitur urbi.
Ac uelut officijs trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater solertior ornat
Adueniente proco, uestesq; & cingula comit

Sæpe manu, uiridiq; angustat iaspide pectus,
Substringitq; comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures:
Sic oculis placitura tuis, insignior auctis
Collibus, & nota maior se Roma uidendam
Obtulit. addebant pulchrum noua mœnia uultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Profecitq; opifex decori timor, & uice mira,
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cinctosq; coëgit
Septem continuo montes iuuenescere muro.
Ipse fauens uotis, solitoq; decentior aër,
Quamuis aßiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & solis radijs detersa remouit
Nubila. nam pluuijs ideo turbauerat omnes
Antè dies, lunamq; rudem madefecerat Auster,
Vt tibi seruatum scirent conuexa serenum.
Omne, Palatino qua pons à colle recedit
Miluius, & quantum licuit consurgere tectis,
Vna replet turbæ facies: undare uideres
Ima uiris, altas effulgere matribus ædes.
Exultant iuuenes æquæui principis annis,
Temnunt prisca senes, & in hunc sibi prospera fata
Gratantur durasse diem, moderataq; laudant
Tempora, quod clemens aditu, quo tempore solus
Romanos uetuit currum præcedere patres.

Quum tamen Eucherius, cui regius undiq; sanguis,
Atq; Augusta soror, fratri præberet ouanti
Militis officium, sic illum dura parentis
Instituit pietas, in se, uel pignora parci.
Quiq; neget nato, procerum quod præstet honori.
Hoc sibi cura senum, maturaq; comprobat ætas,
Idq; inter ueteris speciem, præsentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos uenisse priores,
Conspicuas cum flore genas, diademate crinem
Membraq; gemmato trabeæ uiridantia cinctu,
Et fortes humeros & certatura Lyæo
Inter Erythræos surgentia colla Smaragdos.
Mirari sine fine nurus, ignaraq; uirgo,
Cui simplex calet ore pudor, per singula cernens
Nutricem consultat anum, quid fixa draconum
Ora uelint, uentis fluitent, an uera minentur
Sibila, suspensum rapturi faucibus hostem.
Vt calibe indutos equites, & in ære latentes
Vidit cornipedes, quanam de gente rogabat
Ferrati uenere uiri? quæ terra metallo
Nascentes informat equos? num Lemnius auctor
Addidit hinnitum ferro, simulacraq; bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monstrat,
Quod picturatas galeæ Iunonia cristas,
Ornet auis, uel quod rigidos uibrata per armos
Rubra sub aurato crispentur serica dorso.

Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Persoluit Stilico, curru quum uectus eodem
Vrbe triumphantem generum florente iuuenta
Conspiceres, illumq; diem sub corde referres,
Quo tibi confusa dubijs formidine rebus
Infantem genitor moriens commisit alendum.
Virtutes uariæ fructus sensere receptos:
Depositum seruasse fides, constantia paruum
Præfecisse orbi, pietas fouisse propinquum.
Hic est ille puer, qui nunc ad rostra Quirites
Euocat, & solio fultus genitoris eburno,
Gestarum patribus causas ex ordine rerum,
Euentusq; refert: ueterumq; exempla sequutus,
Digerit imperij sub iudice facta senatu.
Nil cumulat, uerbisq; nihil fiducia celat.
Fucati sermonis opem, mens conscia laudis
Abnuit: agnoscunt proceres, habituq; Gabino
Principis, & ducibus circùm stipata togatis
Iure paludatæ iam curia militat aulæ.
†Tales Affuit ipsa suis †talis uictoria templis
Romanæ tutela togæ, quæ diuite penna
Patritij reuerenda fouet sacraria cœtus.
Castrorumq; eadem comes indefessa tuorum,
Nunc tandem fruitur uotis, atq; omne futurum
Te Romæ, seseq; tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patrijs laribus uia nomine uero

Sacra

Sacra refert: flagrat studijs concordia uulgi,
Quam non illecebris dispersi colligis auri,
Nec tibi uenales captant æraria plausus
Corruptura fidem. meritis offertur inemptus
Pura mente fauor. nam munere charior omni
Adstringit sua quenq; salus. procul ambitus errat.
Non quærit precium, uitam qui debet amori.
O quantum populo secreti numinis addit
Imperij præsens species, quantamq́; rependit
Maiestas alterna uicem, quum regia, circi,
Connexum gradibus ueneratur purpura uulgus:
Consensuq́; cauæ sublatus in æthera uallis
Plebis adoratæ reboat fragor, unaq́; totis
Intonat Augustum septenis arcibus Echo.
Nec solis hic cursus equis: assueta quadrigis
Cingunt arua tigres, subitæq́; aspectus harenæ
Diffudit Libycos aliena ualle cruores.
Hic & belligeros exercuit area lusus.
Armatos hic sæpe choros, certaq́; uagandi
Textas lege fugas, inconfusosq́; recursus,
Et pulchras errorum artes, iocundaq́; Martis
Cernimus, insonuit quum uerbere signa magister,
Mutatos edunt pariter tunc pectora motus.
In latus illisis clypeis, aut rursus in altum
Vibratis, graue parma sonat, mucronis acutum
Murmur, & umbonum pulsu modulante resultans,

Ferreus alterno concentus clauditur ense.
Vnà omnis submissa phalanx, tantæq; salutant
Te princeps galeæ: partitis inde cateruis
In uarios docto discurritur ordine gyros,
Quos neq; semiferi Gortinia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro uincant Mæandria flexu,
Discreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuisq; immoto cardine claustris
Ianus bella premens, læta sub imagine pugnæ
Armorum innocuos paci largitur honores.
Iamq; nouum fastis aperit felicibus annum
Ore coronatus gemino iam Tybris, in uno
Et Bruti cernit trabeas, & sceptra Quirini.
Consule lætatur post plurima secula uiso
Pallantæus apex, agnoscunt rostra curules
Auditas quondam proauis, desuetaq; cingit
Regius auratis fora fascibus Vlpia lictor,
Et sextas Getica præuelans fronde secures
Colla triumphati proculcat Honorius Istri.
Exeat in populos cunctis illustrior annus
Natus fonte suo; quem non aliena per arua
Induit hospes honor, cuius cunabula fouit
Curia, quem primi tandem uidere Quirites,
Quem domitis auspex peperit uictoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus anni,
Et quos armipotens genitor, regesq; priores
Diuersis

Diuersis gessere locis, ceu numen adorent.
Hunc & quinq; tui, uel quos habiturus in urbe,
Post alios Auguste colant: licet unus in omnes
Consul eas, magno sextus tamen iste superbit
Nomine, præteritis melior uenientibus auctor.

CLAVD. DE SEXTO CONSVLATV HONORII FINIS.

CL. CLAVDIANI PROLOGVS in panegyrim Manlij Theodori Consulis.

AVdebis ne precor doctæ subiecta cateruæ
Inter tot proceres nostra Thalia loqui?
Nec te fama uetat, uero quàm celsius actam,
Vel seruasse labor, uel minuisse pudor.
An tibi continuis creuit fiducia castris?
Totaq; iam uatis pectora miles habet?
Culmina Romani, maiestatemq; Senatus,
Et quibus exultat Gallia cerne uiros.
Omnibus audimur terris, mundiq; per aures
Ibimus, ab nimius Consulis urget amor.
Iuppiter (ut perhibent) spatium quum discere uellet
Naturæ, regni nescius ipse sui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois occiduisq; plagis.

Parnaſus geminos fertur iunxiſſe uolatus.
Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoſcere curat,
Certius in nobis æſtimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem,
Hoc uideo cœtu quicquid ubiq; micat.

CL. CLAVDIANI IN CONSVLATVM MANLII THEODORI PANEGYRIS.

IPSA quidem uirtus precium ſibi, ſolaq; late
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis
Erigitur, plauſu'ue petit clareſcere uulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animoſa ſuis, immotaq; cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.
Attamen inuitam blande ueſtigat, & ultro
Ambit honor, docuit toties à rure profectus
Lictor, & in medijs conſul quæſitus aratris.
Te quoq; naturæ ſacris, mundiq; uacantem,
Emeritum pridem, deſudatisq; remotum
Iudicijs, eadem rurſus complexa poteſtas

Euehit,

Euehit, & reducem notis imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum
Quo uirtus animo crescat, uel splendor honore.
Culmen utrunq; tenes. talem te protinus anni
Formauere rudes, & dignum uita curuli
Traxit iter, primæq; senes cessere iuuentæ.
Iam tunc canicies animi, iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas sermo qui duceret aures.
Mox undare foro uictrix opulentia linguæ,
Tutariq; reos. ipsa hæc amplissima sedes
Orantem stupuit, bis laudatura regentem.
Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat: longi sed pignus amoris
Exiguæ peperere moræ, populumq; clientem
Publica † mansuris testantur uocibus æra. †mansuetis
Inde tibi Macedûm tellus, & condita Pellæ
Mœnia, quæ famulus quondam ditauit Hidaspes.
Tantaq; cõmissæ reuocasti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit quum regia Pori.
Sed non ulterius te præbuit urbibus aula,
Maluit esse suum. terris edicta daturus,
Supplicibus responsa uenis: oracula regis
Eloquio creuere tuo, nec dignius unquam
Maiestas meminit sese Romana loquutam.
Hinc sacræ mandantur opes, orbisq; tributa

Possessi quicquid fluuijs euoluitur auri,
Quicquid luce procul uenas rimata sequaces
Abdita pallentis fodit solertia Beßi.
Ac uelut exertus lentandis nauita tonsis
Præficitur lateri custos, hinc ardua proræ
Temperat, & fluctus tempestatesq; futuras
Edocet, aßiduo cum Dorida uicerit usu.
Iam clauum, totamq; subit torquere carinam.
Sic quum clara diu rerum documenta dedisses,
Non te parte sui, sed in omni corpore sumpsit
Imperium, cunctaq; dedit tellure regendos
Rectores: Hispana tibi, Germanaq; Tethys
Paruit, & nostro diducta Britannia mundo,
Diuersoq; tuas coluerunt gurgite uoces,
Lentus Arar, Rhodanusq; celer, & diues Iberus.
O quoties doluit Rhenus, quà barbarus ibat,
Quod te non geminis frueretur iudice ripis.
Vnius sit cura uiri, quodcunq; rubescit
Occasu, quodcunq; dies deuexior ambit.
Tam celer aßiduos expleuit cursus honores.
Vna potestatum spacijs interfuit ætas,
Totq; gradus fati iuuenilibus intulit annis.
Postquam parta quies, & summũ nacta cacumẽ
Iam secura petit priuatum gloria portum,
† studijq; Ingenij redeunt fructus, †alijq; labores,
Et uitæ pars nulla perit: quodcunq; recedit
Litibus,

Litibus, incumbit studijs, animusq; uicißim
Aut curam imponit populis, aut ocia Musis.
Omnia Cecropiæ relegis secreta senectæ,
Discutiens quid quisq; nouum mandauerit æuo,
Quantaq; diuersæ producant agmina sectæ.
Nanq; alijs princeps rerum disponitur aër,
Hic confidit aquis, hic procreat omnia flammis,
Alter in Aetnæas casurus sponte fauillas
Dispergit, reuocatq; deum, rursusq; receptis
Nectit amicitijs quicquid discordia soluit.
Corporis hic damnat sensus, uerumq; uideri
Pernegat: hic semper lapsuræ pondera terræ,
Conatur rapido cœli fulcire rotatu,
Accenditq; diem prærupti turbine saxi.
Ille ferox, unoq; tegi non passus olympo,
Immensum per inane uolat, finemq; perosus,
Parturit innumeros angusto pectore mundos.
Hi uaga collidunt cæcis primordia plagis.
Numina constituunt alij, casusq; relegant.
Graiorum obscuras Romanis floribus artes
Irradias, uicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno uerum contexere nodo.
Quicquid Socratico manauit ab ordine, quicquid
Docta Cleantææ sonuerunt atria turbæ,
Inuentum quodcunq; tuo Chrysipe recessu,
Quicquid Democritus risit, dixitq; tacendo

Pythagoras,uno se pectore cuncta uetustas
Condidit,& maior collectis uiribus exit.
Ornantur ueteres,& nobiliore magistro
In Latium spretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propius discat quo fine beatum
Dirigitur,quæ norma boni,quis limes honesti,
Quænam membra sui uirtus diuisa domandis
Obiectet uitijs,quæ pars iniusta recidat,
Quæ uincat ratione metus,quæ frenet amores.
At quoties elementa doces,semperq; fluentis
Materiæ causas,quæ uis animauerit astra,
Impleritq; choros,quo uiuat machina motu,
Sydera cur septem retro nitantur in ortus
Obluctata polo:uarijsq; meatibus idem
Arbiter,an geminæ conuertant æthera mentes:
Sit'ne color proprius rerum,lucisq; repulsu
Eludant aciem:tumidos quæ luna recursus
Nutriat oceani,quo fracta tonitrua uento,
Quis trahat imbriferas nubes,quo saxa creentur
†flabra Grandinis,unde rigor niuibus, quæ†flagra per au-
Excutiant rutilos tractus,aut fulmina uelox (ras
Torqueat,aut tristem figat crinita cometen.
Iam tibi cōpositā fundauerat anchora puppim,
Telluris iam certus eras,facunda placebant
Ocia,nascentes ibant in secula libri:
Quum subitò liquida cessantem uidit ab æthra
Iustitia,

Iustitia, & tanto uiduatas iudice leges:
Continuò frontem limbo uelata pudicam,
Deserit autumni portas, quà uergit in Austrum
Signifer, & noctis reparant dispendia Chelæ.
Pax auibus, quacunq; uolat, rabiemq; frementes
Deposuere feræ, lætatur terra reuerso
Numine, quod prisci post tempora perdidit auri.
Illa per occultum Ligurum se mœnibus infert,
Et castos leuibus †plaustris ingressa penates, †plantis
Inuenit æthereos signantem in puluere cursus,
Quos pia sollicito deprehendit pollice Memphis:
Quæ moueant momenta polũ, quàm certus in astris
Error, quis tenebras solis, causisq; meantem
Defectum uideat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluso pallentem fratre relinquat.
Vt procul aspexit fulgentia uirginis ora,
Cognouitq; deam, uultus ueneratur amicos,
Occurrit, scriptæq; notas confundit harenæ.
Tunc sic diua prior: Manli syncera bonorum
Congeries, in quo ueteris uestigia recti,
Et ductos uideo mores meliore metallo:
Iam satis indultum studijs, Musæq; tot annos
Erripuere mihi, pridem te iura reposcunt.
Aggredere, & nostro rursum te redde labori:
Nec tibi sufficiat transmissæ gloria uitæ:
Humanum curare genus, quis terminus unquam

Præscripsit? nullas recipit prudentia metas.
Adde quod hæc potuit multis contingere sedes,
Sed meritis tantum redeunt, actusq; priores
Commendat repetitus honor, uirtusq; reducit,
Quos fortuna regit. melius, magnoq; petendum
Credis, in abstrusa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexere magis, quàm qui responsa sequutus
Obruit Eoas classes, urbesq; carinis
Vexit, & arsuras Medo subduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præstare Lycurgus
Matribus, & sexum leges uicere seueræ.
Ciuibus & uetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus anniq; silentes,
Famosum Oebalij luxum pressere Tarenti.
Quis uero insignem tanto sub principe curam
Respuat? aut quando meritis maiora patebunt
Præmia? quis demens adeò, qui iungere sensus
Cum Stilicone neget? similem quæ pertulit ætas
Consilio uel Marte uirum? nunc Brutus amaret
Viuere sub regno tali, succumberet aulæ
Fabritius, cuperent ipsi seruire Catones.
Nónne uides ut nostra soror clementia, tristes
Obtundat gladios? fratres amplexa serenos
Assurgat pietas? fractis ut lugeat armis
Perfidia?

Perfidia? & laceris morientes crinibus hydri
Lambant inualido furiarum uincla ueneno?
Exultat cum pace fides, iam ſydera cunctæ
Linquimus, & placidas inter diſcurrimus urbes.
Nobiſcum Theodore redi. Subit ille loquentem
Talibus: Agreſtem dudum me diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine ruris
Ad tua ſigna uocas: nunquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras ſulcis mollire nouales,
Noſce ſoli uires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ gleba faueret
Frugibus, aut quales tegeret uindemia colles.
Terribiles rurſum lituos ueteranus adibo?
Et deſueta uetus tentabo cærula uector?
Collectamq́; diu, & certis utcunq; locatam
Sedibus, in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid ualeat natura fortior uſus
Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
Deſidis aurigæ non audit uerbera currus,
Nec manus agnoſcit quem non exercuit arcum.
Eſſe ſed iniuſtum fateor quodcunq; negatur
Iuſtitiæ. Tu prima hominem ſylueſtribus antris
Elicis, & fœdo detergis ſecula uictu.
Te propter colimus leges, animosq́; ferarum
Exuimus: nitidis quiſquis te ſenſibus hauſit,
Irruet intrepidus flammis, hiberna ſecabit

Aequora, consertos hostes superabit inermis.
Ille uel Aethiopum pluuijs solabitur æstus.
Illum trans Scythiam uernus comitabitur aër.
Sic fatus tradente dea suscepit habenas,
Quatuor ingenti iuris temone refusas.
Prima Padum, Tyberimq; ligat, crebrisq; micantē
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnosq; secunda
Temperat: Illyrico se tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam, Cirnon, trifidamq; retentat
Sicaniam, & quicquid Tyrrhena funditur unda,
Vel gemit Ionia. nec te tot limina rerum,
Aut tantum turbauit onus, sed ut altus olympi
Vertex, qui spatio uentos hyemesq; relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube serenum,
Celsior exurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat;
Sic patiens animus per tanta negocia liber
Emergit, similisq; sui, iustiq; tenorem
Flectere, non odium cogit, non gratia suadet.
Nam spretas quis opes, intactaq; pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc forte decora.
Nulla potest laus esse tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffensam diuina modestia uocem,
Temperiem seruant oculi, nec lumina feruor
Asperat, aut rabidas diffundit sanguine uenas,
Nullaq; mutati tempestas proditur oris.

Quinetiam sontes expulsa corrigis ira,
Et placidus delicta domas, nec dentibus unquam
Instrepis horrendum, fremitu nec uerbera poscis.
Qui fruitur pœna, ferus est, legumq; uidetur
Vindictam præstare sibi. quum uiscera felle
Canduerint, ardet stimulis, ferturq; nocendi
Prodigus, ignarus causæ. dijs proximus ille est,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Consilio, punire potest mucrone cruento.
Se iactent alij, studeant feritate timeri,
Abductoq; hominum cumulent æraria censu.
Lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus extat
Vtilior, nullas confessus murmure uires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia sæui
Gurgitis immensum deduxit in hostia Gangem.
Torrentes immane fremant, lapsisq; minentur
Pontibus, inuoluant spumoso uertice syluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla potestas
Quod uiolenta nequit: mandataq; fortius urget
Imperiosa quies. idem prædurus iniquas
Accepisse preces: rursus quæ digna petitu
Largitor facilis: nec quæ comitatur honores
Ausa tuam leuiter tentare superbia mentem:
Frons priuata manet. non se meruisse fatetur,
Qui creuisse putat, rigidi sed plena pudoris

†modesto Elucet grauitas fastu iocunda †remoto.
Quæ non seditio? quæ non insania uulgi,
Te uiso lenita cadat? quæ dissona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orphæos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.
Nec dilata tuis Augusto iudice merces
Officijs, illumq; habitum, quo iungitur aulæ
Curia, qui socios proceres cum principe nectit,
Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno,
Deposuitq; suas te succedente curules.
Crescite uirtutes, fœcundaq; floreat ætas.
Ingenijs patuit campus, certusq; merenti
Stat fauor, ornatur proprijs industria donis.
Surgite sopitæ, quas obruit ambitus, artes,
Nil licet inuidiæ, Stilico dum prospicit orbi,
Sidereusq; gener. non hic uiolata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina fastos.
Fortibus hæc concessa uiris, solisq; gerenda
Patribus, & Romæ nunquam latura pudorem.
Nuncia uotorum celeri iam fama uolatu,
Mouerat Aonios audito consule lucos:
Concinuit felix Helicon, fluxitq; Aganippe

Largior,

Largior, & docti riserunt floribus amnes.
Vranie redimita comas, qua sæpe magistra
Manlius igniferos radio descripserat axes,
Sic alias hortata deas: Patimur'ne sorores
Optato procul esse die? nec limina nostri
Consulis, & semper dilectas uisimus ædes?
Et fasces subijsse libet? miracula plebi
Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei submersam fluctibus aulam
Oratum uolucres Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud unquam palmam rapturus Arion.
Illustret circùm sonipes, quicunq; superbo
Perstrepit hinnitu Betim, qui splendida potat
Stagna Tagi, madidoq; iubas aspergitur auro.
Calliope liquidas Alcidem posce palæstras.
Cuncta Palæmonijs manus explorata coronis
Adsit, & Hæleo pubes laudata tonanti.
Tu iuga Taygeti, frondosaq; Mænala Clio
I, Triuiæ supplex, non aspernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipsa uiros, qui colla ferarum
Arte ligent, certoq; premant uenabula nisu:
Ipsa truces fœtus, captiuaq; ducat ab antris
Prodigia, & cædis sitientem deferat arcum.
Conueniant ursi, magna quos mole ruentes
Torua Lycaonijs Helice miretur ab astris.

Perfoßiq; ruant populo pallente leones,
Quales Migdonio curru frenare Cybelle
Optat,& Herculei mallent fregiſſe lacerti.
Obuia fulminei properent ad uulnera pardi
Semine permixto geniti,quum forte leænæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt,& robore matres.
Quicquid monſtriferis nutrit Getulia campis,
Alpina quicquid tegitur niue,Gallica ſi quid
Sylua timet,iaceat:largo diteſcat harena
Sanguine,conſument totos ſpectacula montes:
Nec molles egeant noſtra dulcedine ludi,
Qui lætis riſum ſalibus mouiſſe facetus,
Qui nutu,manibusq; loquax,cui tibia flatu,
Cui plectro pulſanda chelys,qui pulpita ſocco
Perſonat,aut alte graditur maiore cothurno,
Et qui magna leui detrudens murmura tactu,
†auenæ Innumeras uoces ſegetis moderatus †ahenæ,
Intonat erranti digito,penitusq; trabali
Vecte,laborantes in carmina concitat undas,
Vel qui more auium ſeſe iaculantur in auras,
Corporaq; ædificant celeri creſcentia nexu,
Quorum compoſitam puer augmentatus in artem
†cruribus Emicet,& uinctu: plantæ uel †curribus hærens
Pendula librato figat ueſtigia ſaltu.
Mobile ponderibus deſcendat pegma reductis,
Inq;

Inq; chori speciem spargentes ardua flammas
Scena rotet, uarios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune uagus, pictaeq; citato
Ludant igne trabes, & non permissa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Lasciui subitò confligant aequore lembi,
Stagnaq; remigibus spument inuersa canoris.
Consul per populos, idemq; grauissimus auctor
Eloquij, duplici uita subnixus in aeuum,
Procedat pariter libris fastisq; legendus.
Accipiat patris exemplum, trbuatq; nepoti
Filius, & coeptis ne desit fascibus haeres.
Decurrat trabeata domus, tradatq; secures
Mutua posteritas: seruatoq; ordine fati,
Manlia continuo numeretur consule proles.

PANEGYRIS IN CONSVLAT. MAN LII THEODORI FINIS.

CL. CLAVDIANI
IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS PRIMA.

ONTINVANT *superi pleno Romana fauore*
Gaudia, successusq; nouis succeßibus augent.

Coniugij necdum festiuos regia cantus
Sopierat, cecinit fuso Gildone triumphos,
Et calidis thalami succeßit laurea sertis,
Sumeret ut pariter princeps nomenq; mariti,
Victorisq; decus. Libyæ post prælia crimen
Concidit Eoum, rursusq; oriente subacto
Consule defensæ surgunt Stilicone secures.
Ordine uota meant. Equidem si carmen in unum
Tantarum sperem cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Ossæ.
Si partem tacuisse uelim, quodcunq; relinquam,
Maius erit. ueteres actus, primamq; iuuentam
Prosequar, ad sese mentem præsentia ducunt.
Narrem iustitiam, resplendet gloria Martis.
Armati referam uires, plus egit inermis.
Quod floret Latium, Latio quod reddita seruit
Africa, uicinum quod nescit Iberia Maurum,
Tuta quod imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatosq; labores,
Hebro teste canam? magnum mihi panditur æquor,
Ipsaq; Pierios lassant procliuia currus,
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam syncera bonorum
Sors ulli concessa uiro: quem uultus honestat,
Dedecorant mores: animus quem pulchrior ornat,
Corpus destituit. Bellis insignior ille,

Sed

Sed pacem fœdat uitijs: † in publica felix
Sed priuata minus. partitum singula quenq;
Nobilitãt, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum solertia iuris,
Hunc soboles, castiq; tori. sparguntur in omnes,
In te mixta fluunt, & quæ diuisa beatos
Efficiunt, collecta tenes. Quid facta reuoluam,
Militiamq; patris? cuius protendere famam,
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua semper,
A puero, tenerisq; etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, fastisq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc uenerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celsi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacunq; alte gradereris in urbe,
Cedentes spatijs, assurgentesq; uidebas.
Quamuis miles adhuc, taciti suffragia uulgi
Iam tibi detulerant, quicquid mox reddidit aula.
Vix primæuus eras, pacis quum mitteris auctor
Aßyriæ: tanta fœdus cum gente ferire
Commissum iuueni. Tigrim transgressus, & altum
Euphratem, Babylona petis, stupuere seueri

†Persarum †Parthorũ proceres, & plebs pharetrata uidendi
Flagrauit studio, defixæq; hospite pulchro
Persides, arcanum suspirauere calorem.
Thuris odoratæ cumulis & messe Sabæa
Pacem conciliant aræ, penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis, rituq; iuuencos
Chaldæo strauere Magi: rex ipse micantem
Inclinat dextra pateram, secretaq; belli,
Et uaga testatur uoluentem sydera mitram.
Si quando socijs tecum uenatibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones
Cominus, aut longe uirga transfigere tigres?
Flectenti faciles Medus tibi cessit habenas.
Torquebas refugum Parthis mirantibus arcum.
Nubilis interea maturæ uirginis ætas
Vrgebat patrias suspenso principe curas:
Quem simul imperioq; ducem, nataq; maritum
Prospiceret, dubius: toto quærebat ab axe
Dignum coniugio generum, thalamisq; Serenæ.
Iudicium uirtutis erat, per castra, per urbes,
Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
Tu legeris, tantosq; uiros quos obtulit orbis,
Intra consilium uincis, sensumq; legentis:
Et gener Augustis olim socer ipse futurus
Accedis. radijs auri, tyriaq; superbit
Maiestate torus. comitata parentibus exit

Purpureis uirgo: stabat pater inde trophæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obsequium, grauibus subnectens flammea gemmis.
Tunc & solis equos, tunc exultasse choreis
Astra ferunt, mellisq; lacus, & flumina lactis
Erupisse solo, quum floribus æquora uernis
Bosphorus indueret, roseisq; euincta coronis
Certantes Asiæ thedas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus censet quod cernimus omnes.
Talem quippe uirum natis adiunxit, & aulæ,
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Ocia, nec lucis fructus preciosior unquam
Laude fuit. Quis enim Mysos in plaustra feroces
Reppulit? aut sæua Proponti cæde tumentes
Basternas una potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Aeneas, tractusq; rotis ultricibus Hector
Irato uindicta fuit, uel quæstus Achilli.
Tu neq; uesano raptas uenalia curru
Funera, nec uanam corpus meditaris in unum
Sæuitiam. turmas equitum, peditumq; cateruas,
Hostilesq; globos tumulo prosternis amici.
Inferijs gens tota datur, nec Mulciber auctor
Mendacis clypei, fabricataq; uatibus arma
Conatus iuuere tuos: tot barbara solus

R

Millia, iampridem miseram uastantia Thracem
Finibus exiguæ uallis conclusa tenebas.
Nec te terrisonus stridor uenientis Alani,
Nec uaga Hunorum feritas, non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.
Extinctiq; forent penitus, ni more maligno
Falleret Augustas occultus proditor aures,
Obstrueretq; moras, strictumq; recondere ensem,
Solueret obsessos, præberet fœdera captis.
Aßiduus castris aderat, rarißimus urbi.
Si quando trepida princeps pietate uocaret,
Vixq; salutatis laribus, uix coniuge uisa,
Deterso necdum repetebat sanguine campum.
Nec stetit Eucherij, dum carperet oscula saltem,
Per galeam patris stimulos, ignesq; mariti
Vincit cura ducis. Quoties sub pellibus egit
Aedonas hyemes, & tardi flabra Bootæ?
Sub diuo Riphæa tulit? quumq; igne propinquo
Frigora uix ferrent alij, tunc iste rigentem
Danubium calcabat eques, niuibusq; profundum
Scandebat cristatus Athon, lateq; corusco
Curuatas glacie syluas umbone ruebat.
Nunc prope Cimmerij tendebat littora ponti,
Nunc dabat hybernum Rhodope nimbosa cubile.
Vos Hemi gelidæ ualles, quas sæpe cruentis
Stragibus æquauit Stilico, uos Thracia testor

Flumina,

Flumina, quæ largo mutaſtis ſanguine fluctus:
Dicite Biſaltæ, uel qui Pangæa iuuencis
Sciditis, offenſo quantæ ſub uomere putres
Diſsiliant glebis galeæ, uel qualia raſtris
Oſſa peremptorum reſonent immania regum:
Singula complecti cuperem, ſed denſior inſtat
Geſtorum ſeries, laudumq; ſequentibus undis
Obruimur. Genitor cæſi poſt bella tyranni
Iam tibi commiſsis conſcenderat æthera terris:
Ancipites rerum ruituro culmine lapſus
Aequali ceruice ſubis. Sic Hercule quondam
Suſtentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit ſignifer aſtris,
Perpetuáq; ſenex ſubductus mole parumper
Obſtupuit proprij ſpectator ponderis Altas:
Nil ibi barbariæ motus, nil turbida rupto
Ordine tentauit nouitas: tantoq; remoto
Principe, mutatas orbis non ſenſit habenas:
Nil inter geminas acies, ſeu libera frenis
Auſa manus: certe nec tantis diſſona linguis
Turba, nec armorum cultu diuerſior unquam
Confluxit populus. totam pater undiq; ſecum
Mouerat Auroram: mixtis hic Colchus Iberis,
Hic mitra uelatus Arabs, hic crine decoro
Armenius, hic picta Saces, fucataq; Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus,

Hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
Oceani, ductor Stilico tot gentibus unus,
†Quot †*Quas uel progrediens, uel conspicit occiduus sol.*
In quo tam uario uocum, generumq; tumultu
Tanta quies, iurisq; metus seruator honesti
Te moderante fuit, nullis ut uinca furtis,
Vt seges erepta fraudaret messe colonum,
Vt nihil aut sæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet, placidi seruirent legibus enses.
Scilicet in uulgus manant exempla regentum,
Vtq; ducum lituos, sic mores castra sequuntur.
Deniq; felices aquilas quocunq; moueres,
Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, montesq; latebant.
Vexillum nauale dares, sub puppibus ibat
Ionium, nullis succincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucates feriens spumantia fluctu
Deterrebat hyems. tu si glaciale iuberes
Vestigare fretum, securo milite ducti
Stagna reluctantes quaterent Saturnia remi.
Si deserta Noti, fontem si quærere Nili,
Aethiopum medios penetrassent uela uapores.
Te memor Eurotas, te rustica musa Lycæi,
Te pastorali modulantur Mænala cantu:
Partheniumq; nemus, quod te pugnante resurgens,
Aegra caput medijs erexit Græcia flammis.

Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon
Hæsit, & Alpheus Geticis angustus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur †rapidis hostem succumbere bellis, †rabidis
Quum solo terrore ruant: nunc classica Francis
Intulimus, iacuere tamen: nos Marte Sueuos
Contudimus, quis iura damus: quis credere possit?
Ante tubam nobis audax Germania seruit.
Cedant Druse tui, cedant Traiane labores,
Vestra manus dubio quicquid discrimine gessit,
Transcurrens egit Stilico, totidemq; diebus
Edomuit Rhenum, quot uos potuistis in annis.
Quem ferro, alloquijs, quem uos cum milite, solus
Impiger à primo descendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
†Fulmineum perstrinxit iter: ducis impetus undas †flumineū
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta
Cum Rheni crescebat aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigero flauentes uertice reges,
Qui nec principibus donis precibusq; uocati
Paruerant, iußi properant, segniq; uerentur
Offendisse mora, transuecti lintribus amnem,
Occursant ubicunq; uelis. nec fama fefellit
Iustitiæ, uidere pium, uidere fidelem.
Quem ueniens timuit, rediens Germanus amauit.
Illi terribiles quibus ocia uendere semper

Mos erat, & fœda requiem mercede pacisci,
Natis obsidibus pacem tam supplice uultu,
Captiuoq; rogant, quàm si post terga reuincti,
Tarpeias preßis subeant ceruicibus arces.
Omne quod oceanum, fontemq; interiacet Istri,
Vnius incursu tremuit. sine cæde subactus
Seruitio Boreas, exarmatiq; Triones
Tempore tam paruo. tot prælia sanguine nullo
Perficis, & luna nuper nascente profectus,
Antè redis, quàm plena fuit, Rhenumq; minacem
Cornibus infractis adeò mitescere cogis,
Vt Sueuus iam rura colat, flexosq; Sicambri
In falcem curuent gladios, geminasq; uiator
Quum uideat ripas, quæ sit Romana requirat.
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Pascat Belga pecus, mediumq; ingreßa per Albim
Gallica Francorum montes armenta pererrent.
Vt procul Herciniæ per uasta silentia syluæ,
Venari tutò liceat, lucosq; uetusta
Relligione truces, & robora numinis instar
Barbarici, nostræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,
Victoriq; fauent. quoties sociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania signis?
Nec doluit, contempta tamen, spretoq; receßit
Auxilio, laudata fides. prouincia missos

Expellet

Expellet citius fasces, quàm Francia reges
Quos dederis feriat. nec iam pulsare rebelles
Sed uinclis punire licet. sub iudice nostro
Regia Romanus disquirit crimina carcer.
Marcomanes, Sueuusq; docent: quorũ alter Hetru
Pertulit exilium, quũ se promitteret alter (scum
Exulis ultorem, iacuit mucrone suorum:
Res auidi conscire nouas, odioq; furentes
Pacis, & ingenio scelerumq; cupidine fratres.
Post domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempestas, & ne qua tuis intacta trophæis
Pars foret, Australis sonuit tuba. mouerat omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga sole relegat.
Quos uagus humectat Cinyps, & proximus hortis
Hesperidum Triton, & Gir notißimus amnis
Aethiopum, simili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus Iuba sagittis,
Et uelox Garamas. nec quamuis tristibus Hammon
Responsis, alacrem potuit Nasamona morari.
Stipantur Numidæ campis, stant puluere Syrtes
Getulæ, Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi uirga moderantur equos, his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exuuiæ, uastis Meroë quas nutrit harenis.
Serpentum gestant patulos pro caßide rictus.

†Pendent †*Splendent uipereæ squamosa pelle pharetræ.*
Non sic intremuit Simois, quum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon.
Non Ganges, quum tela procul uibrantibus Indis
Immanis medium uectaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli.
Gildo nempe tibi. nec solum feruidus Austrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas.
Quamuis obstreperet pietas. his ille regendæ
Transtulerat nomen Libyæ, scelerisq; prophano
Fallax legitimam regni prætenderat umbram.
Surgebat uaria geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triste dolis, hoc Africa sæuis
Cinxerat auxilijs, hoc coniuratus alebat
Insidijs oriens, illinc edicta meabant
Corruptura duces, hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidamq; fames obsederat urbem.
Exitiale palàm Libycum, ciuile pudoris
Obtentu tacitum. tales utrinq; procellæ
Quũ fremerent, Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulsaret hyems, nil fessa remisit
Officij uirtus, contraq; minantia fata
Peruigil, euentusq; sibi latura sequundos,
Maior in aduersis micuit. uelut arbiter alni,
Nubibus Aegæo quam turbine uersat Orion
Exiguo claui flexu declinat aquarum

Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi cœliq; obnititur iræ.
Quid primũ mirer Stilico? quod cautus ad omnes
Restiteris fraudes, ut te nec noxia furto
Littera, nec precio manus inflammata lateret?
Quod nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio? responsa quod ardua semper
Eois dederis? quæ mox effecta probasti
Securus, quamuis & opes, & rura tenerent,
Insignesq; domos. leuis hæc iactura, nec unquam
Publica priuatæ cesserunt commoda causæ.
Diuidis ingentes curas, teq; omnibus unum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu: dictare paratus,
Quæ scriptis peragenda forent. quæ brachia centũ,
Quis Briareus alijs numero crescente lacertis,
Tot simul obiectis posset confligere rebus?
Euitare dolos? ueteres firmare cohortes?
Explorare nouas? duplices disponere classes?
Quæ fruges, uel bella ferant, aulæq; tumultum,
Et Romæ lenire famem? quot nube soporis
Immunes oculi, per tot discurrere partes?
Tot loca sufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubijs unam seruasse iuuencam.
Vnde tot allatæ segetes? quæ sylua carinas

Texuit? unde rudis tanto tyrone iuuentus
†Emicuit †Enituit? senioq; iterum uernante resumpsit
Gallia bis fractas Alpino uulnere uires.
Non ego delectu Tyrij, sed uomere Cadmi
Tam subitas acies concepto dente draconis
Exiluisse reor. Dircæis qualis in aruis
Messis, cum proprio mox bellatura colono,
Cognatos strinxit gladios, cum semine iacto
Terrigenæ galea matrem nascente ferirent
Armifer, & uiridi floreret milite sulcus.
Hoc quoq; non parua fas est cum laude relinqui,
Quod non antè fretis exercitus astitit ultor,
Ordine quàm prisco censeret bella senatus.
Neglectum Stilico tot iam per secula morem
Rettulit, ut ducibus mandarent prælia patres,
Decretoq; togæ felix legionibus iret
Tessera. Romuleas leges rediisse fatemur,
Quum procerum iussis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis transmittere signis,
Et ratibus Syrtes, Libyam complere maniplis.
Consilio stetit ira minor, ne territus ille
†suspecto Te duce, †suscepto Martis grauiore paratu,
Aut in arenosos æstus, Zonamq; rubentem
Tenderet, aut solis fugiens transiret in ortus,
Missurus'ue sibi certæ solatia mortis,
Oppida dirueret flammis. res mira relatu,

Ne

Ne timeare times, & quem uindicta manebat,
Desperare uetas. quantum fiducia nobis
Profuit hostilis! saluæ Carthaginis arces,
Illæsis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit uastare fuga: spe captus inani,
Nec se surripuit pœnæ, nostrisq; pepercit
Demens, qui numero tantum, non robore mensus
Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis, & quod iactare solebat
Solibus effœtos mersurus puluere Gallos.
Sed didicit non Aethiopum geminata uenenis
Vulnera, non fusum crebris hastilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latijs obsistere pilis.
Sternitur ignauus Nasamon, nec spicula supplex
Intorquet Garamas, repetunt deserta fugaces
Autololes, pauidus proiecit mißile Mazas.
Cornipedem Maurus nequicquam hortatur anhelũ,
Prædonem lembo profugum, uentisq; repulsum
Suscepit merito fatalis Tabraca portu:
Expertum, quod nulla tuis elementa paterent
Hostibus, & lætæ passurum iurgia plebis,
Fracturumq; reos humili sub iudice uultus.
Nil tribuat fortuna sibi, sit prospera semper
Illa quidem. sed non uni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec constitit alea castris
Nutatura semel: si quid licuisset iniquis

Casibus,instabant aliæ post terga biremes.
Venturus dux maior erat,uictoria nulla
Clarior aut hominum uotis optatior unquam
Contigit. an quisquam Tigranen,armaq; Ponti,
Vel Pyrrhũ Antiochiq; fugam,uel uincla Iugurthæ
Conferat? aut Persen,debellatumq; Philippum?
Hi propagandi fuerant pro limite regni,
Hic stabat Romana salus,ibi tempora tuto
Traxerunt dilata moras,hic uincere tarde
Vinci penè fuit,discrimine Roma supremo
Inter supplicium populi deforme pependit.
Et tantum Libyam fructu maiore recepit
Quàm peperit,quantũ grauiorem amissa dolorem,
†bella Quàm necdum quæsita mouent.quis Punica† gesta?
Quis uos Scipiadæ?quis te iam Regule nosset?
Quis lentum caneret Fabium,si iure perempto
Insultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes ueterum reuocauit adorea laurus.
Restituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

CLAVD. PANEGYRIS PRIMAE IN
LAVDES STILICONIS
FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS SECVNDA.

HActenus armatæ laudes, nunc qualibus urbem
Moribus, & quanto frenet metuendus amore,
Quo tandem flexus trabeas † actore rogantes † autore
Induerit, fastisq; suum concesserit annum.
Mitior incipiat fidibus iam Musa remissis.
Principio magni custos Clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cœlicolûm, nam prima chaos Clementia soluit
Congeriem miserata rudem, uultuq; sereno
Discussis tenebris in lucem secula fudit.
Hæc dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, posuitq; suas hoc pectore sedes.
Hæc docet ut pœnis hominum, uel sanguine pasci
Turpe, ferumq; putes: ut ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, ut non infensus alendis
Materiam præstes odijs, ut sontibus ultro
Ignouisse uelis, deponas ocyus iram
Quàm moueas, precibus nunq̃ implacabilis obstes,
Obuia prosternas, prostrataq; more leonum
Despicias, alacres ardent † cum sternere tauros, † qui

Transiliunt prædas humiles. hac ipse magistra
Das ueniam uictis. hac exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia, contentus solo terrore coherces,
Aetherei patris exemplo, qui cuncta sonoro
Concutiens tonitru, Cyclopum spicula differt
In scopulos, & monstra maris: nostriq; cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina syluis.
Huic diuæ germana Fides, eademq; sororis
Corde tuo delubra tenens, sese omnibus actis
Inserit. hæc nullo docuit liuescere fuco,
Nunquam falsa loqui, nunquam promissa morari:
Inuisos odisse palàm, non uirus in alto
Condere, non lætam speciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentiq; parem componere uultum.
Occulto sæuire uetat, prodesse remittit.
Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Mansuroq; adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium, paruo strepitu nec uincula noxæ
Dissolui patitur, nec fastidire priorem
Allicitur ueniente nouo: benefacta tenere,
Respuere offensas facilis, pariterq; minoris
Officij magniq; memor, superare laborat.
Vtq; hostes armis, meritis sic uincit amicos.
Hæc fouet absentes, hæc longe sola remotis
Consulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit,

Pandit, & ignarum nunquam læsura clientem.
Insidiosa tuos alienent murmura sensus.
Non uiuis adnexus amor meminisse sepultos
Desinit, in prolem transcurrit gratia patrum.
Hac tu Theodosium tenuit dum sceptra colebas,
Hac etiam post fata colis, nec pignora curas
Plus tua, quàm natos dederat quos ille monendos,
Tutandosq; tibi. iustos nimiumq; fideles
Fama putat, qui quum poßint commissa negare,
Maluerint nullo uiolati reddere quæstu.
Ast Stilico non diuitias, auriq; relictum
Pondus, sed geminos axes, tantumq; reseruat
Depositum teneris, quantum sol igneus ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
Non gemuit patrem, uitæq; & lucis in ipso
Limine contentus, nunquam dat iura subactis
Gentibus, & secum sentit creuisse triumphos.
Quem tu sic placida formas, sic mente seuera,
Vt neq; desidiæ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obsequeris: nec contra nixus ouantem
Confringas animum, ceu cernas consona regno,
Ceu iuuenem doceas, moles quid publica poscat,
Ceu sanctum uenerere senem, patrijsq; gubernes
Imperium monitis, dominum submissus adores,
Obsequio moderere ducem, pietate parentem.

Hinc fuit ut primos in coniuge disceret ignes,
Ordiriq; uirum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege tori, casto cum fœdere uellet.
Principe tu felix genero, felicior ille
Te socero. fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium. nec si quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat, adscribis iuueni: discordia quippe
Quum fremuit, nunquam Stiliconis canduit ira.
†odijsq; *Sæpe laceßitus probris, †gladijsq; petitus,*
Vt bello furias ultum quas pertulit iret,
Illicito, causamq; daret ciuilibus armis,
Cuius fulta fide medijs dissensibus aulæ
Intemeratorum stabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aspera, gemmatasq; togas, uiridesq; Smaragdis
Loricas, galeasq; renidentes Hyacinthis,
Gestatosq; patri scapulis radiantibus enses,
Et uario lapidum distinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non Augusta supellex,
Ornatusq; pares geminis hæredibus essent.
Mittitur & miles quamuis certamine partes
Iam tumeant, hostem muniri robore mauis,
Quàm peccare fide: permittis iusta petenti,
Idq; negas solum cuius mox ipse repulsa
Gaudeat, & quicquid fuerat deforme mereri.

Omnes præterea puro quæ crimina pellunt
Ore deæ uinxere choros, unoq; receptæ
Pectore, diuersos tecum cinguntur in usus.
Iustitia utilibus rectum præponere suadet,
Communesq; sequi leges, iniustaq; nunquam
Largiri socijs. durum Patientia corpus
Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori.
Temperies ut casta petas. Prudentia ne quid
Inconsultus agas. Constantia futile ne quid,
Infirmumq; geras. procul importuna fugantur
Numina, monstriferis quæ tartarus ædidit antris.
At primum scelerum matrem, quæ semper habendo
Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auaritiam. cuius fœdissima nutrix
Ambitio, quæ uestibulis foribusq; potentum
Excubat, & precijs commercia poscit honorum,
Pulsa simul. nec te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi uerterat usum.
Deniq; non diues sub te pro rure paterno,
Vel laribus pallet: non insidiator oberrat,
Facturus quencunq; reum: non obruta uirtus
Paupertate latet: lectos ex omnibus oris
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris.
Et qualis, non unde satus. sub teste benigno
Viuitur, egregios inuitant præmia mores.

Hinc priscæ redeunt artes, fœlicibus inde
Ingenijs aperitur iter, despectaq; Musæ
Colla leuant: opibusq; fluens, & pauper eodem
Nititur ad fructum studio, cum cernat uterq;,
Quod nec inops iaceat probitas, nec inertia surgat
Diuitijs. nec te iocunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effœminat acrius herbis.
Blanda quidem uultu, sed qua non tetrior ulla
Interius, fucata genas, & amicta dolosis
†circūligat Illecebris, toruos auro †circumlinit hydros.
Illa uoluptatum multos innexuit hamis.
Te nunquam conata capit. non praua libido
Aduigilat stupris, non tempora somnus agendi
Frustratur, nullo cytharæ conuiuia cantu,
Non pueri lasciua sonant. quis cernere curis
Te uacuum potuit? quis tota mente remissum,
Aut indulgentem dapibus? ni causa iuberet
Lætitiæ. non indecores æraria lassant
Expensæ: paruo non improba littera libro
Absentum condonat opes: à milite parcus
Diligeris, neq; enim neglectas pace cohortes
Tum ditas, quum bella fremunt. scis nulla placere
Munera, quæ metuens illis, quos spreuerit offert
Seruus, & incassum seruati prodigus auri.

Anteuenis tempus, non expectantibus ultro
Munificus: mensæq; adhibes, & nomine quenq;
Compellas: clari sub te, quod gesserat olim
Admonitor facti, figendaq; sensibus addis
Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
Nec si quid tribuas iactatum sæpius idem
Exprobrare soles: nec quos promoueris alto
Turgidus alloqueris fastu: nec prospera flatus
Attollunt nimios: quin ipsa superbia longe
Discessit, uitium rebus solenne sequundis,
Virtutumq; ingrata comes. contingere paßim,
Affariq; licet: non inter pocula sermo
Captatur, pura sed libertate loquendi,
Seria quisq; iocis nulla formidine miscet.
Quem uidet Augusti socerum, regniq; parentem,
Miratur conuiua parem, quū tanta potestas
Ciuem lenis agat. te doctus prisca loquentem,
Te matura senex audit, te fortia miles,
Aspersis salibus, quibus haud Amphiona quisquam
Præferat, Aonios meditantem carmine muros.
Nec uelit Orphæo migrantes pectine syluas.
Hinc amor, hinc ueris, & non fallentibus omnes
Pro te solliciti uotis, hinc nomen ubiq;
Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes streperent? quæ flamma uacaret
Fabrilis? quæ sufficerent fornacibus æra

Effigies ductura tuas? quis deuius esset
Angulus, aut regio, quæ non pro numine uultus
Dilectos colerent? talem ni semper honorem
Respueres. decus hoc rapiat, quem falsa timentum
Munera decipiunt, qui se diffidit amari.
Hic solus spreuisse potest, qui iure meretur.
Vndiq; legati properant, generiq; sub ore
In tua centenas aptant præconia uoces.
†limite *Grates Gallus agit, quod †milite tutus inermi,*
Et metuens hostile nihil, noua culmina totis
Aedificet ripis, & sæuum gentibus amnem
Tybridis in morem, domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes, quod rura tyranno
Libera poßideant. hinc obsidione solutus
Pannonius potorq; Saui, qui clausa tot annis
Oppida, laxatis ausus iam pandere portis,
Rursum cote nouat nigras rubigine falces,
Excsosq; situ cogit splendere ligones.
†casas *Agnoscit †causas, & collibus oscula notis*
Figit, & impresso glebis non cedit aratro.
Exectis inculta dabant quas secula syluis,
Restituit terras, & opacum uitibus istrum
Conserit, & patrium uectigal soluere gaudet,
Immunis qui clade fuit. te sospite fas est
Vexatum laceri corpus iuuenescere regni.
Sub tot principibus quæcunq; amisimus olim

Tu

Tu reddis: solo poterit Stilicone medente
Crescere Romanum uulnus tectura cicatrix:
Inq; suos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cœleste fauori
Iudicium: cingunt superi concordibus unum
Præsidijs, hostesq; tuos aut littore produnt,
Aut totum oppositi claudunt fugientibus æquor,
Aut in se uertunt furijs, aut militis ense
Bacchati laniant Penthæo corpora ritu,
Insidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
Ducunt. ceu tenera uenantem nare molossi
Ominibus uentura notant, aut alite monstrant,
Aut monitos certa dignantur imagine somnos.
Pro quibus innumeræ trabearum insignia terræ
Certatim petiere tibi: poscentibus ipse
Restiteras, & mens aliorum prona fauori,
Iudex dura sui facibus succensa pudoris,
Tarda uerecundis excusat præmia causis.
Ergo auidæ, tantosq; noui spe consulis annos
Elusæ, dominæ pergunt ad limina Romæ.
Si minus annuerit precibus, uel cogere certe
Cunctantem, uotoq; moras ferre paratæ
Conueniunt ad tecta deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino. glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam folijs, fuluaq; intexta micantem

†togam Veste† Tagum, tales profert Hispania uoces:
Cuncta mihi semper Stilico quæcunq; poposci
Concessit, tantumq; suos inuidit honores.
Augusti potuit soceri contemnere fasces,
Iam negat & genero: si non ut ductor ab orbe
Quem regit accipiat saltem cognatus ab aula.
Exiguum ne putat quod sic amplexus Iberam
Progeniem? nostros immoto iure nepotes
Sustinet? ut patrium commendet purpura Betym?
Quod pulchro Mariæ fœcundet germine regnum?
Quod domini speratur auus? Tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctaq; torque decoro,
Binaq; gesa tenens, animoso pectore fatur:
Qui mihi Germanos solus, Francosq; subegit,
Cur nondum legitur fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen? quod iam numerare decebat.
Vsqueadeó ne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio uelata Britannia monstro,
Ferro picta genas, cuius uestigia uerrit
Cærulus, oceaniq; æstum mentitur amictus.
Me quoq; uicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam quum Scotus Ibernam
Mouit, & infesto spumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne littore toto
Prospicerem dubijs uenturum Saxona uentis.
Tunc

Tunc spicis, & dente comas illustris eburno,
Et calido rubicunda die, sic Africa fatur:
Sperabam nullas trabeis Gildone perempto
Nasci posse moras: etiam nunc ille repugnat?
Et tanto dubitat fasces præbere triumpho?
Qui mihi Maurorum penitus lachrymabile nomen
Ignorare dedit. Post hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens hederas, & palmite largo
Vina fluens: Si uos adeò Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas sola iuuare
Fama potest: quanto me dignius incitat ardor,
Vt præsente fruar, conscendentemq; tribunal
Prosequar, atq; anni pandentem claustra salutem.
Talibus alternant studijs, Romamq; precantes
Pro cunctis hortantur eat. Nec segnius illa
Paruit officio, raptis sed protinus armis
Ocyor excusso per nubila sydere tendit:
Transuehitur Thuscos, Apenninusq; uolatu
Stringitur, Eridanus clypei iam fulgurat umbra.
Constitit ante ducem, tetrica nec Pallade uultu
Deterior, nec Marte minor, tremit ore corusco
Iam domus, & summæ tangunt laquearia cristæ.
Tum prior attonitum gratis affata querelis.
Seruatas Stilico per te uenerande curules
Ornatas needum fateor. quid profuit anni
Seruilem pepulisse notam? defendis honorem

Quem fugis & spernis, tanta quem mole tueris
Respuis oblatum, pro quo labente resistis.
Quænam causa moræ? quonã cunctabere rursus
†motus Ingenio? nullus Boreæ †metus, omnis & Austri
Ora silet. cecidit Maurus, Germania cessit,
Et Ianum pax alta ligat: te consule necdum
Digna feror: titulum ne leuem paruiq; nitoris
Credimus, Augusti quo se decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuis regibus egi.
Non si prodigijs casus natura futuros
Signat, polluimur macula, quod rebus Eois
Omen erat. quanquam nullis mihi cognita rebus
Fabula, uix tanto risit de crimine rumor.
Opprobrijs stat nulla fides, nec littera uenit
Vulgatura nefas: in quo uel maxima uirtus
Est tua, quod nostros qui consulis omnia patres
De monstris taceas pellendis, deniq; nulla
Dedecoris sanctum uiolant oracula cœtum,
Nec mea funestum uersauit curia nomen.
Pars sceleris dubitasse fuit. quæcunq; profana
Pagina de primo uenisset limite Phœbi,
Ante fretum deleta mihi, ne turpia castis
Auribus Italiæ factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit
Secretum meruit: lætetur quisquis Eous
Scribere desierit, fastos portenta Gabinos

Ista latent, propriam labem tersisse laborent.
Cur ego quæ nunquam didici, sensi'ue creatum
Gratulor exemptum? delicti pœnitet illos.
Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus unum
Crimen, & ad nostras manauerit usq; secures.
Plus ideo sumenda tibi fastigia iuris,
Ne pereat tam priscus honos, qui portus honorum
Semper erat. nullo sarciri consule damnum
Excepto Stilicone potest: bene præscia tempus
Mens tua distulerat: titulo tunc crescere posses,
Nunc per te titulus: consul succurre grauatis
Consulibus: quicunque fuit, quicunq; futurus
Annum redde tuum, quem mox secura sequatur
Posteritas, nec iam doleat defensa uetustas.
Sit trabeis ultor Stilico, Brutusq; repertor.
Libertas populi primo tunc consule Bruto
Reddita per fasces. hic fascibus expulit ipsis
Seruitium. instituit sublimem Brutus honorem,
Asseruit Stilico. plus est seruasse repertum,
Quàm quæsisse nouum. quid tardius ore uerendo
Annuis? insolitus frontem circumfluit ignis?
Tandem uince tuum, qui uincis cuncta pudorem.
Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo
Te certum est, mirare libens, ac suscipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
Pectine: tincta simul repetito murice fila

Contulimus pensis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lachesis sub te mihi secula texit.
Hic ego promissam sobolem, sperataq; mundo
Pignora prælusi: ueram mox ipse probabis
Me uatem, nostræq; fidem uenientia telæ
Fata dabunt. dixit, gremioq; rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, insigne Mineruæ
Spirat opus, rutilis hic pingitur aula columnis,
Et sacri Mariæ partus, Lucina dolores
Solatur, residet fulgente puerpera lecto.
Sollicitæ iuxta pallescunt gaudia matris.
Susceptum puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant: teneros de stamine risus
Vagitusq; audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem, Stilico maturior æuo
Martia recturo tradit præcepta nepoti.
† fucantem *Parte alia spumis † fumantem Serica frena*
Purpureo primæ signatus flore iuuentæ
Eucherius flectebat equum, iaculisq; uel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos,
Aureus ipse ferit. Venus hic inuecta columbis,
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatiq; nurum circumstipantur amores
Progenitam Augustis, Augustorumq; sororem.
Eucherius timido iam flammea subleuat ore
Virginis, arridet læto Thermantia fratri.

Nam

Nam domus haec utroq; petit diademata sexu,
Reginasq; parit, reginarumq; maritos.
Talibus inuitat donis, dextraeq; †regendum †gerend
Diua simul porrexit ebur, solennibus urnam
Commouet auspicijs, auibusq; incoepta secundat.
Tunc habiles humeros armis, dea uestibus ambit
Romuleis. Latij sederunt pectore cultus,
Loricaeq; locum decuit toga. Talis ab Istro
Vel Scythico uictor rediens Gradiuus ab axe,
Deposito mitis clypeo, candentibus urbem
Ingreditur trabeatus equis, speciosa Quirinus
Frena regit, currumq; patris Bellona †cruentat †cruent
Ditibus exuuijs, tendentem ad sydera quercum,
Praecedit: lictorq; Metus cum fratre Pauore
Barbara ferratis innectunt †terga catenis, †colla
Velati galeas lauro: propiusq; iugales
Formido ingentem uibrat succincta securim.
Vidit ut optato se consule Roma potitam:
Nunc, ait, Elysij lucos irrumpere campi
Nunc libet, ut tanti Curijs miracula uoti
Fabritijsq; feram, famae qui uulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulsent, nec rigidos pudeat lusisse Catones.
Audiat hoc senior Brutus, Poenisq; tremendi
Scipiadae, geminis tandem quod libera damnis
Vnius auxilio fasces, Libyamq; recepi.

Quod superest unum precibus fortißime consul
Adde meis, urbiq; tuum largire parumper
Quem rogat aduentum. quam tu belloq; fameq;
Depulsa terris iterum regnare dedisti,
Splendida suscipiant alium te rostra Camillum,
Vltorem uideant, seruatoremq; Quirites.
Vt populus quẽ ductor amas, quibus Africa per te,
Nec prius auditas Rhodanus iam donat aristas:
Vt mihi uel Maßila Ceres, uel Gallica prosit
Fertilitas, messesq; ferat nunc humidus Auster,
Nunc Aquilo, cunctis ditescant horrea uentis.
Quæ tunc Flaminiam stipabunt millia uulgi?
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suspensum, ueniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres, spargentur & omnes
Flore uiæ, superet quum Pythia limina consul
Arduus, antiqui species Romana senatus.
Pompeiana dabunt, quantos proscenia p̄ lausus
Ad cœlum, quoties uallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino Pallantæoq; recessu.
Nunc te conspiciam castris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis uisura secundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat oceanum, linguis & mille citatos
Festinare iubet proceres, nullisq; senectus,
Non iter, hybernis obstant nec flatibus Alpes.
Vincit

Vincit amor meriti pridem, clariq; uetustis
Fascibus ad socij properant, & uindicis annum.
Sic ubi foecunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios idem cineres, collectaq; portat
Vnguibus ossa pijs, Niliq; ad littora tandem
Vnicus extremo Phoenix procedit ab Euro,
Conueniunt Aquilae, cunctaeq; ex orbe uolucres,
Vt solis mirentur auem. procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnama busti.
Nec minor in coelo chorus est. Exultat uterq;
Theudosius, diuiq; tui: sol ipse quadrigis
Vere coronatus, dignum tibi praeparat annum.
Est ignota procul, nostraeq; imperuia menti
Vix adeunda deis, annorum squalida mater,
Immensi spelunca aeui: quae tempora uasto
Suppeditat, reuocatq; sinu: complectitur antrum
Omnia qui placido consumit numine serpens,
Perpetuumq; uiret squamis, caudamq; reducto
Ore uorat, tacito relegens exordia lapsu.
Vestibuli custos uultu longaeua decoro,
Ante fores natura sedet, cunctisq; uolantes
Dependent membris animae: mansura uerendus
Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris,
Et cursus, stabilesq; moras, quibus omnia uiuunt,
Ac pereunt: fixis cum legibus ille recenset,
Incertum quid Martis iter, certumq; tonantis

Proficiat mundo, quid uelox semita lunæ,
Pigraq; Saturni, quantum Cytherea sereno
Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.
Illius ut Phœbus ad limen constitit antri,
Occurrit natura potens, seniorq; superbis
Caniciem inclinat radijs: tunc sponte reclusos
Laxauit postes Adamas, penetrale profundum
Panditur, & sedes, æuiq; arcana patescunt.
Hic habitant uario facies distincta metallo
Secula certa locis, illic glomerantur ahena,
Hic ferrata rigent, illic argentea candent
Eximia regione domus, contingere terris
Difficilis, stabat rutili grex aureus anni.
Quorum præcipuum precioso corpore Titan
Signandum Stilicone legit, tunc imperat omnes
Ponè sequi, dictisq; simul compellat euntes.
En cui distulimus melioris secla metalli
Consul adest, ite optati mortalibus anni
Ducite uirtutes hominum, florescite rursus
Ingenijs, hilares Baccho frugumq; feraces.
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore sæuiat Vrsa.
Non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æstas, madidæ nec prodigus urnæ
Semina prærupto dissoluat Aquarius imbre.
Phrixæus roseo producat fertile cornu

Ver Aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo.
Lenior & grauidis allatret Syrius uuis.
Sic fatus, croceis rorantes †ignibus hortos †finibus
Ingreditur, uallemq; suam, quam flammeus ambit
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis
Quas Solis pascuntur equi: flagrantibus inde
Cæsariem sertis, & lutea lora, iubasq;
Subligat alipedum. gelidas hinc lucifer ornat
Hinc Aurora comas, iuxtaq; arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit consulis annus,
Inq; nouos iterum reuoluto cardine cursus
Scribunt æthereis Stiliconem sydera fastis.

PANEG. II. IN LAVDES STILI CONIS FINIS.

CLAVD. TERTIAE PANEG. IN laudes Stiliconis præfatio.

MAior Scipiades, Italis qui †solus ab oris †ductus
In proprium uertit Punica bella caput,
Non sine Pierijs exercuit artibus arma:
Semper erat uatum maxima cura duci.
Gaudet enim uirtus testes sibi iungere Musas:
Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.
Ergo seu patrijs primæuus manibus ultor,
Subderet Hispanum legibus oceanum,

Seu Tyrias certa fracturus cuspide uires,
Inferret Libyco signa tremenda mari.
Hærebat doctus lateri, castrisq; solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi post lituos pedites fauere canenti,
Laudauitq; noua cæde cruentus eques.
Quumq; triumpharet gemina Carthagine uicta,
Hanc uindex patris, uicerat hanc patriæ.
Quum longi Libyam tandem post funera belli
Ante suas mœstam cogeret ire rotas.
Aduexit reduces secum uictoria Musas,
Et sertum uati Martia laurus erat.
Noster Scipiades Stilico: quo concidit alter
Annibal, antiquo sæuior Annibale.
Te mihi post quintos annorum Roma recursus
Reddidit, & uotis iußit adesse suis.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS TERTIA.

Vem populi plausu, procerum quem uoce petebas
Aspice Roma uirũ. iam tempora dta sine longæ
Dinumerare uiæ, uisoq; assurgere semper

Puluere,

Puluere, non dubijs ultra torquebere uotis.
Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior. uenerare curulem,
Quæ tibi restituit fasces: complectere dextram
Sub iuga quæ Pœnos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus quo frena reguntur
Imperij, cuius libratur sensibus orbis.
Os sacrum quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens: hic est †felix bellator ubiq;: †pro te
Defensor Libyæ, Rheni †pacator & Istri. †calcator
Ostentare suos prisco si more labores,
Et gentes cuperet uulgo monstrare subactas,
Certarent utroq; pares à cardine laurus.
Hæc Alemanorum spolijs, Australibus illa
Ditior exuuijs: illinc flauente Sicambri
Cæsarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albis ueheretur equis: currumq; sequutus
Laurigerum, festo fremuisset carmine miles.
Hi famulos traherent reges, hi facta metallis
Oppida, uel montes captiuaq; flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.
Sed non immodicus proprij iactator honoris
Consul Roma tuus, non illum præmia tantum,
Quàm labor ipse iuuat: strepitus fastidit inanes,
Inq; animis hominum pompa meliore triumphat.

Non alium certe Romanæ clarius arces
Suscepere ducem, nec quum cedente rediret
Fabritius Pyrrho, nec quum Capitolia curru
Pellææ domitor Paulus conscenderet aulæ.
Nec similis latias patefecit gloria portas.
Post Numidas Mario, post claßica Martis Eoi,
Pompeio, nulli pars æmula defuit unquam,
Quæ grauis obstreperet laudi stimulisq; malignis.
Facta sequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiæ fines uirtute reliquit,
Humanumq; modum. quis enim liuescere poßit,
Quod nunquam pereant stellæ? quod Iuppiter olim
Poßideat cœlum? quod nouerit omnia Phœbus?
Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis
Inuidiæ mensura capit. ductoribus illis
Præterea diuersus erat fauor: æquior ille
Patribus, inuisus plebi. popularibus illi
Munito studijs, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc uno uarijs discordia ceßit
Ordinibus: lætatur eques, plauditq; senator,
Votaq; patritio certant plebæa fauori.
O felix, seruata uocat quem Roma parentem.
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem regum thalamis Hispania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præstante senatus.
Non

Non sic uirginibus flores, non frugibus imbres,
Prospera non fessis optantur flamina nautis,
Vt tuus aspectus populo. quæ numine tanto
Littora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturi quoties affulsit Apollinis arcus?
Quæ sic aurifero Pactoli fonte tumescit
Lydia, quum domitis apparuit Euchius Indis?
Nónne uides & plebe uias, & tecta latere
Matribus? hic Stilico cunctis inopina reluxit
Te uictore salus: septem circunspice montes
Qui solis radios auri fulgore lacessunt,
Indutosq; arcus spolijs, æquataq; templa
Nubibus, & quicquid tanti struxere triumphi.
Quantum profueris, quantum seruaueris urbem,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certe
Cuncta forent, si † *Rhenus adhuc incũberet Austro.* †Poenus
Mos erat in ueterum castris, ut tempora quercu
Velaret, ualidis fuso qui uiribus hoste,
Casurum potuit morti subducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ pensabunt facta coronæ?
Non solum populi uitam debere fatetur
Armis Roma tuis, sed quod iucundior esset,
Lucis honoratæ fructus uenerabile famæ,
Pondus, & amissas uires & regna recepit.
Iam non prætumidi supplex orientis ademptam

Legatis poſcit Libyam, famulosúe precatur
(Dictu turpe) ſuos, ſed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem ſe uindicat ira.
Ipſa iubet ſignis, bellaturoq; togatus
Imperat, & ſpectant Aquilæ decreta ſenatus.
Ipſa tibi trabeas ultro dedit, ipſa curulem
Obtulit, hæc ultro faſtos ornare coëgit.
Nil perdit decoris priſci, nec libera quærit
Secula, quum donet faſces, quum prælia mandet.
Seq; etiam creuiſſe uidet. quis Gallica rura?
Quis meminit Latio Senonum ſeruiſſe Ligones?
Aut quibus exemplis fœcunda Tybris ab Arcto
Vexit Lingonico ſudatas uomere meſſes?
Auxilium non illa ſeges modo præbuit urbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi Roma liceret:
Ammonuit dominæ gentes, inſtarq; trophæi
Rettulit ignotum gelidis uectigal ab oris.
†Hæc †Hoc quoq; maieſtas augeſcit plena Quirini
Rectores Libyæ, populo quod iudice pallent,
Et poſt emeritas moderator quiſq; ſecures
Diſcrimen letale ſubit: quod Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum tranſmiſerit Auſter.
Ardua qui late terris reſponſa dedere,
Hinc trepidāt humiles: tremuit quos Africa nuper,
Cernunt roſtra reos. cani uirtutibus æui
Materiam pandit Stilico, populumq; uetuſti
Culminis

Culminis immemorem, dominandi rurſus in uſum
Excitat, ut magnos calcet metuendus honores.
Pendat iuſtitia crimen, pietate remittat
Errorem, puroſq́; probet, damnetq́; nocentes,
Et patrias iterum clemens exerceat artes.
Fallitur egregio quiſquis ſub principe credit
Seruitium: nunquam libertas gratior extat,
Quàm ſub rege pio, quos præficit ipſe regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patrumq́; reducit
Conceditq́; libens, meritis ſeu præmia poſcant,
Seu punire uelint: poſito iam purpura faſtu,
De ſe iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare ſocer, ſic caſta iuuentæ
Frena dedit, teneros his moribus imbuit annos.
Verior Auguſti genitor, fiducia belli,
Pacis conſilium, per quem ſqualore remoto
Priſtina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translataq́; penè poteſtas
Non oblita ſui, ſeruilibus exulat aruis,
In proprium ſeducta larem: uictritia reddit
Fata ſolo, fruiturq́; iterum quibus hæſerat olim
Auſpicijs, capitiq́; errantia menbra reponit.
Proxime dis conſul, tantæ qui proſpicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec ſpatium uiſus, nec corda decorem,
Nec laudem uox ulla capit, quæ luce metalli

Aemula uicinis fastigia conserit astris.
Quae septem scopulis zonas imitatur olympi,
Armorum, legumq́; parens: quae fundit in omnes
Imperium, primiq́; dedit cunabula iuris.
Haec est exiguis quae finibus orta, tetendit
In geminos axes, paruaq́; à sede profecta
Dispersit cum sole manus: haec obuia fatis
Innumeras uno gereret cum tempore pugnas:
Hispanas caperet, Siculas submitteret urbes,
Et Gallum terris prosterneret, aequore Poenum.
Nunquam succubuit damnis, & territa nullo
Vulnere, post Cannas maior, Trebiamq́; fremebat.
Et quum iam premerent flammae, murumq́; feriret
Hostis, in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec stetit oceano, remisq́; ingressa profundum,
Vincendos alio quaesiuit in orbe Britannos.
Haec est in gremium uictos quae sola recepit,
Humanumq́; genus communi nomine fouit,
Matris, non dominae ritu: ciuesq́; uocauit
Quos domuit, nexuq́; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quod ueluti patrijs regionibus utitur hospes,
Quod sedem mutare licet, quod cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus.
Quod bibimus paßim Rhodanū, potamus Orontē,
Quod cuncti gens una sumus, nec terminus unquam
Romanae

Romanæ ditionis erit. nam cætera regna
Luxuries uitijs, odijsq́; superbia uertit.
Sic male sublimes fregit Spartanus Athenas,
Atq; idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
Aßyrio, Medoq́; tulit moderamina Perses.
Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ,
Hæc sacris animata Numæ est, hinc fulmina uibrat
Iuppiter, hanc tota Tritonia Gorgone uelat.
Arcanas huc Vesta faces, huc Orgia secum
Transtulit, & Phrygios genitrix turrita leones.
Huc depulsurus morbos Epidaurius hospes
Reptauit placido tractu, uectumq́; per undas
Insula Pœonium texit Tyberina draconem.
Hanc tu cum superis Stilico præclare tueris:
Protegis hanc clypeo, matrem regumq́; ducumq́;,
Præcipueq́; tuam. dedit hæc exordia lucis
Eucherio: puerumq́; ferens hic regia mater
Augusto monstrauit auo: lætatus at ille
Sustulit in Tyria reptantem ueste nepotem,
Romaq́; uenturi gaudebat præscia fati,
Quod te iam toto meruisset †pignore ciuem. †pectore
Nec tamen ingratum, nec qui †tua facta referre †benefacta
Nesciat hunc credas populum. si uoluere priscos
Annales libeat, quoties hinc prælia sumpsit
Pro socijs, quoties dono conceßit amicis

Regibus, Ausonio quæsitas sanguine terras.
Publica sed nunquam tanto se gratia fudit
Assensu (quis enim princeps hæc omnibus egit
Obsequijs?) sese dominum patremq; uocari,
Quin tibi continuis resonent conuexa diebus.
Macte nouis consul titulis, Mauortia plebes
Te dominum Bruto non indignante fatetur.
Et quod adhuc nullo pouit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit. exultant auidi quocunq; decorus
Conspiciare loco, nomenq; ad sydera tollunt,
Nec uaga dilecto satiantur lumina uultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres,
Seu celebres ludos, solio seu fultus eburno
Cingas iure forum: denso seu turbine uulgi
†circundēt Circunfusa tuæ †conscendant rostra secures.
Quæ uero procerum uoces, quàm certa fuere
Gaudia? quum totis exurgens ardua pennis
†alas Ipsa duci sacras Victoria panderet †ædes,
Et palma uiridi gaudens, & amicta trophæis.
Custos imperij uirgo, quæ sola mederis
Vulneribus, nullumq; doces sentire laborem:
Seu tibi Dictææ placuerunt astra Coronæ,
Seu magis æstiuo sedes uicina Leoni,
Seu sceptrum sublime Iouis, seu Palladis ambis
Aegida, seu fessi mulces suspiria Martis,

Adsis perpetuum Latio, uotisq; senatus
Annue diua tui: Stilico tua sæpius ornet
Limina, teq; simul rediens in castra reducat.
Hunc bellis comitare fauens, hunc redde togatum
Consilijs: semper placidis te moribus egit,
Seruauitq; piam uictis, nec polluit unquam
Laurum sæuitia, ciuem nec fronte superba
Despicit, aut trepidam uexat legionibus urbem.
Sed uerus patriæ consul cessantibus armis
Contentus lictore uenit, nec inutile quærit
Ferri præsidium, solo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas
Distulit impensas, & post miracula castris
Edita, uel genero Romæ maiora reseruat.
Auratos Rhodijs imbres, nascente Minerua
Indulsisse Iouem perhibent. Bacchoq; paternum
Iam pulsante femur, mutatus palluit Hermus
In precium, uotiq; famem passurus auari.
Ditabat rutilo quicquid Mida tangeret auro:
Fabula, seu uerum canitur. tua copia uincit
Fontem Hermi, tactumq; Midæ, pluuiasq; tonantis.
Obscurat ueteres, obscurabitq; futuros
Par donis armisq; manus. si solueret ignis
Quas dedit immanes uili pro pondere massas,
Argenti potuere lacus & flumina fundi.
Nec tibi quæ pariter syluis dominaris & astris,

Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoq; nobilibus spectacula nostra laboras
Illustrare feris, summoq; in uertice rupis
Alpinæ socias arcu cessante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium: ueniunt humeros & brachia nudæ,
Armatæq; manus iaculis, & terga sagittis:
Incomptæ, pulchræq; tamen. sudoribus ora
Puluerulenta rubent. sexum nec cruda fatetur
Virginitas: sine lege comæ: duo cingula uestem
Crure tenus pendere uetant. præcedit amicas
Flaua Leontodame, sequitur nutrita Licæo
Nebrophone, telisq; domat quæ Mænala Thero.
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et cursu zephyris nunquam cessura Lycaste.
†Erymanthe Iungunt se geminæ metuenda feris †Hecaërge:
Et soror, optatum numen uenatibus Opis,
Progenies Scythiæ, diuas nemorumq; potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ septem uenere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formosa Dianæ
Centum Taygeti, centum de uertice Cynthi,
Et totidem casto genuit quas flumine Ladon.
Quas ubi collectas uidit, sic Delia cœpit:
O sociæ, mecum thalami quæ iura perosæ,
Virgineo gelidos percurritis agmine montes,

Cernitis ut Latio ſuperi communibus ornent
Hunc annum ſtudijs: quantos Neptunus equorum
Donet ab †urbe greges, laudi quàm nulla canendæ †orbe
Fratris plectra uacent: noſtram quoq; ſentiat idem,
Quam meritis debemus opem: non ſpicula poſcit
Iſte labor, maneant clauſis nunc ſicca pharetris,
Omnis & à ſolitis noſter uenatibus arcus
Temperet, in ſolam cruor hic ſeruetur harenam.
Retibus & clauſtris dilata morte tenendæ,
Ducendæq; feræ, cupidas arcete ſagittas,
Conſulis in plauſum caſuris parcite monſtris.
Acceleret diuiſa manus, mihi curſus anhelas
Tenditur ad Syrtes, mecum Dictæa Lycaſte
Et comes Opis eat. ſteriles iuuat ire per æſtus.
Nanq; feras alijs tellus Mauruſia donum
Præbuit, huic ſoli debet ceu uicta tributum.
Dum nos horribiles Libyæ ſcrutamur alumnos,
Europæ uos interea perquirite ſaltus,
Et ſcopulos. poſita ludat formidine paſtor,
Securiſq; canat Stiliconem fiſtula ſyluis.
Parent numinibus montes, ut legibus urbes.
Dixit, & extemplo frondoſa fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum ſubiere iugales,
Quos decus eſſe deæ primi ſub lumine cœli
Roſcida fœcundis concepit luna cauernis.
Par nitor intactis niuibus, frons diſcolor auro

Germinat, & ſpatio ſummas æquantia fagos.
Cornua ramoſo ſurgunt procera metallo.
Opis frena tenet. fert retia rara Lycaſte,
Auratasq́; plagas, immortalesq́; Moloßi
Latrantes medijs circum iuga nubibus ibant.
Quinq; aliæ paribus (Phœbe ſic iuſſerat) armis,
Diuerſa regione ruunt, ducitq́; cohortem
Quæq; ſuam: uariæ formis, & gente ſequuntur,
Ingenioq́; canes. illæ grauioribus aptæ
Morſibus, hæ pedibus celeres, hæ nare ſagaces,
Hirſutæq́; fremunt Creſſæ, tenuesq́; Lacænæ,
Magnaq́; taurorum fracturæ colla Britannæ,
Dalmatiæ lucos abruptaq́; brachia Pindi
Sparſa comam Britomartis agit. tu Gallica cingis
Luſtra Leontodame, Germanorumq́; paludes
Eruis, & ſi quis defenſus arundine Rheni
Vaſtus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes, Apenniniq́; receſſus,
†Nicharte Garganiq́; niues †Hecaërge prompta fatiget.
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informesq́; cauis urſos detrudit ab antris,
Quorum ſæpe Tagus manantes ſanguine rictus
Non ſatiauit aquis, & quos iam frigore ſegnes
Pyrenæa tegit latebroſis frondibus ilex.
†Circæis †Cirnæis Siculisq́; iugis uenata uirago.
Nebrophone ceruos, aliasq́; in uincula cogit

Non

Non sæuas pecudes, sed luxuriantis harenæ
Delicias, pompam nemorũ quodcunq; tremendum
Dentibus, aut insigne iubis, aut nobile cornu,
Aut rigidum setis capitur: decus omne timorq́;
Syluarum non caute latent, non mole resistunt
Fortia, non uolucri fugiunt pernicia cursu.
Hæc laqueis innexa gemunt, hæc clausa feruntur
Ilignis domibus: fabri nec tigna polire
Sufficiunt: rudibus fagis texuntur & ornis
Frondentes caueæ: ratibus pars ibat onustis
Per freta uel fluuios. exanguis dextera torpet
Remigis, & propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis, longoq́; morantur
Ordine plaustra uias, montanis plena triumphis,
Et fera sollicitis uehitur captiua iuuencis,
Explebat quibus antè famem: quotiesq́; reflexi
Conspexere boues, pauidi temone recedunt.
Iamq́; pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones,
Hesperidas qui sæpe fugant, uentoq́; citatis
Terrificant Atlanta iubis, armentaq́; longe
Vastant Aethiopum, quorumq́; impune fragosa
Murmura pastores nunquam excepere per aures.
Non illos tedæ ardentes, non strata superne
Lapsuro uirgulta solo, non uocibus hœdi
Pendentis stimulata fames, non fossa fefellit:

Vltro se uoluere capi, gaudentq; uideri,
Tantæ præda deæ. respirant pascua tandem,
Agricolæ reserant iam tuta mapalia Mauri.
Tum uirides pardos, & cætera colligit Austri
Prodigia, immanesq; simul Latonia dentes,
Qui secti ferro in tabulas, auroq; micantes,
Inscripti rutilum cælato consule nomen,
Per proceres & uulgus eant. stupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Dentibus: insedit nigra ceruice gementum,
Et fixum dea quassat ebur, penitusq; cruentis
Stirpibus auulsis patulos exarmat hiatus.
Ipsos quinetiam nobis miracula uellet
Ducere, sed pigra cunctari mole ueretur,
Tyrrhenas fœtus Libycos amplexa per undas.
Classica turba sonat, caudamq; à puppe retorquens
In proram iacet usq; leo, uix subleuat unum
Tarda ratis, fremitus stagnis auditur in imis.
Cunctaq; prosiliunt cete, Tyrrhenaq; Nereus
Confert monstra suis, sed non æquare fatetur.
Aequora sic uictor quoties per rubra Lyæus
Nauigat, intorquet clauum Silenus, & acres
Insudant tonsis Satyri, taurinaq; pulsu
Baccharum Bromios inuitant tympana remos:
Transtra ligant hederæ, malum cincunflua uestit
Pampinus, antennis illabitur ebria serpens,
Perq;

Perq́; mero madidos currunt †soluuntq́; rudentes †saliuntq́
Lynces, & insolitæ mirantur carbasa tygres.

PANEG. III. IN LAVDES STILI CONIS FINIS.

CL. CLAVDIANI PANEGYRIS IN PROBVM ET PROBINVM ATQVE OLIBRIVM FRATRES.

OL qui flammiferis mundum complexus habenis,
Voluis inexhausto redeuntia secula motu,
Sparge diem meliore coma, crinemq́; repexi
Blandius elato †surgant temone iugales, †trubeant
Efflantes roseum frenis spumantibus ignem.
Iam noua germanis uestigia torqueat annus
Consulibus, lætiq́; petant exordia menses.
Scis genus Auchenium, nec te latuere parentes
Auniadæ, nam sæpe soles ductoribus illis
Instaurare uias, & cursibus addere nomen.
His neq; per dubium pendet fortuna pauorem,
Nec nouit mutare uices, sed fixus in omnes
Cognatos procedit honos: quemcunq; requires
Hac de stirpe uirum, certum est de consule nasci.

Per fasces numerantur aui, semperq; renata
Nobilitate uirent, & prolem fata sequuntur,
Continuum simili seruantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære uetusto
Floreat, & claro cingatur Roma senatu,
Se iactare parem, sed prima sede relicta
Auchenijs, de iure licet certare secundo.
Haud secus ac tacitam luna regnante per Arcton
Sydereæ cedunt acies, quum fratre retuso,
Aemulus aduersis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet, tunc fulua Leonis
Ira perit, Plaustro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi: iam caligantibus armis
†facta *Debilis Orion dextram miratur inermem.*
Quem prius aggrediar? ueteris quis † fata Probini
Nesciat? aut nimias laudes ignoret Olibri?
Viuit adhuc, completq; uagis sermonibus aures
†obscura *Gloria fusa Probi, quam nec uentura silebunt*
Lustra, nec † ignota rapiet sub nube uetustas.
Illum fama uehit trans æquora, transq; remotas
Tethyos ambages, Atlanteosq; recessus.
Audijt & gelido si quem Mæotica pascit
Sub Ioue, uel calido si quis coniunctus in axe
Nascentem te Nile bibit. uirtutibus ille
Fortunam domuit, nunquamq; leuantibus alte
Intumuit rebus, sed mens circunflua luxu

Nouerat

Nouerat intactum uitio seruare uigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes, sed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe uelut denso currentia munera nimbo,
Cernere semper erat populis undare penates,
Aßiduos intrare inopes, remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios superabat Iberos,
Aurea dona uomens, si quis tellure reuulsa
Sollicitis fodiens †miratur collibus aurum. †rimatur
Quantum stagna Tagi rudibus stillantia uenis
Effluxere decus, quanto pretiosa metalli
Hermi ripa micat, quantas per Lydia culta
Despumat rutilas diues Pactolus harenas.
Non mihi centenis resonent si uocibus ora,
Multifidusq; ruat centum per pectora Phœbus,
Acta Probi narrare queam: quot in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italiæ late cum frena teneret,
Illyricosq; sinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati uicere patrem, soliq; merentur
Victores audire Probi: non contigit illi
Talis honor, prima cum parte uiresceret æui.
Non consul cum fratre fuit. Vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens, non anxia mentem
Spes agit, & longo tendit præcordia uoto.

Cœpistis quo finis erat. primordia uestra
Vix pauci meruere senes: metasq; tenetis,
Ante genas dulces quàm flos iuuenilis inumbret,
Oraq; ridenti lanugine uestiat ætas.

Tu precor ignarum doceas Parnasia uatem,
Quis deus ambobus tanti sit muneris auctor.
Postquam fulmineis impellens uiribus hostem
Belliger Augustus trepidas laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas persoluere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Ire parat: famuli currum iunxere uolantem.
Impetus, horribilisq; metus, qui semper agentes
Prælia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, seu cuspide turbet Hidaspen.
†mittit Hic ligat axe rotas, hic sub iuga ferrea †nectit
Cornipedes, rigidisq; docet seruire lupatis.
Ipsa triumphatis quæ poßidet æthera regnis
Aßilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neq; cæsariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exerta lacertos.
Audacem retegit mammam, laxumq; coërcens
Mordet gemma sinum, nodus qui subleuat ensem
Album puniceo rectus discriminat ostro.
Miscetur decori uirtus, pulcherq; seuero
Armatur terrore pudor, galeæq; minaci

Flaua

Flaua cruentarum prætenditur umbra iubarum:
Et formidato clypeus Titana laceßit
Lumine, quem tota uariarat Mulciber arte:
Hic patrius Mauortis amor, fœtusq́; notantur
Romulei: pôst amnis ineſt, & bellua nutrix:
Electro Tyberis, pueri formantur in auro:
Tingunt æra lupam, Mauors adamante coruſcat.
Iam ſimul emißis rapido uelocior Euro
Fertur equis, ſtridunt zephyri, curſuq́; rotarum
Saucia diuiduis clareſcunt nubila ſulcis:
Nec traxere moras, ſed lapſu protinus uno
Quem poſcunt tetigere locum, quem fine ſub uno
†Auguſtare aditum curuis anfractibus Alpes, †Anguſtãt
Clauſtraq́; congeſtis ſcopulis durißima tendunt,
Non alia reſeranda manu, ſed peruia tantum
Auguſto, geminisq́; fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, auulſaq́; mœnia fumant.
Creſcunt in †cumulũ ſtrages, uallemq́; profundam †tumulum
Aequauere iugis, ſtagnant †immenſa cruore †immerſa
Corpora, †traduntur permixto funere manes. †turbãtur
Haud procul exacto lætus certamine uictor
Ceſpite gramineo conſederat, arbore fultus
Accliues humeros: dominum gauiſa coronat
Terra ſuum, ſurgunt toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet, crebroq́; recurrit
Halitus, & placidi radiant in caßide uultus.

Qualis letifera populatus cæde Gelonos
Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo.
Exuuias Bellona leuat, belliq; tepentes
Puluere soluit equos: immensaq; cornus in hastam
Porrigitur, tremulisq; ferit splendoribus Hebrum.
Vt stetit ante ducem discussas Roma per auras,
Conscia tunc sonuit rupes, & inhorruit acri
Maiestate nemus. prior hic, O numen amicum
Dux ait, & legum genitrix, longeq; regendo
†addicta Circumfusa polo, consors †adiuncta tonanti,
Dic agedum quæ causa uiæ? cur deseris arces
Ausonias, cœlumq; tuum? dic maxima rerum,
Non ego uel Libycos cessem tolerare labores,
Sarmaticos'ue pati medio sub frigore coros,
Si tu Roma uelis. pro te quascunq; per oras
Ibimus, & nulla sub tempestate timentes,
Solstitio Meroën, bruma tentabimus Istrum.
Tum regina refert: Non me latet inclyte rector,
Quod tua pro Latio uictritia castra laborent.
Nec quod seruitium rursus furiæq; rebelles,
Edomitæ paribus sub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijcias, si uera manet reuerentia nostri.
Sunt mihi pubentes alto de semine fratres
Pignora chara Probi, festa quos luce creatos
Ipsa meo foui gremio, cunabula paruis

Ipſa dedi, cum matris onus Lucina beatum
Solueret, & magnos præferrent ſydera partus.
His ego non Decios pulchros, fortes'ue Metellos
Prætulerim: non qui Pœnum domuere ferocem
Scipiadas, Gallisq; genus fatale Camillos.
Pierijs pollent ſtudijs, multoq; redundant
Eloquio, nec deſidijs dapibus'ue paratis
Indulgere iuuat, nec tanta licentia uitæ
Arripit, aut mores ætas laſciua relaxat:
Sed grauibus curis animum ſortita ſenilem,
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
Illis quam propriam ducunt ab origine ſortem,
O ramus præbere uelis, anniq; futurum
Deuoueas uenientis iter. non improba poſco,
Non inſueta dabis, domus hæc de more requirit.
Annue, ſic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per utrunq; latus: Medisq; ſubactis,
Noſtra Semiramiæ timeant inſignia turres.
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc: Optata iubes, ultroq; uolentem
Diua rogas, non hæc precibus tentanda fuiſſent.
Vſqueadeóne meam condunt obliuia mentem,
Vt pigeat meminiſſe Probi? quo iudice totam
Vidimus Heſperiam, feſſasq; reſurgere gentes.
Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.

Ante Thyesteis iterum conterrita mensis
Intercisa dies refugos uertetur in ortus,
Quàm Probus à nostro poßit discedere sensu.
Dixerat, & uelox iam nuncius aduolat urbem.
Extemplo strepuere chori, collesq; canoris
† Plausibus †Pulsibus impulsi septena uoce resultant.
Laetatur ueneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, currusq; micantes
Stamine, quod molli tondent de stipite Seres,
Frondea lanigerae carpentes uellera syluae:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaq; concreto cogit squallere metallo.
Qualis purpureas praebebat candida uestes
Numinibus Latona suis, cum sacra redirent
Ad loca nutricis, iam non errantia Deli.
Illa feros saltus, & desolata relinquens
†certis Maenala, lassato †Cretam uenatibus arcu.
Phoebus adhuc nigris rorantia tela uenenis
Extincto Pythone ferens: tunc insula notos
Lambit amica pedes, ridetq; Aegaeus alumnis
Lenior, & blando testatur gaudia fluctu.
Sic Proba praecipuo natos exornat amictu:
Quae decorat mundum, cuius Romana potestas
Foetibus augetur. credas ex aethere lapsam
Stare pudicitiam, uel sacro thure uocatam
Iunonem Inachijs oculos aduertere templis.

Talem

Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ,nec Græca uetustas:
Coniuge digna Probo:nam tantum cœtibus extat
Fœmineis,quantum supereminet ille maritos:
Ceu sibi certantes sexus qui poßit uterq;
Hunc legere ad herum.taceat Nereida nuptam
Pelione duplici fœcundam consule matrem
Felicemq; uterum,qui nomina parturit annis.
Vt sceptrum gessere manu,membrisq; rigentes
Aptauere togas,signum dat summus hiulca
Nube pater,gratamq; facem per inane rotantes
Prospera uibrati,tenuerunt† omnia nimbi. †omina
Accepit sonitus curuis Tyberinus in antris,
Ima ualle sedens,arrectis auribus hæsit.
Vnde repentinus populi fragor?illicet herbis
Pallentes thalamos,& structa cubilia musco
Deserit,ac nymphis dominam commendat herilem.
Illi glauca nitent hirsuto lumina uultu,
Cæruleisq; infecta notis,reddentia patrem
Oceanum:crispo densantur gramine colla.
Vertice luxuriat toto crinalis harundo:
Quam neq; fas zephyris frangi,nec sole perustam
Aestiuo candore mori,sed uiuida frondet
Aequæuum complexa caput:taurina leuantur
Cornua,temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquæ,frons hispida manat

trepectit Imbribus,in liquidos fontes se barba †recepit.
Palla graues humeros uelat,quam neuerat uxor,
Illi percurrens uitreas sub gurgite telas.
Est in Romuleo procumbens insula Tybri,
Quà medius geminas interfluit alueus urbes
Discretas subeunte freto,pariterq; minantes,
Ardua turrigeræ surgunt in culmina ripæ.
Hic stetit,& subitum prospexit ab aggere uotum:
Vnanimes fratres iunctos stipante senatu
Ire forum,strictasq; procul radiare secures,
Atq; uno bijuges tolli de limine fasces.
Obstupuit uisu,suspensaq́; gaudia uocem
Oppressam tenuere diu,mox inchoat ore.
Respice si tales iactas aluisse fluentis
Eurotas,Sparte'ue tuis,quid protulit æquum
Falsus olor,ualido quamuis decernere cæstu
Norint,& ratibus sæuas arcere procellas.
En noua Ledæis soboles fulgentior astris.
Ecce mei ciues,quorum iam signifer optat
Aduentum,stellisq; parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olibrius axes,
Pro Polluce rubens,pro Castore flamma Probini.
Ipsi uela regent,ipsis dominantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
Nunc pateras libare deis,nunc soluere multo
Nectare corda libet:niueos iam pandite cœtus
Naiades

Naiades, & totum uiolis prætexite fontem.
Mella ferant syluæ, iam profluat ebrius amnis
Mutatis in uina uadis, iam sponte per agros
Sudent irriguæ spirantia balsama uenæ.
Currat qui sociæ roget in conuiuia mensæ
Indigenas fluuios, Italis quicunque suberrant
Montibus, Alpinasque bibunt de more pruinas:
Vulturnusque rapax, & Nar uitiatus odoro
Sulfure, tardatusque suis erroribus Vfens:
Et Phaëthonteæ perpessus damna ruinæ
Eridanus, flauæque tenens querceta maricæ
Lyris, & Oebaliæ qui reparat arua Galesus.
Semper honoratus nostris celebrabitur undis
Iste dies, semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & nymphæ patris præcepta secutæ
Tecta parant epulis, ostroque †refecta corusco †referta
Humida gemmiferis illuxit regia mensis.
O bene signatum fraterno nomine tempus.
O consanguineis felix auctoribus annus,
Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hyems non frigore torpens,
Non canis uestita niues, non aspera uentis,
Sed trepido calefacta Noto. uer inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura fauori
Pratis te croceis pingat: te meßibus æstas
Induat, autumnusque madentibus †imbuat uuis. †ambiat

Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
Contigit: exactum nunquam memorata per æuum
Germanos habuisse duces: te cuncta loquetur
Tellus, te uarijs scribent in floribus horæ,
Longaq; perpetui ducent in secula fasti.

PANEG. IN PROBVM, OLIBRIVM, ET PROBINVM, FINIS.

CL. CLAVDIANI

LAVS SERENAE REGINAE VXORIS STILICONIS.

IC mihi Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritam serto redimire Serenam?
Vile putas donum solitam consurgere gemmis,
Aut rubro radiare mari, si floribus ornes
Reginæ regina comam? sed floribus illis
Quos neq; frigoribus Boreas, nec Sirius urit
Aestibus, æterno sed ueris honore rubentes.
Fons Aganippæa Permeßius educat unda,
Vnde piæ pascuntur apes, & prata legentes
Transmittunt seclis Heliconia mella futuris.
Dignius haud uates alios exercuit unum
Fœmineæ uirtutis opus: quod sponte redempto
Casta maritali succeßit Thessala fato,

Inq;

Inq; suos migrare uirum non abnuit annos,
Hoc Graij memorant: Latijs mouet ora Camœnis
Præscia fatorum Tanaquil, rediensq; per undas
Cloelia Tybrinas, & eodem flumine ducens
Claudia uirgineo cunctantem crine Cybellem.
An ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta senis? quod stagna Carybdis
Armauit, quod Scylla canes, quod pocula Circe,
Antiphatæ uitata fames, surdoq; carina
Remige Sirenum cantus transuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contempta Calypso
Penelope decus atq; suum, cui tanta paratur
Scena pudicitiæ, terræ pelagiq; labores,
Et sæui totidem bellis quot fluctibus anni
Coniugij docuere fidem. sic Claudia fœlix
Teste dea, castosq; probet sub numine mores,
Absoluens puppisq; moras, crimenq; pudoris.
Penelope trahat arte procos, fallatq; furentes
Stamine nocturnæ relegens solertia telæ.
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quod si nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atq; omnes redeunt in semina causæ,
Quis uenerabilior sanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te priuata dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Angustis laribus. patruo te principe celsam

Bellipotens illustrat auus, qui signa Britanno
Intulit oceano, Getulaq́; reppulit arma.
Claram Scipiadum taceat Cornelia gentem,
Seq́; minus iactet Libycis dotata trophæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Australibus inde parentum
Cingeris excubijs: necdum moderamina mundi
Sumpserat illa domus, cum te Lucina beatis
Adderet astrorum radijs. ô maxima rerum
Gloria, post genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hispania terris
†leuat *Vox humana ualet? primo † lauat æquore solem,*
India, tu fessos exacta luce iugales
Proluis, inq́; tuo respirant sydera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, preciosa metallis,
Principibus fœcunda pijs: tibi secula debent
Traianum: series his fontibus Aelia fluxit.
Hinc senior pater, hinc iuuenũ diademata fratrum.
Nanq; aliæ gentes quas fœdere Roma recepit
Aut armis domuit, uarios aptantur in usus
Imperij: Phariæ segetes, & Punica meßis
Castrorum deuota cibo: dat Gallia robur
Militis: Illyricis sudant equitatibus alæ.
Sola nouum Latijs uectigal Iberia rebus
Contulit, Augustos: fruges, æraria, miles
Vndiq; conueniunt, totoq́; ex orbe leguntur:

Hæc generat qui cuncta regant. nec laude uirorum
Censeri contenta fuit, nisi matribus æque
Vinceret, & gemino certatim splendida sexu,
Flacillam, Mariamq́; daret, pulchramq́; Serenam.
Te nascente ferunt, per pinguia culta tumentem
Diuitijs undasse Tagum, Callecia risit
Floribus, & roseis formosus Duria ripis,
Vellere purpureo paßim mutauit ouile.
Cantaber oceanus uicino littore gemmas
Expuit, effoßis nec pallidus Astur oberrat
Montibus, oblatum sacris natalibus aurum
Vulgo uena uomit, Pyrenæiq́; sub antris
Ignea fulmineis legere Ceraunia nymphæ.
Quæq́; rebellantes undas, æstumq́; secutæ,
In refluos uenere palàm Nereides amnes,
Confessæ plausu dominam cecinere futuris
Auspicium thalamis. alio tum paruus in axe
Crescebat Stilico, uotiq́; ignarus agebat
Debita cui longe coniunx, penitusq́; remoto
Orbe parabatur, tanti concordia fati.
Nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant, gremijs redolentibus auræ,
Ternaq́; te nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuitq́; loqui: quocunq; per herbam
Reptares, fluxere rosæ, candentia nasci
Lilia: si placido ceßissent lumina somno,

Purpura fulgebat uiolæ factura cubile
Gramineum, uernatq; tori regalis imago.
Omina non audet genitrix tam magna fateri:
Successusq; suos, arcani conscia uoti,
Spe trepidante tegit. gestabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theudosius, priuatus adhuc, fraterna ueniret,
Oscula libabat, teq; in sua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuersa querelis:
Quis me de proprijs auferre penatibus, inquit,
Imperat? hic semper præsagia luserat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo sublimis adoptat
Te patruus, magniq; animo solatia luctus
Restituens, propius quàm si genuisset amauit
Defuncti fratris sobolem. nec charior olim
Mutua Lædeos deuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana uocabula nato,
Quaq; datur fratris speciem sibi reddit adempti.
Deniq; cum rerum summas delectus habenas
Susciperet, non ante suis intendit amorem
Pignoribus, quàm te pariter fidamq; sororem
Littus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deseritur iam ripa Tagi, zephyriq; relictis
Sedibus, auroræ famulas properatur in urbes.
Incedunt geminæ proles faterna puellæ:

Inde Serena minor, prior hinc Termantia natu,
Expertes thalami, quarum Cythereia necdum
Sub iuga ceruices niueas Hymenæus adegit.
Vtraq; luminibus timidum micat, utraq; pulchras
Excitat ore faces. qualis Latonia uirgo,
Et ſolo Ioue nata ſoror, cum forte reuiſunt
Aequorei ſortem patrui, ſpumantia cedunt
Aequora, caſtarum greſſus uenerata dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cimothoën Triton, totoq; ſeueros
Inducit mores pelago pudor, ipſaq; Protheus
Arcet ab amplexu turpi Neptunnia monſtra.
Tales ſceptriferi uiſuræ tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale ſorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore,
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles ut publica cogit
Triſtior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cum patrem nati fugerent, atq; ipſa timeret
Commotum Flacilla uirum, tu ſola frementem
Frangere, tu blando poteras ſermone mederi,
Alloquijs hærere tuis, ſecreta, fidelis.
Priſca puellares reuerentia tranſilit annos,
Non talem Triuiæ confert laudator Homerus
Alcinoo genitam, quæ dum per littora ueſtes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,

Auratam iaculata pilam post naufraga somni
Ocia, progressum folijs expauit Vlyssem.
Pierius labor, & ueterum tibi carmina uatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mãtua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Elisæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia sequens remeantem rursus ad umbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneia coniux,
Communes ardente uiro mixtura fauillas,
Et grauis incumbens casto Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus testata tyranni,
Armauit patriæ iustos in bella dolores,
Exule Tarquinio, memorandáq; concidit uno
Vlta pudicitiam, libertatemq́; cruore.
Talia facta libens non tu uirtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe sollicito uotis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Musarum pagina reges,
Quod dura sub lege procos certare iuberent,
Empturos thalamum dubij discrimine leti,
Et sua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Pisæa marino
Fugit tela Pelops: nam prouidus obice regis
Prodidit Oenomai deceptus Mirtylus axem
Hippomenes: trepidus cursu, ferróq; secutam
Aurato

Aurato uolucrem, flexit Schœneida pomo.
Herculeas uidit fluuio luctante palæstras,
Mœnibus ex altis Calidon, preciumq; laboris
Deianira fuit, cum pectore uictor anhelo
Alcides fremeret, retroq; Acheloius iret
Decolor: attonitæ stringebant uulnera nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Hesperidum pomis, non amne subacto,
Non socerum fallente rota, sed iudice dignus
Augusto, uarijs Stilico spectatus in armis
Accipit, & regni dotes uirtute parauit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos, hunc ciuica quercus
Nexuit, hunc domitis ambit rostrata carinis.
Solus militiæ mira mercede iugalem
Promeruit Stilico, socero referente coronam.
Agnouit patrui similem Termantia curam,
Nupsit & illa duci, sed longe fata sororis
Inferiora tuis: alio tibi numine tedas
Accendit Romana salus, magnisq; coronis
Coniugium fit cura tuum: delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres, Argæaq; gramina pastæ,
Semine Cappadocum sacris præsepibus edunt:
Primus honor gemino, mox Idæ germine duxit
Agmina: commissosq; labor sic gessit honores,
Vt semper merito princeps cum magna dedisset,

Deberet maiora tamen. si bellica nubes
Ingrueret, quamuis annis, & iure minori,
Cedere grandæuos equitum peditumq; magistros
Aspiceres, totumq; palàm committere Martem.
Nec gradus, ætatisq; pudor senioribus obstat,
Ne iuueni parere uelint. Ceu flumine molli
Tranquillisq; fretis clauum sibi quisq; regendum
Vendicat: incumbat si turbidus Auster, & unda
Pulset utrunq; latus, posito certamine nautæ
Contenti meliore manu, seseq; pauere
Confeßi, finem studijs fecere procellæ.
Haud aliter Stilico fremuit cum Thracia belli
Tempestas, cunctis pariter cedentibus, unus
Eligitur ductor: suffragia quippe peregit
Iudex uera timor, uictus ratione salutis
Ambitus, & pulsus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tũc p mẽbra tremor? quãtæq; cadebãt
Vbertim lachrymæ? quum sæua uocantibus arma
Iam lituis, madido respectans limina uultu
Optares reducem, galeæq; inserta minaci
Oscula cristati raperes festina mariti?
Gaudia quæ rursus quum post uictricia tandem
Claßica, sydereas ferratum pectus in ulnas
Exciperes? castæ tutò per dulcia noctis
Ocia, pugnarum seriem narrare iuberes?
Non illo nitidos, nunquam bellante capillos
Comere,

Comere, non solitos gemmarum sumere cultus.
Numinibus uotisq; uacas, & supplice crine
Verris humum: tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura uiro: nec deside cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Fœminea pro parte subit, dum gentibus ille
Confligit, uigili tu prospicis omnia sensu,
Ne quid in absentem uirtutibus obuia, semper
Audeat inuidiæ rabies, neu feruor iniquis
Ne qua procul positis furto subsederit armis,
Calliditas nocitura domi. tu sedula quondam
Ruffino meditante nefas, quum quæreret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda uirum, scriptisq; monebat.

CL. CLAVDIANI
LAVDES HERCVLIS.

IERIDVM columen, cuius Parnassia magno
Numine templa sonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia sancta sororum,
Et noua Castalios latices per rura petentem
Hippocrenæum uictorem sistere fontem
Me: famaq; tuam non nunc nouus aduena turbam

Ingredior: laurosq; gerens, & florea sertis
Tempora uincta tuis, doctorum munera uatum.
Testor adhuc ueteres quamuis desuetus honores.
Alcides mihi carmen erit, Romana tonantis
Progenies, dignus credi post uiscera numen.
Semper in immensos inuicti roboris æstus.
Nec nasci potuisse uacat, nam lucis in ipsis
Inclyte principijs, tardo uix editus ortu
Fecisti de patre fidem. Sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cyrræa modis? tenerumq; resultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum quo mollis amas, & frondis amatæ
Linque nemus, molliq; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare sub umbra.
    Iam graue plus etiam q̃ uentris tempora uellent
Alcmena tendebat onus: sed regia Iuno
Impedit, & partus probibet, nasciq; uetabat,
Vt metus ipse deum monstret. nec uiuida cœli
Semina mortales norunt sentire latebras,
Nec possunt sufferre moras. Datur inde nouercæ
Materies, grauibusq; odijs augmenta ministrat,
Quod uinci cœpisse pudet: mox improba binos
In tua membra iubet dum nasceris ire dracones.
Incumbunt celeres illi, squammosaq; iussus
Armat colla furor: nec, quamuis maxima tractu
Tardantur spiris, sequitur pars cætera pectus,
Tristis

Tristis tartarea uibratur sibilus aura,
Morte rubent oculi, trifidisq; horrentia linguis
Ora sonant, nigrumq; fremens leuat ira uenenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cœlicolûm regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? an'ne unum posse necari
Iam strato Pythone times? licet omnia mundi
Monstra uoces, ipsamq; armes serpentibus Hydrã,
Defendet natura deum, patremq; probabit,
Quod nouit constare Iouem. Iamq; irrita tetri
Iussa parant implere angues, miseroq; furore
In sua fata tument. Cernit tua membra petentes,
Horrescitq; parens, numenq; ignara creasset
Mortali pietate timet. Nil sancta superbæ
Pellicis insidias cœlo modo freta tremescas.
Ne'ue hæc monstra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes esse dei, iam tolle serenum
Læta animum, tantoq; libens hæc aspice uultu,
Vt deceat genuisse Iouem: depone timorem
Indignum partu, natum quæ exemplar habebas
Cui metuis, nil ipse timet, nam numine recto
Ridebas tu diue, trucesq; animosq; superbos
De genitore tenes, uotisq; aptißimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,
Et quamuis teneris, cogens in brachia pondus,

Corripis, illidens prensos tellure dracones.
Efferat æthereum quantum uolet orbis in axem,
Latoidas, ucrosq; probet sua fabula diuos,
Quod Delo iam stare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili serpentes sorte necarunt:
Illi unum ferro, geminos hic inermis & unus.
His cœptis non ulla parat cunabula partus
Diua tibi, sed cum totis iam bruma rigeret
Imbribus, & solidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in undis.
Vtq; rudis primo tentasti robore gressus,
Frondosæ deserta uagus penetralia syluæ
Secura iam matre petis, telisq; tremendis
Ludis in æthereas, adducto deijcis arcu,
Aut funda uiolenter aues, noctemq; sub astris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus undam.
Immanem interea Nemeæ per lustra leonem,
Ipsa Chymeræa cretum de gente Nouerca
In tua depastis armabat uota iuuencis:
Augebatq; fero uires, rabiemq; iuuabat,
Naturam minus esse putans. Heu quanta uirorum
Funera, quàm multos strauit cum dentibus apros.
Non illum magnæ uiduatis montibus urbes
Armorum fregere minis, Martiq; domando
Assuetas morsu fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Euristheus (nam te quocunq; leuares
Imperium

Imperium duri uoluit sufferre tyranni:
Sic mundo fortuna fauens) hunc sternere leto
Imperat. At nullum uirtus reticenda per æuum,
Dignaq; sydereos post membra intrare recessus.
Posse mori quàm uile putas, nanq; impiger ultro
Vadis, & immensæ scrutatus deuia syluæ,
In noua sanguineos armantem uulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, uisuq; cruentus
Excußis mouet arma toris, dubiumq; residens
Infremit. Inuadis trepidum, solisq; lacertis
Grandia corripiens eluso guttura morsu,
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora uillis
Ceu spolium fuso uictor rapis. Emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq; relicta
Currit in arua metu, iuuat ire & libera rura
Defensosq; uidere locos, syluamq; iuuencis
Iam facilem, & nullis resonantes fletibus agros.
    Mænalium petis inde nemus, fletamq; colonis
Arcadiam, & steriles raro iam robore syluas.
Nanq; hic immensa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, soloq; tremendus
Corpore, lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq; suos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora setis,
Duratosq; armos scopulis, totosq; per artus

Difficilis potuiſſe mori. Non ſpicula in illum
Nodoſum'ue rapis grauato pondere robur.
Armati uiduatur honos, nec uulnera uirtus
Extemplo tibi facta timet, iamq́; arripis ultro
Spumantem, cogisq́; diem ſufferre tuendo,
Atq; ſupinando mirantem lumina uinci,
Argolici uictor portas ſub tecta Tyranni.
Fama celer toto uictorem ſparſerat orbe,
Auxiliumq́; dei poſcebat Creta cruento
Victa malo. Taurus medio nam ſydere lunæ
Progenitus, Dictæa Iouis poſſederat arua,
Fulmen ab ore uenit, flammisq́; furentibus ardet
Spiritus, & terram non cœli flamma perurit,
Sed flatus monſtri. Dextro iam Syria ceſſent
Sydere, ſolq́;, licet glaciali frigore uictus
Abſtruſum mundo claudat iubar, aurea condens
Lumina, & ignifluo ſtupefactus in orbe tepeſcat,
Aeſtus habet Cretam, pereunt ſyluæq́; lacusq́;,
Graminaq́;, & fontes ſacri, montesq́; perurit
Flamma ferox, Idam ſuperis ſpectantibus ignis
Diſsipat, & magno cunabula grata tonanti
Igne ſuo monſtrum (ſi fas eſt dicere) uincit.
Tandem fama celer Dictæa ad littora magnum
Duxerat Alciden, cum Taurum dira minantem
Accipit, & ſæuum cornu, flammasq́; uomentem
Corripit, atq; artus conſtringens fortibus ulnis,
Ignifluos flatus animamq́; in pectore clauſit.

CL. CLAVDIANI EPITHALAMIVM METRO LYRICO IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE.

Rinceps corusco sydere pulchrior,
Parthis sagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperiosior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Læda mallet quàm dare Castorem.
Præfert Achilli te proprio Thetis,
Victum fatetur Delos Apollinem,
Credit minorem Lidia Liberum.
Tum quum per altas impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludentq; uentis instabiles comæ,
Telis iacebunt sponte tuis feræ,
Gaudensq; sacris uulneribus leo,
Admittet hastam morte superbior.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Quum post labores sub platani cubes
Virentis umbra, uel gelido spe cu
Torrentiorem fallere Syrium,

Et membra somno fessa resolueris.
O quantus uret tum Dryades calor?
Quot æstuantes ancipiti gradu
Furtiua carpent oscula Naiades?
Quis uero acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?
Qui cum micantem te propè uiderit,
Non optet ultro seruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens?
Colloq́; poscat uincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Sæuas petisses pulcher Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securim languida poneret.
Et seminudo pectore cingulum
¶traderet Forti negatum †solueret Herculi,
Bellumq́; solus conficeret decor.
Beata quæ te mox faciet uirum,
Primisq́; sese iunget amoribus.

ALIVD epithal. in nuptijs eiusdem.

AGe cuncta nuptiali
Redimita uere tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum fluuijs,

Omne

Omne canat profundum,
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitisq; se rosetis
Vestiat Alpinus apex,
Et rubeant pruinæ.
Athesis strepat choreis,
Calamisq; flexuosus
Lene Mincius susurret,
Et Padus electriferis
Admoduletur alnis.
Epulisq; iam repleto,
Resonet Quirine Tybris,
Dominiq; læta uotis
Aurea septem geminas
Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi,
Fuit unde semen aulæ.
Vbi plena laurearum
Imperio fœta domus,
Vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem.
Geminaq; parte ductum
Cæsareum flamineo
Stemma recurrit ortu.

Decorent uireta Bethim,
Tagus intumescat auro,
Generisq; procreator
Sub uitreis oceanus
Tantris Luxurietur†undis.
Oriensq́; regna fratrum,
Simul occidensq́; plaudat.
Placidæ lætentur urbes,
Quæq; nouo, quæq; nitent
Deficiente Phœbo.
Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus Auster,
Solus ouantem Zephyrus
Perdominetur annum.

Solitas galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.
Cessent litui, sæuumq́; procul
Martem felix teda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patris officijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras,
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ iam rabies liuoris erit?

Vel

Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico ſocer eſt, pater eſt Stilico.

ATtollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri naſcitur Heſperus.
Iam nuptæ trepidat ſolicitus pudor,
Iam produnt lachrymas flammea ſimplices.
Ne ceſſa iuuenis comminus aggredi,
Iam pacata licet ſæuiat unguibus.
Non quiſquam fruitur ueris odoribus,
Hybleos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat, ſi timeat rubos.
Armat ſpina roſas, mella tegunt apes,
Creſcunt difficili gaudia iurgio.
Acceditq; magis, quæ refugit Venus.
Quod flenti tuleris, plus ſapit oſculum.
Dices, ô quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flauos decies uincere Sarmatas.
Aſpirate nouam pectoribus fidem,
Manſuramq; facem tradite ſenſibus.
Tam iunctis manibus nectite uincula,
Quàm frondens hedera ſtringitur æſculus,
Quàm lento premitur palmite populus.
Et murmur querula blandius alite,
Linguis aſsidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,

Alterum rapiat somnus anhelitum,
†caleat Amplexu †careat purpura regio.
Et uestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter uirgineus nobilitet cruor.
Tum uictor madido prosilias toro,
Nocturni referens uulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permißisq; iocis turba licentior
Exultet tetricis libera legibus.
Paßim cum ducibus ludite milites,
Paßim cum pueris ludite uirgines.
Hæc uox æthereis insonet axibus,
Hæc uox per populos, per mare transeat,
Formosus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS Honorij & Mariæ præfatio.

SVrgeret in thalamū ducto quum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra deos,
Quum socer æquoreus, numerosaq; turba sororum
Certarent epulis continuare dies.
Præberetq; Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refusus equi.
†misceret Peneus gelidos †mutaret nectare fontes:
Oetæis fluerent spumea uina iugis.

Terpsicore

Terpsicore †facilem lasciuo pollice mouit †gracilem
Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis, nec displicuere tonanti,
Quum teneris nossent congrua uota modis.
Centauri, Fauniq; negant, quæ flectere Craton,
Quæ rigidum poterat plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cœlo, totiesq; renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tū Phœbus quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturumq; sacris fidibus iam spondet Achillem,
Iam Phrygias cædes, iam Simoënta canit.
Frondoso strepuit felix Hymenæus olympo,
Reginam resonant Othris, & Ossa Thetim.

CL. CLAVDIANI
DE NVPTIIS HONORII ET MARIAE.

HAVSERAT insolitos promissæ uirginis ignes
Augustus, primoq; rudis flagrauerat æstu.
Nec nouus unde calor, nec quid suspiria uellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi uenator equus, non spicula curæ,

Non iaculum torquere libet, mens omnis aberrat
†uulnus In †uultus quos finxit amor. quàm sæpe medullis
quod fixit Erupit gemitus? quoties incanduit ore
Confessus secreta rubor? nomenq; beatum
Iniussæ scripsere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulchros Mariæ, sed luce minores
Eligit ornatus, quicquid uenerabilis olim
Liuia, diuorumq; nurus gessere superbæ.
Incusat spes ægra moras, longiq; uidentur
Stare dies, segnemq; rotam non uoluere Phœbe.
Scyria sic tenerum uirgo flammabat Achillem,
Fraudis adhuc expers, bellatricesq; docebat
Ducere fila manus, & mox quos horruit idem
†pollice Thessalico roseos nectebat †pectine crines.
Hæc etiam queritur secum: Quonam usq; uerendus
Cunctatur mea uota socer? quid iungere differt
Quam pepigit? castasq; preces implere recusat?
Non ego luxuriam regum, moremq; sequutus
Quæsiui uultum thalamis, ut nuncia formæ
Læua per innumeros iret pictura penates.
Nec uarijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commisi falsæ connubia ceræ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ,
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisq; relicta
Mandatis, uno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum, fastigia supplex
Deposui,

Deposui, gesßiq; procum de limine sacro.
Oratum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua poposci:
Sed certe mereor princeps hic principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit:
Cui Mariam debes, fœdus mihi solue paternum.
Redde suos aulæ. Mater fortasse rogari
Mollior. O patrui germen cui nominis hæres
Succeßi, sublime decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus infans,
Inq; tuo creui gremio, partuq; remoto
Tu potius Flaccilla mihi. Quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatus 'ne dies aderit? dabitur 'ne iugalis
Nox unquam? tali solatur uulnera questu.
Risit Amor, placidæq; uolat trans æquora matri
Nuncius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum †cypreæ rupis obumbrat, †Cypri præruptus
Inuius humano gressu: Phariumq; cubile
Protheos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neq; candentes audent uestire pruinæ.
Hunc uenti pulsare timent: hunc lædere nimbi.
Luxuriæ Veneriq; uacat. pars acrior anni
Exulat: æterni patet indulgentia Veris.
In campum se fundit apex. hunc aurea sæpes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo.

Mulciber, ut perhibent, his oscula coniugis emit
Mœnibus, & tales uxorius obtulit arces.
prata Intus †rura micāt, manibus quæ subdita nullis
Perpetuum florent, zephyro contenta colono:
Vmbrosumq; nemus, quô non admittitur ales,
Ni probet antè suos diua sub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ uicta, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisq; uicißim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; aßibilat alnus.
Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter, & infusis corrumpit mella uenenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
habitu Ore pares, †æuo similes, gens mollis amorum.
Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea solum
Edidit: ille deos cœlumq; & sydera cornu
Temperat, & summos dignatur figere reges:
Hi plebem feriunt. Nec cætera numina desunt.
Hic habitat nullo constricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, uinoq; madentes
Excubiæ, lachrymæq; rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iocundiq; metus, & non secura uoluptas,
Et lasciua uolant leuibus periuria pennis.

Hos

Hos inter petulans alta ceruice iuuenta
Excludit senium luco, procul atria diuæ
Permutant radios, syluaq́; obstante uirescunt.
Lemnius hæc etiam gemmis extruxit & auro,
Admiscens artem precio, grauibusq́; Smaragdis
Supposuit cæsas Hyacinthi rupe columnas.
Berillo paries, & Iaspide lubrica surgunt
Limina, despectusq́; solo calcatur Achates:
In medio glebis redolentibus area diues
Præbet odoratas messes: hic mitis amomi,
Hic casiæ matura seges, Panchæaq́; †surgunt †turgent
Cinnama, nec sicco frondescunt uimina costo,
Tardaq́; sudanti prorepunt balsama †succo. †riuo
Quô postquam dilapsus Amor, longasq́; peregit
Penna uias, alacer, passuq́; superbior intrat.
Cæsariem tunc fortè Venus subnixa corusco
Fingebat solio: dextra, læuaq́; sorores
Stabant Idaliæ: largos hæc nectaris imbres
Irrigat, hæc morsu numerosi dentis eburno
Multifidum discrimen arat: sed tertia retro
Dat uarios nexus, & iusto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens:
Plus error decuit: speculi nec uultus egebat
Iudicio, similis tecto monstratur in omni,
Et rapitur quodcunq; uidet. Dum singula cernit,
Seq́; probat, nati uenientis conspicit umbram:

Ambrosioq; sinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauisus ait? quæ prælia sudas
Improbe? quis iacuit telis? iterum ne tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an pastoralia lunam
Rursus in antra uocas? durum, magnumq; uideris
Debellasse deum. Suspensus in oscula matris
Ille refert: Lætare parens, immane trophæum
Rettulimus: nostrum iam sensit Honorius arcum.
Scis Mariam, patremq; ducem, qui cuspide Gallos,
Italiamq; fouet: nec te præclara Serenæ
Fama latet: propera, regalibus annue uotis,
Iunge toros. natum gremio Cytherea remouit
Et crines festina ligat, peplumq; fluentem
Allevat, & blando spirantem numine ceston
Cingitur, impulsos pluuijs quo mitigat amnes,
Quo mare, quo uentos, irataq; flumina soluit.
Vt stetit ad littus, paruos affatur alumnos.
Heus quis erit pueri, uitreas qui lapsus in undas,
Huc rapidum Tritona uocet? quo uecta per altum
Deferar? haud unquam tanto mihi uenerit usu.
Sacri quos petimus thalami pernicius omnes
Quærite, seu concha Libycum circumtonat æquor,
Aegæas seu frangit aquas: quicunq; repertum
Duxerit, aurata donabitur ille pharetra.
†parte Dixerat, & sparsi diuersa † plebe feruntur
Exploratores

Exploratores pelagi. Sub fluctibus ibat
Carpathijs Triton, obluctantemq́; petebat
Cymothoën: timet illa ferum, seseq́; sequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit speculatus amor, non uestra sub imis
Furta tegi potuere uadis: accingere nostram
Vecturus dominam. precium non uile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis:
Hac mercede ueni. Prorumpit gurgite toruus
Semifer, undosi uelabant brachia crines:
Hispida tendebat bifido uestigia cornu.
Qua Pistrix commissa uiro. ter pectora mouit,
Iam quarto Paphias tractu sulcabat harenas.
Vmbratura deam retro sinuatur in arcum
Bellua, tum uiuo squalentia murice terga
Purpureis mollita toris: hoc nauigat antro
Fulta Venus: niueæ delibant æquora plantæ.
Prosequitur uolucer late comitatus amorum.
Tranquillumq́; choris quatitur mare, serta per oẽs
Neptuni dispersa domos. Cadmeia ludit
Leucothoë, frenatq́; rosis delphina Palæmon.
Alternis uiolis Nereus interserit algas.
Caniciem Glaucus ligat immortalibus herbis.
Necnon & uarijs uectæ Nereides ibant
Audito Tritone feris: hanc pisce uolutam
Subleuat oceani monstrum Tartesia tigris:

Hanc timor Aegæi rapturus fronte carinas
Trux aries: hæc cæruleæ suspensa leænæ
Innatat, hæc uiridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq; nouis onerant connubia donis.
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spathale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subito, uellitq; Coralia Clotho.
Vimen erat dum stagna subit, processerat undis,
Gemma fuit. Nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentesq; simul tali cum uoce sequuntur:
Hos Mariæ cultus, hæc munera nostra precamur,
Reginæ regina feras: dic talia nunquam
Promeruisse Thetim, nec quum soror Amphitrite
Nostro nupta Ioui. deuotum sentiat æquor:
Agnoscat famulum uirgo Stiliconia pontum.
Victrices nos sæpe rates, classemq; paternam
Veximus, ad tristes quum tenderet ultor Achiuos.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
Appulerat, lassosq; fretis extenderat orbes,
Continuo sublime uolans ad mœnia Gallis
Condita lanigeris, ouis ostentantia pellem
†pulsata Peruenit. aduentu Veneris †spissata recedunt
Nubila, clarescunt puris aquilonibus alpes:
Lætitiæ causas ignorat dicere miles,
Lætaturq; tamen: Mauortia signa rubescunt
Floribus

Floribus, & subitis animantur frondibus hastæ.
Illa suum dictis affatur talibus agmen:
Gradiuum nostri comites arcete parumper,
Ut soli uacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum, gladiosq́; tegat uagina minaces.
Stent bellatrices Aquilæ, sæuiq; Dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis:
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyræ, festumq; canant: epulentur ad ipsas
Excubias, medijs spirent crateres in armis.
Laxet terribiles maiestas regia fastus,
Et sociam plebem non indignata potestas,
Confundant turbæ proceres: soluantur habenis
Gaudia, nec leges pudeat ridere seueras.
Tu festas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige, tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocunq; uocauerit usus
Diuisa properate manu, neu marceat ulla
Segnities: alij funalibus ordine ductis
Plurima uenturæ suspendite lumina nocti.
Hi nostra nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aspergere tecta
Fontibus, & flamma lucos adolere Sabæos.
Pars infecta croco uelamina lutea Serum
Pandite, Sydoniasq́; solo prosternite uestes.
Ast alij thalamum docto componite textu:

Stamine gemmato, picturatisq; columnis
Aedificetur apex, qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem struxere Lyæo
Indorum spolijs, & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuuias omnes cumulate parentum,
Quicquid auus senior Mauro, uel Saxone uictis:
Quicquid ab innumeris socio Stilicone tremendus
Quæsiuit genitor bellis: quæcunq; Gelonus
Armenius ue dedit: quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Misit Achemenio quicquid de tigride Medus,
Quum supplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibusq; cubilia surgant
Barbaricis, omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & sponsæ petit improuisa penates.
Illa autem secura tori, tedasq; parari
Nescia, diuinæ fruitur sermone parentis:
Maternosq; bibit mores, exemplaq; discit
Prisca pudicitiæ: Latios nec uoluere libros
Desinit, aut Graios, ipsa genitrice magistra.
Mæonius quæcunq; senex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet, sic mitis in antro
Mnemosyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Quum procul augeri nitor, & iocundior aër
Attonitam lustrare domum, fundiq; comarum
Gratus

Gratus odor, mox uera fides, numenq́; refulsit.
Cunctatur stupefacta Venus, nunc ora puellæ,
Nunc flauam niueo miratur uertice matrem.
Hæc †noua crescenti, plenæ par altera lunæ †modo
Assurgit, ceu fortè minor sub matre uirenti
Laurus, & ingentes ramos, olimq́; futuras
Promittit iam parua comas: uel flore sub uno
Ceu geminæ Pæstana rosæ per iugera regnant.
Hæc largo matura die, saturataq́; uernis
Roribus, indulget spatio: latet altera nodo,
Nec teneris audet folijs admittere soles.
Astitit, & blande Mariam Cytherea salutat.
Salue sydereæ proles augusta Serenæ,
Magnorum soboles regum, paritura'q́; reges,
Te propter Paphias ædes, Cyprumq́; reliqui.
Te propter libuit tantos explere labores,
Et tantum trasnasse maris: ne uilior ultra
Priuatos patiare lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes.
Accipe fortunam, generis diadema resume,
Quod tribuas natis: & in hæc penetralia rursus,
Vnde parens progressa redi: fac nulla subesse
Vincula cognatæ: quamuis aliena fuisses
Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
Quæ propior sceptris facies? quis dignior aula
Vultus erit? non labra rosæ, non colla pruinæ,

Non crines æquant uiolæ, non lumina flammæ.
†iusto Quàm †uincto leuiter sese discrimine confert
Vmbra supercilij? miscet quàm iusta pudorem
Temperies? nimio nec sanguine candor abundat.
Auroræ uincis digitos, humerosq; Dianæ.
Ipsam iam superas matrem. Si Bacchus amator
Dotali potuit cœlum signare corona,
Cur nullis uirgo redimitur pulchrior astris?
Iam tibi molitur stellantia serta Bootes,
Inq; decus Mariæ iam sydera parturit æther.
O digno nectenda uiro, tantiq; per orbem
Consors imperij: iam te uenerabitur Ister
Nomen adorabunt populi. iam Rhenus & Albis
Seruiet, in medios ibis regina Sicambros.
Quid numerem gentes? Atlanteosq; recessus
†donabere Oceani? toto pariter †dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereides, collo, membrisq; micantibus aptat.
Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus,
Flammea uirgineis accommodat ipsa capillis.
Ante fores iam pompa sonat, pilentaq; sacram
Præradiant ductura nurum: calet obuius ire
Iam princeps, tardumq; cupit discedere solem.
Nobilis haud aliter sonipes, quē primus amoris
Sollicitauit odor, tumidus quatiensq; decoras
Curuata ceruice iubas, Pharsalia rura

Peruolat,

Peruolat, & notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accensis: mulcet fœcunda magistros
Spes gregis, & pulchro gaudent armenta marito.
Candidus interea positis exercitus armis
Exultat socerum iuxta: nec signifer ullus,
Nec miles, pluuiæ flores dispergere ritu
Cessat, purpureoq; ducem perfundere nimbo.
Hæc quoq; uelati lauro, myrtoq; canebant:
Diue parens, seu te complectitur axis olympi,
Seu colis Elisias animarum præmia ualles,
En promissa tibi Stilico iam uota peregit.
Iam gratæ rediere uices, connubia pensat,
Acceptum reddit thalamum, natoq; reponit
Quod dederat genitor. nunquam te sancte pigebit
Iudicij, nec te pietas suprema fefellit.
Dignus cui leges; dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere possemus quæ prælia gesta sub Hemo,
Quæq; cruentarint fumantem Strimona pugnæ,
Quàm notus clypeo, quanta ui fulminet hostem,
Ni prohiberet Hymen. quæ tempestiua relatu
Nunc canimus. quis consilio, quis iuris & æqui
Nosse modum melior? quod semper † desidet, in te † dissidet
Conuenit, ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem sic Romana decerent
Culmina? sufficerent tantis quæ pectora curis?

Stes licet in populo, clamat quicunq; uidebit,
Hic ille est Stilico: sic te testatur & offert
Celsa potestatis species: non uoce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alij quicquid, fingiq́; laborant,
Hæc donat natura tibi: pudor emicat unà,
Formosusq́; rigor, uultusq́; auctura uerendos
†en sorte Canicies festina uenit, †consorte remota,
† Cõtingãt grauitasq; seni, uiresq; iuuentæ †Contingit senij grauitas, uiresq́; iuuentæ.
Vtraq; te cingit proprijs insignibus ætas.
Ornatur fortuna uiro: non ulla nocendi
Tela, nec infecti iugulis ciuilibus enses.
Non odium terrore moues, nec frena resoluit
Gratia: diligimus pariter, pariterq́; timemus.
Ipse metus te noster amat, iustißime legum
Arbiter, egregiæ pacis fidißime custos.
Optime ductorum, fortunatißime patrum,
†tibi iam Plus †iam, plus domino cuncti debere fatemur,
Quod gener est inuicte tuus. uincire corona,
Insere te nostris contempto iure choreis.
Sic puer Eucherius superet uirtute parentem.
Aurea sic uideat similes Termantia tedas.
Sic uterus crescat Mariæ, sic natus in ostro
Paruus Honoriades genibus considat auitis.

CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII
ET MARIAE FINIS

CL. CLAVDIANI
EPITHALAMIVM PALLADII ET SERENAE.

ORTE *Venus blando quæsitum frigore somnum,*
Vitibus intexti gremio successerat antri,
Densaq́; sydereos per gramina fuderat artus,
Accliui florum cumulo, crispantur opaca
Pampinus, & uitem sudantem uentilat uuis.
Ora decet neglecta sopor, fastidit amictum
Aestus, & exuto translucent pectore frondes.
Idaliæ iuxta famulæ, triplexq́; uicißim
Nexa sub ingenti requiescit Gratia quercu.
Pennati paßim pueri, quô quemq; uocauit
Vmbra iacent: fluitant arcus, ramisq́; propinquant.
Prudentes placido suspirant igne pharetræ.
Pars uigiles ludunt, aut per uirgulta uagantur:
Scrutantur nidos auium, uel roscida læti
Mala legunt, donum Veneris: flexusq́; sequuntur
Palmitis, & summas pennis librantur in ulmos.
Defendunt alij lucum, Dryadesq́; procaces
Spectandi cupidas, & rustica numina pellunt,
Syluestresq́; deos: longeq́; tuentibus antrum
Flammea lasciuis intendunt spicula Faunis.

Cum subitò uarius uicina clamor ab urbe,
Et fausti iuuenum plausus, mixtæq; choreis
Auditæ per rura lyræ, celebrata per omnes
Italiæ canitur montes, omnisq; maritum
Palladium resonabat ager, peruenit ad aures
Vox iucunda deæ, strepituq; excita resedit,
Et reliquum nitido dextersit pollice somnum.
Vtq; erat interiecta comas, turbata capillos,
Mollibus assurgit stratis, sociumq; requirit
Agmen, & innumeros Hymenæum quærit amores.
Hunc Musa genitum legit Cytherea, ducemq;
Præfecit thalamis, nullum uinxisse cubile
Hoc sine, nec primas fas est attollere tedas.
Conspicitur tandē, plantano nanq; ille sub alta
Fusus, inæquales cæra texebat auenas,
Mænaliosq; modos, & pastoralia labris
Murmura tentabat relegens, orisq; recursu
Dissimili tenuem uariabat harundine uentum.
Restitit ut uidit Venerem, digitisq; remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu.
Dulce micant oculi, niueas infecerat igni
Solq;, pudorq; genas: dubiam lanuginis umbram
Cæsaries intonsa tegit: prior ipsa silentem
Compellat: Nunquam'ne puer dilecta relinques
Carmina? maternis nunquam satiabere donis?
Dedite Musarum studio, nimiumq; parentis

Aemule?

Aemule? quid medio tecum modularis in æstu?
Iam'ne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycæi,
Atq; pecus cordi? redituraq; rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis edissere causas
Lætitiæ, quæ pompa toro tam clara resultet,
Quæ noua dotetur uirgo: patriamq;, genusq;
Pande, quibus terris orti, quo semine ducti:
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt
Vlla, tuo primæ libantur fœdere noctes.
Ille refert: Equidem dudum te diua morantem
Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Fascibus insignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui lætissimus urbi
Sanguis erat. Rubris quæ flatibus insula latrat?
Quis locus Aethiopum? quæ sic imperuia famæ
†Successit regio? quô non rumore sequundo †Secessit
Palladij penetrauit amor? mentisq; benigna
Temperies? doctiq; sales? & grata senectus?
Per cunctos ijt ille gradus, aulæq; labores
Emensus tenuis, summæ fastigia sedis
Eoum stabili moderatus iure senatum.
Hic splendor iuuenum. Cunabula prima puellæ
Danubius, ueteresq; Thomi, Mauortia matris
Nobilitas, spolijs armisq; exultat auitis,
Immensamq; trahit Scelerini robore lucem,

Qui quondam Meroën iußus, Nilumq; tueri,
Cum sibi post domitos, & Parthica fulmina claros
Sceptra daret miles, rebusq; imponere uellet,
Despexit fremitus, & prætulit ocia regno.
Respuit incestum, quod ui, quod poscere ferro
Posthabita pietate solent. non purpura primum
Inferior uirtute fuit: metuitq; repulsam
Obuia maiestas: doluit Fortuna minorem
Se confessa uiro. magnum delecta potestas
Maiorem concepta probat: cognomina sumpsit
Plena ducum genitor. paulatim uectus ad altum
Princeps militiæ, quo non illustrior extat
Alter, cunctorum tabulas aßignat honorum.
Regnorum tractat numeros, cuneosq; recenset.
Sparsas imperij uires constringit in unum
Depositum, quæ Sarmaticis custodia ripis,
Quæ sæuis obiecta Rethis, quæ Saxona frenat,
Vel Scotum regio, quantum cinxere cohortes
Oceanum, quantum pacatur milite Rhenus.
Casta domus, syncera fides, industria solers,
Elegit Stilico, nihil ultra laudibus addi,
Iudicio ue potest. Tali nubente puella
Nónne tibi cessare nephas? duc protinus omnes,
Duc age marcentes cupio quassare coronas,
Et uibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoq; non ullem mihi fistula commodat usum,
Responsura

Responsura choris. Vix hæc Hymenæus, at illa
Fontibus abluitur gelidis, legemq́; capillo
Reddit, & ornatum formæ, populisq́; solutæ
Mira Dionææ sumit uelamina telæ.
Floribus extruitur currus, iuga floribus halant.
Florea purpureas adnectunt frena columbas.
Vndiq; concurrunt uolucres, quæcunq; frementem
Permulcent Athesim, cantu quos Larius audit,
Quos Benacus alit, quos excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit unda querelis.
Eridani ripas, & raucæ stagna Padusæ,
Diffugiens nudauit Olor: lætantur amores,
Frenatisq́; truces auibus per nubila uecti
Ostentant se quisq; deæ, magnoq́; tumultu
Confligunt, proniq́; manus in uerbera tendunt.
Consequitur, uincitq́; suos auriga iugales,
Atq; impune cadunt, lapsu meliore uolantes.
Vt thalami tetigere fores, tum uere rubentes
Desuper inuertunt calathos, largosq́; rosarum
Imbres, & uiolas plenis sparsere pharetris,
Collectas Veneris prato quibus ipse pepercit
Sirius, & teneras clementi sydere fouit.
Gemmatis alij per totum balsama tectum
Effudere cadis, duro quæ saucius ungue
Niliacus pingui desudat uulnere cortex.
Aggreditur Cytherea uirum, flentemq́; Cupido

Detraxit matris gremio: matura tumescit
Virginitas, superatq; niues ac lilia candor,
Et patrium flauis testatur crinibus Istrum.
Tum dextram complexa uiri, dextramq; puellæ
Tradit, & his ultro sancit connubia dictis:
Viuite concordes, & nostrum discite munus.
Oscula mille sonent, liuescant brachia nexu.
Labra ligent animos. nec tu uirtute paterna
Confidas iuuenis, non est terrore domanda,
Sed precibus placanda tibi. Concede marito
Tu quoq;, nec Scythicas infensis unguibus iras
Exercere uelis: uinci patiare rogamus.
Sic uxor, sic mater eris. Quid lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horrescis, amabis.
Dixit, & aligera geminos, arcuq; manuq;
Præstantes, è plebe uocat. puer ilicet Ethon,
Et Pyrois, rutilas dispersi murice plumas
Prosiliunt, puroq; imbutis melle sagittis,
Hic nuptam petit, illa uirum: sonuere reducta
Cornua, certa Notos pariter sulcauit harundo,
Et pariter fixis hæserunt tela medullis.

PALLADII AC SERENAE EPI
THALAMII FINIS.

EPIGRAMMA SATISFACTIOnis apud Hadrianum prætorij præfectum.

SQVE ADEO ne tuæ producitur impetus iræ?
Nullus erit finis lachrymis? subitisq; furorem
Permutas odijs? quô mens ignara nocendi?
Quô sensus abiere pij? tantum'ne licebit
Inuidiæ? tantum strepitus ualuere maligni?
Me dolor incautus, me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor,
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ superos nunquam tetigere querelæ,
Nec uaga securum penetrant conuicia cœlum.
Excesßit iam pœna modum, concede iacenti.
En adsum, & ueniam confeßus crimina posco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices furias matris placauit Orestes.
Reddidit Alcides Priamo quas ceperat arces,
Pellæum iuuenem regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluisse peremptum
Fertur, & ingenti solatus fata sepulchro,
Tradita captiuo spaciosior India Poro.

Conditor hic patriæ, sic hostibus ille pepercit.
Hunc uirtus tua digna sequi: quemcunq; deorum
Læsimus, insultet iugulo pascatq; furorem.
Gratia defluxit, sequitur feralis egestas.
Desolata domus, charis spoliamur amicis.
Hunc tormenta necant, hic undiq; truditur exul.
Quid superst damnis? quæ sæua pericula restant?
Emollit rabiem prædæ, mortisq; facultas.
Prætereunt subiecta feræ, toruiq; leones
Quæ strauisse ualent, ea mox prostrata relinquūt,
Nec nisi bellantis gaudent ceruice iuuenci.
Nobiliore fame secuit nascentia uota
Liuor, & ingesto turbauit gaudia luctu.
Iamiam supplicijs fessos humilesq; serenus
Despice, quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus nunquam sese probat Aeolus undis,
Nec capit angustus Boreæ certamina collis,
Alpes ille quatit, Rhodopæaq; culmina quassat.
Incubuit nunquam cœlestis flamma salictis,
Nec parui frutices iram meruere tonantis:
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.
Hoc pro supplicibus ramis, pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus, miserere tuorum.
Me precor heu me redde mihi, grauibusq; medere
Vulneribus, uitamq; iube famamq; reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna resurgat.

Sanus

Sanus Achillæis remeauit Thelephus herbis,
Cuius pertulerat uires, & sensit in †uno †imo
Letalem, placidamq; manum : medicina per hostem
Contigit, & pepulit quos fecerat ipse dolores.
Quod si nec precibus, fletu nec flecteris ullo,
Eripe calcatis non prospera cingula Musis.
Eripe militiam, comitem, me pelle sodali
Scilicet insigni de paupere uate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere uictor opimis,
Sæuiat in miseros cognata potentia ciues.
Audiat hæc commune solum, longeq; carinis
Nota Pharos, flentemq; attollens gurgite uultum
Nostra gemat Nilus numerosis funera ripis.

DE SENE, QVI IVXTA VERONAM cõsistens, uilla sua nunq̃ egressus est.

FElix qui †proprijs æuum transegit in aruis. †patrījs
Ipsa domus puerũ quem uidet ipsa senem,
Qui baculo nitens, in qua reptauit harena,
Vnius numerat secula longa casæ.
Illum non uario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, uicinæ nescius urbis,

Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non conſule computat annum.
Autumnum pomis, uer ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq́; reducit,
Metiturq́; ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui gramine quercum,
Aequæuumq́; uidet conſenuiſſe nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumq́; putat, littora rubra lacum.
Sed tamen indomitæ uires, firmisq́; lacertis
Aetas robuſtum tertia cernit auum.
Erret & extremos alter ſcrutetur Iberos,
Plus habet hic uitæ, plus habet ille uiæ.

CLAVD. DE PHOENICE CARMEN.

OCeani ſummo circunfluus æquore lucus,
Trans Indos Eurumq́; uiret, qui primus anhelis
Sollicitatur equis, uicinaq́; uerbera ſentit.
Humida roranti reſonant cum limina curru,
Vnde rubet uentura dies, longeq́; coruſcis
Nox afflata rotis, refugo palleſcit amictu.
Hæc fortunatus nimium titanius ales
Regna colit, ſolusq́; plaga defenſus iniqua
Poßidet intactas ægris animalibus oras.
Sæua nec humani patitur contagia mundi.

Par uolucer ſuperis, ſtellas qui uiuidus æquat
Durando, membriſq; terit redeuntibus æuum.
Non epulis ſaturare famem, non fontibus ullis
Aſſuetus prohibere ſitim, ſed purior illum
Solis feruor alit, uentoſaq; pabula libat
Tethios, innocui carpens alimenta uaporis.
Arcanum radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honos, rutilo cognatum uertice ſydus
Attollit criſtatus apex, tenebraſq; ſerena
Luce ſecat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Anteuolant zephyros pennæ, quas cærulus ambit
Flore color, ſparſoq; ſuper diteſcit in auro.
Hic neq; concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt proleſq; †ſui, nulloq; creante †ſibi
Emeritos artus fœcunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera uitam.
Nanq; ubi mille uias longinqua retorſerit æſtas,
Tot fuerint hyemes, toties uer curſibus actum,
Quas tulit autumnus dederit cultoribus umbras,
Tunc multis grauior tandem ſubiungitur annis,
Luſtrorum numero uictus. Ceu laſſa procellis
Ardua Caucaſeo nutat de uertice pinus,
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit aßiduo flatu, pars imbre pereſa
Rumpitur, abripuit partem uitioſa uetuſtas.
Iam breue decreſcit lumen, languetq; ſenili

Segnis stilla gelu, qualis cum fortè tenetur
Nubibus, & dubio uanescit Cynthia cornu.
Iam solitæ medios alæ transcurrere nimbos,
Vix ima tolluntur humo, tunc conscius æui
Defuncti, reducisq; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens preciosa fronde Sabæum
Componit, bustumq; sibi, partumq; futurum.
Hic sedet, & solem blando clangore salutat
Debilior, miscetq; preces, & supplice cantu
Præstatura nouas uires incendia poscit.
Quem procul adductis uidet cum Phœbus habenis
Stat subitò, dictisq; pium solatur alumnum.
O senium positure rogo, falsisq; sepulchris
Natales habiture uices, qui sæpe renasci
†leto Exitio, proprioq; soles pubescere †lecto,
Accipe principium rursus, corpusq; coactum
Desere, mutata melior procede figura.
Hæc fatus, propere flauis è crinibus unum
Concussa ceruice iacit, missoq; uolentem
Vitali fulgore ferit, nam sponte crematur
Vt redeat, gaudetq; mori festinus in ortum.
†telis Feruet odoratus †stellis cœlestibus agger,
Consumitq; senem: nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosq; polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat

Aeternam

Aeternam ne perdat auem, flammasq; fideles
†Admonet, ut rerum decus immortale remittant. †Ammouet
Continuo dispersa uigor per membra uolutus
Aestuat, & uenis rediuiuus sanguis inundat.
Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaq; rudem uestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditq; nouus. geminae confinia uitae,
Exiguo medius discrimine separat ignis.
Protinus ad Nilum manes sacrare paternos
Auctoremq; globum Phariae telluris ad oras
Ferre iuuat, uelox alienum†pergit in orbem, †tendit
Portans gramineo†clausum uelamine funus. †clarum
Innumerae comitantur aues, stipatq; uolantem
Alituum suspensa cohors, exercitus ingens
Obnubit uario late conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci, sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipse tonantis
Bella mouēt, commune facit reuerentia foedus.
Talis barbaricas fluuio de Tygride turmas
Ductor Parthus agit, gemmis & diuite cultu
Luxurians sertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum perfusa murice uestem,
Aßyria signatur acu, tumidasq; regendo
Celsa per Tyrias acies ditione superbit.

Clara per Aegyptum placidis notißima sacris
Vrbs Titana colit, centumq; immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic (ut perhibent) patriam de more reponit
Congeriem, uultumq; dei uulneratus herilem
Iam flammæ commendat onus, iam destinat aris
Semina relliquiasq; sui, mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo.
Et Pelusiacas productus adusq; paludes
Peruenit Indus odor, penetrat completq; salubri
Tempestate uiros, & nectare dulcior aura
Hostia nigrantis Nili septena uaporat.
O felix hæresq; tui, quo soluimur omnes
Hoc tibi suppeditat uires, præbetur origo
Per cinerem, moritur te non pereunte senectus.
Vidisti quodcunq; fuit, te secula teste
Cuncta reuoluuntur, nosti quo tempore pontus
Fuderit elatas scopulis stagnantibus undas.
†Tannus Quis Phaëthontæis erroribus arserit †amnis:
Et clades te nulla rapit, solusq; superstes
Edomita tellure manes. non stamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuere nocendi.

DE MAGNETE.

QVisquis sollicita mundum ratione secutus,
Semina rimatur rerum, quo luna laborat
Defectu,

Defectu, quæ causa iubet pallescere solem,
Vnde rubescentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant uenti, trepidæ quis uiscera terræ
Commoueat motus, quæ fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes, quo lumine floreat Arcus.
Hoc mihi quærenti, si quid deprendere uerum
Mens ualet, expediat: lapis est cognomine Magnes
Decolor, obscurus, uilis: non ille repexam
Cæsariem regum, nec candida uirginis ornat
Colla, nec insigni splendet per singula morsu,
Sed noua si nigri uideas miracula saxi,
Tunc superat pulchros cultus, & quicquid Eois
Indus littoribus rubra scrutatur in alga.
Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur, has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absente perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.
    Mauors sanguinea qui cuspide uerberat urbes,
Et Venus humanas quæ laxat in ocia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non una deis: sed ferrea Martis
Forma nitet, Venerem Magnetica gemma figurat.
Illis connubium celebrat de more sacerdos.
Ducit flamma choros, festa frondentia myrto

Limina cinguntur, rosceisq; cubilia surgunt
Floribus, & thalamos dotalis purpura uelat.
Hic mirum consurgit opus, Citherea maritum
Sponte rapit, cœliq; toros imitata priores.
Pectora lasciuo flatu Mauortia nectit.
Et tantum suspendit onus, galeæq; lacertos
Implicat, & uiuis totum complexibus ambit.
Ille laceßitus longo spiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
Pronuba fit natura deis, ferrumq; maritat
Aura tenax, subitis sociantur numina furtis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela silex, & amicam saucia sentit
Materiam, placidosq; calybs cognoscit amores.
Sic Venus horrificum belli compescere regem
Et uultum mollire solet, cum sanguine præceps
Aestuat, & strictis mucronibus asperat iras.
†soluitq; *Sola feris occurrit equis, †mollitq; tumorem*
Pectoris, & blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur, pugnasq; calentes
Deserit, & rutilas declinat in oscula cristas.
Quæ tibi sæue puer non est permissa potestas?
Tu magnum superas fulmen, cœloq; relicto
Fluctibus in medijs cogis mugire tonantem.
†sensu *Iam gelidas rupes uiuoq; carentia †sexu*

Membra

Membra feris: iam saxa tuis obnoxia telis,
Et lapides suus ardor agit, ferrumq; tenetur
Illecebris: rigido regnant in marmore flammæ.

DE APONIS BALNEIS.

FOns Antenoreæ uitam qui porrigis urbi,
Fataq; uicinis noxia pellis aquis.
Cum tua uel mutis tribuant miracula uocem,
Cum tibi plebeius carmina dictet honos,
Et sit nulla manus cuius non pollice ductæ
Testentur memores prospera uota notæ.
Nónne reus Musis pariter, Nymphisq; tenebor,
Si tacitus soli prætereare mihi?
Indictum neq; enim fas est, tacitumq; relinqui,
Hunc qui tot populis prouocat ore loqui.
Alto colle minor, paruis erectior aruis,
Conspicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fœcundus aquæ, quacunq; cauernas
Perforat, offenso truditur igne latex.
Spirat putre solum, conclusa subter anhelo
Pumice rimosas perforat unda uias.
Humida flammarum regio Vulcania terræ,
Vbera sulfureæ feruida regna plagæ.
Quis sterilem non credat humũ? fumantia uernant
Pascua, luxuriat gramine cocta silex.

Et cum ſic rigido cautes feruore liqueſcant,
Contentis audax ignibus herba uiret.
Præterea grandes effoßi marmore ſulci,
Saucia longinquo limite ſaxa ſecant.
Herculei, ſic fama refert, monſtratur aratri
Semita, uel caſus uomeris egit opus.
In medio pelagi late flagrantis imago,
Cærulus immenſo panditur ore lacus,
Ingenti fuſus ſpatio: ſed maior in altum
Intrat, & arcanæ rupis inane ſubit,
Denſus nube ſua, tactuq; immitis & hauſtu,
Sed uitreis idem lucidus uſq; uadis.
†merſa Conſuluit natura ſibi, ne †tota niteret,
Admiſitq; oculos quô uetat ire calor.
Turbidus impulſu uenti cum ſpargitur aër,
Glaucaq; fumiferæ terga ſerenat aquæ,
Tunc omnem liquidi uallem mirabere fundi,
Tunc ueteres haſtæ regia dona micant:
Quas inter nigræ tenebras obſcurus harenæ
Diſcolor obruptum flumen hiatus agit.
Apparent intra latebræ, quas gurges opacus
Implet, & abſtruſos ducit in antra ſinus.
Tunc montis ſecreta patent, qui flexus in arcum
Aequora pendenti margine ſumma ligat.
†ſcæna Viua coronatos aſtringit †ſæua uapores,
Et leuis exili cortice terra natat.

Calcaturq;

†Calcaturq; oneri nunquam cessura uirorum †Calcātūq;
Sustentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas, sic †leues circuit oras †lenes
Ambitus, & tenuis perpetuusq; riget.
Hærent stagna loco, plenas æquantia ripas,
Præscriptumq; timent exiluisse modum.
Quod superat †fluuio deuexa rupe uolutus †fluuius
Egerit, & campi dorsa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo spuma meatu,
In patulas plumbi labitur inde uias.
Nullo cum strepitu madidis infecta fauillis
Despumat niueum fistula cana salem.
Multifidas dispergit opes, artemq; secutus
Quà iussere manus mobile torquet iter,
Et iunctos rapido pontes subtermeat æstu,
Afflatosq; uago temperat igne tholos.
Acrius interius rauci cum murmure saxi
Spumeus eliso pellitur amne uapor.
Hinc pigras repetunt fessi sudore lacunas,
Frigora quis longe damna dedere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis undæ,
Dardanij salue gloria magna soli.
Publica morborum requies, commune meretur
Auxilium præsens numen inempta salus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et nostro Phlegeton deuius orbe †calet. †latet

Sulfuris in uenas gelidus seu decidit amnis,
Accensusq; fluit quod manifestat odor.
Siue pares flammas undarum lance rependens,
Arbiter in fœdus mons elementa uocat.
Ne cedant superata sibi, sed legibus æquis
Alterius uires poßit utrumq; pati.
Quicquid erit causæ, quocunq; remitteris ortu
Non sine consilio currere certa fides.
Quis casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat auctores hæc statuisse deos?
Ille pater rerum qui secula diuidit astris,
Inter prima poli te quoq; sacra dedit.
Et fragilem nostri miseratus corporis usum
Telluri medicas fundere iußit aquas.
Parcarumq; colos exhortatura seueras
Flumina laxatis emicuere iugis.
Felices proprium qui te meruere coloni,
Fas quibus est Aponum iuris habere sui.
Non illis terrena lues, corrupta nec austri
Flamina, nec sæuo Sirius igne nocet.
Sed quamuis Lachesis letali stamine damnet,
Inde sibi fata prosperiora petunt.
Quod si fortè malus membris exuberat humor,
Languida uel nimio uiscera felle rubent,
†resecant Non uenas †reserant, nec uulnere uulnera sanant,
Pocula nec tristi gramine mixta bibunt.

Amissum

Amiſſum lymphis reparant impune uigorem,
Pacaturq́; ægro luxuriante dolor.

DE NILO.

FElix qui Pharias proſcindit uomere terras,
Nubila non ſperat tenebris condentia cœlum,
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
Inuocat, aut Arcum uariata luce rubentem.
Aegyptus ſine nube ferax, imbresq́; ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis quas ipſa uehit, Niloq́; redundat,
Qui rapido tractu medijs elapſus ab Auſtris,
Fammiferæ patiens zonæ Cancriq́; calentis,
Fluctibus ignotis noſtrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui ſemper inani
Quærendus ratione latet: nec contigit ulli
Hoc uidiſſe caput: fertur ſine teſte creatus,
Flumina profundens alieni conſcia cœli.
Inde uago lapſu, Libyam diſperſus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo ſolis damnata uapore
Irrorat, populisq́; ſalus ſitientibus errat,
Per Meroën, Blemyasq́; feros, atramq́; Syenem.
Hunc bibit effrenis Garamas, domitorq́; ferarum
Cyrreus, qui uaſta colit ſub rupibus antra,
Qui ramos hebeni, qui dentes uellit eburnos,

Et gens compoſitis crinem uelata ſagittis.
Nec uero ſimiles cauſas creſcentibus undis
Vt tempus meruit: glacie non ille ſoluta,
Nec circunfuſo ſcopulis exuberat imbre.
Nam cum triſtis hyems alias produxerit undas,
Tunc Nilum retinēt ripæ: cum languida ceſſant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumeſcit.
Quippe quod ex omni fluuio ſpoliauerit æſtus,
Hoc Nilo natura refert, totumq́; per orbem
Collectæ partes unum reuocantur in amnem.
Cumq́; die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, uenasq́; calore
Compeſcit, radijsq́; potentibus æſtuat axis,
Nilo bruma uenit, contraria tempora mundo.
Defectis ſolitum referens cultoribus æquor,
Effluit Aegæo ſtagnantior, acrior alto
Ionio, ſeſeq́; patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager, remis ſonuere nouales.
Sæpius æſtiuo iaceat cum forte ſopore,
Cernit cum ſtabulis armenta natantia paſtor.

IN ALETHIVM QVAEST.

SIc non Aethiopum campos æſtate pererrem,
Nec brumā Scythico ſub Ioue nudus agam.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hœdis,
Ionio credam turgida uela mari.

Sic non tartareo furiarum uerbere pulsus,
Irati relegam carmina grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia sensus,
Liberior iusto nec mihi lingua fuit.
Versiculos fateor non cauta uoce notaui,
Heu miser ignorans quàm graue crimen erat.
Orpheos alij libros impune lacessunt,
Nec tua securum te Maro fama uehit.
Ipse parens uatum princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela seuera notæ.
Sed nón Vergilius, sed non accusat Homerus,
Neuter enim quæstor, pauper uterq; fuit.
En moueo plausus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto terq́; quaterq́; sophos.
†Intendat placidus tandem, flatusq́; remittat, †Ignoscat
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

CLAVD. GIGANTOMACHIA.

TErra parẽs quondã cœlestibus inuida regnis,
Titanumq́; simul crebros miserata dolores,
Omnia monstrifero complebat tartara †cœtu, †foetu
Inuisum genitura nephas, Phlegramq́; retexit
Tanta prole tumens, & in æthera protulit hostes.
Fit sonus, erumpunt crebri, nondumq́; creati
Iam dextras in bella parant, superosq́; lacessunt,
Stridula uoluentes gemino uestigia lapsu.

Pallescunt subitò stellæ, flectitq́; rubentes
Phœbus equos, docuitq́; timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arctos, inocciduiq́; Triones
Occasum uoluere pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prælia dictis.
O pubes domitura deos, quodcunq; uidetis
Pugnando dabitur: præstat uictoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras,
Agnoscat quid terra potest: si uiribus ullis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus telluris honos? qui semper acerbis
Me damnis urgere solet, quæ forma nocendi
Defuit? hinc uolucrem uiuo sub pectore pascit
Infelix Scythica fixus conualle Prometheus,
Hinc Atlantis apex flammantia pondera fulcit,
Et per caniciem glacies asperrima durat.
Quid dicam Tityon? cuius sub uulture sæuo
Viscera nascuntur, grauibus certantia pœnis.
Sed uos ô tandem ueniens exercitus ultor
Soluite Titanas uinclis, defendite matrem.
Sunt freta, sunt montes, uestris nec parcite mēbris,
In Iouis exitium telum non esse recuso.
Ite precor miscete polum, rescindite turres
Sydereas, rapiat fulmen, sceptrumq́; Tiphoeus.
Enceladi iussis mare seruiat: alter habenas
Auroræ pro sole regat: te Delphica laurus

Stringat Porphyrion, Cyrrhæaq; templa tenebis.
His ubi consilijs animos elusit inanes,
Iam credunt uicisse deos, medijsq; reuinctum
Neptunum traxisse fretis: hic sternere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines:
Hic sibi promittit Venerem, speratq; Dianæ
Coniugiū, castamq; cupit uiolare Mineruam.
Interea superos prænuncia conuocat iris.
Qui fluuios, qui stagna colunt, cinguntur & ipsi
Auxilio manes, nec te Proserpina longe
Vmbrosæ tenuere fores, rex ille silentum
Letheo uehitur curru, lucemq; timentes
Insolitam mirantur equi, trepidoq; uolatu
Spissas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac uelut hostilis cum machina terruit urbem,
Vndiq; concurrunt arcem defendere ciues:
Haud secus omnigenis coëuntia numina turmis
Ad patrias uenere domos, tum Iuppiter infit:
O nunquam peritura cohors, ô debita semper
Cœlo progenies, nullisq; obnoxia fatis:
Cernitis ut tellus nostrum coniuret in orbem
Prole noua? dederitq; alios interrita partus?
Ergo quot dederit natos, tot funera matri
Reddamus, longo maneat per† singula luctu, †secula
Tanto pro numero paribus damnata sepulchris.
Iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi

Et propè torsisset si non Mauortia cuspis
Antè reuelato cerebrum fudisset ab ore.
Ille †uiro toto moriens, serpentibus imis †uelut
Viuit adhuc stridore ferox, & parte rebelli
Victorem post fata petit. Tritonia uirgo
Prosilit, ostendens rutila cum Gorgone pectus,
Aspectu contenta suo, non utitur hasta.
Nam satis est uidisse semel, primumq; furentem
Longius in faciem saxi Pallanta reformat.
Ille procul subitis fixus sine uulnere nodis
Vt se letifero sensit durescere uisu,
Et steterat iam penè lapis, quô uertimur inquit?
Qui serpit per membra silex? qui torpor inertem
Marmorea me peste ligat? uix pauca locutus
Quod timuit iam totus erat, sæuusq; Damastor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hostes,
Germani rigidum misit pro rupe cadauer.
Hic uero interitum fratris miratur Echion.
Inscius auctorem dum uult tentare nocendo,
Te dea respexit, solam quam cernere nulli
Bis licuit: meruit sublata audacia pœnas,
Et didicit cum morte deam. sed turbidus Idam
Pallaneus oculis aduersa tuentibus atrox
Ingreditur, cæcasq; manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit dea comminus, ac simul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpusq; per unum

Pars moritur ferro, partes periere uidendo.
Ecce autem medium ſpiris delapſus in æquor
†rumpere *Porphyrion, trepidam conatur* † *uellere* Delon,
Scilicet ad ſuperos ut torqueat improbus axes.
Horruit Aegæus, ſtagnantibus exilit antris
Longæuo cum patre Tethis, deſertaq; manſit
Regia Neptuni, famulis ueneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de uertice Nymphæ,
Nymphæ quæ rudibus Phœbum docuere ſagittis
Errantes agitare feras, primumq; gementi
Latonæ ſtruxere torum, cum lumina cœli
Parturiens geminis ornaret fœtibus orbem.
Implorat Pæana ſuum conterrita Delos,
Auxiliumq; rogat: Si te gratiſsima fudit
In noſtros Latona ſinus, ſuccurre precanti,
En iterum conuulſa feror, ſuccurre roganti.

DE CHRISTO SERVATORE.

CHriſte potens rerum redeuntis conditor æui,
Vox ſummi, ſenſusq; dei, quem fudit ab alta
Mente pater, tantiq; dedit conſortia regni.
Impia tu noſtræ domuiſti crimina uitæ,
Paſſus corporea mundum ueſtire figura,
Affariq; palàm populos hominemq; fateri:
Quemq; utero incluſum Mariæ, mox numine uiſo
Virginei tumuere ſinus, innuptaq; mater

Arcano ſtupuit compleri uiſcera partu,
Auctorem paritura ſuum:mortalia corda
Artificem †texere poli,mundiq́; repertor, †fudere
Pars fuit humani generis,latuitq́; ſub imo
Pectore,qui totum late complectitur orbem.
Et qui non ſpatijs terræ,non æquoris unda,
Nec capitur cœlo,paruos confluxit in artus.
Quin & ſupplicij nomen nexusq́; ſubiſti,
Vt nos ſubriperes leto,mortemq́; fugares,
Morte tua:mox æthereas euectus in auras
Purgata repetens,lætum te luce parentem
Auguſtum foueas,feſtis ut ſæpe diebus
Annua ſynceri celebret ieiunia ſacri.

LAVS CHRISTI.

PRoles uera dei,cunctisq́; antiquior annis,
Nūc genitus qui ſemper eras,lucisq́; repertor,
Antè tuæ matrisq́; parens:quem miſit ab aſtris
Aequæuus genitor,uerbiq́; in ſemina fuſum
Virgineos habitare ſinus,& corporis arcti
Iuſsit inire uias,paruaq́; in ſede morari,
Quem ſedes non ulla capit:qui lumine primo
Vidiſti,quicquid mundo naſcente crearas.
Ipſe opifex,opus ipſe ſui,dignatus iniquas
Aetatis ſentire uices,& corporis huius
Diſsimiles perferre modos,hominemq́; ſubire,

Vt poßis monstrare deum, ne lubricus error,
Et decepta diu uarij solertia mundi,
Pectora tam multis sineret mortalia seclis
Auctorem nescire suum: te conscia partus
Mater, & attoniti pecudum sensere timores.
Te noua sollicito lustrantes sydera uisu,
In cœlo uidere prius: lumenq; secuti,
Inuenere Magi: tu noxia pectora soluis,
Elapsasq; animas in corpora functa reducis,
Et uitam remeare iubes. Tu lege recepti
Muneris, ad manes penetras, mortisq; latebras
non Immortalis adis. Nasci tibi nam fuit uni
Principium, finisq; mori: sed nocte refusa,
In cælum, patremq; redis, rursusq; perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu solus, patrisq; comes, tu spiritus insons,
Et toties unus, triplicíq; in nomine simplex.
Quid nisi pro cunctis aliud? quis credere poßit
Te potuisse mori, poteras qui reddere uitam?

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariã, quo præscia uera
Concipiat, salua uirginitate deum. (bo
Dant tibi Chaldæi prænuncia munera reges,
Mirrham homo, rex aurum, suscipe thura deus.
Permutat lymphas in uina liquentia Christus,

Quo primum facto se probat esse deum.
Quinq; explent panes, pisces duo, millia quinq;,
Et deus ex paruo plus superesse iubet.
Editus ex utero cæcus noua lumina sensit,
Et stupet ignotum se meruisse diem.
Lazarus è tumulo, Christo inclamante resurgit,
Et duræ mortis lex resoluta perit.
Nutantem quatit unda Petrū, cui Christus in alto,
Et dextra gressus firmat, & ore fidem.
Exanguis Christi contingit fœmina uestem,
Stat cruor in uenis, fit medicina fides.
Iussus post multos graditur paralyticus annos
(Mirandum) lecti portitor ipse sui.

DE MVLABVS GALLICIS.

Aspice morigeras Rhodani torrentis alūnas,
Imperio nexas, imperioq; uagas.
Dissona quàm uarios flectant ad murmura cursus,
Et certas adeant uoce regente uias.
Quamuis quæq; sibi nullis discurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo.
Ceu constricta tamen seruit, patiensq; laborum,
Barbaricos docili concipit aure sonos.
Absentis longinqua ualent præcepta magistri,
Frenorumq; uices lingua uirilis agit.
Hæc procul angustat sparsas, spargitq; coactas,

Hæc sistit rapidas, hæc properare facit.
†limite Læua iubet læuo deducunt† ordine currum,
gressum Mutauit strepitum, dexteriora petunt.
Nec uinclis famulæ, nec libertate feroces,
Exutæ laqueis, sub ditione tamen.
Consensuq; pares, & fuluis pellibus hirtæ
Esseda concordes multisonora trahunt.
Miraris si uoce feras pacauerit Orpheus,
Cum pronas pecudes Gallica uerba regant?

IN CVRETIVM.

FAllaces uitreo stellas componere mundo,
Et uaga Saturni sydera sæpe queri,
Venturumq; Iouem paucis promittere nummis,
Cureti genitor nouerat Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et pœnam merito filius ore luit.
Nam spurcos auide lambit meretricis hiatus,
Consumens luxu flagitijsq; domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVNDEM.

SI tua Cureti penitus cognoscere quæris
Sydera, patre tuo certius ipse loquar.
Quod furis, aduersi dedit inclementia Martis.

Quod

Quod procul à Musis, debilis Arcas erat.
Quod turpem pateris iam cano podice morbum,
Fœmineis signis Luna Venusq; fuit.
Attriuit Saturnus opes. hoc prorsus in uno
Hæreo, quæ cunnum lambere causa facit.

IN EVNDEM.

Sordidus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis, & colla comantia pectunt.

IN IACOBVM MAGI strum equitum.

PEr cineres Pauli, per cani limina Petri,
Ne laceres uersus dux Iacobe meos.
Sic tua pro clypeo defendat pectora Thomas,
Et comes ad bellum Bartholomeus eat.
Sic ope sanctorum non barbarus irruat Alpes,
Sic tibi det uires sancta Susanna suas.
Sic quicunq; ferox gelidum tranauerit Istrum,
Mergatur uolucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas ultrix feriat romphea cateruas,
Romanasq; regant prospera tela manus.
Sic tibi det moriens magnos conuiua triumphos,
Atq; tuam uincant dolia fusa sitim.
Sic nunquam hostili maculetur sanguine dextra,
Ne laceres uersus dux Iacobe meos.

DE APRO ET LEONE.

TOruus aper, fuluusq; leo coiere superbis
Viribus, hic setis, sæuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cibele laudat, dominatur uterq;
Montibus, Herculeus sudor uterq; fuit.

DE LOCVSTA.

HOrret apex capitis, medio fera lumĩa surgũt
Vertice, cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq; rubentes
Cuspidibus paruis multis acuere rubores.

DE TORPEDINE.

†diræ QVis non indomitam †miræ torpedinis artem
†Audĩt et merito †Audit, & emerito signatas nomine uires?
†obnoxia tactu Illa quidem mollis, segniq; †obnixa natatu
Reptat, & attritis uix languida serpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura ueneno.
Et frigus quo cuncta rigent, armata medullis
Miscuit, & proprias hyemes per uiscera duxit.
Naturam iuuat ipsa dolis, & conscia fortis
Vtitur ingenio, longeq; extenta per algas
Hac confisa iacet: successu læta resurgit,
Et uiuos impune ferox depascitur artus.
Si quando uestita cibis incautior æra

Hauserit,

Hauſerit,& curuis frenari ſenſerit hamis,
Non fugit aut uano conatur uellere morſus,
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ
Et meminit captiua ſui,longeq; per undas
Pigra uenenatis effundit flamina uenis.
Per ſetam uis alta meat,fructusq; relinquit
Abſentem uictura uirum:metuendus ab imis
Emicat horror aquis,& pendula fila ſecutus
Tranſit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq; ligat concreto ſanguine dextram,
Damnoſum piſcator onus,prædamq; rebellem
Iactat,& amiſſa redit exarmatus habena.

EPISTOLA AD SERENAM.

ORphea cum primum ſociarent numina tedæ,
Ruraq; compleret †tertia feſtus Hymen, †Thraciæ
Certauere feræ picturatæq; uolucres,
Dona ſuo uati quæ potiora darent.
Quippe antri memores cantus,ubi ſæpe ſonoræ
Præbuerant dulci mira theatra lyræ.
Caucaſco criſtalla ferunt de uertice lynces,
Gryphes Hyperborei pondera fulua ſoli.
Furatæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis ſerta tulere roſis.
Fractaq; nobilium ramis electra ſororum,
Cignus oloriferi uexit ab amne Padi.

Nec quod mille mihi lateant ſub palmite colles,
Fluctuet & glauca pinguis oliua coma.
Non quod noſtra Ceres numeroſa falce laboret,
Auratæq; ferant culmina celſa trabes.
Sufficit mandaſſe deam, tua littera nobis
Et pecus, & ſegetes, & domus ampla fuit.
Inflexit ſoceros, & maieſtate petendi,
Texit pauperiem nominis umbra tui.
Quid non perficeret ſcribentis uoce Serenæ,
Vel genius regni, uel pietatis amor?
Atq; utinam ſub luce tui contingeret oris,
Coniugis in caſtris, & ſolio generi
Optatum celebrare diem, me iungeret auſpex,
Purpura me ſancto cingeret aula toro.
Et mihi quam ſcriptis deſponderat ante puellam,
Coniugis eiuſdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam uotis maioribus æquor,
Inuidet, & Libycæ diſsidet ora plagæ.
Saltem abſens regina faue, reditusq; ſequundos
Annue ſydereo læta ſupercilio.
Terrarum tu pande uias, tu mitibus Euris,
Aequora pacari †poſteriora iube. †proſperiora
Vt tibi Pierides doctumq; fluens Aganippe,
Debita ſeruato uota cliente canant.

DE phaleris equi regij.

ACcipe parua tuæ princeps uenerande ſororis
Munera, quæ manibus texuit ipſa ſuis.

Dumq; auro phaleræ, gemmis dum frena renident,
Hac uterum zona cinge frementis equi.
Siue illum Armenijs aluerunt gramina campis,
Turbidus Argæa seu niue lauit Halis.
Sanguineo uirides morsu uersare Smaragdos
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum formæ sibi conscius erigit armos,
Spargit & excußis colla superba iubis.
Augescit breuitas doni pietate Serenæ,
Quæ uolucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine resplendens & mira textilis arte
Balteus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignusq; propinqui
Sanguinis, Hesperio misit ab orbe soror.
Hoc latus astringi uelox optaret Arion,
Hoc proprium uellet cingere Castor equum.

DE CONCHA.

TRansferat huc liquidos fontes Heliconia Nais
Et patulo conchæ diuitis orbe fluat.
Nanq; latex doctæ quæ lauerit ora Serenæ,
Vltra Pegaseas numen habebit aquas.

D*E muneribus Honório Imp. mißis.*

NOn semper clypei metuendũ gentibus orbẽ
Dilecto studiosa parens fabricabat Achilli.
Lemnia nec semper supplex ardentis adibat
Antra dei, nato galeam factura comantem.
Sed placidos etiam cinctus & mitia pacis

Ornamenta

Ornamenta dabat, bello quibus ille peracto,
Conspicuus reges inter fulgeret Achiuos.
Ipsa manu chlamydes ostro texebat & auro,
Frenaq; quæ uolucrem Xantũ Baliumq; †decernit, †decerent
Aequore quæsitis onerabat sedula gemmis.
At tibi diuersis princeps altißime certant
Obsequijs, socer en Stilico Mauortia confert
Munera, barbaricas strages, Rheniq; triumphos:
Reginæ contenta modum seruare Serena,
In tua sollicitas urgẽs uelamina telas.

DE EQVO HONORII.

O Felix sonipes tanti cui frena mereri
Numinis, & sacris licuit seruire lupatis.
Seu tua per campos uento iuba lusit Iberos,
Seu te Cappadocum gelida sub ualle natantem,
Argææ lauere niues, seu læta solebas
Thessaliæ rapido perstringere pascua saltu.
Accipe regales cultus, & crine superbus
Erecto uirides spumis perfunde Smaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo.
Nobilis auratos iam purpura uestiat armos.
Et medium te zona liget, uariata colorum
Floribus, & castæ manibus sudata Serenæ.
Persarum gentile decus. sic quippe laborat
Maternis studijs, nec dedignatur equestres
Moliri phaleras, genero latura decorem.

DE CRISTALLO.

Possedit glacies naturæ signa prioris,
Quæ sit parte lapis, frigora parte negat.
Solers lusit hyems, imperfectoq; rigore
Nobilior, mitis gemma tumescit aquis.

DE EODEM.

Lymphæ quæ tegitis cognato corpe lymphas,
Et quæ nunc estis, quæq; fuistis aquæ,
Quod uos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpuit, & maduit prodigiosa silex?
Quis tepor inclusus securas uendicat undas?
Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus claustris arcano nobilis æstu,
Vel concreta fuit, uel resoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
Sumebat, nimio iam preciosa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
Sed medio mansit proditor orbe latex.
Auctus honor liquidi crescunt miracula saxi,
Et conseruatæ plus meruistis aquæ.
Aspice correptam splendenti fragmine uenam,
Qua trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum boreã, nec brumam sentit opacus
Humor, sed uarias itq; reditq; uias.
Non illum constrinxit hyems, non Sirius axis,
Aetatis spacium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
Duratisq; uagus fons operitur aquis.

Nónne

Nónne uides proprijs ut spumet gemma lacunis?
Et refluos ducant pocula bina sinus?
Vdáq; pingatur radijs obstantibus iris,
Secretas hyemes sollicitante die.
Mira silex, mirusq; latex, qui flumina uincit,
Et lapis est merito, quod fluit & lapis est.
Dum cristalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice uersat onus,
Vidit perspicuo deprehensas marmore nymphas,
Dura quibus solis parcere nouit hyems.
Et siccum relegens labris sitientibus orbem,
Irrita quæsitis oscula figit aquis.
Marmoreum nec sperne globum, spectacula transit
Regia, nec rubro uilior iste mari.
Informis glacies, saxum rude, nulla figuræ
Gratia, sed raras inter habetur opes.

EPIST. *ad Olibriũ, ut sibi scribat.*

QVid rear affatus quod nõ mihi dirigis ullos?
Nec redit alterno pollice ducta salus?
Scribendi ne labor? sed quæ tam prona facultas,
Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?
Cedere diuitijs animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia uincit opes.
An rarus qui† sceptra ferat? quin tempore nullo, †scripta
Cessant Flamminea pulverulenta uiæ.
Cum fluat ingenium, cum sit qui dicta reportet,
Quæ nisi contemnor causa relicta tibi?

Despicis ergo tuum (si fas est credere) uatem,
Perfidus, & spatio debilitatur amor.
Excidimus ne tibi? lucem iam condat Hydaspes,
Et Tartesiaco sol oriare uado.
Candescat Geticis Meroë conuersa pruinis,
Claraq; se uetito proluat Vrsa mari.
Et si iam nostros fastidit Olimbrius ignes,
Constat Orestæam nil ualuisse fidem.
Quin age rumpe moras, remoraturasq; sodalem,
Absens eloquio fertiliore doce.
Crebraq; fœcundo festinet littera cursu,
Digna tuis animis, insinuanda meis.
Dignatus tenui Cæsar scripsisse Maroni,
Et tibi dedecori scribere? Musa uale.

AD Probinũ, ut scribat sibi.

QVem precor inter nos habitura silẽtia finẽ?
Quando dabit gratas littera nostra uices?
Me timidum, uel te potius dixisse superbum
Conuenit, alterius crimen utrunq; tenet.
Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem
Pœnitet, æternas itur in usq; moras.
Sed quid agam? cœpisse uetat reuerentia uestri,
Hinc amor hortatur scribere, uincat amor.
†prisci *Fors iuuat audentes, †Chij sententia uatis,*
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut si quid penitus peccasse uidetur,
Arguar, ingrati non subituras onus.

Romanos

Romanos bibimus primo te consule fontes,
Et Latiæ cessit †Graia Thalia togæ. †grata
Incipiensq; tuis affatibus omnia cœpi,
Fataq; delebo posteriora tibi.
Ergo lacessitus tandem rescribe roganti,
Et patria florens sorte Probine uale.

IN sphærã Archimedis.

IVppiter in paruo cum cerneret æthera uitro,
Risit, & ad superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq; fidem, legemq; uirorum,
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus uarijs famulatur spiritus astris,
Et uiuum certis motibus urget opus.
Percurrit proprium, †mentitur Signifer annum, †metitur
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iamq; suum uoluens audax industria mundum,
Gaudet, & humana sydera mente regit.
Quid falso insontem tonitru Salmonea miror?
Aemula naturæ parua reperta manus.

DE Birrho & Castoreo.

NOmis umbra manet ueteres, nam discere Bir
Si Castor niteat Castoreũ nequeo. (rhũ,
Sex emptus solidis. quid sit iam scire potestis,
Si mihi nulla fides, credite uel precio.

DE sepulchro speciosæ quæ
in uia posita erat.

PVlchris stare diu Parcarum lege negatur,
Magna repente ruũt, summa cadunt subitò.
Hic formosa iacet Veneris sortita figuram,
Egregiumq; decus inuidiam meruit.

DE Balneis Quintianis.

FOntibus in liquidis paulum requiesce uiator,
Atq; tuũ rursus carpe refectus iter.
Limpharum dominum nimium miraberis hospes,
Inter dura uiæ balnea qui posuit.

Descriptio portus Zarinensis.

VRbs in conspectu montana cacumina uelat,
Tranquillo prætenta mari, ducentia portũ
Cornua, pacatas remouent aquilonibus undas.
Hic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam discit seruare quietem.

AD æternalem

QVicquid Castalio de gurgite Phœbus anhe-
Quicqd fatidico mugit cortina recessu, (lat
†sunt Carmina †fert, sed uerba negant cõmunia Musæ.
Carmina sola loquor, sic me meus implet Apollo.

Descriptio armenti.

NOn tales quondam species tulit armentorũ,
Tellus tergemino subdita Gerioni.
Non tales Clitumne lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia uota Ioui.

Non

Non tales Tyrias ſparſiſſe iuuencus harenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amati conſcia tauri
Gnoſos, nec ſimiles pauerit Ida feras.
Ipſe & diſpariles monſtro diffuſus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cres puer haud talem potuiſſet reddere formam,
Portaſſent totum ſi fera membra patrem.

Deſcriptio inſulæ.

EST procul ingenti regio ſummota receſſu
Inſula, quæ reſides fluctus miteſcere cogit.
In longum producta latus, fractasq; per undas,
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

DE *iracundo*

IN iaculum quodcunq; †ferit dementia mutat, †gerit
Omnibus armatur rabies pro cuſpide ferri.
Cuncta uolant dum dextra ferox in uulnere ſæuit,
Pro telo geritur quicquid ſuggeſſerit ira.

DE *quadriga marmorea.*

QVis dedit ĩnumeros uno de marmore uultus?
Surgit in aurigã currus, paribusq; lupatis
Vnanimes frenantur equi, quos forma diremit,
Materies cognata tenet, diſcrimine nullo.
Vix redit in currum, ducuntur ab axe iugales,
Ex alio ſe quiſq; facit: quæ tanta poteſtas?
Vna ſilex tot membra ligat, ductusq; per artem,
Mons patiens ferri uarios mutatur in artus.

DE POLICASTE ET PERDICA.

Quid nõ sæuus amor flãmarũ munere cogit?
Sanguinis affectum mater amare timet.
Pectore dum niueo miserum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignes iam fouet ipsa parens.
Vltrices pharetras tandem depone Cupido,
Consule iam Venerem, forsan & ipsa dolet.

DE HISTRICE.

Audierã memorãde tuas Stymphale uolucres
Spicula uulnifico quondam sparsisse uolatu.
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Visa diu: datur ecce fides, & cognitus histrix,
Herculeas affirmat aues: os longius illi,
Aßimilat porcum, mentitæ cornua setæ,
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor,
Parua sub hirsuto catuli uestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram, stat corpore toto
Sylua minax, iaculisq; rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute fixa tenaci,
Altera succrescit, alternantesq; colorum
Cincta uices, spatijs intus nigrantibus exit
†pinnæ *In solidæ speciem †pugnæ, tenuataq; furtim*
Leuis in extremum sese producit acumen.
Sed non hæc acies ritu syluestris Echinni
Fixa manet, crebris propugnat iactibus ultro,
Et longe sua membra regit, tortumq; per auras

Euolat, excusso natiuum mißile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more sequentem
Vulnerat, interdum positis uelut ordine castris,
Terrificum densa mucronem uerberat unda,
Et consanguineis hastilibus asperat armos.
Militat omne feræ corpus, uibrataq; rauco
Terga fragore sonant, stimulis accensa tubarum.
Agmina collatis credas confligere signis,
Tantus in angusto strepitus furit: additur armis
Calliditas, †partusq; sui timor, iraq; nunquam †parcusq;
Prodiga telorum: caute contenta minari,
Nec nisi seruandæ iactus impendere uitæ.
Error abest, certum solertia destinat ictum,
Nil spacio fallente modum: seruatq; tenorem
Muta cutis, doctiq; †tegit conamina uisus. †regit
Quis labor humanus tantum ratione sagaci
Proficit? eripiunt trucibus Cortinia capris
Cornua, subiectis eadem lentescere cogunt
Ignibus, intendunt taurinos †mittere neruos, †uiscere
Instruitur pinnis, ferroq; armatur harundo.
Ecce breuis proprijs munitur bestia telis,
Externam nec quærit opem, fert omnia secum,
Se pharetra, sese iaculo, sese utitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum poßidet artes.
Quod si omnis nostræ paulatim industria uitæ,
Fluxit ab exemplis: quicquid procul appetit hostē,
Hinc reor inuentum, morem hinc traxisse Cyconas

Bellandi, Parthosq; retro didiciſſe ferire,
Prima ſagittiferæ pecudis documenta ſecutos.

IN Podagricum, qui carmina ſua
non ſtare dicebat.

QVæ tibi cū pedibus ratio? quid carmina cul-
Scandere qui neſcis, uerſiculos laceras. (pas?
Claudicat hic uerſus, hæc, inquit, ſyllaba nutat,
Atq; nihil prorſus ſtare putat Podager.

AD Maximum, qui ſibi
mel miſit.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime ſemper,
Et quicquid mittis mella putare decet.

DE Paupere amante.

PAupertas me ſæua domat, diruſq; Cupido:
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

DE eodem.

ESuriens pauper, telis incendor amoris,
Inter utrumq; malum diligo pauperiem.

DE pijs fratrib. & ſtatuis eorū.

ASpice ſudantes uenerando pondere fratres,
Diuino meritos ſemper honore coli.
†Iuſta †Luſtra quibus rapidæ ceſſit reuerentia flammæ,
Et mirata uagas reppulit Aetna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollant uultus, accelerentq; gradus.
Grandæui gemina ſublimes prole feruntur,
†cara Et †clara natos implicuere mora.

Nónne

Nonne uides ut sæua senex incendia monstrat?
Vt trepido genitrix inuocet ore deos?
Erexit formido comam, perq; omne metallum,
Fusus in attonito palluit †ore color. †ære timor
In iuuenum membris animosus cernitur horror,
Atq; omen metuens, impauidusq; sui.
Reiectæ uento chlamydes, dextram erigit ille,
Contentus læua sustinuisse patrem.
Ast illi duplices in nodum colligit ulnas,
Cautior in sexu debiliore labor.
Hoc quoq; præteriens oculis ne forte relinquas,
Artificis tacitæ quod meruere manus.
Nam consanguineos eadem cum forma figuret,
Hic propior matri, fit tamen ille patri.
Dißimiles †annos solertia temperat artis, †animos
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus discrimina præbens,
Diuisit uultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores documenta supernæ
Iustitiæ, iuuenum numina, uota senum.
Qui spretis opibus medios properastis in ignes,
Nil præter sanctam tollere caniciem.
Haud equidem immerito tantas uirtute repressas,
Enceladi fauces obriguisse reor.
Ipse redundantem frenauit Mulciber Aetnam,
Læderet exempli ne monumenta pij.
Senserunt elementa fidem, pater affuit æther,

Terraq; maternum sedula iuuit onus.
Quod si notus amor prouexit in astra Lacones,
Aeneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si uetus Argolicos illustrat gloria fratres,
Qui sua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis Onapi,
Aeternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet summæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius se genuisse nihil.
Nec doleat damnis, quæ deuius intulit ardor,
Nec gemat exustas igne furente domos.
Num potuit pietas flamma cessante probari?
Emptum est ingenti clade perenne decus.

Epistola ad Gennadiū Procōsulem.

ITaliæ commune decus, Rubiconis amœni
Incola, Romani fama fecunda fori.
Graiorum populis, & nostro cognite Nilo,
Vtraq; gens fasces horret, amatq; tuos.
Carmina ieiunas poscis solantia fauces,
Testor amicitiam, nulla fuisse domi.
Nam mihi mox nidum pennis confisa relinquunt,
Et lare contempto non reditura uolant.

DE Theodoro & Adriano.

MAnlius indulget somno, noctesq; diesq;
Insomnis Pharius, sacra profana rapit.
Omnibus hoc Italæ gentes exposcite uotis,
Manlius ut uigilet, dormiat ut Pharius.

IN Sirenas.

DVlce malũ pelago Sirenæ, uolucresq; puellæ
Scyllæos inter fremitus, auidãq; Carybdim,
Musica saxa fretis, habitabant dulcia monstra,
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in undis
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Implessentq; sinus uenti de puppe ferentes,
Fugebat uox una ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, ociumq; iuuabat,
Nec dolor ullus erat, mortem dabat ipsa uoluptas.

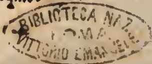
OPERVM CLAVDIANI
FINIS.

ERRATA.

Fol. 5. uer. 19. coniferis. 7. uer. à fine 3. Orphæis. 13. fac. 2. uer. ab imo 3. Sit fatũ. 16. uer. 13. Atq; ideo. 19. uer. 6. Vix tamen hæc. 22. uer. 1. Mimantis. Fol. 175. sequens præfatio desideratur:

Præfatio in Epithalamiũ Palladij & Serenæ.

CArmina per thalamũ quamuis festina negare
Nec uolui genero, nec potui socero.
Hic socius, dux ille mihi: nostriq; per aulam
Ordinis hic consors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit studijs communibus ætas,
Hunc mihi præponit uel senium, uel honos.
Carmen amor generi, soceri reuerentia poscit,
Officio uatis, militis obsequio.

PALMA BEB.

